

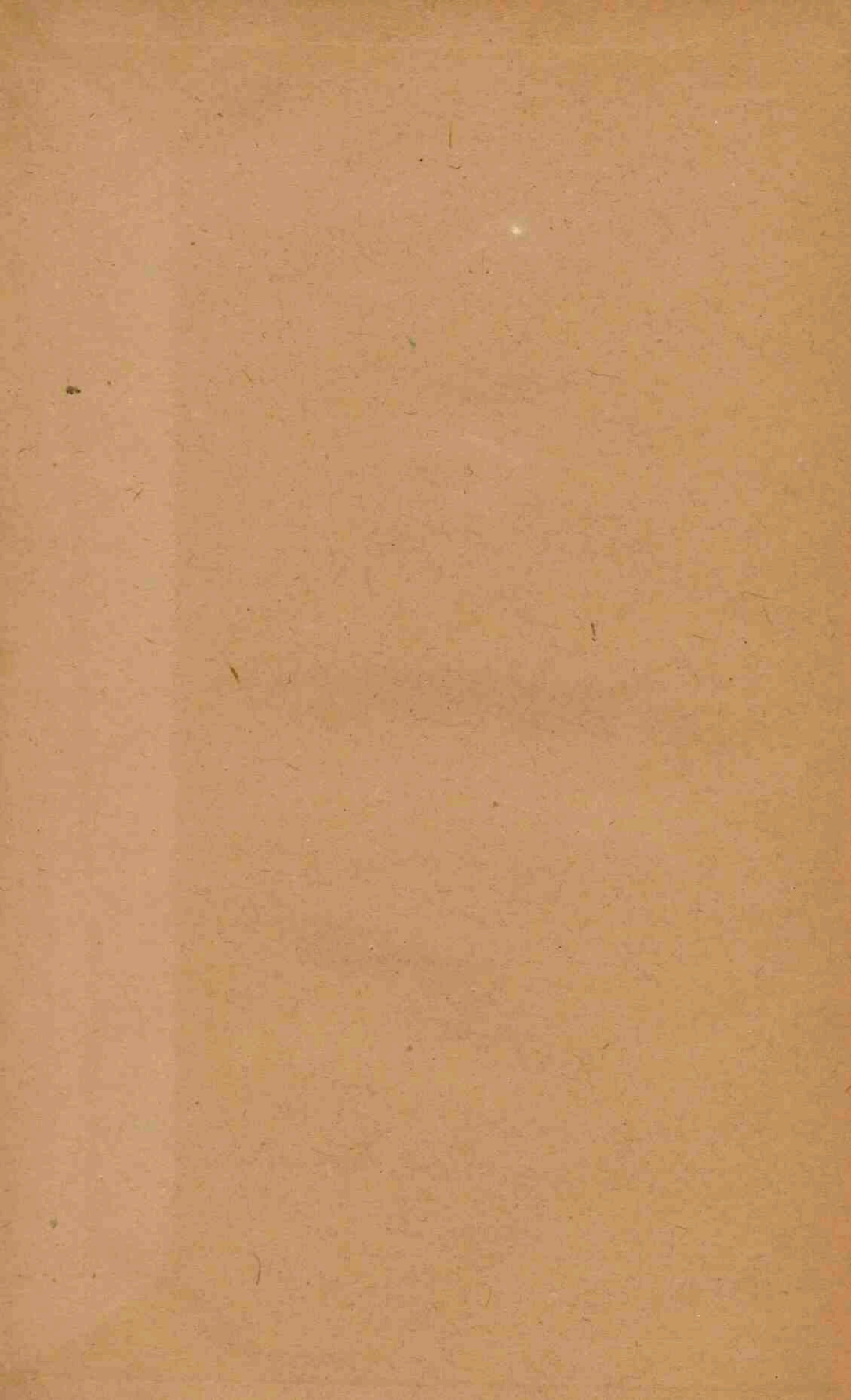
De hoefsmid : geïllustreerd maandblad voor hoefsmeden en anderen die in het hoefbeslag belang stellen in Nederland.

<https://hdl.handle.net/1874/328517>

DE HOEFSMID.

1917.

U
9

nr. 397.

DE HOEFSMID.

Geïllustreerd Maandblad voor hoefsmeden en anderen
die in het hoefbeslag belang stellen.

ONDER MEDEWERKING

VAN

Onderscheidene Deskundigen.

GEREDIGEERD EN UITGEGEVEN

DOOR

A. W. HEIDEMA.

XXIle Jaargang.

RIJKSUNIVERSITEIT UTRECHT

0851 7785

INHOUD.

De titels, voorzien van een †, geven artikelen aan waarbij een of meer afbeeldingen of figuren behooren, — artikelen met * zijn bijdragen onder een afzonderlijk hoofd, de overigen zijn korte mededeelingen.

De Romeinsche cijfers duiden het nummer der aflevering aan, de gewone de bladzijden.

- ***A**fbeelding van Elise I 824 N. S. Tg. (hulpb.), X 128.
- *†**Alkmaar.** Hoefbeslag te —, III 27. Amerikaansche paarden aan het front. XI 141.
- *†**Apeldoorn.** Hoefbeslag te —, IX 105.
- *†**Arnhem.** Hoefbeslag te —, VI 65.
- *†**Barneveld.** Het hoefbeslag te —, X 119.
- ***Beervoetigheid** II 15 (zie ook ingezonden stukken) III 34; IV 145.
- Begrooting van Oorlog 1918. XI 139.
- *†**Beslaan van lastige paarden.** II 13.
- ***Beslaan in een noodstal.** VII 85.
- Beslag bij dravers.** V 59; XI 140.
- Beslagprijzen.** I 12; II 23; IX 115; X 124; XI 140.
- ***Beslag met zolen.** XII 152.
- ***Bevangenheid v. d. hoef.** Een bijzonder geval van —, V 56.
- Bond van Smedenpatroons.** IX 115 p.
- ***Cursus in hoefbeslag te Amersfoort.** I 9, *II 16; V 58; VI 74; VIII 100; IX 114; X 123; XI 139, *XII 153.
- Cursus in hoefbeslag te Appingedam.** I 12; IV 47.
- * " " " " Arnhem V 57.
- " " " " Dokkum. IX 115.
- " " " " Enschedé. II 22.
- * " " " " Geldermalsen. V 57.
- * " " " " Neede. V 57.
- " " " " Oss. IV 48.
- " " " " Sneek. IX 115.
- " " " " Utrecht. II 17, *22, XII 155.
- ***Diploma-eischen.** VII 89.
- Draverbeslag.** V 59; XI 140.
- *†**Elise.** I 824 N. S. Tg. (hulpb.) met hare afstammelingen. X 128.
- *†**Enschedé.** Het hoefbeslag te —, XI 134.
- *†**Examen voor onderwijzer in practisch hoefbeslag te Utrecht.** II 17; *22, XII 155.
- *†**Gelderland.** Het hoefbeslag in —, V 51; *†VI 65; *†VII 79; *†VIII 91; *†IX 107, *†X 119.
- ***Haarlem.** Het hoefbeslag te —, I 1.
- *†**Hengelo.** Het hoefbeslag te —, XII 147.
- *†**Hilversum.** Het hoefbeslag te —, IV 39.
- *†**Hoefbeslag te Alkmaar.** III 27.
- *† " " Apeldoorn. IX 141.
- *† " " Arnhem. VI 65.
- *† " " Barneveld. X 119.
- *† " " Enschedé. XI 134.
- * " " Haarlem. I 1.
- *† " " Hengelo (O.). XII 147.
- *† " " Hilversum. IV 39.
- *† " " Nijmegen. VII 79.
- *† " " in Twente. XI 133.
- *† " " te Zutphen. VIII 91.
- ***Hoefbevangenheid.** Een bijzonder geval van —, V 56.
- ***Hoefsmidschool te Amersfoort.** I 9, *II 16; V 58; VI 74; VIII 100, IX 114; X 123; XI 199; *XII 153.
- Ingezonden stukken.** I 11; Hoefbeslag te Amsterdam; III 34; Beervoetigheid; IV 45; Beervoetigheid, beslag van hengsten; VI 71; Positie Militaire hoefsmeden in verband met verhoogde beslagprijzen; VIII 99; Voorlichting aan Smedenpatroons; IX 112; Is de hoefstal modern of niet; Nijverheidslaboratorium; X 123; Gevaarlijke wijze van scherpzetten.
- Inrichting voor hoefbeslag te Groningen.** V 58; VI 74; VIII 100; X 123.
- ***Invloed v. d. oorlog op het smidsbedrijf.** VIII 97.
- Kolenrijkdom der wereld.** II 23.
- ***Kunsthooorn.** Leeren randen ter vervanging van —, VI 70 (zie ook XII 152).
- *†**Lastige paarden.** Het beslaan van —, II 13.
- ***Leeren randen inplaats van kunsthooorn.** VI 70; (zie ook XII 152).

Mededeelingen over het smidsvak valende buiten het hoefbeslag. II 24: vorstgevaar bij motoren; III 27: rijtuigveeren; IV 50: de werking der bijvoegsels voor ijzer en staal; het breken van nippels bij het ponsen; V 62: het werken met spiraalboren; IX 116: wenken omtrent autogene laschtoestellen; X 129: een verbeterde schroefbout, nieuw soldeermetaal; XI 144: iets over smee-kolen; XII: Aambeelblok.

Militaire Hoefsmeden. Positie —. VI 71.

*Militaire Hoefsmidsschool te Amersfoort. I 9; *II 16; V 58; VI 74; VIII 100; IX 114; X 123; XI 139; *XII 153.

*Nijmegen. Het hoefbeslag te —. VII 79. Nijverheidslaboratorium. IX 112.

Noodstal. Beslaan in een —. VII 85 (zie ook ingezonden stukken. IX 112).

*†Noodijzer. III 32.

*Onderwijzers in practisch hoefbeslag. Vergadering v. d. Vereen. v. —. II 19.

*Oorlog. Invloed v. d. — op het smidsbedrijf. VIII 97.

*Opleiding a/d Mil. Hoefsmidsschool te Amersfoort. XII 153.

Persoverzicht, III 35: Over den ziekelijken en scheeven hoef en diens beslag; Onze Oorlogslasten; Onderwijsinrichtingen en examens in Beieren; IV 48: Smeltbaar isoleermetaal, Over den ziekelijken en scheeven hoef en diens beslag; V 60: Gedipl. hoefsmeden, Verhooging van kolenprijzen; Rijnsch-Westf. ijzer- en staalmarkt, In-, uit- en doorvoer van ijzer 1914/6; VI 74: Het ophouden van den achtervoet bij weerspannige paarden, De Ruhr-kolenmarkt, IJzer en staalhandel in Liverpool; VII 90: Duitsch staafijzersyndicaat, Vervaardiging van het

balkijzer; VIII 101: Hoefmeting, Losse wand als gevolg van omgekrulde verzenwanden, Natuurlijke draagvlakte van het hoefijzer; IX 115: Bond van Smedenpatroons, Nieuwe beslagmethode bij doorzakking van het hoefbeen; X 124: Militaire hoefsmeden; Kolen uit Duitschland, Steenkolenprod. in de V. S., Het ophouden van de achterhoeven en het beslag bij weerspannige paarden, Over het smeden en passen van het plaatvormige hoefijzer voor knolhoeven, IJzer en staal; XI 141: IJzer- en staalfabriek te Hoek van Holland; Ruhrkolenmarkt; Steenkolen, ijzer en staalhandel te Liverpool; Staal- en ijzerindustrie in Normandië, Automobielen in de V. S. XII 156: Beslag bij sleeperspaarden, Het onderleggen van het ijzer, Plaatsvervangende artikelen voor rubber, kwik en touw. Positie Mil. hoefsmeden. VI 71.

*Smidsbedrijf. Invloed v. d. oorlog op het —. VIII 97.

Takken. IJzers met verdikte —. VII 89.

*†Twente. Het hoefbeslag in —. XI 133. XII 147.

Vereeniging tot vered. v. h. ambacht. V. 58.

*Vereeniging van onderwijzers in practisch hoefbeslag. II 19.

Verhooging van beslagprijzen. I 12; II 23; IX 115; X 124; XI 140.

*Vormverandering achterste hoefhelft XII 150.

*IJzertakken. Vormverandering achterste hoefhelft door smalle en te wijd gerichte —. XII 150.

*Zolen. Beslag met —. XII 152.

*†Zutphen. Het hoefbeslag te — VIII 91.

EEN EN ANDER OVER HET HOEFBESLAG TE HAARLEM,

DOOR

Dr. Gallandat Huet, Kapitein-Paardenarts.

Haarlem, de aan het Spaarne gelegen bloemenstad, is Noord-Holland's hoofdstad en na Amsterdam de grootste stad dier provincie. Het aantal inwoners bedraagt circa 75 duizend en is vooral in de laatste jaren sterk vooruitgegaan. De uitbreiding van de stad en de vermeerdering van de bevolking zijn niet zoozeer het gevolg van een toenemende industrie en een grooter aantal fabrieken, doch is meer wat men noemt een luxe-uitbreiding, doordat stad en omstreken als woonplaats aantrekken en tot vestiging leiden.

Uit een oogpunt van verkeer is Haarlem dan ook zeer gunstig gelegen. Door de onmiddellijke nabijheid van Amsterdam biedt het de voordeelen van het groote stadsleven, naast de mooie omstreken als Heemstede, Bloemendaal en Zandvoort, een combinatie die tot vestiging zeer zeker aantrekt.

Hoewel te Haarlem het groote „sleepersbedrijf”, zooals wij dat in Amsterdam en Rotterdam kennen, nagenoeg geheel ontbreekt, en hoewel de mooie omstreken door allerlei soort trams met de stad verbonden zijn en ook een ringbaan in het electrisch tramvervoer van de gemeente zelf voorziet, zoo is toch in Haarlem het paard lang niet op den achtergrond gedrongen, ja zelfs is de paardenstapel in de gemeente vooruitgaande.

Hoewel ik geen betrouwbare gegevens heb kunnen verkrijgen van het juiste aantal, zal toch de belangrijkheid hiervan zijn af te leiden uit de grootte en het aantal der hoefsmederijen, die in de behoefte van het beslag voorzien. Reeds werd gezegd dat het eigenlijke sleepersbedrijf hier niet bestaat en daarmee gaat ook samen dat het zware Belgische paard hier weinig wordt aangetroffen en het hoofdzakelijk middelzware en lichte paarden zijn, die in deze gemeente dienst doen, benevens een vrij aanmerkelijk getal hitten. De Rotterdamsche tramweg-onderneming, die ook in Amsterdam het goederenvervoer in handen heeft, beschikt in Haarlem over vrij veel paarden, welke onder meer voor den besteldienst van het Hollandsche spoor gebruikt worden en waarvan velen ook tot de „zware” categorie zijn te rangschikken. Verder zijn vele bedrijven voorzien van eigen paarden voor transportdienst, bezit Haarlem een manege, en is de luxe op hippisch gebied verre van dood, hoewel het afschaffen van harddravers ook voor de paardenwereld te Haarlem een heele slag is geweest. In het adresboek staan nog vermeld 15 stalhouders, waarvan, naar ik vernam, velen vrij belangrijk zijn en de concurrentie met tram en auto hebben kunnen volhouden.

Behalve de paarden uit de gemeente zelf, worden ook te Haarlem vele paarden uit de buiten-gemeenten beslagen, zoowel uit Heemstede, Overveen-Bloemendaal, Santpoort als uit Haarlemmerliede en Spaarnwoude, terwijl

mij door een der smedenpatroons verzekerd werd dat ook veel verder en zelfs in andere steden geregeld op abonnement wordt beslagen.

Daar ik een algemeenen indruk van het hoefbeslag wensch weer te geven, heb ik getracht zoowel de groote als de kleinere bedrijven te bezoeken. Als regel werd ik zeer voorkomend behandeld en zijn mij hoogst bereidwillig de smederij vertoond en de gevraagde inlichtingen gegeven. Slechts één hoefsmid, de heer Kruiswijk in de Marinesteeg, was hoogst achterdochtig en wenschte geen enkele inlichting te geven, uit vrees hierdoor te worden benadeeld en al mijn overredingstalenten, om hem op het onschuldige van doel en strekking te wijzen, leden schipbreuk op 's mans groote achterdocht, of liever die zijner vrouw, welke in mij een spion zag, uitgezonden door de hoefsmiden ter stede, met welke collega's hij blijkbaar op een zeer slechten voet stond.

Vier hoofdzaken hebben mij in de verschillende bedrijven getroffen, welke ik allereerst wil noemen, en wel:

- 1°. in Haarlem wordt algemeen vlak beslag gebezigd;
- 2°. de noodstal is er geheel verbannen;
- 3°. er wordt bijna uitsluitend handwerk geleverd en slechts in enkele smederijen, en dan nog ten deele, machinaalbeslag gebezigd en;
- 4°. door geen enkele der door mij bezochte hoefsmiden werd „De Hoefsmid” gelezen.

Waar het nu een ieder, die belang stelt in een goede uitoefening van het hoefsmidsvak, aangenaam zal stemmen wat het sub 1 genoemde betreft, en velen ook wat onder 2 en 3 is gezegd, zoo was het onder 4 vermelde voor mij een treffend feit.

Hoewel geenszins direct geïnteresseerd bij de uitgave van dit blad, zoo komt het mij toch voor dat elke hoefsmid, die lust in zijn vak heeft en er zijn brood mee verdient, ook het eenige Nederlandsche Vakblad, dat uitsluitend voor hoefsmiden verschijnt, wel mag lezen. Juist door het algemeen lezen van dit blad, komen niet alleen lezers maar ook „schrijvers”. Een vakblad kan alleen bloeiend en aantrekkelijk worden, doordat de vaklui zelf er in schrijven en elkander bijzondere gevallen mededeelen.

Verschillende smeden lieten mij bijzondere ijzers zien en vertelden vaak interessante gevallen die in hun praktijk waren voorgevallen. Het ware nuttig indien deze mededeelingen onder de oogen kwamen van een groote schare vaklui, die daar niet alleen hun voordeel mee konden doen doch wien het ook op zou wekken tot mededeelingen hunnerzijds.

In Haarlem bestaat een bond van smedenpatroons, waartoe alle door mij bezochte hoefsmiden waren toegetreden behalve de reeds genoemde K.; deze bond heeft uniforme prijzen vastgesteld. Er wordt nu berekend voor een vierkant vlak beslag van een paard f 2.40, van een hit f 2.20. Zoo men zich dus algemeen aan dezen regel houdt en er zich geen „onderkruipers” voordoen, is er een loyale concurrentie en dit komt en het vak en het paardenmateriaal beide ten goede.

* * *

Mijn eerste bezoek gold den heeren Gebr. Molenaars in de Baljuwslaan; hunne smederij is een gemengd bedrijf in den ruimsten zin, waarbij echter het hoef-

beslag lang geen onbeduidende plaats inneemt. Zoo worden hier o.a. alle paarden beslagen van de Rotterdamsche Tram, welke dienst doen voor het goederenvervoer en het bestelgoed van de Hollandsche Spoor. Dit zijn meest zware paarden. De overige clientèle bestaat uit lichte paarden. Samen ongeveer 200 stuks.

De smederij zelf is zeer gunstig gelegen aan een stille straat, waar dus eventueel opdraven van de paarden heel gemakkelijk kan geschieden. De voorste ruimte van het gebouw wordt ingenomen door de beslagloods, waar de paarden aan een muur worden vastgezet en op een steenen vloer staan. Daarachter zijn de vuren, vier in getal, terwijl een groote nevenruimte werd ingenomen door het overige bedrijf, de wagensmederij.

De patroon zelf beslaat de paarden en wordt hierin bijgestaan door drie knechts; de overige knechts werken niet in de hoefbeslag-afdeeling mee.

Er worden tot 10 paarden per dag beslagen en, zooals reeds gezegd is, dat alles geschiedt uit de hand.

De heeren Molenaars hebben geen opleiding voor een diploma meegemaakt; ook was momenteel geen hunner knechts gediplomeerd hoefsmid. Een knecht, die wel een diploma bezat, was verwijderd wegens onvoldoende vakkennis en hierdoor waren de eigenaars ook niet erg rooskleurig gestemd over de opleiding en de verstrekte diploma's. (Deze meening staat niet alleen doch hoorde ik meermalen verkondigen en hoewel dit gelukkig niet als regel mag worden aangenomen, zoo is het toch wel een spoorslag om op verbetering van de opleiding aan te dringen en vooral op niet te licht te stellen eischen voor de toekenning van een diploma. Een diploma mag toch ook hier niet zijn een papieren-reclame, daar de bezitter direct door de mand valt bij ondeugdelijkheid en hij zelf niet het minste daarmee gefopt wordt.)

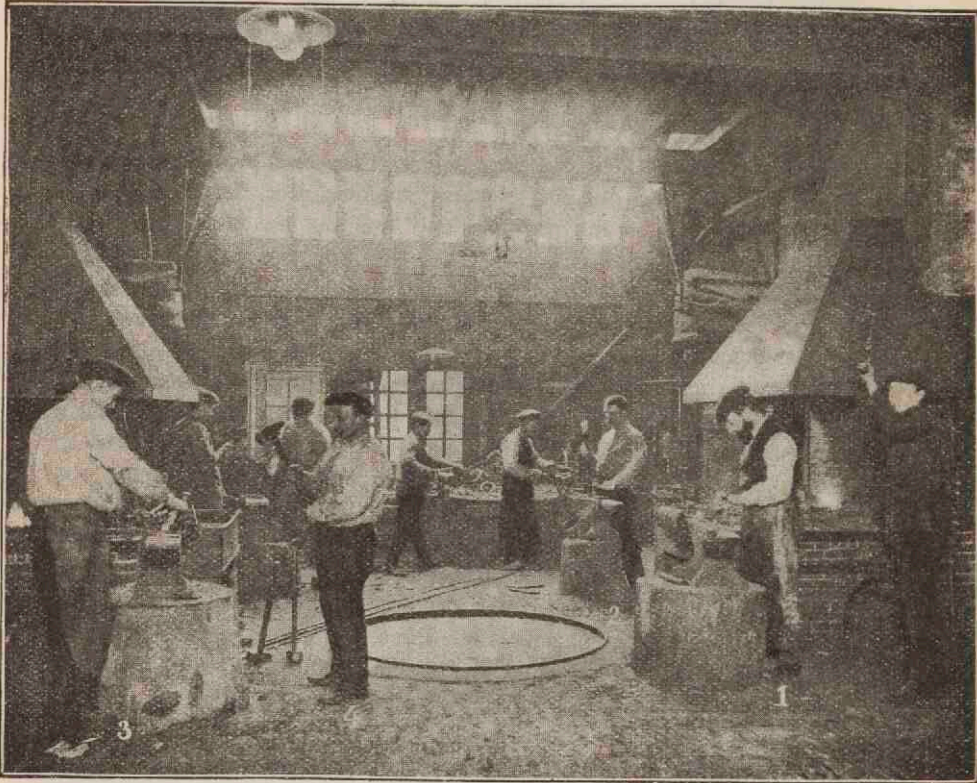
Bij de zware paarden werd nog wel gebruik gemaakt van machinale ijzers en deze betrok de heer M. van de fabriek Hippos te Dordrecht. Voor de lichtere paarden werden steeds handgesmede ijzers gebezigd, daar de patroons niet tevreden waren over de lichtere ijzers van Hippos. Voor winterbeslag werd uitsluitend gebruik gemaakt van schroefkalkoenen, vier in de achterijzers en twee in de voorijzers. Als stafijzer werd staalijzer gebezigd dat zeer goed voldeed, doch niet bijzonder geschikt is voor opbraden; dit werd dan ook noch hier noch in eenige andere smederij gedaan en wel omdat dit ook wegens de hooge arbeidsloonen geen voordeel zou opleveren. De loonen bedragen 28 à 29 cts. per uur. De a.s. smid komt als jongen tegen een weekloon van f 1.50 in betrekking en klimt, naarmate hij vakkennis krijgt, op. Bij deze patroons waren enkele knechts reeds 20 à 23 jaar werkzaam. Wel een bewijs van een goede verstandhouding en waardeering beiderzijds. De werkuren zijn overal gelijk geregeld en loopen van 's morgens 6 tot 12, met een half uur schafttijd, en van half twee tot zeven, eveneens met een half uur schafttijd.

* * *

Hierna bezocht ik de N. V. Smederij voorheen D. Hogenbirk, Zijlstraat 17. Deze zaak wordt gedreven door de twee directeuren, de gebroeders Hogenbirk. Beiden zijn vaklui en hebben een diploma als hoefsmid

behaald aan den cursus welke in normale tijden doorlopend in Haarlem wordt gegeven.

Het bedrijf is bijna uitsluitend hoefsmederij. Het is niet alleen de grootste in Haarlem doch zij kan ook met de grootste zaak in ons land wedijveren. Volgens mededeeling toch van een der directeuren worden dagelijks \pm 50 paarden beslagen. Ieder der beide directeuren heeft zijn eigen werkring; beiden nemen een werkzaam aandeel aan het beslaan van paarden doch ieder heeft als het ware zijn eigen afdeeling, waartoe werkzaamheden buiten de eigen smederij gelegen, een niet gering onderdeel vormen.

Hoefsmederij van de N.V. Gebr^s. Hogenbirk te Haarlem.

1 en 2 de beide directeuren Hogenbirk; 3 A. Benink, plaatsvervangend chef;
4 Haaze, gediplomeerd hoefsmid.

Behalve de beide firmanten is nog werkzaam een gediplomeerd hoefsmid, die als militair hoefsmid heeft dienst gedaan en als zoodanig is gepensionneerd. Het overige personeel bestaat nog uit 12 man, die geen van allen een cursus-opleiding hebben genoten, doch allen aan de paarden werken en ijzers maken.

De meeste der ondergelegde ijzers zijn handgesmeed; toch worden ook wel machinale ijzers gebruikt. Vroeger werden deze betrokken uit de fabriek

van Helpman doch deze ijzers bevielen niet daar ze niet bodemnauw zijn en daardoor te scherpe kanten hebben; bovendien waren de gaten vaak te schraal. Ook de Hippos-ijzers waren beproefd doch hadden niet voldaan. Momenteel in gebruik zijn de zoogenaamde B. A. ijzers, welke zeer nabij handijzers komen en dan ook goed bevallen. Als regel geldt ook hier het vlakke beslag; kalkoenen worden slechts bij uitzondering, en dan om een bepaalde reden, gegeven.

Voor het winterbeslag worden hoofdzakelijk schroefkalkoenen gebruikt, doch ook wel stiften (insteekkalkoenen).

De clientèle der hoefsmederij omvat o.a. de Rijtuigmaatschappij, de manege met des zomers 50 paarden en des winters 25, de firma Gebr. van den Berg (stalhouders), de Sierkan, verschillende groote en kleinere stalhouders, en verder vele bedrijfs- en luxepaarden. Onder deze laatste categorie behoort ook een groot aantal buiten Haarlem; zelfs worden de paarden van enkele cavalerie-officieren door deze firma beslagen. Het luxe-beslag en het beslag buiten de gemeente is hooger in prijs daar dit vaak stalbeslag is, hiervoor fijn afgewerkte handijzers gebezigd worden en als regel dit beslag door een der firmanten wordt ondergelegd.

Het gebouw, waarin het bedrijf wordt uitgeoefend, is gelegen in de Zijlstraat, dicht bij de brug, welke naar den Overveenschen weg leidt. Dit is een zeer druk punt en deze straat zal dus ook weinig of geen gelegenheid bieden als goede monsterplaats.

Het voorste gedeelte der inrichting is bestemd als beslagplaats en hier kunnen vele paarden tegelijk geholpen worden. Zij staan op een steenen vloer en met het hoofd naar een blinden muur gekeerd. Daarachter is de zeer ruime smederij (zie foto), welke prachtig bovenlicht ontvangt door een groot glazen dak. Er wordt hier den geheelen dag aan vier vuren druk gewerkt. Nog zij opgemerkt dat paarden met ziekelijke hoeven, die een bijzondere behandeling bij het besnijden en passen noodig hebben, uitsluitend door de patroons beslagen worden. Men verzekerde mij echter dat slechte hoeven niet veelvuldig voorkomen, hetgeen dus op de credit-zijde van het beslag en van het gebruik der paarden mag worden gezet.

Haarlem maakt, wat de bestrating betreft, een groot verschil met Amsterdam. Waar toch in deze laatste gemeente veel asphaltbestrating voorkomt, vindt men deze niet in Haarlem en zijn dus ook kurk en touwbeslag hier niet zoo noodig; daar er echter veel stalhouderspaarden en luxebedrijf is, komt het zoolbeslag veel in aanmerking.

De groote schaal, waarop bij de firma Hogenbirk het hoefbeslag wordt uitgeoefend, en vooral de wijze waarop dit bedrijf gaandeweg is uitgebreid, is zeker wel de hoofdoorzaak van het verdwijnen van verschillende kleinere bedrijven. Ik klopte meermalen aan bij smeden die vroeger het hoefsmidsvak uitoefenden en vond dan hun zaak gesloten, of teruggebracht tot zeer bescheiden afmetingen waar nog slechts enkele paarden per week werden beslagen en die dus op weg waren zich geheel te beperken tot de grofsmederij.

Zoo vond ik o.a. een certijds bloeiende hoefsmederij op het Houtplein gesloten. Deze was omgebouwd in een garage voor automobielen; alleen de

ijzeren stangen, die buiten het huis uitstaken en nog deel uitmaakten van de noodstallen daarbinnen, deden aan het vroegere bedrijf denken. Men vertelde mij dat de vroegere eigenaar, de heer *Kimman*, zich op den *Wagenweg* gevestigd had en hier een rijtuig- en automobielfabriek opgericht.

* * *

Een hoefsmederij met jong leven en energie was echter in dit stadsge-
deelte nieuw opgericht en wel door den heer *Van de Vosse* in de *Korte Houtstraat*. Deze had als milicien de hoefsmidschool te *Amersfoort* bezocht en aldaar een diploma verworven om zich daarna te *Haarlem* te vestigen. De smederij is geheel een gemengd bedrijf doch de eigenaar zou zich het liefst geheel en al aan het hoefsmidsvak wijden wanneer de clientèle zich daarvoor genoegzaam uitbreidde. Dit was echter nog niet het geval, daar slechts ongeveer 5 paarden per dag in beslag kwamen. De grofsmederij maakte nog een belangrijk deel van de zaak uit; dat echter vooruitgang te bespeuren was en de eigenaar hoopvol gestemd was voor de toekomst, bewees wel de reeds ontworpen uitbreiding van de zaak, waardoor op grootere schaal zou kunnen worden gewerkt. De patroon had een gediplomeerd hoefsmid als knecht, die nu echter wegens dienstplicht was vervangen; bovendien was er nog een halfwas leerjongen.

Deze vrij stille straat leent zich goed voor een hoefsmederij; ook de ligging in de stad is daarvoor gunstig. Het gebouw zelf bevat vóór de beslagloods en achter de smederij, waarin twee vuren. Van machinale ijzers wordt geen gebruik gemaakt. De uit de hand gesmede ijzers worden vervaardigd van *Wilhelmina-kroon-vloeijzer*. Opbraden werd wegens het hooge werkloon niet toegepast. Hier zijn ook alleen vlakke ijzers in gebruik en wordt uitsluitend uit de hand beslagen. Wij wenschen dezen flinken man voorspoed in zijn jonge onderneming.

De enkele in de oude stad nog aanwezige zeer kleine bedrijven geven geen aanleiding tot bijzondere opmerkingen, daar hun beteekenis voor het hoefsmidsbedrijf daarvoor te gering is en de grofsmederij te veel hoofdzaak.

* * *

Wat nu de buitenwijken betreft, zoo bevinden zich aan de overzijde van het *Spaarne* nog enkele hoefsmederijen, waarvan ik een tweetal bezocht.

Dit stadsgeedeelte behoort nog tot de oude stad en loopt tot aan de *Amsterdamsche poort*, helaas de laatst overgeblevene stadspoort, die nog aan den *Spaanschen tijd* herinnert. Dit gedeelte van *Haarlem* heeft ook geheel zijn ouderwetsche aanzien nog behouden en een oudheidkenner kan hier menig oud geveltje bewonderen.

De hoefsmederijen, welke in de *Spaarnwouderstraat* voorkomen, zijn niet onbelangrijk en vinden hun werk hoofdzakelijk in materiaal van buiten, nl. uit de dorpen *Haarlemmerliede* en *Spaarnwoude*, dus in het beslag van landbouwparden. Bovendien worden hier veel hitten beslagen, welke voor diverse groente-, melk-, en broodwagens loopen en de *Spaarnestad* de verschillende levensmiddelen toevoeren.

Het meest vooraan gelegen is de smederij van den heer *P. van der Klugt*. Deze patroon doorliep een cursus te *Haarlem* en behaalde aldaar

een diploma. Hij werkt met drie knechts, die geen speciale opleiding als hoefsmid genoten hebben. De smederij is ruim en biedt veel gelegenheid voor gemengd bedrijf; op den hoek van een zijstraat gebouwd, zijn er twee ingangen, waarvan die aan de hoofdstraat gelegen voor het publiek dient en die aan de zijstraat voor de paarden bestemd is.

Hier is ook nog een overblijfsel van een noodstal te zien, sinds jaar en dag echter buiten gebruik. Het beslag is uitsluitend uit de hand en ook worden hier als regel alleen vlakke ijzers ondergelegd. Dit frappeerde mij te meer daar de meeste hier in beslag zijnde paarden van het platte land komen, waar over het algemeen de conservatieve zucht tot behoud van kal-koenen nog lang niet verdrongen is. Het mag dus een gelukkig verschijnsel

Smederij van P. van der Klugt te Haarlem.
(De eigenaar-chef staat op den voorgrond der afbeelding).

heeten dat de moderne begrippen van het hoefbeslag door de paardenhouders in die plattelandsgemeenten worden gerespecteerd.

De smederij zelf bevat twee vuren, is goed verlicht en sluit aan bij de beslagplaats waar ruimte is om meerdere paarden tegelijk te kunnen beslaan.

Van machinale ijzers wordt geen gebruik gemaakt. Wel werden mij deze vertoond, doch zij waren werkelijk slecht, zoodat het geen wonder was dat de patroon die ijzers ongeschikt verklaarde. Het scheen hem echter te hebben afgeschrikt om ook te trachten goede machinale ijzers te bekomen, die waarlijk wel in den handel zijn. Alles was dus handwerk en wel van staal-

vlocijzer dat goed beviel, doch ook hier werden de oude ijzers niet meer „gebraden”.

De beslagprijzen en werkloonen waren uniform met die aangenomen door den bond. Het aantal paarden, dat wekelijks in beslag komt, loopt tusschen 40 en 50, waaronder vele hitten gerekend zijn.

De tweede smederij in de Spaarnwouderstraat is die der heeren Griffioen en Schoonhoven, ook een flink gemengd bedrijf, door beide compagnons daar uitgeoefend, bijgestaan door een knecht. De heer Schoonhoven, die mij zijne smederij liet zien, had geen cursus in hoefbeslag gevolgd; hij vertelde mij ongeveer 200 paarden in beslag te hebben. Evenals de vorige smederij had ook de zijne de meeste klanten in de buitengemeenten. Smederij en beslagloods zijn beide aan de straat gelegen, de smederij vóór, de beslagloods achter. De smederij bevat twee vuren en biedt veel ruimte aan, ook voor het grofsmidswerk. De beslagloods hierachter heeft een steenen vloer en ruimte voor meerdere paarden. Deze patroons maken wel gebruik van machinaal beslag en betrekken hunne ijzers uit de fabriek van Hippos, waarover zij tevreden waren. Overigens werd het beslag op gelijke wijze uitgeoefend als bij den heer v. d. Klugt; prijzen, werkuren, werkloonen zijn hier overal gelijk.

* * *

Hiermede besloot ik mijne bezoeken hoewel er nog enkele aan toegevoegd hadden kunnen worden, doch deze zouden hoogstwaarschijnlijk geen nieuwe lichtpunten hebben opgeleverd noch de algemeene indruk over het hoefbeslag te Haarlem gewijzigd hebben.

Mijn algemeene indruk was dan ook verre van ongunstig, en ik meen te kunnen zeggen dat er te Haarlem vele bekwame vaklui zijn die het hoefbeslag op een goed peil houden en door onderlinge samenwerking ook hunne maatschappelijke belangen behartigen.

Nog meer dan in gewone tijden is momenteel aansluiting van patroons aan te bevelen, de abnormaal hooge prijzen toch van ijzer, kolen, gereedschappen e. a. eischen voor elke gemeente een vaste afspraak, die telkens herzien kan worden wanneer de omstandigheden dit billijken. Hierdoor wordt oneerlijke concurrentie tegengegaan, de patroon bedingt een behoorlijk loon voor zijn arbeid en het publiek is er mede gebaat daar het zodoende niet in de handen valt van hen die onder de markt werken en, zooals vanzelf spreekt, minderwaardig werk afleveren. Maar bovenal ligt in een smedenbond ook het groote voordeel dat de patroons elkander meer ontmoeten, elkander leeren kennen en waardeeren en naast de finantieele vakbelangen ook de praktijk van het vak bespreken, waardoor de belangstelling in het vak verhoogd wordt en dus het hoefbeslag direct gebaat is.

EENIGE MEDEDEELINGEN
 OMTRENT DE MILITAIRE HOEFSMIDSCHOOL TE AMERSFOORT,

DOOR

Dr. Gallandat Huet, Kapt. Paardenarts.

Op 1 November l.l. was het 30 jaar geleden dat de militaire hoefsmidschool te Amersfoort werd geplaatst. Deze dag is door de tijdsomstandigheden niet op eenigerlei feestelijke wijze herdacht, en mede doordat de verbouwing van de smederij en beslagloods door de tijdelijke beperkte ruimte groote eischen stelde aan personeel en leerlingen en doordat het groote aantal paarden, dat in beslag was, allen beschikbaren tijd opvorderde.

De verbouwing en de nieuwe aanbouw zijn nu gereed en wanneer ook de inrichting, de meubileering, klaar is, gaat de hoefsmidschool als het ware een nieuw tijdperk in. Op 1 Februari e.k. moet het geheel worden opgeleverd.

Bij de vestiging te Amersfoort was als paardenarts werkzaam de latere Lt. Kolonel Moubis en als baas de heer Kamerbeek; deze beiden waren ook te Venlo in gelijke betrekking werkzaam en bleven hunne functie te Amersfoort vervullen tot 1897. Toen nam de thans als legerpaardenarts dienende majoor Frederikse de plaats van den heer Moubis in, terwijl Kamerbeek werd opgevolgd door den heer Larmené.

In 1909 volgde kapitein F. Laméris majoor Frederikse op, in 1910 de heer Scholten Larmené, terwijl in 1913 schrijver dezes als paardenarts den kapitein Laméris verving.

Als onderbazen waren gedurende deze dertig jaar werkzaam de heeren: Goes, Grothuis, van Wigge, Besters, Doorschot, Marks, Blokker en Tetenburg. Sinds 1914 zijn deze laatste drie, thans werkzaam zijnde functionarissen, bevorderd tot opperwachmeester-hulpinstructeur en de heer Scholten tot adjudant-onderofficier-instructeur.

* * *

In het afgelopen jaar 1916 werden door de leerlingen vierkant beslagen 3779 paarden. Het minste aantal hiervan in de maand April nl. 269, het grootste aantal in de maanden September en October en wel respectievelijk 379 en 413. Hierbij zijn niet de officierspaarden gerekend, daar deze door de instructeurs worden beslagen.

Bij deze 3779 paarden werd het volgende afwijkende beslag ondergelegd: 108 balkijzers, 64 balkijzers met lederen zolen, 6 balkijzers met kunstmatigen draagrand van kunsthoorn, 4 balkijzers met 2 zijlippen voor ossenhoeven en hierbij plaatjes met houtschroefjes, 6 balkijzers met twee zijlippen voor knolhoeven, 12 balkijzers met schroefkalkoenen en 23 verbandijzers, terwijl vervolgens 16 paarden werden beslagen met lederen randen, 66 met verdikte takken, 79 met klapijzers, 32 met klapstrijkijzers, 18 met strijkijzers, 17 met toonstrijkijzers, 12 met gewrichtsijzers, 24 met verbreedten buitentak voor verbeend hoefkraakbeen, 7 met pantoffelijzers, 8 met ijzers van Defays, 6 met halvemaaanvormige ijzers, 37 met kalkoenen wegens spatkreupelheid, 24 met gummizoolbeslag, 7 met kurkbeslag en 37 met jachtbeslag.

Bovendien werden besneden en beslagen 570 doode voeten.

Het aantal gemaakte hoefijzers heeft de 20.000 overschreden, ruim $\frac{2}{3}$ hiervan is vervaardigd uit masten, dus door opbraden; de rest uit stafijzer.

* * *

Op 1 Januari 1916 waren in opleiding 13 vrijwilligers, 24 miliciens en 3 burgerleerlingen.

In den loop van het jaar zijn ter opleiding aangekomen 4 vrijwilligers; één is gestorven, 1 naar Indië vertrokken, 1 is weggezonden wegens onvoldoenden aanleg en 4 zijn geëxamineerd en bij het veldleger ingedeeld.

Op 1 Januari 1917 zijn dus in opleiding 10 vrijwilligers, waarvan 4 behooren tot de cavalerie en 6 tot de Bereden Artillerie. Er zijn in het geheel 20 plaatsen opengesteld voor vrijwilligers, zoodat maar 50% hiervan is bezet en er nog 7 cavaleristen en 3 Bereden artilleristen kunnen worden geplaatst. Dit tekort en de weinige lust voor een verbintenis is gelegen in de slechte vooruitzichten, d. w. z. om spoedig in de verdiensten te komen. Komt een leerling-vrijwilliger, na bij zijn wapen volledig te zijn afgericht, op circa 20-jarigen leeftijd op de Hoefsmidschool, dan duurt zijn opleiding 2 à 3 jaar. Hij is dus 23 jaar wanneer zijn opleiding is afgelopen, doch nu moet hij bij het leger afwachten totdat er een plaats als smid open komt. Het verloop van hoefsmeden is zeer gering door den langen diensttijd welken zij moeten doormaken om recht op een eenigszins dragelijk pensioen te doen gelden. Nu duurt het gemiddeld wel 2 à 3 jaar voordat er een plaats open komt voor den wachtende, zoodat deze op zijn vlugst een aanstelling tot hoefsmid krijgt op 26 jaar. Dit alles nu ziende en wetende schrikt het af tot het aangaan van een vrijwillige verbintenis als hoefsmidsleerling en zal het legerbestuur de vooruitzichten voor de hoefsmeden gunstiger moeten maken om van een voldoende aanvulling verzekerd te zijn.

Het aantal milicien-leerlingen was dit jaar zeer groot, door tusschentijdsche opleiding van lichteningen welke in het eerste jaar der mobilisatie niet was geschied. Er waren doorlopend tot 23 milicien-leerlingen aan het werk. Het aantal burgerleerlingen was kleiner dan gewoonlijk, hetgeen zijn reden vindt in de algemeene dienstplicht en de opkomst van den landstorm waardoor weinigen gelegenheid vinden zes maanden hieraan te ontkomen.

Op 1 Januari 1917 waren aanwezig 10 vrijwilligers, 22 miliciens en 2 burgers, terwijl eerstdaags nog een lichter van 9 miliciens daarbij komt.

In het afgelopen jaar hebben examen afgelegd en daarbij voldaan, zoodat een diploma is uitgereikt kunnen worden aan:

de vrijwilligers: A. A. de Vink 3e R. V. A. (woonplaats Oegstgeest), W. A. van der Meijde 4e R. H. (w. Amsterdam), J. Hamstra, 3e R. H. (w. Leeuwarden) en Th. L. J. Keijzer 2e R. H. (w. Venlo).

de miliciens: P. J. Vermunt 2e R. H. (w. Terheyden), C. M. Sluijs 3e R. H. (w. Haastrecht), M. de Jong 3e R. Vesting-Art. (w. Oostdongeradeel), J. Draaisma 3e R. Vesting-Art. (w. Franeker), W. Panhuis 4e R. H. (w. Wageningen), D. Schoorl 2e R. V. A. (w. Koegras, gem. den Helder), J. Eikhout 4e R. V. A. (w. Gilze-Rijen), J. Schellekens 3e R. V. A. (w. Zevenbergen), Th. Lap K. R. A. (w. Arnhem), J. S. Lenting 3e R. V. A. (w. Ouddorp), M. van den

Berk 3e R. V. A. (w. Stratum), J. Bartels 3e R. V. A. (w. Balgoij), M. Hoekstra 3e R. V. A. (w. Irnsum), J. B. de Smet 2e R. H. (w. Oostburg), P. Horst 1e Rt. Inf. (w. Eelde), I. te Kulve 16e R. Inf. (w. Eemnes), J. Nagelhout 20e R. I. (w. Hattum), G. Maring Res. Bat. I. (w. Zeerijp), J. Althof Res. Bat. I (w. Oosterwijdverd), J. Wiersum Res. Bat. I (w. Eenrum), K. C. Bos Res. Bat. V (w. Bodegraven), S. Bolhuis 11e R. I. (w. Eelde), G. van Beek 2e R. H. (w. Nijmegen), W. H. Rolffs 2e R. H. (w. Sprang N.-Br.), J. Klein Theije 4e R. H. (w. Deventer), S. Heringa 4e R. H. (w. Kortezwaag), K. Gorter 12e R. I. (w. Usquert), A. M. Colsters 2e R. I. (w. Middelbeers), H. J. Haartsen 14e R. I. (w. Oostburg), C. A. van Iperenburg 16e R. I. (w. Leusden), W. Roskam 16e R. I. (w. Breukelen), G. H. Klein Nibbelink 8e R. I. (w. Bredevoort), B. van Kampen 8e R. I. (w. Ambt-Doetinchem), J. J. Burgers 11e R. I. (w. Wijchen), M. Koevits 3e R. V. A. (w. Uden), G. M. Burgers 3e R. V. A. (w. Wijchen),

en de burgerleerlingen: R. Trip uit Gasselte, W. Mijnbeek uit Barneveld en J. H. Herberts uit Hummelo. Totaal 43 gediplomeerden in 1916, waarvan 39 na demobilisatie dus als hoefsmid over het land verspreid worden.

(De vrijwilligers doen examen doch hun wordt geen diploma uitgereikt).

INGEZONDEN STUKKEN.

Mijnheer de Redacteur!

In twee der vorige afleveringen van het Maandblad „De Hoefsmid” vonden de lezers eene interessante beschrijving over het hoefbeslag in Amsterdam.

Menigeen zal zich verwonderd hebben over het groote personeel, 't welk aan enkele der Hoefsmederijen aldaar verbonden is en het groote aantal paarden dat door dit personeel beslagen wordt. Wat mij evenwel trof was de mededeeling over een dezer Hoefsmederijen, met name die van den heer Evers, n.l. dat de eigenaar de Hoefsmidschool te Dresden had bezocht en ook een cursus in hoefbeslag aan 's Rijks Veeartsenijschool te Utrecht volgde en door deze deugdelijke ontwikkeling wel geacht kan worden de geschikte persoon te zijn om hier als bedrijfsleider op te treden.

Van een bezoeken der Hoefsmidschool te Dresden te spreken is in zoverre slechts mogelijk dat genoemde heer misschien op eene Duitsche reis deze school bezichtigd heeft, doch door zulk een min of meer vluchtig bezoek zal men toch niet mede deugdelijk ontwikkeld worden en bijgevolg de door den heer Dr. Gallandat Huet aangevoerde ontwikkeling, zoverre hiervoor eene speciale Leerinrichting in aanmerking komt, uitsluitend aan eene Cursusopleiding in hoefbeslag aan de Rijksveeartsenijschool te Utrecht te danken zijn, aangezien de heer Evers aan de Hoefsmidsschool te Dresden nooit een hoefbeslagcursus heeft gevolgd.

Van de hoefsmiden te Amsterdam, wiens inrichtingen door den heer Dr. G. H. in afl. 10 en afl. 11 jaargang 1916 beschreven worden, is er slechts één die eene opleiding aan de Koninklijke Leersmederij te Dresden genoten heeft, n.l. de heer F. Falkenhagen Jr.

U Mijnheer de Redacteur beleefd dankend voor de verleende plaatsruimte,
Hoogachtend,
Utrecht, Dec. 1916. Frits Steding.

In antwoord op het ingezonden stuk van den heer Frits Steding verklaar ik dat de in de afleveringen 10 en 11 van den vorigen jaargang genoemde cijfers, zoowel wat betreft het aantal paarden in beslag als wel het aantal knechts werkzaam in de verschillende beschreven smederijen, volkomen weergegeven is zooals dit mij door de eigenaren dier smederijen werd medegedeeld. Mochten deze cijfers dus overdreven zijn opgegeven, zoo dragen de genoemde bedrijfsleiders hiervoor de verantwoording, daar ik deze te goeder trouw heb genoteerd en het nooit mijne bedoeling mag zijn te trachten deze te controleren.

Wat de heer Evers betreft, deze deelde mij bij mijn bezoek, waarbij collega Stüven tegenwoordig was, mede, dat hij de Hoefsmidschool te Dresden bezocht had. Het was ondubbelzinnig of hiermede werd de opleiding aldaar bedoeld. Nadat het artikel geplaatst was, kreeg ik inzage van een officiële opgave van Nederlanders, welke die onderwijsinrichting te Dresden hadden gevolgd. Hierbij was de naam Evers niet vermeld, zoodat ik de gevolgtrekking moet maken dat de heer Evers enkel een bezoek aan die school heeft gebracht.

A'foort, Jan. '17.

G. H.

KORTE MEDEDELINGEN.

— De 3e tweejarige cursus in hoefbeslag te Appingedam, met rijkssubsidie uitgaande van de afdeling Appingedam e.O., van den Bond van Smedenpatroons, is 2 December j.l. geopend met 8 leerlingen, n.l.: M. Alkema te Woltersum, B. Brouwer te Godlinze, F. Dennebos te 't Zandt, P. Doornbos te Aduard, F. v. d. Molen en M. Ritsema te Uithuizen, J. Oldenhuis te Bierum en J. Nederhoed te Groningen.

De cursus staat onder leiding van den heer H. A. Kroes, leeraar aan de Middelbare Landbouwschool te Groningen, voor de praktijk bijgestaan door den heer M. Ritsema, gediplomeerd onderwijzer in praktisch hoefbeslag te Appingedam.

— **Friesland.** De Bond van Smedenpatroons in deze provincie publiceerde het volgende hoefbeslag-tarief: paarden en hitten, 4 nieuwe ijzers (gewoon beslag) f 2.50; verleggen van idem f 1.50.

— **Utrecht.** Het jaarlijksche examen voor „onderwijzer in praktisch hoefbeslag” vindt plaats op 25, 26 en 27 Januari a.s.

PERSOVERZICHT.

De Januari-afl. van *DerHufschmied* bevat:

1°. *Het instituut voor hoefkunde en de hoefsmidschool der Koninklijk-Hongaarsche Diergeneeskundige Hoogeschool te Budapest*, door Dr. Guoth.

Het gebouw bestaat uit leslokalen, beslagplaats en smederij.

Aan het slot der beschrijving wordt het volgende opgemerkt: De inrichting dient in de eerste plaats voor de practische vorming der studenten. Deze ontvangen gedurende een half jaar wekelijks 5 uur theoretisch onderricht en gedurende een jaar wekelijks 5 uur les in de practijk. Bovendien wordt aan de inrichting voor a.s. militaire hoefsmeden ieder half jaar een cursus gegeven en voor a.s. meesters-hoefsmeden van het leger een cursus van 1½

jaar. De directeur van het Instituut, waaraan ook 3 assistenten van de Hoogeschool en een onderwijzer-hoefsmid zijn verbonden, is met de leiding dier beide cursussen belast.

Zoo er zich voldoende kandidaten aanmelden wordt er van tijd tot tijd mede een cursus gehouden voor burger-hoefsmiden, die daarna den titel van geëxamineerd hoefsmid mogen voeren, als zij het hiervoor vereischte examen met goed gevolg hebben afgelegd.

2°. *De stootbrekende inrichting van den hoof, een vingerwijzing van de natuur voor de uitvoering van het hoofbeslag.* Prof. Dr. M. Lungwitz vestigt in dit artikel nog eens duidelijk de aandacht op de groote beteekenis van den zeldzaam gunstigen bouw van den hoof en zegt: „de *geheele* hoof en al zijn deelen zijn door de natuur op het breken van den stoot ingericht.”

3°. *Persoverzicht*; 4°. *Personalia.*

5°. *Korte mededeelingen*, waarin o.a. de kennisgeving van de Vereen. van Smedenpatroons in Neurenberg en Fürth dat voortaan voor 8 hoofijzers 12 à 14 mark zal worden berekend en voor het winterbeslag met alle toebehooren (stoot- en kalkoenen) van 24 tot 26 mark voor lichtere-, en 26 tot 28 mark voor zwaardere paarden, terwijl de rekeningen uiterlijk met een maand na de levering moeten worden betaald. (Hieruit blijkt duidelijk dat de arbeidersloonen zeer zijn gestegen en dat het voedsel zeer hoog in prijs moet zijn in Duitschland. Red. „De Hoefsmid”).

ADVERTENTIËN.

ALGEMEENE VERGADERING

der Vereeniging van Rijks-Hoefsmidonderwijzers in Nederland
op Zaterdag 27 Januari 1917, in het Hôtel „De l'Europe”
te Utrecht, 's namiddags te 2 uur.

Agenda.

- 1°. Opening door den Voorzitter.
- 2°. Lezing der Notulen van de vorige vergadering.
- 3°. Ingekomen stukken.
- 4°. Verslag v/d. Commissie tot nazien der rekening en verantwoording van den Penningmeester.
- 5°. Verbetering der Hoefbeslag-cursussen, in te leiden door Dr. Kroon.
- 6°. Vragen en Mededeelingen.

M. Ritsema, Voorzitter, Appingedam.

H. v. Waasbergen, Secretaris, Oud-Beerland.

GEVRAAGD: EEN SMIDSKNECHT

goed bekend met hoofbeslag, tegen hoog loon,

bij H. J. BREUKINK, gedipl. Hoefsmid, Lochem.

Kunsthorn, voor Hoefbeslag,

verkrijgbaar in de chemicaliën-
en drogerijen-handel van

K. G. W. DE BOSSON, Apotheker,
te Dordrecht.

Prijsopgave op aanvraag.

Voor HH. Veeartsen uitgebreide
prijscourant gaarne gratis beschikbaar.

Kleine Advertenties,

in zake vraag of aanbod van
dienstpersoneel, het smidsvak
betreffende, worden van onze
abonné's gratis in „De Hoef-
smid” opgenomen.

S. C. M. BAX. - 2, 4 en 6 Jufferstraat. - ROTTERDAM.

Specialiteit in Artikelen voor **HOEFBESLAG.**

Telegram-Adres
BAX Jufferstraat
Rotterdam.

Meest uitgebreide sortering prima blanke
Ster-Hoefnagels, meer dan 60 verschillende voorradig.
Speciale fijne Nagels voor Renpaarden enz.
— Billijke prijzen. —

Intercommunaal
Telefoon
No. 1355.

NIEUWE AMERIKAANSCH E HOEFZOLEN

voordeelig, gemakkelijk in gebruik. — *Kunnen niet loslaten.*

Merk „Dexter”,
met flink hielstuk.

Merk „Pacific”,
met zwaar hielstuk.

Merk „Rambler”,
in witte en grijze
Caoutchouc,
op leder opgemaakt
met flink hielstuk,
voorradi g van 4½
tot 6½ Eng. dm.

Merk „Chicago”,
geheel Caoutchouc
uit één stuk met
zwaar hielstuk
voor zware paarden,
voorradi g van
7½ tot 7¾ Eng. dm
uiterste breedte buitenkant ijzers gem.

Open zolen uit één stuk kunnen dus onmogelijk loslaten, bijzonder aanbevelenswaardig, prijzen zeer billijk, voorradig in 11 maten van 4¼ tot 6½ Eng. dm., uiterste breedte buitenkant ijzers gemeten.

uiterste breedte buitenkant ijzers gem.

Dichte Luchtdrukzolen, in 10 maten voor- en achterijzers, voorradig.

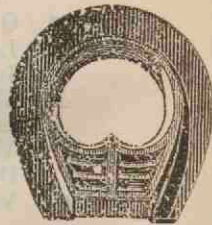
Strijkringen
met riempje.

Gewone
Engelsche Hoefzolen
op Leder,
„Safety pad en
Frogpad”.

Engelsche Hoefzolen
A. en D. & H.

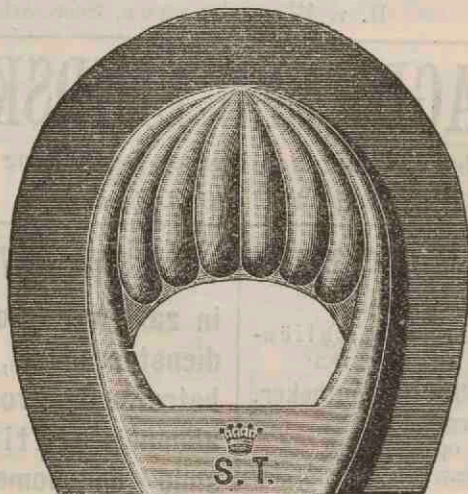

Hoef-
randen.

Open Caoutchouc
zool, merk B. V.,
in 7 maten, voor-
en achterijzers
voorradi g.

Gemaakte Hoefijzers, Rits- en Stampmodel, uitsluitend beste kwaliteit ijzer; in 9 maten voorradig.
Ijs- of Scherpnagels in 12 soorten.
Opruimers voor Schroefgaten.
Schroeven en Stiften in alle modellen; tijdige bestelling gewenscht.
Touwijzers in verschillende maten.

Open Luchtdrukzool
in 8 verschillende maten voorradig.

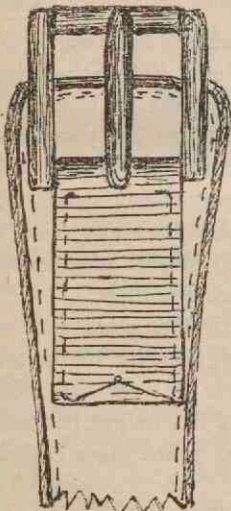
Caoutchouc ielstukken.
Kunsthoo rn.
Hoef t angen. Renetten (rechts en links). Hoef raspen. Houw k lingen. Hoef hamers.
Las- of Welbladen en Poeder om ijzer en staal te wellen.

Men lette op het echte merk S T met kroon.

HET BESLAAN VAN LASTIGE PAARDEN.

In de September-aflevering 1916 van „De Hoefsmid” komt een artikel voor over het beslaan van lastige paarden. Dit artikel is m.i. van zeer groot belang voor een ieder die met het edele paard omgaat en de wenken in dit artikel vervat dienen nauwgezet te worden overdacht en opgevolgd.

Terecht wordt opgemerkt, dat in het leger betrekkelijk hoogst zelden, voor het beslaan van paarden, zeer bijzondere maatregelen moeten worden genomen. Toch loopt bij een eerste beslag niet altijd alles rustig van stapel en kost het somtijds veel moeite en zorgen om het jonge paard goed de ijzers onder te krijgen, terwijl het gevaar voor verwonding van den hoefsmid of den helper lang niet denkbeeldig is. Gedurende de vele jaren dat ik belast geweest ben met de dressuur van jonge paarden bij de Veld-Artillerie, kwam het nog al eens voor dat mijn meening door den smid gevraagd werd omtrent het beslaan van een lastig paard. Steeds heb ik mij dan gaarne daarmede bemoeid, en al de bestaande middelen beoordeeld en toegepast, waarbij steeds de gedachte voorzat om ongelukken voor mensch en dier te voorkomen. Onder verwijzing naar bovengenoemd artikel in „De Hoefsmid”, volgde hieronder een middel voor het beslaan van lastige paarden, welk middel steeds tot het doel geleid heeft.

De hulpmiddelen, welke daarbij gebruikt worden, zijn: een *kluister*, van een bepaalden vorm en van bepaalde afmetingen, en een *fouragestrik*, zooals die bij het leger gebruikt wordt.

De *kluister* bestaat uit een leeren riem, L: 37 cM., B: 33 mM. en D: 4 mM. De breedte van den riem is zoo gering om het paard zoo min mogelijk te hinderen bij het opnemen van het been en het buigen van het koot-, kroon- en hoefgewricht.

Aan het eene uiteinde, iets breeder uitlopend en recht afgesneden, is een kap met gesp genaaid. Aan het andere einde, iets puntig afgesneden, zijn 6 gaten gemaakt, waarvan het 1ste gat zich op 7 cM. en het laatste gat zich op 22 cM. van de punt bevindt.

Aan de onderzijde van den riem is vastgenaaid een reep *vilt*, beginnende bij het *recht* afgesneden gedeelte van den riem. Dit vilt is L. 24 cM. en D. 5 mM., terwijl de breedte overeenkomt met de breedte van den riem of een

zeer weinig breeder. Het vastgenaaide gedeelte strekt zich uit vanaf den bovenkant, tot op ongeveer 15 cm. op den riem, zoodat nog een los stukje vilt overblijft.

Over het stoteinde van den riem komt een lossen ijzeren ring van den vorm van onderstaande figuur. De afmetingen zijn daarin ook aangegeven. Over het gebogen gedeelte moet de ring goed rond worden bij gewerkt, zoodat het touw van de fouragestrik er gemakkelijk doorheen glijdt.

De kluister, met de gesp buitenwaarts, wordt op handige wijze om de koot van het achterbeen gedaan, dat beslagen moet worden, terwijl daarbij het ronde gedeelte van den ring naar voren komt.

Het eene einde van de fouragestrik wordt met een ruime lus om den neus van het paard en aan het halster of den ring van een kaptoom bevestigd. Ten einde het dichthalen van de lus te voorkomen, wordt gebruik gemaakt van een bijzonderen knoop, genaamd *paalsteek*, hieronder afgebeeld. (Bij het vastmaken van een touw om den hals van het paard is deze strik zeer aan te bevelen, daar ze nooit kan dichttrekken).

Het touw gaat tusschen de voorbeenen door en wordt gestoken van *binnen* naar buiten door den ring van de kluister. Daarna wordt het touw doorgetrokken en een helper, *naast den schouder van het paard*, houdt in de volle hand (of handen) het touw vast, *zoodanig*, dat bij een ruk door het achterbeen, het touw *gemakkelijk door de hand kan glijden*. Hieraan moet altijd gedacht worden om verwondingen van de hand te voorkomen. Door den helper wordt het touw steeds zacht gespannen gehouden.

Langzamerhand moet het paard nu tot het begrip gebracht worden, dat ieder verzet met het achterbeen, onmiddellijk op den neus pijnlijk inwerkt en indien dit na eenige kalme behandeling gelukt, zal het paard zijn verzet grootendeels opgeven en de hoefsmid kan met gerustheid den hoef besnijden en beslaan. De helper *naast den schouder*, heeft steeds zijn volle aandacht op het achterbeen gevestigd, en door bijtijds stevig vast te houden, zoo noodig met een handschoen aan, breekt hij iederen slag achterwaarts, waardoor de smid geen gevaar loopt te worden getroffen.

Indien de helper een handig persoon is, met oordeel te werk gaat en weet te geven en te nemen, zal hij ieder paard al zeer spoedig tot kalmte brengen en gewillig zijn voet laten opnemen. Gedurende de werkzaamheden van den smid aan den hoef, kan, naar het oordeel van den helper, het touw min of meer ontspannen worden, om het hoofd van het paard meer vrijheid te geven.

Bij deze behandeling van het paard is geen kracht noodig, zelfs niet gewenscht, doch het beleid is hier de hoofdzaak.

Deze methode kan ook met voordeel aangewend worden bij het beslaan der voorbeenen. Door het achterbeen iets naar voren te brengen, zoodat het paard er slechts even op rust, wordt het voor het dier onmogelijk zijn voorhand te verheffen.

C. G. P.

DE BEERVOETIGHEID.

Telkens kan men opmerken dat bij het beslaan van paarden met beervoetigen stand, onoordeelkundige bewerkingen worden verricht. Een nadere beschouwing in „De Hoefsmid” zal misschien ten goede kunnen komen aan het paard, den eigenaar en ook aan den hoefsmid. Een beervoet vereischt nog meer dan een normale voet, doelmatig besnijden en onderleggen, omdat bij dezen stand pezen en banden meer hebben te verduren. Een verkeerde bewerking zal niet zoo spoedig plaats hebben, wanneer er steeds door of onder leiding van bekwame vakmannen wordt gewerkt, doch bij het gebrek dat er op 't oogenblik is aan geschoolde werkkrachten, zijn de hoefsmid-leerlingen in de particuliere werkplaatsen, veelal op hun eigen goed of slecht oordeel aangewezen, wat niet altijd bevorderlijk is aan een rationeel beslag. Zoo ziet men in het eene geval hooge kalkoenen aangebracht en in het andere de hooge verzenen meer dan gewenscht ingekort, of den toon te lang gelaten. Ook worden wel abnormaal lange ijzers ondergelegd. Wanneer men al deze verschillende bewerkingen ziet bij den zelfden stand, denkt men onwillekeurig, dat er gewerkt wordt zonder overleg en er veelal naar geraden wordt, welke bewerking goed zal zijn.

Als regel zien wij bij gestrekten stand vóór, bij hol in de knieën, bij weeke kootstelling, en achter bij stand onder zich, bij sabelbeenen, bij weeke kootstelling of diep doortredend, het kootbeen bij de belasting sterk naar achteren en anderen doorbuigen. Het gevolg er van is: een hoef met langen toon, die een scherpen hoek maakt met den bodem, lage verzenen en een sterk werkende hoefmechanisme. Bij den beervoet zien wij ook een diep doorbuigen van het kootbeen, doch een geheel anderen hoefvorm, n.l. een korten toon die een stompen hoek maakt met den bodem en hooge verzenen, dus juist het tegenovergestelde.

Bij de belasting van den beervoet heeft er een sterke scharniering plaats in het kroon- en kootgewricht, in enkele gevallen zoo sterk, dat de vetlok op den bodem komt. Nu zou men bij zulk een voet een sterk werkend hoefmechanisme verwachten, maar de schuringskringen van het afgenomen ijzer zeggen ons het tegendeel. Beschouwt men de kootbeengewrichtsvlakten van een beervoet eens nader, dan ziet men dat deze aan de kroongewrichtszijde meer schuin naar onderen is gelegen en aan den anderen kant meer schuin naar boven. De gewrichtsvlakte van het hoefbeen is ook anders dan bij een normalen hoef of bij een voet met langen toon en lage verzenen; zij helt minder naar achteren af. Bij de belasting zal dus het kroonbeen niet zoo ver naar achteren en onderen worden bewogen en de leuning van deze minder druk tegen de zijdelingsche hoefkraakbeenderen uitoefenen, met het gevolg dat er minder uitzetting aan den kroonrand plaats heeft. Doordat het hoef-

been steiler staat en de gewrichtsvlakte minder naar achteren afhelt, zal bij de belasting de druk meer op de voorste helft van het hoefbeen vallen; ook het straalbeen zal minder druk op de steunsels óverbrengeu. Het gevolg er van is, dat de zool niet zooveel vlakker wordt gesteld en de verzendraagrand minder uitzet.

Bij de ontlasting rolt als het ware het lichaamsgewicht over den toon; meestal zien wij ook een sterke afslijting van ijzer in het toongedeelte. Uit een en ander blijkt, dat de beervoet geheel anders wordt belast dan de voet met langen spitsen toon en lage verzenen, vandaar ook den geheel anderen hoefvorm.

Voor den smid is het van minder belang te weten, wat de oorzaak is van den abnormalen bouw der beenderen en de daaromheen gelegen banden, ten gevolge van welke abnormale bouw de stompe hoefvorm ontstaat. Wel is het van belang dat de smid de door deze afwijkingen zoo geworden hoefvorm, niet gaat veranderen door het laag snijden der verzenen, of door een verkeerd beslag. Tracht de smid bij een volwassen paard met beervoetigen stand verbetering te krijgen door laag snijden der verzenen, of door abnormaal beslag, dan zal dit in den regel uitloopen op een nog vroeger versleten zijn, van de toch al niet sterke beenen en helpt hij zulk een paard een paar jaar eerder naar den slager. Bij jonge paarden is misschien nog iets te verbeteren door de verzenen te besnijden, of door een halvemaanijzer onder te leggen, evenwel te sterk ingrijpen verdient geen aanbeveling.

Bij elk nieuw beslag de verzenen laten staan, is natuurlijk ook niet goed; wanneer het ijzer aan de takken is afgesleten, kan men gerust aannemen dat de verzenen te hoog zijn en deze wat lager maken. Kalkoenen zullen als regel meer nadeel dan voordeel doen; de straal ontvangt dan minder tegendruk van den bodem. Een heel lang ijzer zal ook weinig of geen nut hebben, omdat de zwaarste belasting niet vooral op de achterste hoefhelft valt, maar op den geheelen voet of meer op den toon. Gewoon vlak besnijden, onder aanwijzing der afslijting van het oude ijzer, is voor den beervoet, de aangewezen weg en bij sterke slijting van het ijzer in den toon een stuk staal plat oplasschen.

Utrecht.

H. Vossers.

MILITAIRE HOEFSMIDSCHOOL TE AMERSFOORT.

Op 23 Januari jl. genoot de Hoefsmidschool de eer bezocht te worden door H. M. de Koningin.

Het was juist 10 jaar geleden dat het vorige bezoek van H. M. had plaats gehad. Door de verbouwing was nu een groote verandering gekomen en ook het getal der leerlingen meer dan het dubbele van vroeger.

H. M. heeft door haar bezoek een indruk willen krijgen van de wijze der opleiding en van de werkzaamheden.

Voooreerst werd bezocht het lokaal waar een 7-tal nieuw aangekomen leerlingen bezig waren aan het besnijden van doode hoeven, het afnemen van ijzers en het passen van ijzers; een veldsmidse met hand- en trapbeweging was in werking ten dienste van de laatstgenoemde bewerking.

Vervolgens werd het bureau en het schoollokaal bezocht waar op verschillende tafels een uitstalling was gegeven van allerlei zaken op het hoefbeslag betrekking hebbende.

Zoo was er eerst een afdeling slecht beslag, dan een afdeling oude hoefijzers, vervolgens een uitgebreide collectie beslagen voeten, waarbij alle soorten guttapercha beslag waren ondergelegd, alsmede de bekende inlegsels voor ijs, sneeuw en asphalt in gebruik.

Een afdeling model leger beslag, handwerk zoowel als machinale ijzers, van de meeste Europeesche landen vormde een opzichzelfstaande militaire afdeling. Vervolgens werd een overzicht gegeven van alle soorten winterbeslag en van de meest uiteenlopende afwijkende hoefijzers. In de lokaliteiten werd een overzicht gegeven van het theoretisch onderwijs; talrijke preparaten van hoeven en betreffende den inwendigen bouw van den hoef waren aanwezig, benevens modellen in papier-maché, hout, gips, alsmede talrijke wandplaten betreffende gangen en standen, een complete verzameling hoefgereedschappen, oude en nieuwe leerboeken. Eenige kaarten met statistische gegevens en vele foto's op de hoefsmidschool betrekking hebbende verlevendigden verder de wanden.

Hierna werd de monsterbaan en de overdekte monsterplaats in oogenschouw genomen om vervolgens door de beslagloods te wandelen waarin talrijke paarden de gewone hoefbewerkingen ondergingen.

In opvolging werd gadegeslagen het afnemen der ijzers, het bekappen, het passen, het onderleggen en het dichtmaken der voeten. Tenslotte werd de smederij betreden waar aan alle 22 vuren werd gewerkt en waar ook de verschillende stadia werden nagegaan welke de bewerking van mast en staf tot hoefijzer meebrengen.

H. M. stelde tal van vragen en liet zich zeer belangstellend inlichtingen verstrekken over de opleiding der leerlingen en den gang der werkzaamheden.

* * *

Op 1 Februari l. l. waren in opleiding: 5 vrijwilligers der Cavalerie, 7 vrijwilligers der Bereden Artillerie, 4 Miliciens de Cav., 24 Mil. der Bereden Art., 8 Mil. der Infanterie en 2 burgers, totaal 50 leerlingen.

G. H.

UITSLAG VAN HET EXAMEN VOOR AANSTAANDE ONDERWIJZERS IN PRACTISCH HOEFBESLAG TE UTRECHT.

Verslag van de commissie belast met het toezicht op het examen in theoretische en praktische hoefkunde van de deelnemers aan de in 1916 gehouden cursus voor opleiding van onderwijzers in practisch hoefbeslag, verbonden aan 's Rijks Veeartsenijschool te Utrecht.

De commissie belast met het toezicht op het afnemen van het examen van de deelnemers aan den in 1916 gehouden cursus voor opleiding van onderwijzers in practisch hoefbeslag, verbonden aan 's Rijks Veeartsenijschool te Utrecht, benoemd door den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, bij besluit van 22 December 1916 N° 29325 1^e Afdeling, Directie van den

Landbouw, heeft de eer Uwe Excellentie verslag te doen van het desbetreffende examen.

De Commissie van Toezicht hield op 27 December 1916, in vereeniging met den leeraar van dezen cursus, den heer Dr. H. M. Kroon, en den onderwijzer, den heer S. van Angeren, een vergadering, ten einde de grondslagen vast te stellen, waarop bedoeld examen zou worden afgenomen. In deze vergadering is mede een rooster opgemaakt voor het af te nemen examen, welke rooster de goedkeuring van Uwe Excellentie heeft mogen verwerven. In genoemde vergadering is het beginsel voor de beoordeeling der candidaten gehandhaafd,

Foto Both.

'R. V. S. afd. Zoötechniek.

Van links naar rechts: G. Jacobs te Budel, H. Hagen te Steenwijk, J. N. Meeuwssen te den Haag, B. R. Bevers te Hengelo, J. A. Tangelder te Duiven bij Arnhem, L. Gommans te Blerik.

dat ter bekoming van het eindcijfer voor iederen candidaat aan de punten, behaald in de rubrieken praktische hoefkunde, tezamen een dubbele waarde zou worden toegekend in verhouding tot die van theoretische hoefkunde, alsmede dat een candidaat, die in praktische hoefkunde geen voldoende cijfer mocht verwerven, in geen geval in aanmerking zou komen voor het verkrijgen van een diploma als onderwijzer in praktisch hoefbeslag.

Het examen vond plaats op 25, 26 en 27 Januari 1917.

Aangezien het lid der Commissie, de heer J. B. H. Moubis, wegens ongesteldheid verhinderd was het examen bij te wonen, werd het plaatsvervangend lid, de heer J. de Vries, daarvoor opgeroepen.

Allen die aan den cursus tot opleiding van onderwijzer in praktisch hoef-

beslag aan 's Rijks Veeartsenijschool te Utrecht, aangevangen op 11 Februari 1916, hebben deelgenomen, hebben zich tot het afleggen van het examen aangemeld en dit werkelijk afgelegd.

In overeenstemming met den door Uwe Excellentie goedgekeurden rooster heeft het examen bestaan in een theoretisch en in een practisch gedeelte.

Het examen in theoretische hoefkunde werd in den namiddag van 25 Januari van 2—5 uur afgenomen, aan iederen candidaat telkens een $\frac{1}{2}$ uur.

Het practisch gedeelte heeft voor iederen candidaat bestaan uit de volgende onderdeelen :

1. Het beoordeelen van een paard met het oog op het besnijden van een voorhoef hiervan en het besnijden van dezen voorhoef.

2. Het vervaardigen van een paar voorijzers, waarvan één bestemd voor dezen hoef.

3. Het beslaan van dezen hoef.

4. Het maken van een model-ijzer, bestemd voor een hoef van afwijkenden vorm.

De werkzaamheden voor de drie eerste onderdeelen werden verricht in den ochtend van 26 Januari, van 9 uur tot 12.30 uur.

De vervaardiging der onder 4 genoemde ijzers geschiedde in den namiddag van 2—4 uur.

5. Het besnijden van een abnormalen hoef.

6. Het maken van een hoefijzer voor dezen hoef.

7. Het beslaan van dezen hoef.

De onder 5, 6 en 7 genoemde onderdeelen werden verricht in den voormiddag van 27 Januari van 9—11.30 uur.

Zoowel bij het beoordeelen van een paard als bij het maken van ijzers werd de toewijzing telkens bij loting uitgemaakt.

Aan zes candidaten kon het diploma worden uitgereikt.

De geslaagden zijn in alphabetische volgorde: B. R. B e v e r s te Hengelo, L. G o m m a n s te Blerik, H. H a g e n te Steenwijk, G. J a c o b s te Budel, J. N. M e e u w s e n te den Haag en J. A. T a n g e l d e r te Duiven bij Arnhem.

Namens de Commissie:

A. W. H e i d e m a, *voorzitter*.

H. J. C. v a n L e n t, *secretaris*.

ALGEMEENE VERGADERING DER
VEREENIGING VAN ONDERWIJZERS IN PRACTISCH HOEFBESLAG,
gehouden 27 Januari 1917 te Utrecht.

De voorzitter, de heer M. Ritsema te Appingedam, opende de vergadering met een korte toespraak, waarbij inzonderheid een woord van welkom werd gericht tot de heeren Dr. K. H. M. van der Zande, inspecteur van het Middelbaar Onderwijs, tot wiens afdeling ook de Staatsbemoeiingen in zake de opleiding der hoefsmeden berust, en Dr. H. M. Kroon, leeraar aan 's Rijks

Vecartsenijschool, die een inleiding zou houden over de verbetering in zake de cursussen in hoefbeslag.

De secretaris, de heer H. van Waasbergen te Oud-Beijerland, las de notulen der vorige vergadering, welke ongewijzigd werden goedgekeurd.

De penningmeester, de heer J. Ph. Huitink te Ruurlo, die aan de beurt van aftreding was, werd als zoodanig met 18 van de 19 uitgebrachte stemmen herkozen.

De commissie, belast met het nazien van de rekening en verantwoording van den penningmeester over 1916, bracht bij monde van den heer Bongaerts te Maasniel verslag uit. De inkomsten bedroegen f 93.50, de uitgaven f 44.90, zoodat er een batig saldo was van f 48.60. De commissie had de bescheiden nagezien en in orde bevonden. Zij stelde voor om den penningmeester dank te zeggen voor zijn gehouden beheer en de rekening en verantwoording goed te keuren. Hiertoe werd besloten. Tot leden der commissie van kasnaziening over 1917 werden benoemd de heeren Julicher te Swalmen (L.), Verhoeven te Schaik (N.-Br.) en Lengers te Baarn (U.).

Dr. Kroon gaf een kort historisch overzicht van de wijze waarop in Nederland de cursussen in hoefbeslag zijn tot stand gekomen en ontwikkeld en merkte op dat de hiermede verkregen resultaten van uiteenloopenden aard zijn geweest. De meest voorkomende bezwaren, welke zich bij de inrichting der cursussen voordeden, zijn hoofdzakelijk van drieërlei aard, nl. onvoldoende bedrevenheid der toegelaten leerlingen, een niet altijd gelukkige keuze in zake het onderwijzend personeel, onvoldoende lokalen voor het geven van het onderricht, benevens onvoldoende leermiddelen.

Wat de verbetering met betrekking tot die cursussen aangaat, spreekt het vanzelf dat men moet trachten de ondervonden bezwaren tot kleinere afmetingen te brengen, ja, zoo mogelijk geheel op te heffen. De ongelijke eischen, op onderscheidene plaatsen gesteld, voor het toekennen van een diploma of getuigschrift, geven nu en dan aanleiding tot ontevredenheid en onbillijkheid. Spr. meent dan ook, dat het zeer wenschelijk is te achten, dat in die eischen bij de uitreiking dier diploma's eenheid moet worden gebracht en dat het nut zou hebben een commissie van advies te benoemen voor het verleenen van subsidie aan de verschillende cursussen in hoefbeslag. Daarbij zou dan buiten beoordeeling blijven de opleiding der militaire hoefsmeden en die voor onderwijzers in practisch hoefbeslag.

Spr. zou wenschen, voor het verkrijgen van eenheid dier gestelde eischen, dat er voor het geheele land één examen-commissie werd benoemd, bestaande uit twee subcommissiën elk van 3 personen, benevens een algemeene voorzitter. De subcommissie voor het theoretisch gedeelte zou kunnen bestaan uit twee dierartsen en één hoefsmid, de subcommissie voor het practisch gedeelte uit één dierarts en twee hoefsmeden. De voorzitter zou naar believen of bij de eene of bij de andere subcommissie tegenwoordig kunnen zijn en zoo noodig als plaatsvervangend examinerator kunnen invallen, terwijl de duur van het examen, ingevolge het gelijktijdig examineeren door de subcommissies, slechts over enkele dagen behoefde te loopen.

Het onderwijs dient te worden gegeven door personen die goed met de hoefkunde op de hoogte zijn en een goede geschiktheid bezitten om hunne

kennis aan anderen mede te deelen. Er zijn thans 43 onderwijzers in practisch hoefbeslag, zoodat er ook meer en meer geschikt personeel voor het practisch onderricht is verkregen. De tot een cursus toegelaten leerlingen moeten voldoende voorbereidend onderwijs hebben gehad, — het aantal leerlingen niet grooter zijn dan 8 à 10. De Geldersch-Overijsselsche Maatschappij van Landbouw heeft reeds sedert geruimen tijd een zoodanige commissie van advies voor de te houden cursussen, welke commissie tevens de examens in het gebied dier Maatschappij afneemt.

Dr. van der Zande dankte den voorzitter voor het tot hem gesproken woord van welkom en verklaarde met ingenomenheid de inleiding over de verbetering der hoefbeslagecursussen en de hierop volgende besprekingen bij te wonen. Verschillende punten, door den heer Kroon als wenschelijk aangeduid, zijn in den laatsten tijd reeds in toepassing gekomen. Het aantal leerlingen is beperkt tot 8, het onderricht, in zake het practisch gedeelte van het hoefbeslag, wordt meer en meer gegeven door onderwijzers in practisch hoefbeslag. Het aanschaffen van eenige collecties leermiddelen, die telkens in bruikleen kunnen worden verstrekt, behoeft vermoedelijk niet op practische bezwaren te stuiten. Het in het leven roepen van een centrale examen-commissie zou voordeelen hebben, doch anderzijds ook het bewaar opleveren, dat het oordeel over de leerlingen niet altijd juist zal zijn dan wanneer dit uitgesproken werd door hen, die zelf het onderwijs aan den cursus hadden gegeven. Thans zijn de cursussen reeds alle loopende over een tijdvak van 2 jaar. Het zal vermoedelijk het meest aanbevelenswaardig zijn, dat de Vereeniging zich als zoodanig officieel tot de Regeering wendt en Spr. zei gaarne zijn steun toe om dit vraagpunt zooveel mogelijk in goede banen te leiden. Het instellen van eene centrale commissie van advies zou wellicht op eenig bezwaar kunnen stuiten, daar men dan de bestaande provinciale lichamen, welke thans van advies dienen, terzijde zoude moeten stellen.

De voorzitter sprak zijn dank uit aan Dr. Kroon voor de gehouden inleiding en aan Dr. van der Zande voor de welwillende toezegging van steun, terwijl hij wees op de meermalen voorkomende moeilijkheid voor het onderwijzend personeel om aan deelnemers van een gehouden cursus een diploma of getuigschrift te onthouden, een bezwaar dat bij de instelling van een centrale examen-commissie zou kunnen worden ondervangen. De grondslagen voor het toekennen van een diploma zijn werkelijk te veel uiteenlopend.

De heer Leseman zou het nuttig achten als het onderwijzend personeel van den cursus een rapport betreffende de deelnemers uitbracht aan de examen-commissie, met welk rapport deze commissie dan eventueel rekening zou kunnen houden.

De heer Luyten vestigde de aandacht op de wenschelijkheid, dat de smederij, waar het examen eventueel zou worden afgenomen, minstens evengoed moest zijn ingericht als die waar de cursus is gegeven.

De heer Rijpkema zou er veel voor gevoelen als het examen kon worden afgenomen in de smederij waar de cursus was gegeven en vereenigde zich overigens met het gevoelen van den heer Leseman.

Nadat de heer Inspecteur de vergadering had verlaten, werd de discussie

nog eenigermate voortgezet, doch besloten in bovenvermelden trant een verzoekschrift tot de regeering te richten. Daarna dankte de voorzitter de leden voor hunne opkomst (de Ver. telt thans 37 leden en 4 begunstigers) en sloot de vergadering, waarbij in uitzicht werd gesteld dat een volgend jaar vermoedelijk de nieuwe keurig ingerichte hoefsmederij aan 's Rijks Veeartsenij-school zou kunnen worden bezichtigd.

HET TOELATINGSEXAMEN VOOR DEN CURSUS TOT OPLEIDING
VAN ONDERWIJZERS IN PRACTISCH HOEFBESLAG AAN
's RIJKS VEEARTSENIJSCHOOL TE UTRECHT.

Dit toelatingsexamen werd gehouden op 30 en 31 Januari j.l. Aangemeld hadden zich 25 hoefsmeden, waarvan er 21 aan het examen deelnamen. Zij waren als volgt over de provinciën verdeeld: Groningen 3, Friesland 1, Overijsel 3, Gelderland 6, N.-Holland 1, Z.-Holland 6, N.-Brabant 2, Limburg 3.

Voor het examen werden gebezigd 7 paarden. Elke deelnemer kreeg 1 hoef te beslaan, welke hem, evenals vuur en aambeeld, door het lot werd aangewezen. Gewerkt werd in drie ploegen. Over het geheel werd goed gewerkt. Onvoldoende cijfers behoeften slechts bij uitzondering te worden gegeven. Dit maakte de keuze natuurlijk moeilijk.

Daar de heer Stuivenberg, die het vorig jaar tot den cursus werd toegelaten, doch toen militair zijnde, geen verlof kon krijgen om de lessen te volgen, nu tot den cursus in 1917 is toegelaten, konden slechts 5 smeden uit de 21, die aan het examen deelnamen, toegelaten worden. Daar bijna allen voldoende en meer dan voldoende werk leverden, moesten natuurlijk velen teleurgesteld worden, die, naar wij hopen, een volgende maal toegelaten zullen kunnen worden.

Toegelaten werden de heeren N. E. Balder te Angeren, D. Hendriks te Veenendaal, C. M. v. Eeden Petersman te Benthuyzen, W. H. Sanders te Holtum-Born en J. Wassing te 't Zand, terwijl dan als zesde leerling den cursus zal volgen de heeren D. Stuivenberg te Groningen.

Kroon.

KORTE MEDEDEELINGEN.

— **Examen cursus in hoefbeslag te Enschede.** Op Zaterdag 3 Februari vond het eindexamen plaats van den tweejarigen cursus in hoefbeslag, gehouden door de Overijselsche Landbouw-Maatschappij en den Overijselschen Boerenbond.

Het theoretisch onderwijs werd gegeven door den heer Eshuis, dierarts te Enschede, het practisch onderwijs door den heer Rolink, gediplomeerd onderwijzer in practisch hoefbeslag te Enschede. De practische lessen en ook het examen werden gehouden in de zeer ruime en goed ingerichte smederij van den heer Rolink. Voor het examen werd het onderwijzend personeel bijgestaan door den heer Dr. H. M. Kroon, leeraar aan 's Rijks Veeartsenij-school te Utrecht. 9 leerlingen namen aan het examen deel en aan allen kon het diploma uitgereikt worden, en wel aan de heeren J. Lesscher

te Losser, J. G. ten Winkel te Tubbergen, E. Groeliker te Enschede, W. H. de Bruyn te Deurningen, G. A. Zwiers te Rossum bij Oldenzaal, A. J. Rompelman te Almelo, M. Smit te Rijssen, G. Haarhuis te Reutum (gem. Tubbergen) en G. W. Harwig te Usselo. K.

— **Winterbeslag.** Los scherp was tot heden weinig of niet beslist noodzakelijk, zoodat hiermede in onderscheidene hoefsmederijen zoo goed als geen extra bijverdienste is verkregen. Wel zal de inhoud der ijsnagelkisten flink zijn verminderd in streken waar gelegenheid bestond om met paard en arreslede van het ijs te profiteeren, doch deze leverantie is over het geheel van weinig beteekenis.

— De **beslagprijzen** zullen sedert de mobilisatie ongetwijfeld overal in den lande zijn verhoogd. Het is echter de vraag of die verhooging wel afdoende is geregeld. Een week geleden lazen wij in een provinciaal blad, dat de hoefsmeden unaniem hadden besloten de beslagprijzen te verhoogden. Aangenomen mag worden dat dit een nieuwe verhooging betreft. — Laat men in streken, waar de beslagprijzen, in verband met hetgeen thans voor het ijzer moet worden betaald, nog niet loonend zijn, ook door aaneensluiting trachten daarin verbetering te brengen. De tijd is daarvoor thans „rijp.“!

— **Hengstenkeuringen.** De verplichte Rijkshengstenkeuringen vinden in het najaar en vroeg in het voorjaar plaats, — de stamboek- en premie-keuringen veelal alleen in het voorjaar. Deze keuringen trekken vele hengsten uit alle oorden eener provincie naar een centrale plaats en bieden op die dagen ook voor de hoefsmeden een geschikte gelegenheid om eene studie van het beslag, en wijze van gaan daarop, te maken. In sommige provinciën zijn bedoelde keuringen reeds achter den rug, terwijl wij op de volgende nog de aandacht kunnen vestigen: 16 Febr. Hoofddorp en Rotterdam, 19 Febr. Middelburg, 20 Febr. Groningen, Goes (voormiddags) en Kruiningen (namiddags), 21 Febr. Groningen en Hulst, 22 Febr. Assen en Axel, 23 Febr. Oostburg, 24 Febr. IJzendijke, 26 Febr. St. Maartensdijk, 27 Febr. Zwolle, St. Philipsland en Groningen, 7 Maart Zevenbergen, 8 Mrt. Tiel en Breda, 13 Maart Elst.

PERSOVERZICHT.

Stafijzer. De Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel brengt ter kennis van belanghebbenden, dat, met het oog op de behoefte aan stafijzer hier te lande, geen vergunningen zullen worden verleend tot uitvoer van dit ijzer of van artikelen daaruit vervaardigd (w.o. dus ook hoefijzers), ook niet voor zoover betreft uitvoer naar de Nederlandsche koloniën. (St.Ct.)

— *De kolenrijkdom der wereld.* In het „Zeitschrift für angewandte Chemie“ heeft een Oostenrijksch geograaf, dr. H. Leitner, een schatting opgesteld van den wereldvoorraad aan steenkool. Wij laten hieronder de resultaten

van zijn onderzoekingen volgen, met de bemerking, dat deze schattingen natuurlijk slechts een zeer globaal karakter hebben. Of de resultaten van het onderzoek ook onder den invloed van nationalistische opvattingen hebben gestaan, valt moeilijk uit te maken. Hier volgen de gegevens:

De grootste steenkolenbeddingen heeft Duitschland met 410 milliard ton; bij een jaarlijksche productie van ca. 220 millioen ton rijkt de voorraad dus 1800 jaar. Hierop volgt Engeland, waarvan de schatting 190 milliard ton is, met een jaarlijksche productie van 268 millioen ton. De voorraad strekt dus voor 720 jaar. Op de derde plaats staat Oostenrijk-Hongarije met 59 milliard ton, met een jaarlijksche productie van ca. 49 millioen. De kolen-voorraad van Rusland (zonder Siberië) beloopt naar raming $58\frac{1}{2}$ milliard ton, met een jaarlijksche productie van 27 millioen ton; Frankrijk's voorraad wordt op 16 milliard ton geschat. (Waarschijnlijk bedoelt hier de schrijver alleen den voorraad van het niet bezette gedeelte van het land).

De overige Europeesche kolenbeddingen zijn niet rijk. De schrijver noemt Spanje en Spitsbergen met elk 9, Nederland met 4.4, Servië met 0.5, Bulgarije met 0.4 en Italië met 0.15 milliard ton.

De voorraden van Europa worden aldus geraamd op 774 milliard in het geheel. Hoe een respectabele hoeveelheid deze voorraad ook moge zijn, Europa staat hierin zeker niet op de eerste plaats. Althans schat de schrijver den voorraad van de Vereenigde Staten op 3838, van Azië op 1279, van Canada op 1234 milliard ton. Voor Australië wordt het cijfer 170, voor Afrika het cijfer 57 milliard ton gegeven. De wereldvoorraad is dus ca. 7343 milliard ton, doch de Zuid-Amerikaansche Staten zijn hierbij niet medegerekend.

(u. N. R. C.)

Mededeelingen over het smidsvak, vallende buiten het hoofbeslag

VORSTGEVAAR BIJ MOTOREN.

Voor al in het koude jaargetijde zij iedere motorbezitter indachtig, dat het water uit den cylindermantel, des nachts, en eveneens wanneer de motor door een andere oorzaak langen tijd stil staat, afgetapt moet worden. Het is toch bekend, hoeveel schade en verdriet het nalaten van dezen voorzichtigheidsmaatregel reeds veroorzaakt heeft, doordat tengevolge van ijsvorming binnen de cylindermantel deze is gesprongen of zoogenaamde vorstscheuren ontstonden.

In aanmerking komen hiervoor alle motoren, wier cylinder of ventielkop, door omspoeling van water wordt afgekoeld, zooals gasmotoren, benzine-motoren, zuiggasmotoren enz. Gedurende den tijd dat de motor werkt, treedt het koude water beneden in den koelmantel en wordt boven warm afgeleid. Zoodra nu het koude jaargetijde komt, is het dringend noodzakelijk, vooral des avonds na beëindiging der werkzaamheden, den koelmantel van het koelwater te ontdoen. Dit geschiedt doordat men de aanvoerkraan afsluit, en de beneden aan de cylinder aangebrachte wateraftapkraan der motor opent, terwijl men het afloopende water in een ondergesteld vat op-

vangt. Is de aanleg van dien aard dat niet direct door de waterleiding wordt gekoeld, doch van uit een reservoir, een vat of iets dergelijks (een zoogenaamde circulatie-koeling), dan moet van te voren ook de kraan boven aan de teruggaande leiding afgesloten worden, daar anders het overstaande kwantum water uit het koel-reservoir ook weg zou loopen. Bij iedere practisch aangelegde circulatie-koeling is boven in de teruggaande leiding een staand ontledigingsbuisje, of iets dergelijks, aangebracht, hetwelk het gemakkelijk aftappen van het koelwater uit den cylindermantel bewerkt.

Bij zeer hevige koude, en bijzonder bij motoren welke op slecht beschutte plaatsen staan, verdient het aanbeveling, niet alleen des avonds, doch ook overdag, wanneer de motor langen tijd stil staat, het koelwater af te tappen.

Het gevaar bestaat daarin, dat het koelwater befrist, en door dat het water bij zijne omzetting in ijs uitzet, waardoor de wanden kunnen springen. Ook gebeurt het, dat de buitenste gietmantel springt, of, wat zelden voorkomt, de binnenste cylinder. In het laatste geval is goede raad duur, want in den regel is zoo'n reparatie even moeilijk als duur, vooropgezet dat er door een reparatie nog hulp verleend kan worden.

F. J. M.

ADVERTENTIËN.

DANKBETUIGING.

Ondergeteekenden betuigen hiermede hunnen beleefden en welgemeenden dank aan den WelEd. Zeer Geleerden Heer Dr. H. M. Kroon, alsmede aan den WelEd. Heer S. v. Angeren, voor het zoo degelijk genoten onderwijs, waardoor zij aan het j.l. gehouden examen voor onderwijzers in practisch hoefbeslag met succes hebben deelgenomen.

J. N. MEEUWSEN.
H. HAGEN.
L. H. GOMMANS.
B. R. BEVERS.
J. A. TANGELDER.
G. JACOBS.

Kunsthorn, voor Hoefbeslag,

verkrijgbaar in de chemicaliën-
en drogerijen-handel van

K. G. W. DE BOSSON, Apotheker,
te Dordrecht.

Prijsopgave op aanvraag.

Voor *H.H. Vecartsen uitgebreide
prijscourant gaarne gratis beschikbaar.*

Kleine Advertenties,

in zake vraag of aanbod van
dienstpersoneel, het smidsvak
betreffende, worden van onze
abonné's gratis in „De Hoef-
smid” opgenomen.

Telegram-Adres
BAX Jufferstraat
Rotterdam.

Meest uitgebreide sorteering prima blanke
Ster-Hoefnagels, meer dan 60 verschillende voorradig.
Speciale fijne Nagels voor Renpaarden enz.
— Billijke prijzen. —

Intercommunaal
Telefoon
No. 1355.

NIEUWE AMERIKAANSCH E HOEFZOLEN

voordeelig, gemakkelijk in gebruik. — *Kunnen niet loslaten.*

Merk „Dexter”,
met flink hielstuk.

Merk „Pacific”,
met zwaar hielstuk.

Merk „Rambler”,
in witte en grijze
Caoutchouc,
op leder opgenaaid
met flink hielstuk,
voorradig van 4½
tot 6½ Eng. dm.

Merk „Chicago”,
geheel Caoutchouc
uit één stuk met
zwaar hielstuk
voor zware paar-
den, voorradig van
7½ tot 7¾ Eng. dm

Open zolen uit één stuk kunnen dus onmogelijk loslaten, bijzonder aanbevelenswaardig, prijzen zeer billijk, voorradig in 11 maten van 4½ tot 6½ Eng. dm., uiterste breedte buitenkant ijzers gemeten.

uiterste breedte buitenkant ijzers gem.

Dichte Lucht
drukzolen, in 10 maten
voor- en achterijzers,
voorradig.

Strijkringen
met riempje.

Gewone
Engelsche Hoefzolen

op Leder,
„Safety pad en
Frogpad”.

Engelsche Hoefzolen

A. en D. & H.

Hoef-
randen.

Open Caoutchouc
zool, merk B. V.,
in 7 maten, voor-
en achterijzers
voorradig.

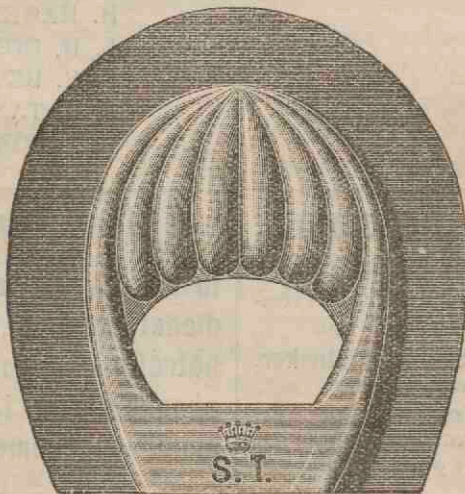
Gemaakte Hoefijzers,
Rits- en Stampmodel,
uitsluitend beste
kwaliteit ijzer;
in 9 maten voorradig.

Ijs- of Scherpnagels
in 12 soorten.

Opruimers voor
Schroefgaten.

Schroeven en Stiften
in alle modellen;
tijdige bestelling
gewenscht.

Touwijzers in
verschillende maten.

Open Lucht
drukzool

in 8 verschillende maten voorradig.

Caoutchouc ielstukken.

Kunsthorn.

Hoef tangen.
Renetten (rechts en links).
Hoefraspen.
Houwklingen.
Hoefhamers.

Las- of Welbladen en
Poeder
om ijzer en staal te
wellen.

EEN EN ANDER OVER ALKMAAR EN HET HOEFBESLAG DAAR
TER PLAATSE,

door Dr. GALLANDAT HUET, Kap.-Paardenarts te Amersfoort.

Alkmaar is een van de oudste plaatsen van Noord-Holland; de tijd van eersten aanleg is onbekend, doch in de 10^e eeuw komt de plaats reeds voor onder den naam Alleemere en Alemare, misschien aldus genoemd naar de vele meren „al meer”.

Tot 1255 was het een open vlek. Graaf Willem de Tweede bouwde het slot Torenburg, 't welk Kennemerland moest dekken tegen de invallen der West-Friezen, die slechts over Alkmaar en Egmond binnen konden dringen.

Door de aanwezigheid van al die meren rondom de stad, was het ook een geduchte sterkte.

Later werden de meren drooggelegd en tusschen 1530 en '40 werd nu de stad door wallen en muren omringd. In 1572—74 werden deze uitgelegd.

De stad was al vroeg welvarend, hetwelk blijkt uit de geschiedenis. In 1517 toch plunderen de Gelderschen Alkmaar gedurende acht dagen; zij vonden een grooten schat en konden zich bij deze plundering tevreden stellen met waardevolle artikelen als goud, zilver, juweelen, laken enz.

Ook in de middeleeuwen had Alkmaar strijd gekend; het nam o.a. een groot aandeel in den opstand genaamd „den Kennemerloop” en in dien van het kaas- en broodvolk.

In den Spaanschen tijd koos Alkmaar in 1572 de zijde van den Prins en had in 1573 het beleg der Spanjaarden te weerstaan. Dit beleg duurde 7 weken en werd den 8^{en} October opgegeven en wel genoodzaakt door het water dat, binnengelaten door de sluizen van Krabbendam en Aartswoud, den belegeraars met ondergang bedreigde.

Historisch is dan ook „van Alkmaar begint de Victorie” en de 8^e October wordt telken jare door heel Alkmaar enthousiastisch herdacht.

Na dien werd Alkmaar nog eenmaal in den oorlog betrokken, en wel in 1799, toen het enkele dagen bezet werd door de Engelschen, die te zamen met de Russen geland waren, doch spoedig daarop bij Bergen zijn verslagen.

Naarmate Noord-Holland meer droog is gemaakt, heeft Alkmaar zich in bloei zien toenemen; het werd een centrum, getuige de steeds bloeiende jaarmarkten in vroegeren tijd. Nu ook is de stad steeds vooruitgaande en heeft een zielental van meer dan 23000. Door spoorweg, stoomtram en bootverkeer is het verbonden met alle plaatsen in N.-Holland en daar de omtrek boschrijk is en een schoone duinstreek biedt, lokt het vele vreemdelingen tot vestiging en tot bezoek. De graanhandel is nog steeds zeer beroemd,

terwijl men gerust kan zeggen dat de kaasmarkten een Europeesche en zelfs een buiten-Europeesche vermaardheid hebben.

Wat nu het paardenmateriaal betreft, zoo zal ons dit, wat het aantal in de stad betreft, beslist teleurstellen.

Waren voor een 15-tal jaren nog 23 stalhouders in het adresboek ingeschreven, thans is dat getal veel minder; waarschijnlijk is de exploitatie van de stoomtrammen naar al de nabijgelegen plaatsen hier wel hoofdzakelijk debet aan. Toch zijn er nog verscheidene stalhouders over, waarvan de Rijtuig-Mij. en enkele andere met 15 à 20 paarden elk. De gemeente heeft voor de reiniging ook een 15 à 20 paarden, de Petroleum Mij. een gelijk aantal, de Alkmaarsche tram heeft... drie, zegge drie paarden en de overige paarden, die in de geheele stad op \pm 150 mogen worden geschat, zijn verdeeld over de bedrijven van particulieren.

Luxe is er in 't geheel niet; ja toch, men deelde mij mede dat er één luxe-poney bestond.

Zou men uit dit geringe aantal afleiden dat ook het hoefsmidvak in Alkmaar een kwijnend bestaan leidde, dan zou men deerlijk bedrogen uitkomen. Neen, de buitengemeenten en vooral uit de Schermer, minder uit Uitgeest en Limmen, bezorgen aan de Alkmaarsche hoefsmiden veel klandizie.

Er zijn dan ook in de gemeente 7 hoefsmiden, die alle het vak uitoefenen en waarvan de meeste wat men noemt een goed beklante hoefsmederij hebben. Weet men nu dat in Heiloo, een dorp op 3 K.M. afstand, ook nog twee hoefsmederijen zijn, dan wordt dus den landbouwer voldoende gelegenheid gegeven in deze behoefte te voorzien.

En wordt nu ook van deze gelegenheid naar behooren geprofiteerd, d.w.z. komen de boeren op tijd bij den smid?

Helaas kreeg ik hier een groote teleurstelling. Waar ik verwachtte dat in zoo'n welvarende streek nu wel verstandige menschen zouden wonen, die het goed meenden met hunne gebruiksdieren en ook hun eigen voordeel zouden kennen in een tijdig vernieuwen van het hoefbeslag, zoo werd ik hier geheel ontuchtterd.

Met eigen oogen toch aanschouwde ik paarden die in bewerking kwamen en waar de ijzers haast niet meer te zien waren; de hoeven waren er geheel overheen gegroeid. Toen ik dan ook vroeg of dit een uitzonderingsgeval betrof, werd mij geantwoord dat de boeren niet bij den smid kwamen alvorens de paarden de ijzers kwijt waren, dus verloren hadden door te langdurig gebruik. Een der smiden deelde mij mede dat hij vaste klanten had die drie, hoogstens 4 keer in het jaar hunne paarden op beslag brachten. Is hier nu niet een prachtig arbeidsveld voor landbouwlezingen? Kan hier het nut van het hoefbeslag niet ijverig gepropagandeerd worden, hetwelk toch geheel ten goede komt aan de eigenaren der paarden?

Ook uit de prijzen bleek voldoende de weinige belangstelling van den paardenhouder tegenover het hoefbeslag. Het is nog slechts kort geleden dat voor een nieuw vierkant beslag f 1,20 werd betaald en hiervoor verwachtte de eigenaar dan zeker dat de smid zijn volle ambitie er aan zou schenken om een knap stuk werk af te leveren. Neen, dit was ambitiedoodend; het slechte, veel te lage tarief, verhoogt den vakman niet en doet

hem omzien naar betere verdiensten. Zoo sprak ik ook een smid uit een haast eeuwenoude zaak, die zich langzamerhand van het hoefbeslag had teruggetrokken en zich meer op kunstsmeedwerk had toegelegd, enkel en uitsluitend door de weinige voldoening die men krijgt als men een moeilijk stukje werk met weinig geld betaald krijgt.

Op het oogenblik is er een smedenbond in Alkmaar, waarbij de 7 hoefsmeden uit de stad en de 2 uit Heilo zijn aangesloten.

Den 30^{en} September 1916 werden de tarieven onderling vastgesteld en

Smederij van H. IJspeert op het Ritsevoort te Alkmaar.

hieraan houdt men zich stipt. Het lijkt mij echter dat de ijzer- en kolenprijzen nadien dermate gestegen zijn, dat een prijsverhooging alleszins billijk zou wezen.

De prijzen zijn nu als volgt:

vierkant beslag voor een paard	f 2,40
voor een hit (in Noord-Holland ket genaamd)	- 2,20
het verleggen van 4 ijzers bij een paard	- 1,40
" " " " " " hit	- 1,20
een oud ijzer onderleggen	- 0,40 en f 0,35

4 nieuwe ijzers winterbeslag met 8 gaten en schroeven of stiften	- 4,— en - 3,50
100 stuks scherpe schroeven of stiften.	f 6,—
twee balkijzers zonder kalkoenen	- 2,— en f 1,80

Dit is het voornaamste uit de gedrukte lijst, welke bij de smeden hangt en waarop o.m. deze prijsnoteeringen van afwijkende cijfers staan.

* * *

En nu iets over de smeden zelf en over hunne inrichtingen. Van de 7 smeden te Alkmaar zijn er 5 gediplomeerd, twee niet. De gediplomeerden zijn meest van den cursus te Haarlem, doch ook wel als miliciën hoefsmid te Amersfoort afgericht. Deze patroons werken allen zelf aan de paarden en hebben bovendien een of meer knechts, die ook beslaan of althans daaraan meehelpen. Voor het eerst hoorde ik hier van een appreciatie van overheidswege voor het diploma van hoefsmid. De gemeente Alkmaar laat hare paarden beslaan bij inschrijving; hieraan mogen echter slechts gediplomeerde hoefsmiden deelnemen. Een goed standpunt, der navolging waard! Onder de smeden zelf heerscht een goede collegialiteit, hetgeen ook al blijkt uit den onderlingen bond, waartoe alle behooren.

De ruimte der beslagloodsen is bij de meesten niet groot; het zijn toch alle gemengde bedrijven, waarvan bij sommigen de grofsmederij domineert, bij andere meer de hoefsmederij en wagensmederij het voornaamste is. De noodstal is in Alkmaar nog steeds in eere gebleven en in alle smederijen nog te zien en ook nog bij de meeste in gebruik. Wel is het gebruik ervan bij enkele smeden gering en beperkt tot het beslaan der achterhoeven, doch buiten gebruik zijn ze dan toch niet. Zwारे paarden zijn hier in 't geheel niet, dus van noodzaak is hier geen sprake; het is dus meer een kwestie van bestendigen en van een bijgebruik van den noodstal, dus het voortgaan is een sleur, daar ook wel degelijk uit de hand beslagen wordt. Waarschijnlijk is ook de noodstal blijven bestaan om tegemoet te komen aan de vaak beperkte ruimten; een paard toch in een noodstal geplaatst kan zich niet bewegen, het staat tusschen palen en boomen opgesloten, terwijl een vrij en los staand paard de ruimte en het verkeer in de beslagloods kan belemmeren.

De vloer van de beslagloodsen was bij het meerendeel der smederijen van hout; wanneer dit goed onderhouden wordt, is het m.i. een zeer geschikte bodem om de paarden er tijdens het beslaan op te doen staan. De vuren, veelal twee in getal, waren steeds achter de beslagruimte gelegen, terwijl alle door mij geziene smederijen direct aan de straat zijn gelegen.

* * *

Van de patroons had ik het genoegen de heeren IJspeert op het Ritsevoort, Buis in de Schoutenstraat, Besteman op de Korte Nieuwsloot en Koelman op den Achterweg persoonlijk te spreken, en hunne inrichtingen te zien. De heer IJspeert heeft een zaak dateerende van 1819; het hoefbeslag neemt echter geen hoofdzaak van zijn bedrijf meer in. Meestal werkt hij met een gediplomeerden knecht en beslaat liefst uit de hand; de noodstallen, die zijn antieken gevel sieren, zijn dus nog overblijfselen, die meer tot steun van het huis dienen dan tot hulp bij het hoefbeslag.

De heer Buis uit de Schoutenstraat vertelde mij \pm 200 paarden in beslag te hebben. Hij bedient zich nog wel van den noodstal, doch, zooals daar

meest gebruikelijk is, uitsluitend voor de achterhoeven, terwijl ook veel vierkant uit de hand wordt beslagen. Op gelijke wijze bij den heer Besteman in de Korte Nieuwsloot, een smederij die zeer gunstig is komen te liggen door wegbreking van de huizen eener naastbijzijnde straat, waardoor een flinke ruimte vrij is gekomen. Zoo ligt ook de smederij van den heer Huisman

Smederij van Th. A. Koelman, op den Achterweg te Alkmaar.

op den Dijk zeer gunstig en geeft gelegenheid voor een bloeiende zaak. Op een breed plein, te midden van uitspanningen voor boeren, is toch wel een gunstige plek voor een hoefsmederij.

De smederij van den heer Koelman op den Achterweg is wel de ruimste en meest gunstig gelegene, welke ik heb gezien. Een groote ruimte vóór en in de smederij biedt gelegenheid hier een flink bedrijf uit te oefenen en uit het gesprek met den eigenaar mocht ik ook afleiden dat dit hier het geval is. Het inwendige deed twee travailles zien en nog een flinke ruimte voor beslag uit de hand; verder twee vuren daarachter gelegen.

Het aantal paarden, dat door hem jaarlijks beslagen wordt, bedraagt 3000; wanneer men nu verneemt dat de paarden van buiten uitsluitend op de marktdagen in beslag komen, kan men wel begrijpen dat er op zulke dagen veel „werk aan den winkel” is.

Deze smederij leende zich volgens mij uitstekend voor het houden van een plaatselijken cursus; de ruimte buiten en binnen in de inrichting voldeden aan alle te stellen eischen en, zoo het oog op Alkmaar mocht vallen voor

een eventueelen cursus in hoefbeslag, zou deze inrichting daarvoor zeker van nut kunnen zijn.

De heer Koelman werkt met twee knechts, waarvan één momenteel als hoefsmid in het leger dienst doet. Hij vertelde mij, en dit was ook wel het geval bij de andere patroons, hoofdzakelijk handgesmede ijzers te gebruiken en slechts weinig fabrieksijzers. Deze worden meest altijd uit de fabriek van Helpman betrokken. Over de fabriek Hippos (die voor het leger werkt) was men niet te spreken; waarschijnlijk tracht deze fabriek de afgekeurde ijzers ten plattenlande te stijten, daar toch de aan het Rijk geleverde ijzers zeer goed bruikbaar zijn te noemen. Opbraden van oude ijzers werd ook nergens toegepast; men zeide algemeen dat het stafijzer (vloeiijzer) zich daartoe niet best leende.

Het winterbeslag wordt met schroeven en stiften geleverd, al naar gelang van de voorkeur die de smid daaraan geeft. Zoo gebruikt de heer Koelman uitsluitend stiften en verzekert deze nog nooit te hebben zien verliezen of afbreken. Hij zegt echter ze steeds zelf in te brengen, daar het zuivere passen in de gaten hierbij een eerste vereischte is.

Waar wij dus bij vorige besprekingen ten opzichte van Amsterdam en Haarlem op het verschijnsel wezen dat langzamerhand de hoefsmederijen in die steden versmelten en zich oplossen in enkele zeer groote bedrijven, zoo noemen wij hier Alkmaar als een voorbeeld van een stad waar het hoefbeslag voortleeft in bescheidener bedrijven en waar het ook niet te verwachten is dat oplossing in één hand zal plaats vinden. Mijn indruk was dat het hoefbeslag te Alkmaar aan goede handen is toevertrouwd en wel aan patroons die zelf terzake kundig zijn en die tevens een open oog voor hun vak hebben, hetwelk zij met lust en ijver beoefenen. Het is dan ook te hopen dat hun werk door de eigenaren der paarden op betere waarde zal worden geschat en dat deze hiervan mogen doen blijken door hunne paarden geregeld en op tijd in beslag te geven; het verzuim hiervan toch voert tot eigen schade en schande.

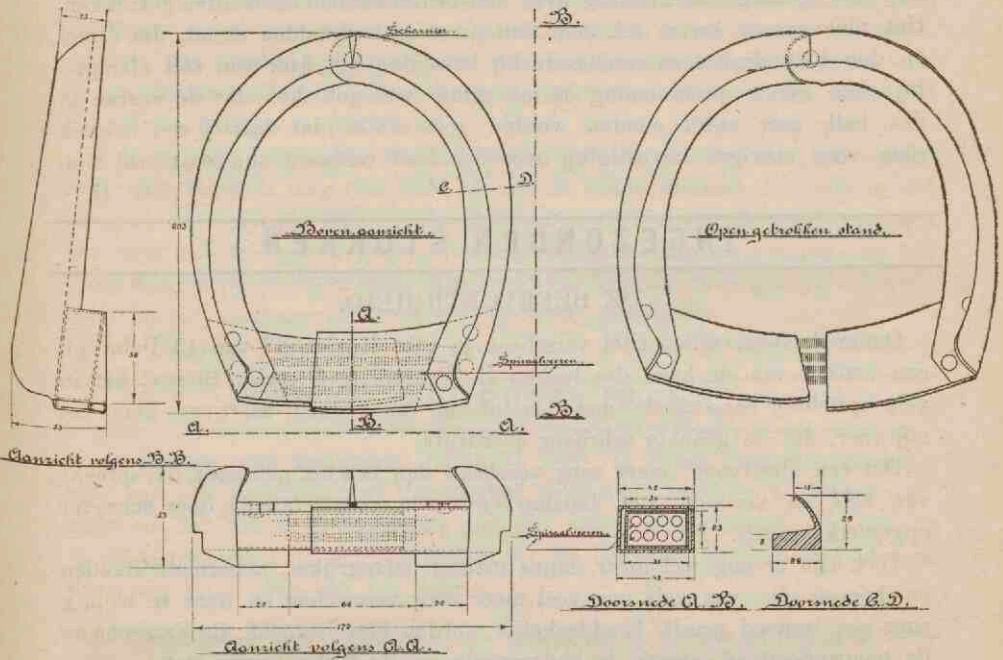
Mogen dan ook nog de noodstallen, zoo deze niet noodwendig zijn voor steun of sieraad van huis en gevel, verdwijnen en het volstrekt niet noodwendige gebruik ervan, in deze streek van uitsluitend inlandsche boerenpaarden, spoedig geheel tot de geschiedenis behooren.

NOODIJZER.

De hoefsmid KOELMAN te Alkmaar vertoonde mij een noodijzer, geheel naar zijn eigen, dus oorspronkelijke vinding en door hem zelf vervaardigd. Naast de bestaande en bekende noodijzers, waarvan dat van Roodvoets uit Utrecht tot dusver zeker wel de meeste aanbeveling verdient, komt nu dit nieuwe ijzer van Koelman zijn entree maken.

Alleen uit een oogpunt van „vinding” zou het al jammer zijn aan dit ijzer niet meer bekendheid te geven, terwijl het bovendien een knap stukje smeedwerk is, dat op elk ijzerrek als reclame voor de handigheid van den patroon mag pronken.

De gedachtengang bij dit ijzer is om een paard, dat een ijzer verloren heeft of waarbij door den slechten toestand van den wand geen gewoon ijzer kan worden onderlegd, toch dienstbaar te houden.

Hierbij is het oog op de theorie gehouden en zoo moet de hoofdzaak, waaraan elk beslag moet voldoen, er op gebaseerd zijn het hoefmechanisme zoo goed mogelijk intact te houden.

Dit nu is hier zeer ingenieus bedacht. Het ijzer is een vereeniging van een toon-scharnierijzer en een balkijzer. De balk is echter hol en bestaat uit twee over elkaar heen schuivende deelen, welke bijeen gehouden worden en welke ten opzichte van elkaar beweeglijk zijn door sterke ijzeren veeren die dit holle gedeelte opvullen en in de lengte-richting van den balk verlopen. Het ijzer kan hierdoor alle bewegingen van de verzenen medemaken.* Deze veeren zijn geheel opgenomen in en ingesloten door de 2 over elkaar sluitende holle helften van den balk; zij zijn dus stof- en vuilvrij en zullen dus den dienst niet opgeven door verstopping.

De holle opstaande rand op de draagvlakte van het ijzer omsluit den hoornwand. Zoo noodig, is deze rand nog hooger te maken of wel ter betere bevestiging van riemen te voorzien.

Een hierbij gevoegde afbeelding maakt een nadere omschrijving overbodig en stelt ieder degelijk vakman in staat het zelf na te maken.

Het gewicht van dit balkijzer, bij een lengte- en breedte-afmeting van

* Deze uitspraak lijkt ons niet in alle deelen juist. Met allen eerbied voor de gedane vinding, komt het ons voor dat er geen enkel (scharnier) ijzer valt te construeeren, waarbij — ondergelegd zijnde — de normale uitzetting van den hoef mogelijk zoude blijven. R e d.

20 en 17 c.M., is 1500 gram, dus een betrekkelijk laag gewicht voor zoo'n groot ijzer. Dit is mede een zeer groot voordeel.

Het ijzer is door mij beproefd bij een paard, doch daar het niet paste mag hier geen gevolgtrekking over niet-bruikbaarheid uit worden getrokken. Het niet passen kwam n.l. door den groot ontwikkelden straal, die direct op den balk drukte en zodoende bij beweging het ijzer van zelf aftrapte. Bij deze eerste proefneming is mij echter wel gebleken dat de veeren in den balk zeer sterk moeten worden gemaakt en dat daarbij een lederen riem voor steviger bevestiging over den hoof welhaast onmisbaar zal zijn.

G. H.

INGEZONDEN STUKKEN.

DE BEERVOETIGHEID.

Onder bovenstaanden titel verscheen in „De Hoefsmid” van 15 Febr. j.l. een artikel van de hand des heeren H. Vossers te Utrecht. Hoewel het in vele opzichten eens zijnde, met den inhoud van bedoeld schrijven, komt het mij voor, dat de geachte schrijver overdrijft.

Dat een „beervoet” meer zorg vereischt dan een normale voet, dat spreekt van zelf, in verband met banden en pezen, zooals terecht door schrijver opgemerkt wordt.

Toch zijn er nog wel meer, mijns inziens belangrijker, abnormale standen en hoeven die van zelf nog veel meer zorg vereischen en waar te weinig zorg aan besteed wordt. Hoofdzakelijk worden hier bedoeld: de Fransche en de toontrederstand, alsook de bodemwijde- en de bodemnauwe stand.

Niet naar dien stand besnijden, te korte en te nauw gepaste ijzers (juist daar waar zij lang en ruim behoorden te zijn), zijn fouten die men veel opmerkt.

Nu komen deze standen veel meer voor dan „beervoetigheid”, maar daarom juist komt het mij voor, dat zij van grooter belang zijn.

Dat er ten opzichte van den „Beervoet” nu zooveel gezondigd wordt, dat betwijfel ik, en wel om de volgende redenen.

Op het platteland toch treft men weinig smeden meer aan die niet voorzien zijn van een „diploma”. Bij de theoretische lessen wordt steeds weer aan de leerlingen geleerd: De voetas en de afslijting van het oude ijzer geven de richting aan bij het besnijden van den hoof, behalve bij beervoetigheid, waarbij men nooit moet trachten de voetas in normale richting te krijgen.

Wat de groote steden betreft, zal m.i. een hoefsmid met practische ervaring niet in zijn hoofd krijgen, verandering in zoo'n stand, door besnijden of op andere wijze, aan te brengen. De leerlingen in de steden laat men nu niet zoo heel vroeg hoeven besnijden, en komen zij zoo ver, dan hebben zij wel ervaring genoeg om niet zulke fouten te maken. Het aanbrengen van hooge kalkoenen, of abnormaal lange ijzers, zal wel in verband met den aard der werkzaamheden, en met dien van den bodem gebracht worden, of kan ook wel een zekere voorliefde van den smid of eigenaar zijn. Ik voor mij geloof niet, dat zulks gedaan wordt met het vooropgezette doel: verbetering in den stand te verkrijgen.

Dat kalkoenen meer nadeel dan voordeel doen, zie ik niet in, voor wat betreft den tegendruk van den straal op den bodem.

Er zijn maar weinig paarden die met den straal den bodem raken, en vooral niet bij hooge verzenen, zooals bij „beervoet” het geval is. Bij een ernstigen graad van „beervoet”, waarbij de vetlok haast den bodem raakt, zal men wel verplicht zijn kalkoenen aan te brengen of in ieder geval toch hooger zetten aan de verzenen, hetgeen toch zeker wel weer ten goede zal komen aan banden en pezen.

Volgens mijn bescheiden meening zal in gewone gevallen van „beervoetigheid” een tamelijk lang ijzer (het zij met of zonder kalkoenen), ruim in het toongedeelte gepast, wel op zijn plaats zijn. Het eerste als steun voor het ver naar achter liggend kogelgewricht, het laatste ter vergrooting van het grondvlak in het toongedeelte. Het besnijden kan, zooals de geachte schrijver reeds terecht aangegeven heeft, gewoon vlak geschieden.

Den Haag.

J. N. Meeuwsen.

KORTE MEDEDEELINGEN.

— **Beslag van hengsten.** In de 24 Febr. te Breda gehouden vergadering van het Stamboek voor het Nederl. trekpaard heeft de voorzitter aangegeven dat het in de bedoeling ligt om, vanwege het Stamboek, toezicht te doen uitoefenen op het hoefbeslag van de hengsten, welk beslag hier en daar nog al te wenschen zou laten.

— **Adreslijst** van Nederlandsche fabrieken in de metaal-industrie. Wij ontvingen van de Nederl. Vereenigen van werkgevers in de metaal-industrie (secretariaat Westeinde 13, Amsterdam) een zoodanige lijst. Zij bevat 500 namen van producten uit deze industrie, w. o. ongeveer 1300 opgaven van 110 Nederl. fabrieken, die zich voor de levering van bedoelde producten aanbevelen.

— **Ijzer en staal.** Naar de *N. R. C.* verneemt is het uitvoerend lid der Rijks-commissie voor de distributie van ijzer en staal, de heer Kerkhoven, die belast was met het voeren der onderhandelingen, uit Duitschland teruggekeerd.

Met het Stahlwerksverband is thans overeenstemming verkregen in dier voege, dat de oude contracten uitgevoerd zullen worden tegen betaling van een bijslag.

De uitvoering van de veel besproken „Vor-verbandsabschlusse” is hierdoor verzekerd.

Overeenstemming met het „Schiffsbaustahlkontor” wordt tegen het einde dezer week verwacht.

PERSOVERZICHT.

De Februari-aflevering van *Der Hufschmied* bevat het volgende:

1°. Over den *ziekeliijken, scheeven hoef* en diens beslag, door Prof. Dr. M. Lungwitz. Onder leiding van den Schrijver zijn hierover onderzoekingen

in eenige klappen naar wensch gevormd, en direct van allerlei bramen enz. ontdaan.

Het uitgloeien, richten en harden der veerbladen eischt ook bij massafabricatie oefening en grondige ervaring. Zooals bekend is, kan ook het veerenstaal niet schematisch bewerkt worden, doch moet iedere staalsoort naar zijn eigenaardigheden beoordeeld worden, vooral wat betreft richten en harden. Men heeft beproefd de bladen gezamenlijk over een model te buigen, en deze gelijktijdig gebogen bladen, nadat zij gehard waren, eenvoudig tot een veer samen te schroeven, hetgeen echter niet gelukt is. Bij deze veer ontbrak de noodige zelfspanning, hetgeen direct bleek bij de proefneming op doorbuigen. In plaats van in zijn stand terug te gaan, bleef deze veer eenige centimeters vlakker.

Het is voor ieder ervaren rijtuigsmid een bekend feit dat bij het richten de veerbladen niet op elkander mogen dragen, doch dat tusschen ieder blad ongeveer 10 m.M. tusschenruimte moet zijn. Hierdoor ontstaat een groote spanning in de veer zelve, die oorzaak is, dat de veer bij de doorbuiging steeds in zijn zelfden stand terugkeert. In iedere goede veerenfabriek worden derhalve de enkele bladen gericht en gehard, hetgeen door ervaren werklieden moet geschieden. Voor gewone veeren wordt het normale veerstaal met een vastheid van 45 tot 55 kilogram gebruikt. Toen in den beginne de automobielen verschenen, gebeurden er vele ongelukken, doordat men ook aan die veeren dezelfde eischen ging stellen, doch dit materiaal was niet in staat alle stooten te breken. Tegenwoordig heeft iedere soliede automobiel veeren uit bijzonder taai staal, met een vastheid van 70—80 K.G. Ook hebben meerdere automobielfabrieken den vorm der rijtuigveer behouden, en bij zoo weinig mogelijk doorbuiging de bladen bijzonder sterk uitgeplet, waardoor de veer zeer elastisch wordt. In iedere soliede fabriek wordt elke veer vóór de levering geprobeerd. Eerst dan, wanneer de veer langen tijd onder springende belasting gestaan heeft, en daarbij geen merkbare vormverandering heeft ondergaan, dus goed gehard en gericht is, wordt zij voor het gebruik gereed geacht.

Zeer dikwijls heeft men beproefd van de gewone soort, de bladveeren, af te gaan. Men maakte namelijk spiraalveeren van rond en vierkant staal, doch het bleek spoedig dat deze veeren voor verschillende rijtuigen niet te gebruiken waren, daar zij de eigenschappen, welke bij veeren voor luxerijtuigen verlangd worden, niet bezaten.

Een belangrijke verandering in de constructie der veeren is in den laatsten tijd ingevoerd, door voor gewoon belaste rijtuigen, automobielen enz. halfveeren aan te wenden, welke aan hunne einden aan spiraalveeren hangen, welke bij de geringste belasting goed veeren. Bij toenemende last treden de bladveeren mede in werking en nemen bij een maximum-belasting de geheele veering op. Ook heeft men door het inzetten van gummi-buffers het doorbuigen der veeren verhinderd.

F. J. M.

EEN EN ANDER OVER HILVERSUM EN HET HOEFBESLAG
DAAR TER PLAATSE,

door

Dr. Gallandat Huet, Kapitein-Paardenarts.

Als 4^e. plaats van Noord-Holland komt Hilversum, na Amsterdam, Haarlem en Alkmaar, ter sprake. Wat belangrijkheid betreft zou het misschien op de derde plaats gerangschikt kunnen worden, zoo al niet uit een oogpunt van hoefbeslag, dan toch wel naar het zielental.

Hilversum heeft zijn naam hoogstwaarschijnlijk te danken aan den persoon die zich daar het eerst vestigde; deze, Hilfert genaamd, bouwde een hoeve die Hilferts hem werd genoemd en ook op zeer oude kaarten als zoodanig voorkomt.

Deze hoeve moet hebben gestaan aan het Loosdrechtsche eind, thans Havenstraat en werd als het ware het middenpunt, waarom heen zich geleidelijk een dorp ontwikkelde, dat zich later uitbreidde tot de nu groote bloeiende gemeente Hilversum.

In de geschiedenis heeft H. nooit een belangrijke rol gespeeld, daar het geen versterkte plaats was; toch wordt het nu en dan in bijzondere omstandigheden genoemd. Zoo verkreeg het in 1416 een eigen kerk en kerkelijke rechten. In 1505 werd het betrokken in den strijd tegen de Gelderschen en had zeer veel van het krijgsvolk te lijden; in latere tijden werd het gebrandschat, door de Kroaten in 1629 en door de Franschen in 1672. Den 5en Juni 1766 brandde het geheele dorp af, doch werd onmiddellijk weer opgebouwd en breidde zich geleidelijk uit.

Gelegen in het Gooi, op 5 uur afstand van Amsterdam en op 2 uur van Naarden, heeft H. zich vooral ontwikkeld na de aansluiting aan het spoorwegnet en nadat de verkeerswegen zoo uitnemend geworden zijn.

De hoofdbron van inkomsten bestond uit landbouw en veeteelt, terwijl het fabriekswezen zich hoofdzakelijk op de weverijen concentreerde; zoowel tapijten als baai en molton paardendecken worden er vervaardigd.

Door den grooten rijkdom aan natuurschoon en de gezonde ligging heeft H. zich gaandeweg ontwikkeld tot een luxe stad. De gemakkelijke spoorwegverbinding met A'dam heeft het bovendien gemaakt tot een forensenstad, de geliefkoosde woonplaats van de Amsterdamsche handelaren en fabrikanten, die na hunne kantooruren in de stad het rustige buitenleven opzoeken en van de schoone omgeving profiteeren. De buitenwijken zijn dan ook bijzonder fraai geworden door de talloze buitenplaatsen en villalanen en als zoodanig kan men het met recht een voorstad van Amsterdam noemen.

Het aantal inwoners is in de laatste 35 jaar geklommen van 6000 tot 36000 en neemt nog steeds toe; vandaar ook dat de bouwondernemingen, afgezien van deze abnormale tijden, in Hilversum een groot arbeidsveld vinden.

* * *

Wat nu het hoefbeslag betreft, zoo heeft zich dit geleidelijk uitgebreid met de ontwikkeling van de stad en heeft het zich aangepast aan de qualiteit

der bewoners, d.w.z. er is zeer veel te doen op hoefbeslag-gebied en vooral ook veel op „luxe” gebied.

Wel is hierin geen directe vooruitgang sinds de laatste jaren vast te stellen, doch dat vindt zijn aanleiding in de mobilisatie, daar toch vele luxe paarden zijn opgevorderd en niet of slechts ten deele zijn vervangen; terwijl bovendien het zoo toenemend auto-gebruik ook merkbare afbreuk heeft gedaan aan het getal luxe rij- en rijtuigpaarden. Toch staat Hilversum nog in de eerste rij van plaatsen, waar veel luxe op paardengebied heerscht en dus ook het hoefbeslag in deze richting een voorname plaats inneemt.

Het aantal paarden is er groot; er wordt nog veel gereden en het paard

Foto P. J. Siewers, Hilversum.

Smederij van P. van Walbeek, aan de Kerk-brink te Hilversum.

is er verre van uitsluitend vervoermiddel. Alhoewel het moeilijk is een besomming te geven van het juiste aantal paarden, zoo kan men toch de belangrijkheid hiervan afleiden uit de volgende gegevens, wat de stad zelve betreft. Er zijn \pm 10 stalhouderijen, waarvan de kleinste nog 8 à 10 paarden heeft, terwijl de twee grootste (v. d. Brink en de Jong) 60 à 70 paarden houden. Deze getallen zijn dan elk over drie stallen verdeeld. Behalve stalhouderswerk rijdt de heer v. d. Brink ook voor de Hollandsche Spoormaatschappij. Verder heeft de gemeente zelf \pm 20 paarden voor haar bedrijven, de veerschipper Hennipman heeft 15 paarden voor sleeperswerk, de manege heeft \pm 20 eigen paarden en stalt bovendien nog een zeker aantal paarden van heeren, terwijl de petroleummaatschappij eenzelfde getal paarden in gebruik heeft. Verder komen hierbij de paarden van particulieren, kleine bedrijven en neringdoenden, terwijl bovendien, met het oog op het hoefbeslag, nog een groot contingent paarden geleverd wordt uit naburige ge-

meenten, als onder anderen Baarn, 's Graveland, Laren, Blaricum, Loosdrecht en Maartensdijk.

Wat het paardenmateriaal zelf betreft, zoo is het zware koudbloedpaard hier sterk in de minderheid en slechts voor de bedrijven van de gemeente en de petroleummaatschappij, alsmede van den veerschipper Hennipman vindt men een zwaarder type paard, terwijl de gekruiste Oldenburger overigens praedomineert. Hoe staat nu het hoefsmidsvak in deze welvarende gemeente tegenover deze gegevens! Min of meer is de toestand te Hilversum gelijk aan die te Haarlem. In deze laatste gemeente toch wordt het leeuwenandeel van het hoefbeslag ingenomen door de firma Hoogenbirk, terwijl er verder nog tal van kleinere hoefsmeden zijn blijven bestaan.

Te Hilversum nu is ook verreweg het grootste aandeel van het hoefsmidsbedrijf in één hand, n. l. in handen van den heer v. Walbeek aldaar, terwijl er overigens ook nog tal van hoefsmeden bestaan die allen nog het hoefsmidsvak uitoefenen, doch in den regel op zeer bescheiden schaal, waarbij er enkele zijn die nog slechts een clientèle van 1 à 2 paarden per week hebben en dus wel tot een minimum van bedrijf zijn teruggebracht. De \pm 20 smedenpatroons te Hilversum die paarden beslaan, althans zich beschikbaar stellen tot het beslaan van paarden, hebben allen een gemengd bedrijf, waarbij slechts dat van den heer v. Walbeek hoofdzakelijk hoefsmederij is, terwijl bij alle andere de grof-, wagen- en kachelsmederij hoofdzaak is.

Deze smeden zijn tot een smedenbond vereenigd en hebben als zoodanig ook uniforme prijzen vastgesteld voor hoefbeslag, althans minimum prijzen. Deze luiden voor paard en hit dezelfde en bedragen voor een vierkant zomerbeslag f 2,50, voor het verleggen van de ijzers f 1,25, voor schroefgaten 5 cts. per stuk en voor het op stal beslaan 50 cts. extra loon. Deze minimum prijzen worden echter verre overschreden bij luxe beslag (zoolbeslag) en bij groote hoeven, alsook bij het koud- of stalbeslag.

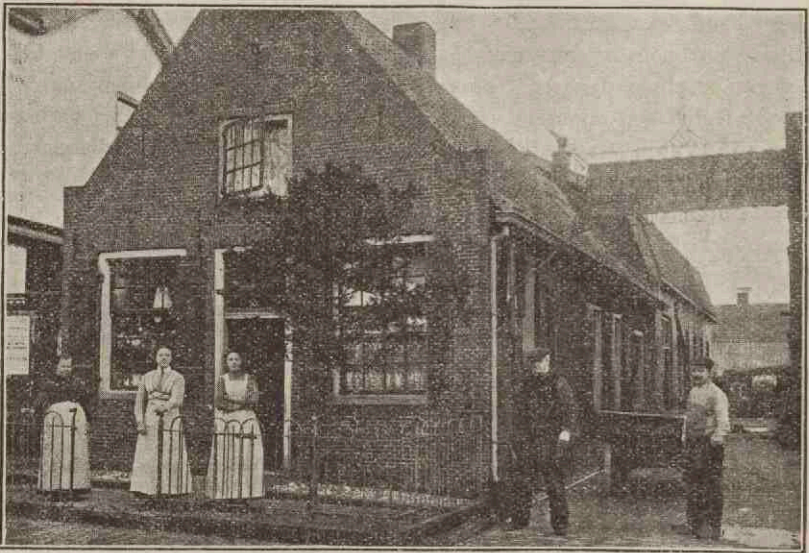
Van deze twintig hoefsmeden zijn er, naar ik vernam, slechts twee gediplomeerd, n. l. de heer v. Walbeek Jr., die te Utrecht aan de Rijksveeartsenij-school zijn opleiding voltooid en de heer de Jong op den Zeedijk.

Wel zag ik nog een bord met „gediplomeerd hoefsmid” boven de zaak, doch de gediplomeerde zelf bleek vertrokken en het bord was nadien onveranderd gebleven. Dit was het geval met de smederij van Van de Weijer op de Groest, waar de gediplomeerde zoon voor zich zelf was begonnen in een naburige plaats. Deze zaak, die gunstig is gelegen voor een hoefsmederij, was echter gedurende de mobilisatie sterk achteruit gegaan wat het hoefbeslag betreft, daar de tweede zoon, die het hoefbeslag uitoefent, tijdens de geheele mobilisatie onder dienst is geweest en eerst onlangs met klein verlof is thuis gekomen; hij zal nu trachten zijn vroegere clientèle terug te krijgen. Daar hij in zijn dienstdtijd steeds als hoefsmid (bij-smid) werkzaam was, heeft hij tenminste zijn vak kunnen onderhouden, is dus vakman gebleven en wij wenschen hem dan ook volgaarne toe een weder „ophalen” en uitbreiding zijner hoefsmederij. Zijn rustig gelegen werkplaats met daarnaast een breeden en diepen gang, voor het monstere van paarden bijzonder geschikt, zijn factoren die een hoefsmederij zeer ten goede komen.

De smeden hebben over het algemeen een à twee knechts en beschikken

over twee vuren, terwijl de grootste ruimte door de grofsmederij wordt ingenomen. De werkuren zijn zeer lang, n.l. van 's morgens 6 tot 's avonds 7 met twee uren voor schaften, zoodat een elf-urige werkdag overblijft, zeer zeker voor een zwaar vak als smeden een zeer langen tijd. De loonen zijn naar evenredigheid goed en varieeren van f 15 tot f 20. Toch heerscht er geen tevredenheid en schijnt een staking te dreigen, welke zal uitgaan van de knechts, die hooger loon vragen en daarbij den Zaterdagmiddag geheel vrij wenschen.

De hoefsmederij van den heer v. Walbeek is zeer gunstig gelegen aan de Kerk-brink, een ruim plein, waarop verschillende straten samenkomen. De eigenaar vestigde zich daar 35 jaar geleden en heeft zijn zaak tot grooten

Smederij van H. J. v. d. Weijer, op de Groest te Hilversum.

bloei gebracht; nu heeft hij zelf het bijtje erbij neergelegd, d.w.z. hij neemt zelf geen aandeel meer in het beslaan van paarden, doch voert de administratie van het bedrijf. Zijn zoon, die te Utrecht gediplomeerd is, heeft zijn plaats ingenomen en is dus de zaakkundige bedrijfsleider. Er zijn vier knechts aan het werk, die uitsluitend het hoefbeslag uitoefenen; één van deze gaat steeds naar buiten om op stal te beslaan. De buitenpraktijk, d.w.z. het beslag op stal, is zeer aanzienlijk en strekt zich o. a. uit over Baarn en de buitens in de buurt; zelfs nog te Zeist en te Amsterdam zijn vaste klanten, terwijl wanneer er des zomers équipages zijn vertrokken, het beslag wordt uitgeoefend in de tijdelijke standplaatsen als Arnhem en sommige badplaatsen.

Dit „koud beslag” betreft 3 tot 8 paarden daags, terwijl aan de smederij gemiddeld 100 paarden per week worden beslagen; dit aantal wordt des zomers veelal overtroffen, terwijl het nu de laatste maanden bepaald stil in het bedrijf was. Dat de heer v. Walbeek een goeden naam heeft als hoefsmid bewijst wel dit vele buitenwerk, vooral ook uit plaatsen waar meerdere

hoefsmeden zijn, zooals o. a. Baarn, waar toch de stalhouderij van Ambrocius met 20 paarden door hem beslagen wordt.

De beslagplaats is in het voorste gedeelte der smederij gelegen en door groote schuifdeuren van de straat gescheiden. Des morgens en avonds, wanneer met kunstlicht moet worden gewerkt, worden de paarden vastgezet aan ringen, met het hoofd tegen den zijmuur, terwijl de gasverlichting aan den anderen zijmuur is aangebracht, zoo dat hiervan het meest geprofitteerd wordt bij het bewerken der hoeven. Overdag staan de paarden bij 4 en 5 naast elkaar aan een ketting vast, welke gespannen is tusschen de zijmuren. Deze inrichting was zeer handig en eenvoudig bedacht. Bovendien krijgt ieder paard in de smederij een halster om, dat ruim genoeg is om over elk hoofdstel heen te gaan en onder den keelgang een lederen lus heeft, welke bij verzet of achteruitloopen van het paard samensnoert, zoodat dan een druk wordt uitgeoefend hetgeen de dieren rustig doet staan. Deze toepassing leek mij een practische methode van bevestigen, ten einde van een kleine ruimte veel partij te kunnen trekken en zonder er nadeel van te behoeven te verwachten. Achter deze voorste beslagruimte was de eigenlijke smederij met twee vuren en daarachter de magazijnen voor ijzer, kolen en gereedschappen.

De heer v. Walbeek gebruikt bijna uitsluitend handgesmede ijzers, zooals trouwens over het algemeen in Hilversum gewoonte is; wel worden ook nog machinale ijzers gebruikt en wel uit de fabriek van Hippos, doch slechts in zeer drukke tijden en dan nog liefst alleen bij paarden die meest stapvoets werk verrichten. Een groote voorraad reserve ijzers werd echter aangemaakt en was aanwezig zoodat het machinale beslag hier geen hoogtij viert. Het vele luxe werk brengt een groot gebruik van guttapercha zolen mede. Deze werden dan ook zeer veel toegepast en wel uitsluitend de gesloten luchtdrukszolen en de blokszolen; zeer terecht drukt de naam „luxe-beslag” hier in deze tijdsomstandigheden deze materialen uit, daar bij de hooge prijzen van deze grondstoffen zij niet meer binnen ieders bereik liggen. Toch blijft het in alle omstandigheden, waarbij paarden veel werk op de straatwegen in vlotte gangen moeten verrichten, een buitengewoon voordeel dit beslag te kunnen blijven gebruiken.

Hoewel veel vlak beslag wordt gebezigd, is toch het beslag met kalkoenen in het Gooi nog lang niet verdwenen, en wel bij boerenpaarden wordt het nog veel op verzoek, of liever volgens opdracht van de eigenaren, toegepast. Juist bij de paarden waar het de minste reden van bestaan heeft zal het beslag met kalkoenen door onkunde of door koppige vasthoudendheid blijven voortbestaan en de propaganda voor het behoud van goede wegen, eenige jaren geleden door de A.N.W.B., toeristenbond voor Nederland, ook op hoefbeslag gebied overgebracht en die vooral gericht was tegen het gebruik van hoefijzers met kalkoenen, heeft in het Gooi nog lang geen algemeene bewonderaars en navolgers gevonden. Ook hoorde ik hier en daar de bekende klachten van het te lang laten loopen, doch bij lange na niet in die mate als het te Alkmaar het geval was en ook teruggebracht tot de zuivere landbouwbevolking, daar toch de stalhouderspaarden of op abonnement beslagen worden of wel hun eigen belang in zake het hoefbeslag beter inzien.

niet door afbreken, hoewel het een ieder vrij staat er een eigen meening op na te houden.

De geachte schrijver beticht mij in voormeld stuk van overdrijving, doch m. i. heeft de heer M. het stuk in de Febr.-aflevering niet goed begrepen. Dat er belangrijker abnormale standen zijn dan beervoetigheid, en dat daar ook nog grove fouten bij gemaakt worden, wil ik niet ontkennen. Doch het stuk ging niet over deze standen en had zich enkel bepaald tot de fouten van het beslag bij beervoetigheid en tot het op den voorgrond brengen, waarom hooge verzenen en geen lage verzenen aanwezig zijn, terwijl er toch een diep doorbuigen van het kootbeen plaats heeft. Interesseert het den geachten schrijver, de door hem bedoelde belangrijker standen in „*De Hoefsmid*” te behandelen, zoo zal dat mij zeer aangenaam zijn. Gaarne wensch ik daarvan nog iets te leeren.

Het verdient m. i. geen aanbeveling te betwijfelen, dat er bij het beslag van paarden, met beervoetigen stand, niet gezondigd wordt, al ziet men dat nu juist niet in zijn naaste omgeving, of in een stad als den Haag, waar het hoefbeslag op een tamelijk hoog peil staat. Door op de fouten te wijzen kunnen niet alleen de tegenwoordige worden verholpen, maar ook de toekomstige voorkomen worden.

Laat het ook in het hoefbeslag zoo zijn. Voorkomen is beter dan genezen! Het is geen bewijs, dat er ten opzichte van den beervoet niet zoo veel gezondigd wordt, omdat er op het platte land weinig smeden meer zijn, niet voorzien van een diploma. In het noorden van ons land, b.v. in Friesland, waar men bij het Friesche paard, of kruisingsproducten hiervan, nog veel beervoeten aantreft, kan men ook de fouten wel opmerken.

De meening van den geachten Schrijver, dat abnormaal beslag niet wordt toegepast met het voorop gezette doel: verbetering in den stand te verkrijgen, spreekt hij zelf weer tegen in het laatste gedeelte van zijn betoog, door te schrijven: Bij een ernstigen graad van „beervoet”, waarbij de vetlok haast op den bodem komt, zal men wel verplicht zijn kalkoenen aan te brengen, of in ieder geval toch hooger zetten aan de verzenen, hetgeen toch zeker weer ten goede zal komen aan banden en pezen. En verder door: Volgens mijn bescheiden meening zal in gewone gevallen van „beervoetigheid” een tamelijk lang ijzer (hetzij met of zonder kalkoenen), ruim in het toongedeelte gepast, wel op zijn plaats zijn. Het eerste als steun voor het ver naar achteren liggend kogelgewricht, het laatste ter vergrooting van het grondvlak in het toongedeelte.

Dat men bij een ernstigen graad van beervoetigheid wel verplicht zal zijn kalkoenen aan te brengen, en dat dit ten goede zal komen aan banden en pezen, wil er bij mij niet in; alleen dan, wanneer de verzenen voldoende hoogte missen om den bodem te raken, zal het noodig zijn.

Om het ondersteuningsvlak in den toon te vergrooten, ben ik met den geachten Schrijver eens, maar om gelijktijdig ook een lang ijzer onder te leggen, is overtollige ballast, die nergens anders voor kan dienen dan voor krachtsverspilling van het paard. Met een lang ijzer ondersteunt men bij een beervoet het ver naar achteren liggend kootgewricht niet, want dit hangt als het ware in de buigpezen en het banden-apparaat. Niettegenstaande

het kootbeen ver naar achteren en onderen wordt bewogen, valt de belasting toch op den toon. Het beste bewijs hiervoor is, dat men geen schuringskringen op het oude ijzer vindt, een sterke afslijting in den toon plaats heeft, en zich vanzelf een hoef met korten toon en hooge verzenen ontwikkelt.

Mijn dank aan den heer Meeuwse voor zijne critiek; juist hierdoor worden de smeden geprikkeld er meer aandacht aan te schenken en kunnen zij datgene, wat hun het beste toe lijkt, zelf in practijk brengen of er hun personeel op wijzen.

Utrecht.

H. V.

BESLAG VAN HENGSTEN.

Onder bovenstaanden titel verscheen in „De Hoefsmid” van 15 Maart j.l. een mededeeling, waarin werd vermeld dat het beslag van hengsten hier en daar nog al te wenschen zou laten. Nu, dat is mij ook gebleken. Ik heb hier en daar nog al keuringen bezocht en het is mij opgevallen dat het beslag van hengsten nog lang niet is, zooals het wezen moest.

Zooals algemeen bekend is, wordt er bij zware hengsten (dus b.v. bij Belgen) veel gelet op het hebben van hooge verzenen en het is mij erg opgevallen dat zulke voeten nog beslagen waren met ijzers met verdikte takken, zoodat de voet as naar voren gebroken werd. Hierdoor wordt het optreden van den beervoetigen stand in de hand gewerkt, en dus ook het hoefmechanisme belemmerd, terwijl sommige paarden met lage verzenen en waarbij de voet as naar achteren gebroken was, daarentegen met gewone ijzers waren beslagen.

Naar mijn oordeel worden de hengsten nog te veel beslagen door onvoldoend bewaarde hoefsmeden, welke niet genoeg naar gang en stand te werk gaan om daarvoor een goed beslag te leveren. Nu mij dunkt dat er tegenwoordig toch genoeg bewaarde hoefsmeden zijn, die een paard naar gang en stand kunnen beoordeelen en daarvoor een goed beslag kunnen leveren.

* * *

Men zegt ook wel eens dat hengsten over het algemeen minder hoerengroei hebben dan gewoon dienstdoende paarden, hetgeen ik niet wil tegenspreken daar, naar mijn oordeel, de hengsten over het algemeen te weinig beweging krijgen en zodoende het hoefmechanisme niet genoeg werkzaam is, waardoor de hoerengroei wordt belemmerd. Mij dunkt dat het toch wel de moeite waard is om zulke hoog in prijs zijnde paarden niet te laten verwaarloosen. Anders worden de eigenaars tenslotte zelf de dupe daarvan. Het ware te wenschen dat deze in de eerste plaats zorg droegen voor een bewaarden hoefsmid en een geregelde beweging voor hunne hengsten, hetgeen tot hun eigen voordeel en tot verbetering van het paardenras zou strekken!

Duiven.

J. A. Tangelder.

KORTE MEDEDELINGEN.

— **Cursus in hoefbeslag** vanwege de afdeling Appingedam e. O. van den Bond van Smedenpatroons.

Gedurende de maanden December 1916, Januari, Februari en Maart 1917, werden aan bovengemelden cursus 12 theoretische lessen van 2 uur en 14 praktische lessen van 4 uur gegeven.

vooral omdat het hoefbeen dan vrij zeker nog zoo goed als normaal is. Hij, die den hoef van onderen en van achteren bekijkt en beide helften met elkander vergelijkt, vooral ten opzichte van de richting der verzenwanden, de dikte der straaalschenkels, en de ligging benevens de ronding der beide ballen vergelijkenderwijze nauwkeurig onderzoekt, — dien kan de ziekelijke scheeve hoef ook in zijn begin-stadium niet ontgaan. Ook bij een verouderden scheeven hoef kan verbetering in den bestaanden toestand worden verkregen.

30. Persoverzicht en personalia enz.

40. Korte mededeelingen, w. o. voorkomt het voorstel in den Gemeenteraad van München om de ambachtsscholen tijdens den duur van den tegenwoordigen oorlog te sluiten.

* * *

De April-aflevering van „Der Hufschmied“ is ook reeds door ons ontvangen, waarop in Mei wellicht wordt teruggekomen, rekening houdende met de alsdan beschikbare plaatsruimte. Alleen zij thans reeds aangestipt dat aan de Hoefsmidschool te Dresden op dit oogenblik uitsluitend leerlingen worden opgeleid voor militair-hoefsmid, terwijl op een desbetreffende vraag de Redactie tevens antwoordt dat tegenwoordig aan het front de hoornzool niet wordt besneden en zooveel mogelijk voor het mededragen van het hoefijzer wordt gebezigd, terwijl het nog onbekend is of deze beslag-methode na den oorlog bij het leger zal worden ingevoerd.

Mededeelingen over het smidsvak, vallende buiten het hoefbeslag.

DE WERKING DER BIJVOEGSELS VOOR IJZER EN STAAL.

Toen men ervaren had, dat bijvoegsels van edele metalen het ijzer en staal in de meeste gevallen veel verbeterden, gebruikte men deze wetenschap in de moderne industrie op verschillende wijzen. Niet alle mengsels oefenen echter een even goede werking uit, en men is in deze zaak vooral verplicht met kwantiteit en kwaliteit rekening te houden.

Een bekend bijvoegsel is het *vanadium*. Dit metaal schijnt aangewezen te zijn om in de staalindustrie een gewichtige rol te spelen, terwijl slechts een geringe hoeveelheid (ongeveer 1 procent) voor een goede werking noodig is. In de meeste gevallen varieert de toevoeging tusschen 0.5 en 0.75 procent. Door bijvoeging van vanadium wordt het staal hard, terwijl tegelijkertijd de breukvastheid en de elasticiteit toenemen. Vanadium-staal kan men in een knoop leggen, of ontelbare malen om zijn eigen as draaien, zonder dat dit eene breuk veroorzaakt. De ertsen voor dit metaal vindt men op uitgestrekte velden in Peru, waar dagelijks 100 ton gedolven wordt, terwijl voor de productie nog maar 12 ton per dag noodig is. Voor het gebruik in de staalindustrie bezigt men meestal ferro-vanadium, eene vanadium-ijzer-verbinding, welke in den electrischen smeltoven wordt geproduceerd.

Evenals het bovengenoemde metaal wordt ook *wolfram* veel voor genoemd doel gebruikt, hetwelk bij de zoogenaamde speciale staalsoorten de breukvastheid verhoogt, en ook in geringe mate de elasticiteit beïnvloedt. De uitzetting en doorsnee-afname neemt daarentegen af, zoodat het niet kan wedijveren met vanadium-staal. Wolfram-staal wordt speciaal gebruikt voor werktuigen, veeren, permanente magneten, enz. Wanneer hierbij nog chroom wordt gevoegd, dan verkrijgt men het zoogenaamde rapid-staal. Het smeltpunt voor wolfram ligt bij 3080° C., waarom dit metaal, evenals om zijn grooten weerstand, voor gloeilampdraden wordt gebruikt.

Molybdenium oefent dezelfde werking uit op het staal als wolfram, d.w.z. het maakt het harder, zonder broos te worden. Een verdere aanwending vindt dit metaal in de glasindustrie, ter verkrijging eener blauwe kleur.

Tamelijk verbreid is *titaan*, welk metaal naar schatting 0.43% van het geheele aardoppervlak bedekt. Wordt dit metaal met gietijzer vermengd, dan wordt hierdoor de vastheid verhoogd en komen gietblazen minder dikwijls voor.

IJzer en staal worden door toevoeging van titaan armer aan koolstof, en het afgewerkte stuk is harder. Tengevolge van het hooge smeltpunt van het titaan is het geschikt voor gloeilampdraden, en in den vorm van carbid (verbinding met koolstof) voor booglamp-electroden.

Kobalt wordt voor de staalindustrie minder veel gebruikt, daar de prijs te hoog is. Buiten de fabricatie van messen (vruchtenmesjes) wordt het gebruikt voor zilveroid, eene legeering, welke buiten nikkel nog kobalt bezit en om haar polijstvermogen vooral in de mechanische industrie gebruikt wordt.

F. J. M.

OVER HET BREKEN VAN NIPPELS BIJ HET PONSSEN.

Zeker zoo oud als de ponsmachine, zijn ook de klachten over het afbreken der nippels, en dit is wel een van de redenen, waarom deze machines, welke uitstekend reudeeren, in kleine smederijen zoo weinig aangeschaft en gebruikt worden. Wij willen daarom trachten eenige vingerwijzingen te geven om dit gebrek tot een minimum te beperken, hetgeen echter niet in zich sluit, dat men hierdoor voor bedoeld gebrek geheel gevrijwaard kan blijven.

Vooraf zij opgemerkt dat in 95 van de 100 gevallen van breuk de onbekendheid met de machine, door onachtzaamheid enz. daarvan de oorzaak is, want de nippel moet toch, wil deze niet stuiken, zoover als deze dun is, tamelijk hard en daardoor broos zijn, waardoor er van slag of stoot geen sprake mag wezen.

De eerste oorzaak voor het breken is het onnauwkeurige inzetten van het bed. Dit wordt gewoonlijk met een of meer stelschroeven vastgezet, en is naar believen naar voren en achteren, en ook zijdelings verschuifbaar. Is nu het bed een weinig scheef geplaatst, dan ontstaat er op zijn minst een sterke wrijving tusschen den nippel en den wand van het gat; is dat scheef stellen nog iets erger, dan leidt dit zonder twijfel tot breken, al gebeurt het dan ook niet bij het eerste gat. Daarom zal men het inzetten van den nippel aan geen leerling overlaten, doch zulks zelf doen.

Dat men geen staal mag ponsen, behoeft zeker geen vermelding. Verder is ook het ponsen van afgekoeld ijzer niet aan te bevelen. Een verder gebrek is het, wanneer de doorsnede van het gat niet in de juiste verhouding staat tot de ijzerdikte. Als normaal geldt het volgend: bij gewoon gewalst ijzer moet de doorsnede van het gat minstens 20 % grooter zijn dan de ijzerdikte, bij gesmede werkstukken minstens 30 %, dus bij gewalst ijzer gaten van 20 m.M. in ijzer van 16 m.M. dik, en bij smeedstukken gaten van 20 m.M. in ijzer van 12 m.M. Wordt bij een dergelijke gaten-doorsnede zwaarder ijzer geponst, dan moet de nippel zeker breken, zij het dan ook pas na eenigen tijd.

Verder verdient het aanbeveling om den nippel goed te smeren. Gewoon zeepwater is niet voldoende, daar het te weinig vetgehalte bezit. Zoogenaamde boorolie, waarbij 20 % olie aan het water is toegevoegd, is te gebruiken. Verder zal men geen ijzer van ongelijke dikte op spie-vormig ijzer ponsen, want steeds zal dit het breken van den nippel tengevolge hebben.

F. J. M.

ADVERTENTIËN.

Kunsthorn, voor Hoefbeslag,

verkrijgbaar in de chemicaliën-
drogerijen-handel van

K. G. W. DE BOSSON, Apotheker,
te Dordrecht.

Prijsopgave op aanvraag.

Voor **H.H. Veeartsen** uitgebreide
prijscourant gaarne gratis beschikbaar.

Kleine Advertenties,

in zake vraag of aanbod van
dienstpersoneel, het smidvak
betreffende, worden van onze
abonné's gratis in „De Hoef-
smid” opgenomen.

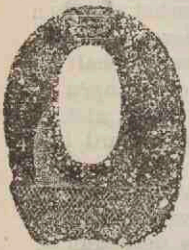
Telegram-Adres
BAX Jufferstraat
Rotterdam.

Meest uitgebreide sorteering prima blanke
Ster-Hoefnagels, meer dan 60 verschillende voorradig.
Speciale fijne Nagels voor Renpaarden enz.
— Billijke prijzen. —

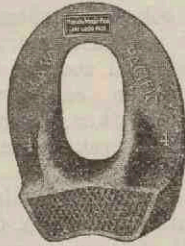
Intercommunaal
Telefoon
No. 1355.

NIEUWE AMERIKAANSCH E HOEFZOLEN

voordeelig, gemakkelijk in gebruik. — *Kunnen niet loslaten.*

Merk „Dexter”,
met *flink hielstuk.*

Merk „Pacific”,
met *zwaar hielstuk.*

Merk „Rambler”,
in *witte en grijze*
Caoutchouc,
op *leder* opgenaaid
met *flink hielstuk*,
voorradig van 4 $\frac{1}{8}$
tot 6 $\frac{7}{8}$ Eng. dm.
uiterste breedte buitenkant ijzers gem.

Merk „Chicago”,
geheel *Caoutchouc*
uit één stuk met
zwaar hielstuk
voor *zware paarden*,
voorradig van 7 $\frac{1}{8}$
tot 7 $\frac{9}{16}$ Eng. dm.

Open zolen uit één stuk kunnen dus onmogelijk loslaten, bijzonder aanbevelenswaardig, prijzen zeer billijk, voorradig in 11 maten van 4 $\frac{1}{16}$ tot 6 $\frac{7}{8}$ Eng. dm., uiterste breedte buitenkant ijzers gemeten.

Dichte Luchtdrukzolen, in 10 maten, voor- en achterijzers, voorradig.

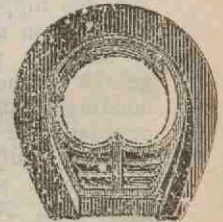
Strijkringen met riempje.

Gewone
Engelsche Hoefzolen
op Leder,
„Safety pad en
Frogpad”.

Engelsche Hoefzolen
A. en D. & H.

Hoefranden.

Open Caoutchouc zool, merk *B. V.*, in 7 maten, voor- en achterijzers voorradig.

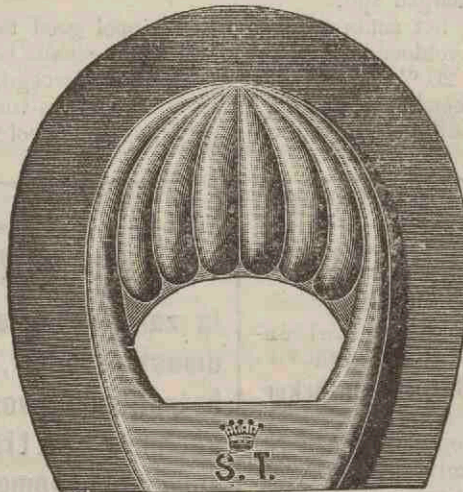
Gemaakte Hoefijzers,
Rits- en Stampmodel,
uitsluitend beste
kwaliteit ijzer;
in 9 maten voorradig.

Ijs- of Scherpnagels
in 12 soorten.

Opruimers voor
Schroefgaten.

Schroeven en Stiften
in alle modellen;
tijdige bestelling
gewenscht.

Touwijzers in
verschillende maten.

Open Luchtdrukzool

in 8 verschillende maten voorradig.

Caoutchouc Hielstukken.

Kunsthooen.

Hoef tangen.
Renetten (rechts en links).
Hoefraspen.
Houwklingen.
Hoefhamers.

Las- of Welbladen en
Poeder
om ijzer en staal te
wellen.

EEN EN ANDER OVER HET HOEFBESLAG IN DE PROVINCIE GELDERLAND,

door

Dr. Gallandat Huet, Kap^t. Paardenarts.

Gelderland is naast Groningen en Zeeland de provincie waar de paardenfokkerij op ruime schaal wordt uitgeoefend.

Zoo is dan Gelderland eene provincie waar veel luxepaarden gefokt worden en naast landbouwpaarden komen er veel tuigpaarden voor den binnen- en buitenlandschen handel en bovendien veel paarden voor de inlandsche remonteering (artillerie) vandaan.

Het groote verschil van den bodem in de provincie Gelderland is wellicht eene der redenen dat de gefokte warmbloedpaarden, of althans de kruisingsproducten hiervan, niet een ieder bevredigen konden en de voorstanders van de zware koudbloedfokkerij aanleiding gaven hiervoor te propagandeeren, zoodat men in deze provincie dan ook beide slagen fokt.

Hierbij moet men echter niet uit het oog verliezen dat de paardenfokkerij zich veelal tracht aan te passen aan de markt en hoewel dit niet een bewijs kan zijn of een uiting is van een reële fokkerij, toch de kwestie van vraag en van opbrengst vele fokkers, met voorbijgaan van beginsels, een andere richting doet uitgaan.

Dergelijke veranderingen in de fokkerij, waarbij gezondigd wordt tegen de stelling dat bodem en klimaat aan een paardenras eigen zijn, kunnen momenteel uit een finantieel oogpunt voordeelig zijn, de tijd brengt dan echter vaak teleurstellingen mede, die weer tot de oude fokrichting doen terugkeeren.

In die streken, waar de paardenfokkerij intensief wordt uitgeoefend, moet men verwachten dat de fokkers voor elke aangelegenheid, het paard betreffende, groote belangstelling hebben en als zoodanig neemt dan zeker ook het hoefbeslag een voorname plaats in. Vooral waar wij weten dat het paard waarmede gefokt wordt, of althans waarmede men is begonnen te fokken, dus ons eigen inlandsche paard, als hoofdgebrek heeft een platten zwakken hoef, daar ligt het te meer voor de hand dat men bij de fokkerij het oog voortdurend gevestigd zal houden op de verbetering van de hoeven der paarden. Deze verbetering nu is voor een groot deel gelegen in de hoefhygiëne, waarvan het hoefbeslag een zeer groote factor vormt.

In Engeland, het land waar de paardenfokkerij reeds zooveel eeuwen met groot succes wordt uitgeoefend, heeft men de groote waarde, die men hierbij aan een paard met goede hoeven moet toekennen, reeds lang ingezien en het

Engelsche gezegde „no hoof, no horse” (geen hoof, geen paard) typeert dit het beste.

Wat heeft men ten slotte ook aan een zeer mooi gevormd, goed geproportionneerd paard, dat slechte hoeven heeft? Welke gebruikswaarde heeft zoo'n paard? Zeer weinig, niet waar! En staat hier ook niet tegenover dat men bij een paard met zeer goede hoeven weinig beengebreeken mag verwachten? Bij een goed werkend hoefmechanisme, bij een normalen vorm en goeden stand der hoeven zal toch de lichaamslast gelijkelijk worden gedragen en de schokken voldoende worden gebroken, zoodat beengebreeken hierdoor worden voorkomen en de gang vlot en zeker zal zijn.

Bij ons te lande is men lang in gebreke gebleven het groote belang van hoefverpleging, waaronder het hoefbeslag allereerst ressorteert, in te zien en helaas kan men zich nog dagelijks ergeren, dat niettegenstaande op allerlei wijze aan de landbouwers voor dit onderwerp belangstelling is gevraagd, het nog niet is doorgedrongen bij deze belanghebbenden en verwaarloosd beslag is nog aan de orde van den dag.

In de steden is dit euvel niet zoo groot als op het platteland, omdat door de meerdere slijtage de eigenaars wel gedwongen worden hunne paarden op tijd van nieuwe ijzers te doen voorzien, doch buiten de steden, waar de arbeid meestal op zachten bodem plaats vindt en gedurende de wintermaanden vaak zeer weinig arbeid door de paarden verricht wordt, denkt men dan niet aan verandering van hoefvorm en beenstand door die nalatigheid in het besnijden van den hoef en beschouwt men het als een financieel voordeeltje om maar te wachten totdat de ijzers verloren geraken, of totdat meerdere diensten tot een vernieuwing van het beslag noodzaken.

Zoo is naar mijne meening het slechte hoefbeslag, waarop nog al eens gewezen wordt bij keuringen en op markten als anderszins, in den regel te wijten aan de eigenaren der paarden en zijn de hoefsmiden op het platteland voor het meerendeel hieraan niet schuldig. In deze nalatigheid van de eigenaars ligt naast een verkeerd opgevat eigenbelang, dat slechts op zelfbedrog uitloopt, ook opgesloten een geringe appreciatie voor den hoefsmid.

Deze geringe appreciatie drukt o.a. geweldig op de prijzen van het hoefbeslag en het behoeft geen nader betoog dat slecht betaald werk grooten invloed zal hebben op de belangstelling en ijver van een zaakkundigen hoefsmid.

Het departement van oorlog heeft reeds lang vóór de burgermaatschappij het groote nut van goede hoefsmiden ingezien, zoodat de militaire hoefsmiden een speciale opleiding kregen en voor deze betrekking uitsluitend goed onderlegde vaklui in aanmerking kwamen.

Het was eerst in 1891 dat men in de provincie Gelderland de hand aan den ploeg sloeg om het hoefbeslag te organiseeren. Er werd een commissie benoemd, welke na moest gaan en een rapport moest uitbrengen op welke wijze het platteland het beste zou worden voorzien van goede hoefsmiden.

Nu werd te Arnhem een vergadering belegd, welke werd gepresideerd door Mr. Tydeman te Tiel, destijds voorzitter der Geldersche Mij van Landbouw. Genoemde voorzitter vereenigde zich in een commissie met den heer

de Bruin, destijds leeraar aan 's R. V. A. S. en den heer Moubis, toen ter tijd Kapitein-Paardenarts bij de Rij- en Hoefsmidschool te Amersfoort.

Deze commissie meende allereerst een inzicht te moeten verkrijgen in de bekwaamheden van de hoefsmeden in Gelderland en deze werden dan ook in 1892 en '93 opgeroepen om in de smederij van het corps rijdende Artillerie te Arnhem een proef af te leggen, waarna zij, die aan de gestelde eischen voldeden, een diploma en een gratificatie ontvingen.

Deze proeven van bekwaamheid deden het licht vallen op de groote leemten en waren het punt van uitgang tot het oprichten van de cursussen in hoefbeslag, die oorspronkelijk over één jaar werden gehouden, doch spoedig bleken meer te zullen voldoen wanneer de leerstof over twee jaren kon worden verdeeld. Van den aanvang af werd zoowel de theorie als de practijk beoefend en bij het examen ter verkrijging van een diploma werd de kennis van beiden vereischt.

De moeilijkheid in den beginne was om geschikte leiders voor het practisch onderricht te verkrijgen en het zal uit het bovenstaande geen verwondering baren dat hiertoe bijna uitsluitend militaire hoefsmeden werden geschikt geacht.

De mannen, die zich verdienstelijk hebben gemaakt in de provincie Gelderland om het hoefbeslag te organiseeren en tot bloei te brengen, zijn voornamelijk geweest: Mr. Tydeman, Ridder van Rappard, Baron van Nagell van de Schaffelaar, van Lent, de Vries, de Bruin en Kroon, terwijl, wat het practisch onderwijs betreft, in herinnering mogen worden gebracht de militaire hoefsmeden Hulsing, van Wiggen, van Angeren en Blokker, alsmede de burgerhoefsmid Sarink.

Hoewel de Mij van Landbouw, al of niet gesubsidieerd door Rijk en provincie, den eigenlijken stoot aan de opleiding in hoefbeslag heeft gegeven en deze in de goede banen heeft geleid, was zij toch niet de pionier op dit gebied. Deze eer en verdienste komt toe aan den in deze maand gestorven oud-veearts F. W. van Dulm te Arnhem.

De heer Van Dulm had, naast zijn groote diergeneeskundige practijk, een eigen hoefsmederij, welke hij als leersmederij had ingericht en welke tot 1897 als zoodanig is blijven bestaan. Talrijke smeden in Gelderland danken hunne opleiding aan den heer van Dulm en ontegenzeggelijk heeft hij zeer veel nut voor het hoefbeslag gesticht en zeer gaarne breng ik dan ook aan de nagedachtenis van dezen bekwamen practicus van deze plaats een eeresalut. Behalve nu deze particuliere opleidingsschool en de cursussen, uitgaande van de Mij. v. Landbouw, werden ook geregeld cursussen in hoefbeslag gegeven door den heer Reimers, leeraar aan de landbouwschool te Wageningen.

Het departement van oorlog had ook reeds toen ter tijd de gelegenheid opengesteld voor enkele jongelui om bij de bereden corpsen een opleiding als hoefsmid te verkrijgen. Zij werden dan werkzaam gesteld onder leiding van hoefsmeden der Veldartillerie, terwijl de paardenartsen ter plaatse met het geven van theoretisch onderwijs belast werden. De Geld.-Overijss. Mij. v. landbouw heeft in vele gevallen van deze gelegenheid gebruik gemaakt en jongelieden op haar kosten dit onderwijs doen volgen. Zoo bestaat momenteel nog de

EEN BLIJZONDER GEVAL VAN HOEFBEVANGENHEID.

Den 23en Januari l.l. werd mijn hulp ingeroepen bij een hit. Het dier had weken aaneen stil gestaan en was toen plotseling gebruikt om ijs te rijden, hetwelk den heelen dag bij een scherpen Noordooste wind plaats vond.

Den volgenden dag kon de hit niet uit den stal komen en toen ik den patient onderzocht, liep hij heel moeilijk, niet wetende op welken voet te steunen en verraadde hevige pijn.

Er werd omgezien naar een geschikte verblijfplaats (box), de 4 ijzers afgenomen en verder een geneeskundige behandeling ingesteld.

Het verloop was niet gunstig. De hevige pijnen bleven aanhouden, met het gevolg dat geen of weinig voedsel meer werd opgenomen en het zeer welgedane dier vermagerde enorm.

Op stal lag het bijna voortdurend en was niet dan met zeer veel moeite en slechts voor korten tijd op de been te krijgen.

Heel lang bleef deze toestand voortduren, totdat einde Maart de voedings-toestand weer beter werd. Slechts de zeer goede zorgen van den eigenaar hadden den patient in het leven gehouden. De hit begon nu meer te staan en er werd nu ook beweging gegeven, hoewel de gang nog steeds houterig en pijnlijk bleef. Toch werd doorgegaan met lichte beweging op zachten bodem te geven; de voedingstoestand bleef vooruitgaan. Op 28 April was de beweging langzamerhand zoodanig vooruitgegaan dat verwacht kon worden geringe diensten, als stapvoets werk voor een groentekar, te kunnen vergen. De hit werd beslagen en liep daarna vrij goed.

De eigenaardigheid van dit geval was echter dat de bevangenheid, die zich aanvankelijk schijnbaar uitte in een zeer sterke spierbevangenheid (Rheumatismus) toch geëindigd is met een totale verzakking van de beide hoefbeenderen der achterhoeven. Waren toch bij het optreden der ziekte de hoeven absoluut niet warm of pijnlijk, slechts later begonnen zich de verschijnselen van hoefbevangenheid aan de achterhoeven te openbaren, terwijl de voorhoeven totaal normaal en onveranderd zijn gebleven.

Bij het laatste beslag was de knolhoefvorm aan de beide achterhoeven al in ontwikkeling; een vrij sterke groeve onder den kroonrand was reeds aanwezig, waaronder zich de snuitvormige verdikking zal gaan vormen.

Bij het besnijden van de zool stootte de renet aan de straalgroeven op het hoefbeen. De breede lijn van murwe hoorn op de hoogte der plaatjeslaag completeerde de veranderingen van de geheel misvormde achterhoeven.

Als doelmatig werd in dit geval geoordeeld te beslaan met een lederen zooltje, waaronder een opvulling van in teer gedrenkte jute; de hierbij gebruikte balkijzers werden van kalkoentjes voorzien om toch vooral druk van den bodem te vermijden.

De tijd zal verder moeten leeren of deze veranderingen van de achterhoeven nog eenige bruikbaarheid zullen toelaten, doch het gebruik in snellere gangen over harde wegen lijkt mij wel uitgesloten.

HOEFBESLAGCURSUSSEN VANWEGE DE GELD-OVERLIJS.
MAATSCHAPPIJ VAN LANDBOUW.

Examen van het 2e gedeelte op 7 April 1917 te **Arnhem**.

Leider van den cursus: Dr. J. van Dorssen te Arnhem. Onderwijzer in practisch hoefbeslag: de heer J. Ph. Huitink te Ruurlo.

Aantal deelnemers: 11. Geslaagd allen, te weten:

J. M. Overbeek te Azewijn, W. Piek te Heurne bij Dinxperlo, J. Lemmen te Weurt bij Nijmegen, D. J. Vossers te Doesburg, J. W. Prinsen te Varsseveld, A. A. Klein Antink te Zevenaer, J. Rothoff te Zetten, B. Seegers te Drempt, W. Bouwmans te Randwijk, H. Helmis te Klein Grutbroek bij Doetinchem, St. van de Pol te Opheusden.

De theoretische kennis was algemeen goed. De praktische werkzaamheden verliepen vlot; de zuivere afwerking van het ijzer, ook het passen er van, lieten bij enkele kandidaten eenigszins te wenschen over, wat men op dezen cursus niet gewoon was te zien. Intusschen waren de opmerkingen niet van dien aard, dat zij aanleiding konden geven tot onthouding van het diploma.

* * *

Examen van het 2e gedeelte op 14 April 1917 te **Neede**.

Leider van den cursus: de heer W. van Soest te Borculo. Onderwijzer in practisch hoefbeslag: de heer H. Barendse te Vorden.

Aantal deelnemers: 8. Geslaagd 6, te weten:

J. H. Venderbosch te Ruurlo, A. Hemelman te Neede, A. J. Hemelman te Neede, J. Th. de Witte te Goor, J. B. te Brinke te Neede, J. ten Hoopen te Neede.

De theoretische kennis was over 't algemeen goed of voldoende.

Een der kandidaten voldeed wel in theorie, maar viel op de praktische werkzaamheden. Een tweede was in mobilisatie, had meerdere lessen moeten verzuimen, wat aan zijn ontwikkeling goed was te zien. Besloten werd hem te doen deelnemen aan den korteren cursus na demobilisatie; zijn examen werd dus tot dien tijd uitgesteld.

* * *

Examen van het 2e gedeelte op 18 April te **Geldermalsen**.

Leider van den cursus: de heer J. de Vries te Zaltbommel. Onderwijzer in practisch hoefbeslag: de heer S. van Angeren te Utrecht.

Aantal deelnemers: 7. Geslaagd allen, te weten:

G. Derks te Rumpt, H. G. van Ieperen te Buren, J. M. C. van den Hoven te Buren, L. Thiemens te Est, J. van Riemsdijk te Tiel, A. A. Baggerman te Buren, J. van Ieperen te Leerdam.

De theoretische kennis was voldoende en ruim voldoende. De praktische werkzaamheden verliepen vlot en waren goed, zoodat het diploma der Maatschappij aan de 7 kandidaten gaarne werd toegedacht.

De examens werden bijgewoond door de resp. besturen der afdeelingen en door den heer Swierstra, rijkszuivelconsulent te Arnhem.

KORTE MEDEDEELINGEN.

— **Hoefsmidschool te Amersfoort.** Aan de inrichting zijn in opleiding: 3 vrijwilligers der cavalerie, 4 vrijwilligers der bereden artillerie, 22 miliciens der artillerie, 20 miliciens der infanterie, 5 landstormplichtigen der artillerie, 5 landstormplichtigen der infanterie en één burgerleerling, totaal 60 leerlingen.

Aan de plaatsen voor vrijwilligers ontbreken nog 8 voor de cavalerie en 5 voor de bereden artillerie.

Vanaf 1 Januari 1917 zijn gediplomeerd 17 leerlingen, n.l. de vrijwilligers der bereden artillerie: D. Kaffa van 's Gravenhage, J. W. C. van Ekeris van Utrecht, — de burgerleerling A. van der Burgh van Delft, — de miliciens der infanterie: C. van Hengstem uit Soest, C. Buinsters uit Breda, J. Florijn uit Oosterwijk, — de miliciens der bereden artillerie: W. Blok uit Halfweg, P. W. Willemse uit Nijmegen, H. Looijenga uit Midwolda, W. D. J. Eype uit Buiksloot, P. van Maurik uit Buren, J. J. G. Huiskes uit Groenlo, S. K. Wijma uit Westzaan, — de miliciens der cavalerie: K. Hemstra uit Cubaard, H. Topma uit Huizen, E. J. Winsberghe uit Zoetermeer, G. G. Ezendam uit Tweekelo. G. H.

— Tot Directeur der Rij- en Hoefsmidsschool te Amersfoort is benoemd de Luitenant-Kolonel der Cavalerie **Grondhout**.

— **Utrecht.** Uit de rekening van het Genootschap voor Landbouw en Kruidkunde over 1916 blijkt, dat in genoemd jaar voor een cursus in hoefbeslag een Rijkssubsidie is genoten van f 200 en dat voor een zoodanigen cursus f 232.17 is uitgegeven.

— **Inrichting voor hoefbeslag te Groningen.** Na een verblijf van 6½ maand aan de Inrichting, is op 28 April vertrokken de leerling A. Wold van Hooghalen gem. Beilen, met een voor de practijk „voldoende” en voor de theorie „goed” getuigschrift.

— **Drenthe.** Bij de dezer dagen gehouden stamboekkeuringen in deze provincie bleek dat ook hier de kalkoenen aan het verdwijnen zijn. Men vindt ze nog in de minst ontwikkelde streken het meest, b.v. in de omgeving van Beilen.

— **Vereeniging ter veredeling van het ambacht.** Blijkens het jaarverslag dezer Vereeniging over 1916 bestaat het aantal leden over 1917 uit 199 persoonlijke leden en 33 Vereenigingen. Dit aantal is in 9 provincies uiterst gering. Alleen Noord- en Zuid-Holland tellen noemenswaardige getallen, n.l. resp. 55 en 59 gewone leden, 11 en 10 vereenigingen.

Het doel der Vereeniging is ongetwijfeld nuttig, het persoonlijk lidmaatschap bedraagt slechts f 1. Toch schijnt er in ambachtskringen nog weinig ambitie voor te bestaan. Hoe dit komt weten wij niet. Men kan zich voor het lidmaatschap opgeven bij den heer **Joh. Schmidt**, algem. secretaris te 's-Gravenhage, van Bylandtstraat 110.

Op smidsgebied is er ook nog weinig animo om zich aan het examen

voor „meester” of „gezel” te onderwerpen. Gedurende 1916 hebben zich 137 kandidaten aangemeld, n.l.

voor het Meester-examen voor dat als Gezel

Timmeren.	18	54
Huisschilderen	14	47
Metselen	1	
Smeden	1	
Meubelmaken	2	

De examens in het Timmeren, Metselen, Smeden en Meubelmaken worden te Amsterdam, die in het huisschilderen te Rotterdam afgenomen.

Voor meester-smid slaagde de heer W. J. Kroeger te Amsterdam.

* * *

Te Amsterdam werd ook afgenomen het examen van gediplomeerde Meesters in het Ambacht, ter bekoming van het diploma van: *onderwijzer in de praktijk van het ambachtsonderwijs*. Uit het verslag dezer examencommissie nemen wij het volgende over:

„Bij het onderwijzen voor de klasse bleek, dat de meesten het te „behandelen onderwerp goed beheerschten. Een candidaat was onduidelijk „bij het verklaren en wist zijn woorden niet goed te kiezen.”

(Wij nemen deze zinnen over, omdat het „onderwijzen voor de klasse” ons ook altijd een nuttige eisch is voorgekomen voor „onderwijzer in praktisch hoefbeslag”, hetgeen tot nu toe nooit is gevergd. Die hoefsmeden, welke blijken hebben gegeven hun vak goed te verstaan doch onvoldoende geschiktheid toonden om hunne kennis aan anderen mede te deelen, moesten enkel „gediplomeerd hoefsmid” of „meester-hoefsmid” worden. (A. W. H.)

De Vereeniging ontvangt jaarlijks f 3000 subsidie. De kosten der „bepaalde proefaflegging 1916” bedroegen f 3540.81⁵, terwijl die voor 1917 zijn begroot op f 5300. Het batig saldo over 1916 bedroeg f 2188.55, tegen f 2964.28⁵ over 1915.

— **Draverbeslag.** De heropening van het draver-seizoen levert ook voor de hoefsmeden eenig voordeel. Bij geen enkel paard toch wordt het hoefbeslag in den regel zoo nauwkeurig bewerkt en aangebracht als bij paarden voor de baan en het behoeft nauwelijks gezegd dat zulk werk zich goed laat betalen.

Het is bekend, dat sedert het totalisator-verbod in 1911 de draverijen op de lange baan belangrijk zijn ingekrompen. Een paar Vereenigingen zijn nog blijven doorgaan met het geven van courses, inzonderheid voor dravers, doch de meeste banen zijn gesloten. Daarentegen wijzen de korte baan draverijen op eenigen bloei. De eerste draverij heeft reeds plaatsgevonden op Paaschmaandag te Harendermolen, waar toen nog niet veel deelname was. Het draver-seizoen begint eigenlijk pas op Hemelvaartsdag, op welken dag opnieuw te Harendermolen korte baan draverijen plaats vinden, alsmede lange baan draverijen te Alkmaar. In Mei en Juni worden verder op de volgende plaatsen draverijen gehouden: 20 Mei Houtrust (den Haag) en te Zuidbroek, 23 Mei Lisse, 28 Mei Alkmaar en Veendam, 3 Juni Houtrust, 5 Juni St. Jacobi-Parochie, 6 Juni Leiden, 10 Juni Groningen, 17 Juni Zuidlaren, 24 Juni Houtrust.

P E R S O V E R Z I C H T .

— *Gediplomeerde hoefsmeden.* In een vergadering van de Afd. Groningen—Drente der Maatschappij van Diergeneeskunde, gehouden 18 November 1916, waarvan het officiële verslag voorkomt in het Tijdschrift dier Maatschappij van 15 December, 1916, is o.a. het volgende opgemerkt:

De heer Bruyel (Tolbert) houdt een inleiding over gediplomeerde hoefsmeden. Z'n oordeel daaromtrent is niet gunstig; hij acht ze niet beter dan de niet gediplomeerde, vindt ze dikwijls eigenwijs en niet genegen de adviezen der dierenartsen te volgen; bovendien hebben ze een groote neiging tot kwakzalverij. Hij zou de opleiding voor gediplomeerde hoefsmeden willen laten vervallen en de smeden gelegenheid willen geven cursussen te volgen in paardenkennis, waar dan de onderwerpen hoef, standen en gangen iets meer uitvoerig zouden moeten worden behandeld.

Verschillende leden zijn het niet met de ideeën van den inleider eens, sommigen staan er lijnrecht tegenover en verklaren dat de opleiding van gediplomeerde hoefsmeden veel resultaten heeft gehad en het beslag der paarden daardoor enorm is verbeterd. Er zijn wel enkele bezwaren aan die opleiding verbonden, zooals b.v. het optreden van zwakke broeders, die feitelijk nooit het diploma waard zijn geweest, het weer vervallen in den ouden sleur en toch reclame maken met het diploma, het zich misschien wel eens te veel afgeven met de behandeling van hoefziekten, 't geen trouwens ook — en misschien niet minder — door niet gediplomeerden wordt gedaan. Een en ander weegt echter niet op tegen de groote voordeelen aan het optreden der goed onderlegde hoefsmeden verbonden. Door tactisch optreden der dierenartsen tegenover den smid, door het niet te veel in vakbladen, zooals „Het Paard” en „De Hoefsmid”, behandelen van allerlei ziekten en hare behandeling, door het herzien van de handleiding voor den hoefsmid, geschreven door Moubis, waarin ook te veel aandacht is geschonken aan hoefziekten, zal zeker de kleine schaduwzijde, aan de opleiding verbonden, nog zeer worden beperkt.

(Er wordt in het bovenstaande niet positief gezegd dat er in „Het Paard” en „De Hoefsmid” te veel over ziekten en hare behandeling wordt geschreven, maar men kan het er toch wel uit lezen. Indien het laatste juist mocht zijn, dan houden wij ons voor mededeeling daarvan alsnog aanbevolen, met vermelding van feiten. Red.)

— *Verhooging der kolenprijzen.* Zooals wij onlangs hebben medegedeeld, was door het Rijnsch-Westfaalsche Kolensyndicaat op zijn dezer dagen gehouden vergadering, nog geen besluit genomen betreffende het vaststellen van hoogere prijzen, daar hierover nog onderhandelingen worden gevoerd tusschen den Pruisischen minister van handel en den voorzitter. Deze onderhandelingen zijn thans geëindigd en de prijzen zijn als volgt bepaald, met ingang van 1 Mei 1917:

voor steenkolen een verhooging met M. 2 per ton, geldig tot en met 30 September 1917.

voor briketten een stijging met M. 2.50 per ton, geldig tot en met 31 Augustus 1917.

voor cokes een verhooging van M. 3 per ton, geldig tot en met 31 Aug. 1917. Voor cokesgruis is de verhooging op slechts M. 2 per ton vastgesteld. (u. N. R. Crt.)

— *De Rijnsch-Westfaalsche ijzer- en staalmarkt.* Deze tak van nijverheid kenmerkt zich door eene voortdurend groote vraag. In de eerste plaats is de ijzerindustrie er voor aangewezen voor leger en vloot te werken. Met alle kracht werkende, is het niet altijd mogelijk geheel aan de eischen, die gesteld worden, te voldoen, zoodat het bedienen van het binnenland en het onzijdige buitenland met vredesmateriaal op zeer groote moeilijkheden stuit, temeer daar tegenwoordig nog steeds zeer weinig producten geen direct of indirect oorlogsmateriaal zijn. De ijzer- en staalnijverheid heeft te kampen met transportmoeilijkheden, waardoor grondstoffen, als brandstoffen, erts, ruw ijzer en halffabrikaten in onvoldoende hoeveelheden worden aangevoerd of de afgewerkte producten niet verzonden kunnen worden. Hoewel verbetering kon worden waargenomen, is de toestand nog niet bevredigend. Een tweede factor is het arbeidersvraagstuk. Het productievermogen is o.a. verminderd, aangezien de geschoolde voor het leger gebruikte arbeiders door minder geoefende arbeiders en arbeidsters worden vervangen. Men heeft hierin gedeeltelijk voorzien door uit het leger vaklieden beschikbaar te stellen.

De loonen der arbeiders zijn, mede in verband met den aanmerkelijk gestegen levensstandaard, zeer hoog. Fijn-mecaniciëns verdienen per maand 700—800, draaiers en freesers 400—500 Mark minimum. De prijzen der gereede fabrikaten zijn onlangs door het staalverbond niet onaanzienlijk verhoogd, in verband met de gestegen productiekosten (dure grondstoffen, hoge loonen, dure hulpmiddelen).

Tengevolge hiervan zijn de verder verwerkende industrieën met prijsverhoogingen gevolgd. Bovendien kan verwacht worden, dat de kolen, wegens de kolenbelasting, in prijs zullen stijgen en daardoor de productie-kosten opnieuw hooger zullen worden. Daar dit echter niet kan worden voorzien, heeft men gemeend niet te moeten overgaan tot het bepalen van maximum-prijzen. Trouwens de door conventies en andere lichamen bepaalde prijzen staan slechts op papier, in de practijk worden veel hooger prijzen gevraagd en ook betaald, omdat de prijzen bijzaak zijn geworden.

(Het vorenstaande is eene mededeeling van den wnd. Consul te Essen-Ruhr, voorkomende in „Handelsberichten” van 26 April j.l. Van de verdere gedetailleerde opgaven omtrent de verschillende ijzersoorten, laten wij hier alleen nog volgen wat over staafijzer wordt gezegd. Ref.)

Staafigijzer is eveneens een zeer gezocht artikel, waarvan niet genoeg kan worden geleverd, mede wegens gebrek aan grondstoffen. De prijzen zijn onlangs met 30 Mark per ton verhoogd. Daar er geen vrije handel meer bestaat en de vraag zeer groot is, wordt gecontracteerd tegen prijzen, die de vastgestelde verre overtreffen. De fabrieken hebben voor 3 à 4 maanden volop werk. Qualiteitsmateriaal is zeer gezocht, ook door de neutrale staten, aan wier wenschen slechts voor een klein gedeelte kan worden voldaan.

— Aan de *Statistiek* van den *In-, Uit- en Doorvoer* van het Koninkrijk der Nederlanden ontleenen wij de volgende bijzonderheden aangaande den in- en uitvoer gedurende het jaar 1916, in vergelijking met de jaren 1915 en 1914.

Invoer tot verbruik.

	1916	1915	1914
IJzer. Ruw ijzer (gegoten), kilo	57,735,000	46,676,000	208,562,000
o. a. uit Gr.-Britannië	10,228,000	16,391,000	85,417,000
uit Pruisen	37,416,000	27,187,000	86,116,000
IJzer. Smeed, band-, plaatijzer, enz., kilo	346,283,000	525,361,000	636,197,000
o. a. uit België	12,356,000	4,372,000	48,559,000
uit Gr.-Britannië	7,167,000	22,414,000	12,452,000
uit Pruisen	324,492,000	495,390,000	573,977,000
IJzer. Spoorstaven, kilo	14,769,000	26,255,000	49,286,000
o. a. uit Pruisen	12,665,000	12,863,000	50,556,000
IJzer. Gaspijpen en buizen v. waterleiding, kg.	36,454,000	32,855,000	39,158,000
o. a. uit Pruisen	34,962,000	29,162,000	29,598,000
IJzer. IJzerwerk, gulden	26,653,000	18,194,000	22,143,000
o. a. uit Pruisen	20,016,000	14,012,000	15,598,000
IJzer. IJzerwerk, Scheepsankers, scheepskettingen en scheepsspillen, gulden	277,000	424,000	534,000
IJzer. Nagels en spijkers, kilo	12,037,000	16,077,000	23,123,000
o. a. uit Pruisen	10,991,000	14,491,000	16,507,000

(u. N. R. C.)

Mededeelingen over het smidsvak, vallende buiten het hoofbeslag.

OVER HET WERKEN MET SPIRAALBOREN.

In de meeste gevallen gebruikt men tegenwoordig spiraalboren in plaats van platte puntboren. Tengevolge van den veel hooger prijs wordt de spiraalboor vooral in kleine werkplaatsen als een heiligdom bewaard. Daar bij deze boren buitengewoon voorzichtig gehandeld wordt, vooral bij slijpen enz., verkeeren zij dikwijls in een beklagenswaardigen toestand, zoodat een goede platte boor betere diensten levert. In de eerste plaats wachte men met slijpen niet zoo lang, tot het werkelijk niet meer gaat, en men slijpt de boren zoo, dat de snijkanten den juisten hoek vormen met de as. Deze hoek bedraagt 116° tot 118° . De snijkanten moeten nauwkeurig even lang zijn, en de lippen goed aangeslepen. Het slijpen moet steeds nat geschieden, opdat de boor niet te heet wordt. Vooral in den beginne is het nat slijpen niet zoo'n eenvoudige zaak en bedient men zich hierbij van schablonen. Bij het boren zelf zal men voor de verschillende metalen moeten letten op de juiste omdraaiingssnelheden en den goeden hoek van den snijkant, opdat men goede resultaten verkrijgt en de boor langen tijd in goeden staat kan blijven. Men dient

de boor vooral niet langzaam te laten loopen, om daardoor zwaarder te kunnen aanzetten. Hierdoor ontstaan sterke spanningen, waardoor de boor breekt.

Onderstaande getallen dienen als uitgangspunt bij het gebruik van spiraalboren.

Doorsnede in m.M.	Uit goed werktuigstaal.			Uit sneldraai-staal.	Doorsnede in m.M.	Uit goed werktuigstaal.			Uit sneldraai-staal.
	Smeed-ijzer.	Gietijzer.	Messing.			Smeed-ijzer.	Gietijzer.	Messing.	
	Omdraaiingen per minuut.					Omdraaiingen per minuut.			
1	3000	3500	4000		12	265	317	475	725
2	1600	1900	2500		13	245	290	445	675
3	1000	1200	1900		14	235	272	410	625
4	800	950	1400		15	212	255	380	580
5	640	700	1100		16	198	238	355	545
6	520	630	950	1450	17	187	225	335	515
7	450	550	820	1250	18	177	212	318	490
8	400	480	720	1095	19	168	200	300	465
9	360	430	650	970	20	160	191	285	450
10	320	380	570	875	21	142	173	260	
11	290	345	520	795					

De scheuren in de lengterichting ontstaan meestal door verkeerde, op zijn minst genomen door onvoorzichtige, behandeling; derhalve worden ze in zoo'n geval niet geruild. Te veel ruimte in den boorspindel moet steeds vermeden worden daar anders de boor te krachtig gedrukt wordt. Aanbeveling verdient het voor het slijpen een specialen kleinen slijpsteen aan te schaffen, welke in dit geval best rendeert door besparing aan arbeidsloon enz.

F. J. M.

Telegram-Adres
BAX Jufferstraat
Rotterdam.

Meest uitgebreide sorteering prima blanke
Ster-Hoefnagels, meer dan 60 verschillende voorradig.
Speciale fijne Nagels voor Renpaarden enz.
— Billijke prijzen. —

Intercommuniaal
Telefoon
No. 1355.

NIEUWE AMERIKAANSCH E HOEFZOLEN

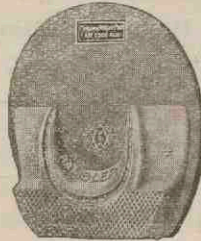
voordeelig, gemakkelijk in gebruik. — *Kunnen niet loslaten.*

Merk „Dexter”,
met flink hielstuk.

Merk „Pacific”,
met zwaar hielstuk.

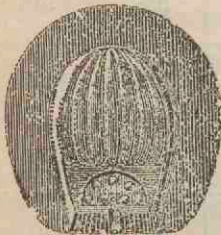
Merk „Rambler”,
in witte en grijze
Caoutchouc,
op leder opgenaaid
met flink hielstuk,
voorradig van 4½
tot 6¾ Eng. dm.

Merk „Chicago”,
geheel Caoutchouc
uit één stuk met
zwaar hielstuk
voor zware paar-
den, voorradig van
7½ tot 7¾ Eng. dm.
uiterste breedte buitenkant ijzers gem.

Open zolen uit één stuk kunnen
dus onmogelijk loslaten, bijzonder aan-
bevelenswaardig, prijzen zeer billijk,
voorradig in 11 maten van 4½ tot 6¾
Eng. dm., uiterste breedte buitenkant
ijzers gemeten.

uiterste breedte buitenkant ijzers gem.

**Dichte Luchtdruk-
zolen**, in 10 maten,
voor- en achterijzers,
voorradig.

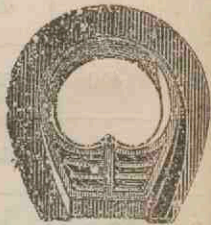
**Strijkringen
met riempje.**

Gewone
Engelsche Hoefzolen
op Leder,
„Safety pad en
Frogpad”.

Engelsche Hoefzolen
A. en D. & H.

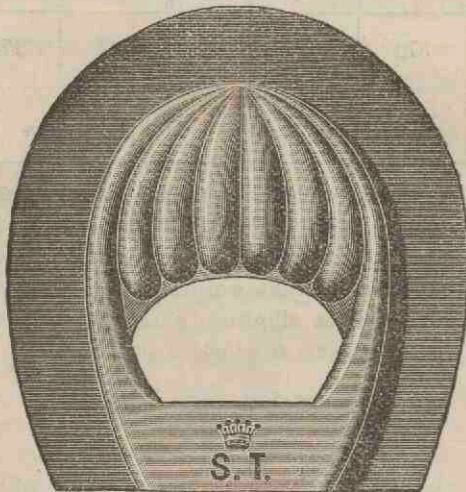

**Hoef-
randen.**

**Open Caoutchouc
zool**, merk B. V.,
in 7 maten, voor-
en achterijzers
voorradig.

Gemaakte Hoefijzers, Rits- en Stampmodel, uitsluitend beste kwaliteit ijzer; in 9 maten voorradig.
Ijs- of Scherpnagels in 12 soorten.
Opruimers voor Schroefgaten.
Schroeven en Stiften in alle modellen; tijdige bestelling gewenscht.
Touwijzers in verschillende maten.

Open Luchtdrukzool
in 8 verschillende maten voorradig.

Caoutchouc Hielstukken.
Kunsthooorn.
Hoef tangen. Renetten (rechts en links). Hoefraspen. Houwklingen. Hoefhamers.
Las- of Welbladen en Poeder om ijzer en staal te wellen.

II. EEN EN ANDER OVER HET HOEFBESLAG IN DE PROVINCIE GELDERLAND,

door

Dr. Gallandat Huet, Kap^t. Paardenarts.

(*Vervolg*).

Arnhem, de hoofdstad van Gelderland, gelegen aan den Rijn, is een der mooiste steden van geheel Nederland. Deze mooie ligging dankt het aan den hoogen Veluwe-zoom, die zich van Oost naar Zuid ombuigt. Meerendeels 30 tot 50 M. boven de oppervlakte der zee, op enkele plaatsen zelfs 100 à 110 M., heeft Arnhem een gezond klimaat met fijne, droge lucht. De onmiddellijke nabijheid van bosschen met zwaar en hoog hout, de talrijke beken en watervallen verhoogden het natuurschoon en maken de omgeving van Arnhem tot een lustoord.

De gunstige verbindingen per spoor, tram en boot naar alle richtingen maken het bijzonder geschikt tot het doen van uitstapjes en zoo zijn Wageningen met den Grebbe-berg, Dieren met Laag Soeren, den Achterhoek, het Montferland, Hoog Elten, Nijmegen met Beek en Ubbergen van uit Arnhem geliefkoosde dag-toeren.

De stad is dan ook steeds in zielental vooruitgaande, heeft nu 68000 inwoners en is met recht een vroolijke, bloeiende en rijke stad.

Het antieke, dat de meeste onzer Hollandsche steden zoo aantrekkelijk maakt voor den bezoeker, mist Arnhem. Het is dan ook een geheel nieuwe stad en heeft het oude karakter verloren na 1853, toen besloten werd de wallen te slechten en de grachten te dempen; het idee vesting ging hiermede dus geheel verloren en opende baan voor den aanleg van plantsoenen en pleinen. Omtrent den oorsprong der stad verkeert men in het onzekere; wel heette de plaats vroeger Arneym of Arnem, doch reeds in 893 werd de tegenwoordige spelling Arnhem in officiële stukken gebruikt. Waarschijnlijk leidt de eigennaam „Arno” tot den oorsprong der benaming.

In 1233 werden aan Arnhem door Graaf Otto II, van Gelre en Zutphen, stedelijke rechten geschonken. In 1282 verkreeg de stad het recht haar eigen munt te slaan en in 1443 werd ze opgenomen in het Hanze-verbond. Ook het oorlogszwaard is aan Arnhem niet gespaard gebleven en veel heeft het herhaaldelijk geleden, zoowel door burgertwisten als door binnenlandsche oorlogen. Zoo werd het in 1372 ingenomen door Jan van Blois, die het echter spoedig daarop weder verloor aan den Hertog Willem van Gulik. Plunderingen waren toen ter tijde onafscheidelijk verbonden aan het innemen van een stad. In 1424 braken weer geschillen uit na den dood van den Utrechtschen

bisschop Frederik. De bisschop Walraven van Meurs, die uit Utrecht verjaagd was, koos Arnhem tot hoofdverblijf. In 1466 werd de stad bij verrassing ingenomen door Willem van Egmond, die daarop een langdurige belegering van Adolf van Gelre weerstond.

In 1473 werd Arnhem bemachtigd door Karel de Stoute, hertog van Bourgondië; een brandschatting van 90.000 Rijnguldens werd als boete voor het verzet opgelegd. In 1492 koos Arnhem de zijde van Karel van Egmond, doch het gelukte Filips de Schoone in 1505, na langdurige belegering en vele stormaanvallen, de stad te vermeesteren en te behouden tot 1514, toen Karel van Gelder door overrompeling heer en meester werd.

In 1543 kwam heel Gelderland met Arnhem onder Keizer Karel V en bleef ook in den Spaanschen tijd tot 1580 onder vreemde overheersching.

In 1672 werd Arnhem door Louvois, onder Lodewijk XIV, overvallen en bleef twee jaren in de macht der Franschen. Gedurende de 18e eeuw was Arnhem het brandpunt der woelingen, „Geldersche Plooierijen” genaamd en welke stedelijke bestuursgeschillen inhielden. In 1793 kwam het weder in de macht der Franschen, tot het in 1813 op 30 November vermeesterd werd door de troepen der geallieerden, onder von Bülow. Dat de strijd hier zwaar was, blijkt uit het aantal gevallen, n.l. 1000 Duitschers en 3000 Franschen.

Behalve deze oorlogsweeën doorstond de stad Arnhem nog andere rampen, zooals zware branden in 1364, 1411, 1419 en 1425, waarbij telkens een groot gedeelte der stad in de asch werd gelegd, en een buskruitontploffing in 1589, waardoor ook zeer veel schade en ongelukken werden veroorzaakt.

* * *

Wij hebben reeds opgemerkt, dat Arnhem door zijn ligging talrijke bewoners trekt die niet om commerciële of industriële redenen daar gaan wonen. Het is dan ook in den waren zin van het woord een luxe-plaats.

Ook op paardengebied is dit lang zoo geweest, doch de auto is de vijand van het luxepaard en heeft ook hier vele equipages en vele stalhouderijen doen verdwijnen. Toch is Arnhem niet onbelangrijk; er wordt altijd nog veel gereden, zij het dan niet dat alle buitens eigen paarden hebben; het zijn dan maandpaarden die toch ook voor het hoefbeslag meetellen.

Er zijn momenteel nog 6 rijtuigverhuurders in de stad zelf, n.l. de N.V. Gebr. Riemer, Firma de Rijk, de Amsterdamsche Rijtuig-Mij., C. Boekhout, G. J. Voetman en H. Matzer, terwijl er ook nog enkele sleepers en verhuizingsondernemingen met eigen paarden zijn. De N. V. Gebr. Riemer heeft de grootste zaak met circa 40 paarden en bovendien \pm 60 maandpaarden, de firma de Rijk heeft 28 paarden, de A'damsche Rijtuigmij., die ook sleeperspaarden heeft, 40, Boekhout 20, Voetman id. en Matzer 13 paarden. Van de sleepers heeft Van Ommen met 38 paarden de grootste zaak, daarna Wolters met 11 paarden, terwijl Welling nog 13 houdt, Koning (firma v. Laar) eveneens en nog tal van andere bedrijven elk 4 à 5 paarden en hitten, zooals o. a. de beide melkinrichtingen, Gerritsen, Willemsen, Will e. a.

Bovendien bezit Arnhem een manege met 30 paarden en heeft de Gemeente voor hare bedrijven eveneens 30 paarden in gebruik.

Na dit globale overzicht van het paardenmateriaal moet men bij de beoordeeling van het hoefbeslag en de belangrijkheid ervan nog weten dat er zeer vele paarden in de omstreken zijn, doch dat uit de Betuwe, uit Velp en uit Oosterbeek weinig paarden te Arnhem in beslag komen, daar die ter plaatse worden beslagen. Wel uit de Veluwe als uit Hoenderloo, Otterloo, Schaarsbergen en Deelen. Ook uit Westervoort, Velp en Rozendaal wordt de hulp der Arnhemsche hoefsmeden ingeroepen; naar de laatstgenoemde plaatsen wordt deze dan echter meest als „stalbeslag” verleend en is dit dan ook de luxe zijde van het vak.

Van de in Arnhem aanwezige paarden worden alleen die der Gemeentebedrijven door eigen personeel beslagen, terwijl in de gemeente 10 smeden wonen die uitsluitend hoefsmid zijn of een gemengd smidsbedrijf, w. o. ook het hoefbeslag, uitoefenen.

Deze hoefsmeden zijn: J. A. Brink Jr., L. W. v. d. Bragt Jr., A. Frenzt, Wed. G. Kok, L. v. d. Bracht en Zn., B. H. L. Pohlkamp en Zn., P. J. Pouwels en Zn., J. Dusschoten, H. J. de Wilde en J. B. Polman. Hiervan zijn Pohlkamp, Frenzt en de Wed. Kok uitsluitend hoefsmederijen, terwijl de overige het hoefsmeden met wagen- of grofsmeden combineren.

Ik had het genoegen de heeren Pohlkamp, Frenzt en Brink in hunne zaken persoonlijk te spreken en van hen inlichtingen te bekomen, terwijl ik door tijdsgebrek van de andere bedrijven mij slechts met het bezichtigen van het uiterlijke der smederijen moest tevreden stellen.

Van deze hoefsmeden is alleen de heer J. A. Brink Jr. gediplomeerd; hij behaalde reeds op 18-jarigen leeftijd zijn diploma te Arnhem aan den cursus der Geldersche Overijsselsche Mij. van Landbouw en de lust en de ijver, die hij voor zijn vak toonde, maakte op mij geheel den indruk dat het hoefbeslag bij dezen jeugdigen Hercules in goede handen is. Opmerkelijk is ook dat hij als knecht een gediplomeerd hoefsmid heeft, zoodat in deze zaak wel degelijk het gewicht van een vakopleiding op waarde wordt geschat,

Smederij van J. A. Brink Jr. te Arnhem
(de eigenaar is bezig met het bewerken van den achterhoef).

iets dat ik helaas bij anderen niet mocht ondervinden. Er wordt nog steeds te veel afgegeven op enkele gediplomeerden die slecht werk afleveren, en tracht men hiermede aan te toonen dat een diploma uit den boeze is. Wij hebben herhaaldelijk er op gewezen dat een diploma niet steeds de waarborg geeft dat de bezitter een goed werkman is, doch wel dat een diploma het uitgangspunt kan zijn om na meerdere ervaring en zonder zelfoverschatting een goed werkman te worden.

Daarbij kan niet genoeg worden gewezen op het belang er naar te streven, zoo spoedig mogelijk alle examens, die recht geven op een diploma als hoefsmid, door een vaste commissie te doen afnemen; hierdoor zullen de eischen meer gelijk worden en het verkrijgen van een diploma allicht minder gemakkelijker.

Hoefsmederij van B. H. L. Pohlkamp en Zn.,
Beekstraat 74, Arnhem.

(de eigenaar houdt het paard bij de trens).

4 zomerijzers f 3.50, per 4 ijzers verleggen f 2. Stiften 4 à f 5 per 100 stuks, schroeven id. 5 à f 6; ijzers vastleggen op stal f 0.50.

* * *

Bij de tegenwoordige prijzen van het ijzer, de kolen en de gereedschappen mogen wel flinke beslagprijzen gevraagd worden en is een bond als deze zeer nuttig. Het zal er ook toe meewerken dat het publiek het hoefbeslag meer op waarde gaat schatten en aan die kunstbewerking eischen gaat stellen waaraan alleen door een goed vakman kan worden voldaan.

Als gunstig teeken vond ik te Arnhem alle noodstallen verdwenen, uitgezonderd een oude travaille, die opgesteld was bij de Wed. Kok in de Nieuwe Kraan. Deze smederij is zeer verdekt opgesteld, van den weg afgelegen en

door middel van een handwijzer en door een stal heengaande te bereiken. Deze smederij, die eertijds de bloeiende leersmederij was van den heer van Dulm, bezat zeker de *travaille* nog als overblijfsel ten dienste van hoefoperaties en als hulpmiddel voor diens praktijk.

Alle smeden beslaan dus uitsluitend uit de hand en schijnen zich daar zoo wel bij te bevinden dat geen enkele meer neiging heeft de afgeschafte *travaille* weer in te voeren.

Als tweede feit merkte ik op, en dit helaas met spijt, dat zeer veel ijzers met kalkoenen worden gebruikt. Ja, de paarden die ik op straat tegenkwam en sleeperswerk verrichtten, waren alle van kalkoenen voorzien.

De heer Pohlkamp deelde mij mede dat de stalhouderspaarden meestal en die van de N. V. Gebr. Riemer alle op vlak beslag liepen, doch dat de sleepers alleen kalkoen-ijzers wenschten en er wel honderd trekpaarden te Arnhem winter en zomer op schroeven liepen. Men scheen dit noodzakelijk te vinden voor de hellende wegen, hoewel het voor de paarden niet anders dan slecht kan genoemd worden, vooral omdat de slechte gewoonte bestaat bij de paardenverzorgers om op stal de schroeven niet uit te draaien en de paarden dus steeds op hunne schoenen met hooge hakken blijven staan, afgezien nog van de kans op verwondingen en het bekomen van leggers.

Het zool- en kurkbeslag dat te Amsterdam voor de asphalt-bestrating zoo veelvuldig en met succes wordt gebruikt, werd hier niet of alleen bij maandpaarden toegepast.

De heer Pohlkamp werkt, zooals al de overige hoefsmeden, met één knecht; al de smederijen hebben twee vuren. De beslagloods en de smederij zijn bij allen in hetzelfde gebouw ondergebracht; soms, zooals bij den heer Frentz, door een halven muur gescheiden, hetgeen zeer practisch is tegen het spatten van vonken en het hierdoor onrustig worden der paarden.

Bij elk van hen, die hoofdzakelijk hoefsmid zijn, worden tusschen de 40 en 60 paarden per week beslagen, bij de overigen aanzienlijk minder.

Hierbij worden door enkelen uitsluitend handgesmede ijzers gebruikt, bij meerderen echter ook fabriekijzers. Ik zag dan ook zeer goed afgewerkte fabriekijzers, die zeker de voorkeur verdienen boven slechte handgesmede, doch de handigheid van het smeden zal op den duur door het te veel gebruik van machinaal beslag wel inboeten. Ook is het machinaal beslag niet goedkoop. Waar het stafijzer nog f 30 kostte, betaalde men voor 100 K.G. machinale ijzers uit de fabriek van Helpman f 40.

Het opbraden van oude ijzers wordt niet meer gedaan; men ziet hier geen voordeel in door de hooge werkloonen en kolenprijzen.

Bij het winterbeslag worden te Arnhem hoofdzakelijk stiften gebruikt; alleen bij sleeperspaarden meer schroeven, daar bij deze de stiften te veel verloren gaan als door afslijting de borst op het ijzer komt.

De heer Frentz deelde mij nog mede, sprekende over den hoefbeslagcursus, die telken jare te Arnhem wordt gehouden in het gebouw van de Ambacht-school, dat deze cursus voor zijn bedrijf zeer nadeelig was. Hij toch beslaat als vaste klanten de paarden der sleepers Boekhout en Voetman en gedurende de wintermaanden worden deze paarden, 40 in getal, gratis door de cursianen beslagen. Zeer zeker is het een moeilijke zaak om voldoende paarden voor

De Militaire Hoefsmidsschool is veel verbeterd, en kan als een model-inrichting worden beschouwd. Geheel anders is dit met de werkplaatsen in de Garnizoenen, waaronder weinige, die eenigermate aan de eischen eener behoorlijke werkplaats voldoen. Gewoonlijk zijn zij veel te klein en te laag, met onvoldoende ventilatie; de vloer der beslagplaats is zoodanig, dat men zou zeggen, als het een publieke weg was: „de weg is onbegaanbaar”. Dit is natuurlijk niet bevorderlijk om het besnijden van den hoef behoorlijk naar den stand van het paard te kunnen verrichten. Daar men er in een garnizoen al weinig notitie van neemt hoe een hoefsmid staat te werken, is het begrijpelijk, dat zulks in een Kantonnement nog minder het geval is. Zoo kan men dan ook den hoefsmid zien werken, met nauwelijks een afdak boven zijn hoofd, onder welk dak sneeuw, regen en wind betrekkelijk vrij spel hebben. De bodem, welke gewoonlijk niet bestraat is, wordt bij regen onmiddellijk een modderpoel. Dat onder zulke omstandigheden bezwaarlijk degelijk werk kan worden geleverd, begrijpt zeker elk vakman.

Evenredig aan het bovenvermelde is ook het loon van den vrijwillig dienenden hoefsmid ¹⁾, want men zal wel opkijken dat dit nog hetzelfde is als vóór de mobilisatie, terwijl toch de prijs der grondstoffen meer dan verdubbeld is, en de hoefsmid deze zelf moet aanschaffen. De verdiensten zijn thans als volgt:

Om de 40 dagen het beslag vernieuwen à f 0.035 per dag, wordt f 1,40; voor het Iersche paard wordt dit f 1.20. In het gunstigste geval gaat hier af: 3.5 K.G. regeeringsijzer à 18.5 ct. is f 0.65, hoefnagels 10 ct., kolen en gereedschappen f 0.25, maakt f 1.00, zoodat er voor het maken van de ijzers en het beslaan respectievelijk f 0.40 en f 0.20 overschiet. Gebruikt men machinale ijzers, dan wordt het nog 5 ct. minder, daar deze 20 ct. per K.G. kosten, en nog steeds bestaat er een bepaling, dat men een officierspaard met machinale ijzers moet beslaan voor f 1.10, rest alzoo 5 ct. netto voor het beslaan van een paard.

Niet altijd heeft men regeeringsijzer, want het wachten op een en ander duurt dikwijls zoo lang, dat men bij den handelaar terecht moet komen. Dan moet de hoefsmid, het ijzer à 30 ct. berekend, er geld bijpassen. Het behoeft derhalve geen verder betoog dat onder de hoefsmiden armoede wordt geleden.

Nu is er wel een bepaling dat de hoefsmid per jaar niet minder mag verdienen dan f 7.50 + f 1.50 woninghuur, alzoo f 850. Dit sluit evenwel een groote onbillijkheid in zich, daar men mede aantreft die hiervoor moeten onderhouden circa 140 paarden, soms meer soms veel minder, zoodat de eene smid voor hetzelfde geld dubbel zooveel werk moet doen als een ander.

¹⁾ Dat hier gesproken wordt van vrijwillig dienende hoefsmiden, vindt zijn oorzaak daarin, dat milicien-hoefsmiden in betere omstandigheden zijn dan eerstgenoemden. Zij hebben f 0,50 per dag toelage en hun vergoeding, welke toch ook f 1, of f 1,25 bedraagt. En zoo zij bij de Infanterie zijn, hebben zij nog dikwijls aardige bijverdiensten aan wagenwerk, waarvoor burgerprijzen kunnen worden berekend.

Een hoefsmid werkt 12 uur per dag, soms wel meer. Schrijver dezes heeft gestaan voor het beslaan van 240 paarden, waarbij beschikt kon worden over één vuur en één bankschroef. Als men dan bovendien nog enkele keeren mede moet uitrukken, zoo begrijpt men wel dat de werktijd langer wordt dan 12 uur. Indien men dit omslaat over een jaarloon van f 850, dan komt men tot een uurloon van f 0.22⁵. De eerste de beste sjouwerman heeft wellicht meer, en dan is nog niet in aanmerking genomen dat men 's Zondags morgens ook in den stal moet komen en enkele nachtelijke oefeningen meemaken. Dan behoeft een sjouwerman ook niet van huis af te gaan en niet met een keteltje om zijn eten en ook niet in de houding te gaan staan voor een Milicien-Wachtmeester met 1½ dienstjaar. Dit moet een hoefsmid met 20 en meer dienstjaren wel doen, daar de rang van Wachtmeester hem ontnomen is, terwijl toch geen der wachtmeester-hoefsmiden door hun gedrag of anderszins hiertoe aanleiding hebben gegeven, en men in Indië voor de hoefsmiden dien rang juist opengesteld heeft. Stelt men hier andere werklieden tegenover, dan is het waarlijk om jaloersch te worden. Een zadelmaker b.v. heeft reeds 85 percent verhooging ontvangen, een Mr. Smid-bankwerker een loon van f 1150 per jaar met 8 of 9 werkuren per dag, en pensioen als Opper-wachtmeester. Toch hebben deze slechts een cursus van een ½ jaar behoeven te volgen, een hoefsmid daarentegen 2 à 3 jaar, wel een bewijs dat aan hun vak hogere eischen worden gesteld, en nooit heeft Schrijver dezes gezien dat zoo iemand den dienst om een andere reden moest verlaten dan na zeer slecht gedrag, hetgeen met menig braaf en goed hoefsmid wel is gebeurd.

Dat de marschvaardigheid van den troep veel van den hoefsmid afhangt, is reeds lang bekend, — dat in oorlogstijd veel van de hoefsmiden wordt gevegd, blijkt wel uit de legerberichten. Bij zijn opmarsch in Polen klaagde von Hindenburg dat zijn operaties belemmerd werden doordat de paarden niet tijdig op scherp beslag stonden. Duitschland liet ijzers maken in Nederland, Frankrijk in het begin van den oorlog in Engeland en thans dit laatste nog in Zweden en Noorwegen. Dit zal ook pas geschied zijn, na de uiterste krachtsinspanning der hoefsmiden. Al moge ook het praatje gaan dat elke Uhlaan zijn paard kan beslaan, toch moesten de smeden bij den opmarsch door België den geheelen nacht in Brugge doorwerken, hetgeen trouwens wel meer bij oorlogvoerende troepen zal zijn voorgevallen.

Door onze onmiddellijke superieuren wordt wel ingezien dat de hoefsmid veel moet presteeren, maar hooger op is nog altijd de „voetbalclub”, waarvan de heer Lieftinck zoo terecht in de Tweede Kamer sprak, die alle verbeteringen tegenhoudt, of het zou moeten zijn dat zij met den Minister, dien de hoefsmiden met genoegen zullen hebben zien verdwijnen, is gevallen.

Reeds zijn er te weinig vrijwilligers aan de school, en als men kon, ging menig hoefsmid den dienst uit. Moet nu juist de put gedempt worden enz.?

Ik hoop, dat dit schrijven er toe moge bijdragen om de positie der militaire hoefsmiden te verbeteren!

X.

KORTE MEDEDEELINGEN.

— **Groningen.** De Inrichting voor hoefbeslag is thans zonder leerlingen. Dit resultaat komt niet onverwacht. In vroegere jaren was het aanbod van leerlingen altijd grooter dan er plaatsen open waren. Het doodloopen is een gevolg deels van de mobilisatie en deels van de oprichting der hoefsmidscursussen te Hoogeveen en te Appingedam, waar op meer goedkope en meer vluchtige wijze een getuigschrift of diploma kan worden verkregen.

De Inrichting voor hoefbeslag te Groningen, waar sedert 1888/9 tot nu toe een paar honderd hoefsmeden op eigen kosten een opleiding in het hoefsmidsvak hebben ontvangen, is, voorloopig althans, een gewone drukbeklante hoefsmederij. Die opleiding heeft aan de Staat nooit eenig geld gekost; alleen werd vergunning verleend, tegen vergoeding van onkosten, van vuur en licht, om bij het onderwijs in de theoretische hoefkunde gebruik te maken van een leslokaal van de Rijkslandbouwwinterschool te Groningen. Het is jammer dat deze vorm van onderwijsinrichting, waarbij het onderricht in de praktijk van het hoefbeslag op den voorgrond stond, hiermede in Nederland van het tooneel is verdwenen.

— **Militaire Hoefsmidsschool te Amersfoort.** In de afgelopen week werden geëxamineerd en gediplomeerd de volgende miliciens der bereden artillerie: Steketee, afkomstig uit Middelburg, Henneman uit Haarlem, Vergunst uit Leiden, Oomen uit Haarlem, Wels uit Amersfoort, Barink uit de Steeg, Mielekamp uit Arnhem, en de burgerleerling Rookus uit Groede.

Amersfoort, 11 Juni 1917.

G H.

— **Friesland.** Het 2e deel van de hoefsmidscursussen te Dokkum en Sneek is aangevangen met respectievelijk 9 en 8 leerlingen.

— De heer J. Bruyel, dierenarts te Tolbert, die een opmerking heeft gemaakt omtrent het behandelen van ziekten in „De Hoefsmid”, heeft naar aanleiding van onze dienbetreffende toevoeging in de Mei-aflevering niets van zich laten hooren. Den heer B. is van die aflevering een exemplaar toegezonden, zoodat er wel geen vasten grond zal zijn gevoeld.

PERSOVERZICHT.

IJzer en Staal. De vraag naar deze artikelen blijft groot. De Regeering heeft zich genoodzaakt gezien maximum-prijzen vast te stellen, ook voor levering rechtstreeks van de fabriek. Het orgaan van de Ned. Ver. van IJzerhandelaren bevat hierover een artikel van Renewer, waarin er op gewezen wordt dat door dien maatregel de handel zoo goed als uitgeschakeld wordt en de Coöperatieve inkoop-vereeniging van de groot-industrie zeer wordt gebaat en tevens dat de Directeur der nieuwe inkoop-centrale een betrekking vervult en blijft vervullen op het Bureau der Rijkscommissie voor de distributie van ijzer en staal.

— De Mei-afl. van „*Der Hufschmied*” bevat: 1o. een hoofdartikel over „Klauwbeslag”; 2o. een artikel over „het ophouden van den achtervoet bij

weerspannige paarden", dat ook voor de lezers van „De Hoefsmid" vermeldenswaardig is. De Schr., Prof. Dr. M. Lungwitz, zegt dat aan de Hoefsmidschool te Dresden wel een noodstal aanwezig is, doch deze sedert 15 jaren niet is gebruikt.

In België met zijn zware paarden wordt de noodstal nog betrekkelijk dagelijks gebezigd, doch het kan gerust worden aangenomen dat daarin meer makke dan lastige paarden worden beslagen.

Schr. stelt op den voorgrond dat de meeste weerspannige paarden niet van oorsprong zoo waren, doch bedorven zijn door onnoodige straffen of angstigen omgang. Straffen kunnen wel noodig zijn en moeten dan op het juiste oogenblik worden toegediend. Onverdiende straffen hebben een verkeerden invloed. Daarom wordt aan leerlingen der hoefsmidsschool te Dresden ingeprent geen paard te slaan.

Indien de persoon, die met het paard omgaat, te angstig doet, kan dit ook een nadeeligen invloed uitoefenen. Bij het opnemen van het achterbeen moet de helper, zoodra het paard het been heeft vrijgegeven, dit onmiddellijk op de knie plaatsen. Als het been eenige oogenblikken te lang zonder ondersteuning blijft, kan dit aanleiding geven tot een neiging om zich los te rukken, tot een begin van slaan.

Schr. zegt dat lastige paarden in Dresden steeds worden „gespannen", op eenzelfde wijze als zulks geschiedt met een merrie vóór het dekken. Schr. ontkent niet de moeilijkheid om het touw om de koot van het betreffende achterbeen te krijgen, doch hierin moet langzamerhand handigheid worden verkregen. Eerst wordt de lis om den hals gedaan, het lange eind van het touw tusschen de voorbeenen gebracht en tusschen de achterbeenen doorgeworpen, en ten slotte om de koot geslagen. Slaat het paard dan rukt het zich zelf aan den hals.

— *De Ruhr-kolenmarkt.* Nu de vorst zoo goed als geheel verdwenen is, zijn de spoorwegen en de scheepvaart over eene groote moeilijkheid heen, hetgeen echter niet wil zeggen, dat nu alle transportmoeilijkheden uit den weg zijn geruimd. Het gebrek aan spoorwagens en locomotieven, deels een gevolg van de behoefte aan dit materiaal voor oorlogsdoeleinden, is nog weinig verminderd. Gedurende de maand April konden veel grootere hoeveelheden steenkolen, cokes en briketten vervoerd worden dan in de wintermaanden. Er bestond geen gebrek aan deze delfstoffen en hare bijproducten; de opslagplaatsen der mijnen en cokesovens waren geheel gevuld. Er kon echter niet geregeld worden vervoerd, zoodat aan de behoefte der verbruikers niet kon worden voldaan. Nu twee groote storingen in het verkeer aanmerkelijk zijn verminderd, zal binnenkort de zeer groote vraag ook minder worden en daarmede het groote gebrek aan brandstoffen bij de verbruikers verdwijnen.

De Spoorwegen kunnen het benoodigde aantal wagens nog wel niet beschikbaar stellen, maar toch wordt het manco geregeld kleiner en in de laatste dagen was dit zelfs niet abnormaal groot. Het is niet aan te nemen, dat deze toestand zoo zal blijven, want iederen dag kan het legerbestuur naar gelang van behoefte de ter beschikking gestelde spoorwagens voor andere doeleinden noodig hebben.

De scheepvaart op den Rijn heeft zich in de maand April op bevredigende

wijze ontwikkeld, dank zij het gunstige peil. Vooral het scheepvaartverkeer op de West-Duitsche kanalen heeft veel bijgedragen tot een geregelder afvoer. Daar nu binnenkort de vraag naar huisbrandstoffen eindelijk zal verminderen, althans volgens menschelijke berekening, zijn de vooruitzichten voor een geregelder bediening der verbruikers van steenkolen, cokes en briketten voor industrieele doeleinden veel beter geworden.

In het oog moet worden gehouden, dat de productie wel niet meer kan worden opgedreven. Het werkvermogen der arbeiders is verminderd, o. a. omdat de flinke werklieden grootendeels bij het leger zijn ingelijfd en minder sterke en geoefende personen hunne plaatsen hebben ingenomen en omdat de storingen in het bedrijf niet altijd onmiddellijk op de gewenschte manier worden verholpen.

De aanleg van het Rijn-Herne-kanaal en de wijze, waarop hiervan wordt gebruik gemaakt ter ontlasting van het spoorwegverkeer, voorziet ongetwijfeld in eene dringende behoefte, doch als een ernstig nadeel moet worden beschouwd, dat dit kanaal te Ruhrort slechts ééne sluis heeft, terwijl de middelen voor het bouwen van eene tweede sluis niet werden toegestaan. De gevolgen van eene storing in het gebruik van de bestaande sluis zouden tot ernstige gevolgen aanleiding kunnen geven.

In eene eerstvolgende vergadering van het Rijnsch-Westfaalsche kolen-syndicaat zou eene beslissing worden genomen ten aanzien van de prijzen voor Mei, Juni en Juli, ingaande 1 Mei, waarin tevens de contingenten voor Mei zouden worden bepaald. De vertegenwoordiger van den fiscus moet reeds hebben verklaard, dat de Minister van Handel bezwaar zal maken tegen eene verhooging en een eventueel besluit niet zal goedkeuren. Genoemde Minister is van meening, dat eerst bij de vaststelling der verkoopprijzen voor 1 Juli het vraagstuk eener verhooging kan worden behandeld en zulks wel in verband met de kolenbelasting.

(Mededeeling van wvd. Consul Schmid te Essen-Ruhr.)

(u. Handelsberichten v. 17 Mei.)

— *De steenkolen-, ijzer- en staalhandel in het district Liverpool gedurende het eerste kwartaal van 1917.* — *Steenkolen.* — Het jaar begon met goeden aanvoer van steenkolen van de mijnen en terwijl vele kolenhandelaren groote voorraden hadden en particulieren, die goede kolenkelders hadden, een flinken voorraad hadden ingeslagen, waren er voldoende kolen beschikbaar voor de behoeften gedurende de eerste drie of vier weken van het jaar. Tegen het einde van Januari begon het zeer koud te worden, de kanalen waren bevroren en het spoorwegverkeer was eenigszins gedesorganiseerd. Tengevolge hiervan werden de afleveringen van steenkolen verhinderd, terwijl tengevolge van de koude de vraag toenam en zoowel de voorraden van handelaars als particulieren sterk verminderden.

Gedurende de laatste twee maanden was het weder bijna onafgebroken koud en de voorraden voldeden nauwelijks aan de vraag. Nu het weder warmer is geworden is geworden verwacht men dat de toestand zal verbeteren en over het algemeen kan gezegd worden, dat in de behoeften van dit district wel voorzien is.

De prijzen van steenkoolen voor huishoudelijk gebruik te Liverpool varieeren van 27/- tot 32/- per ton aan huis geleverd. Gascokes en „nuts" van alle qualiteiten zijn buitengewoon schaarsch en worden veel gevraagd. Met het oog op de groote en toenemende vraag voor ammunitiefabrieken spreekt het bovenstaande gunstig omtrent de wijze, waarop de kolenhandel in de onverwachte omstandigheden aan de behoeften heeft weten te voldoen.

Met ingang van 1 Maart werd Mr. Guy Calthrop benoemd tot „Controller of Mines", zoodat alle kolenmijnen onder zijn beheer zijn. Een nuttig gevolg hiervan zal zijn, dat kolen niet op lange afstanden zullen worden verzonden en dat in de behoeften van de verschillende districten zal worden voorzien door de mijnen, die het dichtst daarbij gelegen zijn, daarbij onnoodig verkeer op de spoorwegen vermijdende.

Ten opzichte van verscheppingen valt weinig verandering te vermelden. Er bestaat eenige moeilijkheid in het charteren voor Iersche havens, die op groote schaal van Liverpool betrekken, maar daar de meeste firma's in Ierland eigen schepen bezitten, kunnen zij deze moeilijkheid te boven komen en de schaarschte van brandstoffen in Ierland is niet zoo groot als omtrent dezen tijd verleden jaar.

De aanvoeren voor bunkercolen voldoen ten volle aan de vraag. De prijzen varieeren van 24/- tot 25/6 per ton vrij aan boord Mersey-havens voor Good Lancashire Screened Steam Coal.

— *IJzer en Staal.* In den ijzer- en staalhandel is sedert het voorgaande bericht hoegenaamd geene verandering gekomen. De maximumprijzen bleven gehandhaafd. Groote hoeveelheden worden voor oorlogsdoeleinden gebruikt.

(Mededeeling van Consul Bonke te Liverpool)

(Id.)

ADVERTENTIEN.

Wegens **Militairen dienst** der tegenwoordige, tegen Juli of Augustus

2 Smidsknechts

gevraagd voor **Boerenwerk** en **Hoefbeslag**.

C. J. SCHIEMAN—CAPPON, *Stoomsmederij te Axel.*

Kunsthorn, voor Hoefbeslag,

verkrijgbaar in de chemicaliën- en drogerijen-handel van

K. G. W. DE BOSSON, Apotheker,
te Dordrecht.

Prijsopgave op aanvraag.

Voor *H.H. Veeartsen uitgebreide*
prijscourant gaarne gratis beschikbaar.

Kleine Advertenties,

in zake vraag of aanbod van dienstpersoneel, het smidsvak betreffende, worden van onze abonné's gratis in „De Hoefsmid" opgenomen.

Telegram-Adres
BAX Jufferstraat
Rotterdam.

Meest uitgebreide sorteering prima blanke
Ster-Hoefnagels, meer dan 60 verschillende voorradig.
Speciale fijne Nagels voor Renpaarden enz.
— Billijke prijzen. —

Intercommunaal
Telefoon
No. 1355.

NIEUWE AMERIKAANSCH E HOEFZOLEN

voordeelig, gemakkelijk in gebruik. — *Kunnen niet loslaten.*

Merk „Dexter”, met *flink* hielstuk.

Merk „Pacific”, met *zwaar* hielstuk.

Merk „Rambler”, in *witte* en *grijze* Caoutchouc, op *leder* opgehaaid met *flink* hielstuk, voorradig van 4½ tot 6½ Eng. dm.

Merk „Chicago”, geheel Caoutchouc uit één stuk met *zwaar* hielstuk voor *zware* paarden, voorradig van 7½ tot 7¾ Eng. dm.

uiterste breedte buitenkant ijzers gem.

Open zolen uit één stuk kunnen dus onmogelijk loslaten, bijzonder aanbevelenswaardig, prijzen zeer billijk, voorradig in 11 maten van 4½ tot 6½ Eng. dm., uiterste breedte buitenkant ijzers gemeten.

Dichte Luchtdrukzolen, in 10 maten, voor- en achterijzers, voorradig.

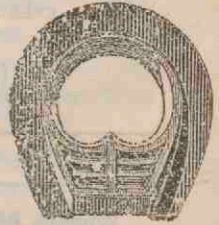
Strijkringen met riempje.

Gewone
Engelsche Hoefzolen
op Leder,
„Safety pad en
Frogpad”.

Engelsche Hoefzolen
A. en D. & H.

Hoefranden.

Open Caoutchouc zool, merk B. V., in 7 maten, voor- en achterijzers voorradig.

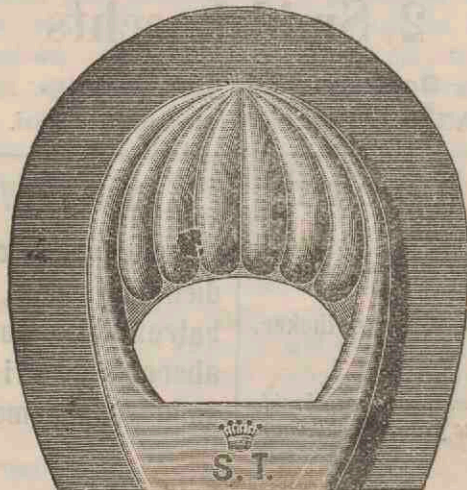
Gemaakte Hoefijzers,
Rits- en Stampmodel,
uitsluitend beste
kwaliteit ijzer;
in 9 maten voorradig.

Ijs- of Scherpnagels
in 12 soorten.

Opruimers voor
Schroefgaten.

Schroeven en Stiften
in alle modellen;
tijdige bestelling
gewenscht.

Touwijzers in
verschillende maten.

Open Luchtdrukzool
in 8 verschillende maten voorradig.

Caoutchouc Hielstukken.

Kunsthooorn.

Hoef tangen.
Renetten (rechts en links).
Hoefraspen.
Houwklingen.
Hoefhamers.

Las- of Welbladen en
Poeder
om ijzer en staal te
wellen.

III. EEN EN ANDER OVER HET HOEFBESLAG IN DE PROVINCIE GELDERLAND,

door

Dr. Gallandat Huet, Kap^t. Paardenarts.

(*Vervolg*).

Nijmegen.

Als tweede stad van Gelderland mag in alle opzichten Nijmegen genoemd worden, zoowel wat betreft grootte, welvarendheid als natuurschoone omgeving.

Het is, zoo niet de oudste, dan toch een der oudste steden van ons land en werd door de Kelten gesticht.

Na de Kelten was het in het bezit der Batavieren, die op hun beurt de stad weer verloren aan de Romeinen. Deze rukten onder Julius Caesar op, na de verovering van Gallië, en verdreven Claudius Civilis, die vluchtte naar de overzijde der rivier, naar het eiland der Batavieren. Als herinnering hieraan vindt men achter de Karolingische kapel een houten hek met een Latijnsch opschrift, dat vertaald aldus luidt:

Hier stond Civilis, hier de tanden op elkaar,

Werd hij met sombren blik het wrekend heir gewaar.

Na den ondergang van het West-Romeinsche rijk kwam Nijmegen in de macht der Franken en Karel de Grootte stichtte er (op het Valkhof) een rijkspaleis, dat tot zijn meest geliefde verblijfplaatsen behoorde.

Door oorlogen en branden is dit herhaaldelijk geteisterd en verwoest, doch o. a. in 1155 weer geheel opgebouwd door Frederik Barbarossa. Al wat er heden ten dage van over is gebleven, is de ruïne, die genoemd wordt de Barbarossa-ruïne en de Karolingische kapel; overigens is het een fraai aangelegd wandelpark met hooge boomen en geeft het een prachtig uitzicht op de Waal, op Lent, de Waalkade en de Betuwe aan de overzijde. Op een der houten hekken vindt men alweer een Latijnsche spreuk, die dit schoone uitzicht aldus uitdrukt:

Weet gij mij een plaats te noemen,

Die op zooveel schoons kan roemen?

Veel heeft Nijmegen geleden in den loop der geschiedenis; zoo werd de stad in 838, 875, 880 en 925 door de Noren bestookt.

Van 777 tot 1230 behoorde de stad tot het keizerlijk domein en eerst in dit laatste jaar verkreeg het alle voorrechten en vrijheden, welke ook aan Aken en andere steden geschonken werden; het werd toen een rijksstad. In 1364 trad Nijmegen toe tot het Hanze-verbond.

Gedurende den Spaanschen tijd had de stad ook veel te lijden. In 1579

sloot het zich aan bij de Unie van Utrecht en werd in 1585 door de Spanjaarden belegerd en veroverd. De Hertog van Parma bleef er heer en meester tot 1591, toen het aan Prins Maurits gelukte de stad te heroveren. Lang is de stad vesting gebleven, doch van latere oorlogsdaden maakt de geschiedenis weinig gewag. In 1878 werd de stad ontmanteld en hierna had de sterke groei en opbloei plaats. In 1830 telde Nijmegen 17000 inwoners, in 1878: 24000 en 1916: 62000, dus een reusachtige toename van bevolking.

Opmerkelijk is het verschil tusschen de oude en de nieuwe stad. In de oude stad vindt men de winkelstraten en marktpleinen en ook nog tal van bochtige, nauwe, half vervallen stegen, die hier „gassen” genaamd worden, terwijl de nieuwe stad is aangelegd in breede straten en lanen met kleurige woonhuizen en villa's, met mooie tuinen. Als voorsteden van Nijmegen hebben zich ontwikkeld: Ubbergen, Beek, Berg en Dal, St. Anna en Hees en prachtige wegen met villa's ter weerszijden verbinden deze met de moederstad.

De oude stad bevat nog vele merkwaardigheden uit vervlogen tijden; aan de oostzijde vindt men de Belvédère, een toren die dateert van 1646 en waarvan men een schitterend uitzicht kan genieten over een groot gedeelte van Gelderland, een deel van Noord-Brabant en Limburg, de Rijn, de Waal en de IJssel en de wouden van het land van Cleef.

Een zeer oud gedeelte van de stad, dat vroeger in aanzien was, doch nu vervallen, is o. a. de Steenstraat, aldus genaamd omdat het de eerste straat was die geplaveid werd, en de Ridderstraat, waarin het hotel Place Royale, dat vorstelijke personen verblijf aanbod.

Een der mooiste gebouwen is het stadhuis, dat in 1554 gebouwd werd, later verbouwd werd en in 1880—82 gerestaureerd. In den gevel ziet men de beelden van koningen en keizers, die de stad voorrechten schonken en onder de daklijst medaillons met een zinnebeeldige voorstelling van de deugden die den magistraat moeten sieren.

Ook het inwendige van het stadhuis is zeer merkwaardig; wij zien er een meesterwerk van beeldhouwkunst, de Vierschaar, met het beeld der Gerechtigheid; verder een zeer oude klok en het beeld van keizer Karel V. De Trouwzaal en de Raadszaal bevatten kostbare gobelins, prachtige schouwen en portretten van geschiedkundige personen. Verder wijzen we nog op den „Blauwen Steen”, een herinnering aan een „rechtsplaats”, waar veroordeelde misdadigers werden heengeleid, waar volksvergaderingen werden gehouden en waar de volksrechten door de overheid werden bezworen.

Op de Groote Markt zien we de Waag, een gebouw in oud-Hollandschen stijl, dat dateert van 1612; verder de Kerkbog, waarboven een kamer is waaruit o. a. de vrede van 1678 afgekondigd werd en tenslotte de St. Stevenskerk. Deze kerk werd in 1272 ingewijd en rust op 45 pilaren; zij bevat zeer veel merkwaardigheden die in den loop der eeuwen aldaar bewaard zijn gebleven.

Behalve de oudheidkundige bezienswaardigheden der binnenstad, biedt Nijmegen veel schoons aan den bezoeker. Zoo is het Kronenburgerpark een waar lustoord en daar dit aangelegd is op de verdwenen stadswallen en

-grachten, vormt dit den overgang naar de nieuwe stad. Zoo is ook de rivier de Waal een der bekoorlijkheden van de stad; de scheepvaart is druk en de overgierende pont van Heuck „de Zeldenrust”, die reeds sinds 1657 dienst doet, maakt een overweldigenden indruk.

Van de nieuwe stad noemen wij ten slotte de Nassausingel, het Keizer Karelplein (een der mooiste pleinen van ons land) en de Oranje- en Canisius-singel, wegens hun mooien aanleg.

Wat de middelen van verkeer aangaat, zoo heeft men, behalve dat

Eigenaar G. J. Uijen, Zeigelbaan 63, Nijmegen.

Nijmegen een belangrijk kruispunt van spoorwegen is en een groot waterverkeer heeft, nog een stoomtram naar Hees en Neerbosch, een naar Wamel en Druten en een naar Gennep en Venlo, alsmede een elektrische stadstram.

De stad beschikt, behalve over natuurschoon en gezonde ligging, ook over zeer doelmatige onderwijsinrichtingen en bevat hygiënische toestanden, die alles tezamen de groote uitbreiding der stad en den aanwas der bevolking doen verklaren.

* * *

Na deze beschouwing over Nijmegen als stad zullen we het hoefbeslag ter plaatse bespreken en kunnen we reeds dadelijk verklaren dat dit verre van onbelangrijk is.

Wel is ook hier, zooals in bijna alle plaatsen gedurende den mobilisatie-toestand een vermindering van het aantal paarden waar te nemen, zoowel in luxe als in bedrijven, maar toch is het aantal paarden in en om Nijmegen nog belangrijk. In de stad zelve heeft men nog verschillende stalhouders, zooals Ariëns, Broekman, van Bon, Jansen, Jansen en Ederveen, van Kempens, Poos, Egberts en de Wed. Thunissen. Van deze hebben Jansen en Jansen

en Ederveen beiden twee stallen, terwijl het aantal paarden, dat elke stalhouder heeft, 10, 12 tot 17 bedraagt.

Behalve de stalhouders heeft men het sleepersbedrijf en als zoodanig zijn van belang: Jacobs, van Wezel, Bakker, Fredrikse, Rosmalen en de Wed. Wolf, die elk van 10 tot 14 paarden houden; daarnevens heeft Jansen nog 14 paarden voor de Gemeente-reiniging en Bakker nog 16 paarden voor Van Gend en Loos en de spoorwegen, terwijl er nog talrijke kleinere bedrijven zijn, welke van 1 tot 5 paarden houden.

De manege heeft momenteel 10 paarden, terwijl er bovendien nog al luxe is; dit zijn echter meestal geen eigen doch maandpaarden, uitgezonderd de heer Jurgens, die altijd eenige eigen paarden op stal heeft.

Bij het contingent, dat de stad levert, moet men echter voor de belangrijkheid van het hoefbeslag mederekenen een groot aantal paarden dat uit de omstroken komt en wel uit Leuth, Kekerdom, Beuningen, Gennep, Berg en Dal, Bemmel, Wijler, Beek, Groesbeek, Ooypolder, Zijflich, Neerbosch, Hatert, St. Anna, e.a.

Het schijnt dan ook, dat, al zijn er op het platteland voldoende en vaak goede smeden, de paardenhouders toch nog veel op de stad aantrekken voor het hoefbeslag en de belangrijkheid der hoefsmederijen is in vele groote plaatsen daaraan te danken.

In Nijmegen heeft men vijf smeden, die het hoefbeslag uitoefenen; dit zijn de heeren G. J. Uijen met twee smederijen, één in de Zeigelbaan 63 en een in de Lagemarkt, J. G. A. Hageman, Lange Koningstraat 1, W. F. P. Hendriks, Bottelstraat 8, Verplanke, Lage Markt 24, en Gevelingen, Ubbergsche weg.

Van deze 5 oefent de heer Verplanken uitsluitend het hoefsmidsvak uit, terwijl de heeren Uijen en Hageman ook wagenmaker zijn, en de anderen tevens grofsmid, dus een gemengd bedrijf houden. Ik had het genoegen alle heeren, behalve de heer Gevelingen, persoonlijk te bezoeken en te spreken.

De beide eerstgenoemden, Uijen en Hageman, hebben verreweg de grootste bedrijven en het leeuwenaandeel in het hoefbeslag te Nijmegen.

De zaak van den heer Uijen is geleidelijk vergroot en uitgebreid; oorspronkelijk begonnen in de Bloemenstraat, werd ze in 1903 overgebracht naar de Zeigelbaan en hier werd er een wagenmakerij aan verbonden; in 1910 bleek weder uitbreiding noodig en werd een tweede zaak erbij begonnen in de Lagemarkt. De eigenaar heeft zijn opleiding genoten aan de Rijks-Vecartsenijschool, — hij is de bedrijfsleider van beide zaken en wordt hierin bijgestaan door 10 knechts, waarvan 5 uitsluitend voor het hoefbeslag werkzaam zijn. Er wordt dan ook zeer veel beslagen en dagen van 20 paarden en meer zijn geen uitzonderingen. In de Zeigelbaan zijn 4 vuren in de smederij, die achter de beslagplaats is gelegen; in de Lagemarkt zijn twee vuren, een getal zooals bij de andere smeden ook geregeld aangetroffen werd. In deze smederij is ook nog de eenige noodstal uit Nijmegen overgebleven; behalve voor gevallen van zieke hoeven en geneeskundige behandeling, wordt deze travaille ook nog wel bij enkele paarden gebruikt, doch, zooals van zelf spreekt, bijna al het beslag is uit de hand.

In belangrijkheid volgt op de hoefsmederij van den heer Uijen die in de

Lange Koningstraat van den heer Hageman. Deze is eigenaar en bedrijfs-leider, een bijzonder krasse man voor zijn 62 jaren, die nog terdege kan aanpakken als het noodig is. De smederij zelf is een oude zaak, die van vader op zoon is overgegaan en, voor zoover bekend is, reeds over de 100 jaar bestaat. Jammer dat de tegenwoordige chef geen zoons heeft om hem op te volgen en alzoo de zaak mettertijd in andere handen zal moeten overgaan. De zaak zelf biedt een ruime smederij aan en is ook gunstig gelegen midden in de stad; er is een wagenmakerij aan verbonden, doch het hoefbeslag is ook hier van veel belang. Het aantal paarden, dat wekelijks beslagen wordt, is wel minder dan bij den heer Uijen, doch bedraagt toch een aanzienlijk getal. (Een van de smederij van Hageman genomen foto was, tot onzen spijt, niet voldoende gelukt voor reproductie in deze aflevering. R. d.).

Als alleroudste smederij is hoogstwaarschijnlijk wel die van den heer Hendriks in de Bottelstraat te noemen. De tegenwoordige eigenaar is reeds

20 jaar in het bedrijf, terwijl zijn vader er 91 jaar in is geworden en ook zijn grootvader terzelfder plaatse het bedrijf uitoefende. De straat is ook in een oude buurt, en het huis en de werkplaats getuigen beiden van hoogen ouderdom; het interieur zou men met recht antiek kunnen noemen. Het hoefbeslag staat niet no. 1 in het gemengde bedrijf, maar toch wordt het nog geregeld door vader en zoon uitgeoefend. Ik trachtte den vader te bewegen zijn zoon een opleiding als hoefsmid te doen volgen, doch de familie was niet unaniem van meening dat dit noodzakelijk of zelfs wenschelijk was.

De vierde hoefsmederij, welke ik bezocht, was van den heer Verplanke in de Lagemarkt. Deze is vroeger als knecht werkzaam geweest bij den heer Uijen en heeft zich daarop als patroon gevestigd. Toen de zaak begon

op te schieten en naar zijn wensch te groeien, kwam de mobilisatie en moest hij zijn militaire plichten vervullen. De jonge zaak was spoedig verlopen en werd opgedoekt. Ik had de gelegenheid opengesteld voor Verplanke, die te Amersfoort in garnizoen was, om in zijn vrijen tijd aan de Hoefsmidschool te werken en ben alzoo getuige geweest van zijn werk aldaar. Met het meeste genoegen kan ik dan ook verklaren dat het een zeer goed hoefsmid was, die veel lust en ijver in zijn vak had, getuige al dat hij het in zijne vrije uren wenschte te onderhouden. Nadat hij vrijgesteld was van den dienst, opende hij een nieuwe zaak te Nijmegen en zal aldus trachten zijn clientèle terug te winnen, in welk pogen hem succes wordt toegewenscht, wetende dat het hoefbeslag aan zijne handen goed is toevertrouwd.

Den heer Grevelingen, aan den Ubbergsche weg, heb ik door tijdsgebrek niet kunnen bezoeken; ik vernam echter dat deze hoofdzakelijk paarden beslaat uit de omstreken en wel uit den Ooypolder.

De hoefsmiden in Nijmegen zijn vereenigd tot een smedenbond en minimumprijzen zijn hierdoor vastgesteld. Deze bedragen voor vierkant beslag van sleeperspaarden zonder stooten, $\frac{9}{8}$ bij $\frac{9}{16}$, f 3,30 voor zomerbeslag; winterbeslag 5 cts per gat extra en 7 à 8 cts per schroef. Voor stalhouderspaarden bedraagt hetzelfde f 2,80 $\frac{3}{4}$ (duim half); dit is zoowel voor vlakke ijzers als voor ijzers met kalkoenen; voor ponies is, al naar de grootte, de prijs f 2 tot f 2,40.

Luxepaarden worden op stal beslagen met 50 pct. verhooging, terwijl afwijkende ijzers naar eigen inzichten berekend worden; zoo o. a. voor twee balkijzers f 0,80 extra.

Zoals ook in andere plaatsen, is hier de prijsverhooging een uitvloeisel van den smedenbond geweest; dat deze noodzakelijk was, weet een ieder die op de hoogte is met de ijzer- en kolenprijzen. Het ijzer toch kost momenteel 30 à f 32, de kolen f 2,80; dit zijn de z.g. Engelsche grove en fijne nootjes smee-kolen; inderdaad zijn het echter Duitsche kolen.

Ook de loonen zijn hoog en bedragen voor hoefsmidsknechts van 23 tot 25 cts per uur.

De stad zelf en de omgeving brengt zijn moeilijkheden voor het hoefbeslag mede. In de stad zijn vele hellende straten, zelfs zeer steile, waardoor het loopen, vooral voor karpaarden, bemoeilijkt wordt. Deze paarden worden dan ook allemaal aan de achterijzers beslagen met stoot en kalkoenen; de stooten en kalkoenen worden van staal vervaardigd en deze in een daarvoor aangebracht gat ingeweld. De voorijzers zijn of glad of voorzien van kalkoenen; naar hetgeen ik zelf aanschouwde zijn de meeste voorijzers echter wel van kalkoenen voorzien.

Naar men mij mededeelde, komen er nog al veel paarden met slechte voeten in beslag en o.a. veel met platvoeten, lage verzenen en verbeende hoefkraakbeenderen. De eerste twee gebreken, die vaak tezamen voorkomen, zijn dikwijls eigen aan ons inlandsche ras, zoodat dit niet zou wijzen op een groote veredeling door de fokkerij, terwijl de verbeende hoefkraakbeenderen meer eigen zijn aan de zware rassen. De gang op kalkoenen en stooten en de ongelijke en hellende straten en wegen zullen hier ook niet bevorderlijk zijn voor het hoefmechanisme en het ontstaan van slechte hoeven in de hand werken.

Door geen der smeden werd in het groot gebruik gemaakt van machinale ijzers; wel werden enkele door dezen en genen toegepast, doch zeer in het klein. Zij verkregen ze uit de fabrieken van Helpman en van Hippos. Hetgeen mij trof, in tegenstelling met de overige door mij bezochte plaatsen, is dat in Nijmegen weer vrij algemeen wordt opgebraden. De dure tijden doen weer terugkeeren tot het ouderwetsche en dit is geenszins te betreuren, daar het opbraden van oude ijzers en het hieruit vervaardigen een nieuwe groote handigheid kweekt en handigheid toch voor den hoefsmid onmisbaar is. Als nu de kolenschaarschte ook voor dit hulpmiddel maar niet een spaak in het wiel gaat steken!

Als winterbeslag werd algemeen gebruik gemaakt van schroeven en niet van stiften. Het is werkelijk merkwaardig en moeilijk zonder glimlach te herdenken, dat in de eene stad de loftrompet wordt gestoken over schroeven en in de andere stad over stiften, dat het gebruik zelden of nooit gemengd in een stad voorkomt en dat toch beiden bij goede aanwending bevallen.

Als lichtpunt vond ik te Nijmegen dat het hoefbeslag geheel uit de hand geschiedt, — dat er flinke smeden zijn die met ijver werken en die over voldoende materiaal kunnen beschikken. Een teleurstelling vond ik het slechts één gediplomeerden hoefsmid onder alle patroons en knechts te vinden, terwijl ook, misschien door de noodzakelijkheid gedwongen, het beslag met stooten en kalkoenen niet aangenaam aandoet.

HANDELT DE SMID NALATIG WANNEER BIJ HET BESLAAN IN DEN NOODSTAL GEEN BROEK WORDT AANGELEGD?

Naar aanleiding van deze vraag ontspon zich in Duitschland een rechts-quaestie, waarover wij het volgende willen mededeelen.

Op den voormiddag van 26 Mei 1911 liet klager in de smederij van beklagde, dus van een smid, een paard beslaan. De beklagde plaatste zelf het paard in den noodstal, waarin het een verscheuring van den rechter pijpbeen-buiger bekwam, waardoor het sterk kreupelde en langen tijd niet kon worden gebruikt, terwijl de dierenarts te hulp moest worden geroepen om de kreupelheid te genezen. De klager vroeg daarom schadevergoeding, en wel omdat de smid nalatig was geweest door het niet aanbrenge van een broek in den noodstal. De smid daarentegen voerde aan, dat het niet mogelijk was geweest een broek aan te brengen, omdat het dier zoo kwaadaardig en prikkelbaar was.

Verschillende getuigen en deskundigen werden gehoord.

Allereerst de paardenarts M., welke wel is waar bij het ongeval zelf niet tegenwoordig was geweest, maar eenige uren na het beslaan door den klager was geroepen om het paard te onderzoeken, bij welk onderzoek hij een verscheuring van den pijpbeen-buiger aan het rechter achterbeen constateerde. De beklagde deelde aan M. mede, dat hij de broek niet had aangelegd, omdat het paard toch al zoo lastig was en dan zeker niet te beslaan was geweest. Verder gaf hij toe, dat het paard in den noodstal nedergestort was. Naar de meening van den paardenarts M. was het zeer nalatig geweest van den smid, om tijdens het beslaan in den noodstal geen broek aan te leggen.

Vervolgens werd als getuige zekere H. gehoord, die vroeger knecht was bij den klager en bij het beslaan tegenwoordig was geweest. Daar de beklagde het paard vroeger ook reeds eenmaal beslagen had en wist, dat het dier moeilijk te beslaan was, zoo werd het paard terstond in den noodstal gebracht, maar de broek niet aangelegd. Toen nu bij het beslaan het paard onrustig werd en naar achteren uitweek, kwam het hierbij te vallen, waarbij het zich verwondde, hetwelk bleek, toen het paard uit den noodstal kwam en terstond kreupelde.

De paardenarts M., opnieuw gehoord, verklaarde dat hem bij de behandeling van het kreupele paard nooit was opgevallen, dat het dier lastig of boosaardig was. Daarom verzocht hij den klager hem te waarschuwen, wanneer het paard opnieuw beslagen zou worden. Dit geschiedde en toen het paard in de smederij kwam, vertoonde het dier werkelijk groote angst en onrust. Toen nu de paardenarts aan den smid verzocht het paard uit de hand te beslaan, weigerde deze dit, omdat hij zich en zijn knechts niet aan een slag van het boosaardige paard wilde blootstellen. Daarop werd het paard in den noodstal gebracht, waarop ook weer de groote angst en onrust van het dier opviel, maar van boosaardigheid bleek niets. De smid evenwel weigerde de broek aan te leggen, omdat het toch niet zou gelukken. De paardenarts hield daarop zelf het paard bij het hoofd vast, sprak het toe, klopte het op den hals, waarna het paard zich nu kalm liet beslaan, zonder zelfs een enkele maal zich te verzetten. Langzamerhand werd het paard in den noodstal ook kalmer om ten slotte geheel rustig te worden.

Op 8 Juni 1912 onderzocht de paardenarts M. dit paard nogmaals op boosaardigheid en prikkelbaarheid en bovendien of het niet mogelijk was, bij het dier een broek aan te brengen. Het paard werd uit den stal gebracht, betast en beklopt op verschillende deelen van het lichaam, vooral aan de buikvlakte, wat gewoonlijk kittelige paarden zich nooit van een vreemd persoon laten welgevallen. Bij dit alles bleef het paard zoo rustig mogelijk. Vervolgens liet M. een zak onder den buik van het paard aanbrengen en deze aan beide zijden optillen, waarbij het paard zich absoluut niet verzette. Bovendien nam M. zelf het achterbeen op, zooals dit bij het beslaan uit de vrije hand geschiedt, waarbij het paard weer rustig bleef. Vervolgens liet M. een smid komen en verzocht hem uit de hand de beide achterhoeven te beslaan. Dit geschiedde, waarbij M. zelf het paard aan het hoofd vasthield en het dier streefde en toesprak.

Zoowel het besnijden van den hoof als het aanleggen van het ijzer liet het paard zich kalm welgevallen, maar toen na het beslaan van den linkerhoef getracht was het rechterbeen omhoog te brengen, verzette het paard zich een oogenblik en trachtte het been los te rukken. Door rustig toespreken gelukte het ook den rechterhoef te beslaan zonder verdere ongemakken. Uit het voorafgaande nu besluit de paardenarts M.

- 1°. dat het aanbrengen van een broek niet onmogelijk was;
- 2°. dat volgens groote waarschijnlijkheid de peesverscheuring te wijten is aan het niet aanleggen van de broek in den noodstal;
- 3°. dat het niet aanneembaar is, dat deze peesverscheuring het gevolg is van het naar achteren uitwijken in den noodstal.

Getuige V. de M., die op 4 Maart 1912 door de Rechtbank werd gehoord, verklaarde het volgende:

Het paard werd, alvorens het ongeval plaats vond, reeds 2 of 3 maal door den beklagde beslagen, terwijl dit voor dien tijd steeds geschiedde bij een anderen smid H. Getuige was ruim twee jaar bij klager in dienst geweest en daar het paard gewoonlijk eenmaal in de maand beslagen moest worden, was hij herhaaldelijk bij het beslaan tegenwoordig geweest. Steeds werd het paard in den noodstal beslagen, zoowel bij den smid H. als bij beklagde. Wel is waar is eenmaal getracht bij den smid H. en bij beklagde het dier uit de hand te beslaan, maar dat ging zeer slecht. Toen dit bij den smid H. geprobeerd werd, heeft het paard, toen getracht werd het been op te nemen, getuige V. de H. op den grond geworpen, zoo sloeg het paard uit.

Bij het beslaan, waarom het rechtsgeding gaat, was een broer van beklagde, zijn knecht en getuige tegenwoordig. Beklagde zelf — niet zijn knecht — besloeg het paard, hetwelk een halster aan had. Getuige V. d. H. hield het paard links aan het halster vast. De broer van beklagde hielp bij het beslaan en de knecht van den smid hield het touw, waarmede het achterbeen was vastgebonden, vast, om het terstond te kunnen laten vieren, voor het geval dat het paard zich wilde losrukken, terwijl getuige V. d. H. het paard toesprak en trachtte rustig te houden. Het paard liet zich speciaal aan den rechterhoef slecht beslaan en het ongeval had juist plaats, toen het paard aan den rechterhoef beslagen moest worden. Het paard trok zoolang met het rechter-achterbeen, dat de knecht het touw liet vieren, waarbij het paard met den hoof op den grond kwam en sterk doorknikte. Juist toen dat plaats vond, was de smid met het beslag klaar, maar daar het dier heftig te keer ging, riep ik den knecht toe het touw los te laten, waarop het ongeval passeerde. Zoodra het paard uit den noodstal werd gevoerd, bemerkte ik dat het kreupel liep. Volgens getuige V. d. H. was het paard steeds een zeer goedig dier, maar bij het beslaan altijd zoo onrustig, dat het zweet hem van het lichaam liep. Maar zoo onrustig als het paard op den dag van het ongeval was, had getuige nog nooit gezien.

De smid Sch. als getuige gehoord, verklaard het volgende:

Getuige heeft het paard sedert een half jaar beslagen en wel 5 tot 6 maal. Het dier werd voor den eersten maal door hem beslagen op verzoek van den paardenarts M., welke hem verzocht het paard uit de hand te beslaan. Dit is gelukt, hoewel vooral het beslaan van den rechterhoef niet gemakkelijk ging. Het paard sloeg hierbij evenwel niet uit, maar trachtte het been los te rukken. Getuige Sch. houdt het niet voor een fout, wanneer het paard in den noodstal beslagen wordt.

Soldaat N., vroeger smidsknecht bij beklagde, verhaalt nog als laatste getuige het volgende:

Het was onmogelijk bij het beslaan van het paard in den noodstal de broek aan het leggen, omdat het dier zoo onrustig en zoo kittelig was. Badende in het zweet verliet het dier steeds den noodstal.

* * *

Dr. Nevermann uit Berlijn, die als diergeneeskundige in Duitschland een

eerste plaats inneemt, is omtrent deze strijdvraag door de Rechtbank om advies gevraagd en heeft het het volgende advies ingezonden.

„Ingeval een paard zich niet uit de hand laat beslaan, dus niet „schmiede fromm” is, moet de smid wel zijn toevlucht nemen tot een dwangmiddel. Hiertoe behoort ook de noodstal, welke voor boosaardige of onrustige en lastige paarden gebruikt wordt. Daar evenwel het paard zich in den noodstal gemakkelijk kan beschadigen, is de smid verplicht, bij het gebruik van den noodstal, zeer oordeelkundig te werk te gaan en gepaste voorzorgsmaatregelen te nemen. Verder behoort het tot de grootste uitzonderingen, dat het aanleggen van een broek onmogelijk wordt gemaakt door lastigheid van het paard en als een paard werkelijk zoo lastig is, mag het zeker niet in een noodstal worden beslagen, maar moeten andere dwangmiddelen toegepast worden. Nevermann vindt het een fout, dat op 26 Mei 1911 door beklaagde de broek niet is aangelegd, toen het paard in den noodstal beslagen moest worden.

Hierbij komt nog, dat de bewering van beklaagde, hierin bestaande dat op 26 Mei 1911 het paard zoo boosaardig en kittelig is geweest, dat het onmogelijk was een broek aan te brengen, niet volkomen bewezen is. Zoo heeft de knecht V. d. H., die twee jaar bij beklaagde in dienst was, beweert, dat het dier mak en alleen bij het beslag moeilijk was. Maar uit deze mededeeling en ook uit die van andere getuigen is niet gebleken, dat het paard boosaardig was en dat het niet mogelijk was een broek aan te brengen.

Tegen de bewering dat het paard boosaardig en het onmogelijk was een broek aan te leggen, pleit de waarneming van den paardenarts M. en getuige Sch. Zoo is den paardenarts M. duidelijk gebleken, dat het paard in den noodstal wel angstig en onrustig, maar volstrekt niet dat het boosaardig was. Integendeel, door rustig toespreken en zachte behandeling, liet het paard zich in den noodstal beslaan. Ook later bleek buiten den noodstal dat het paard zich zoowel aan de buikvlakte als ergens anders op het lichaam liet betasten, zonder te slaan en zich beide achterhoeven kalm uit de hand liet beslaan.

De ervaring leert — zegt Nevermann — dat in den noodstal ongelukken somtijds niet uitblijven, ondanks alle voorzorgsmaatregelen. Juist de verscheuring van den pijpbeenbuiger behoort tot die verwondingen, welke niet alleen dikwijls ontstaan, maar zelfs voorkómen al gaat een smid nog zoo voorzichtig te werk.

Getuige V. d. H. heeft bevestigd, dat als de rechter achtervoet van het beslag opgebonden was, de knecht genoodzaakt was het touw te laten schieten, omdat het paard zoo trok en schreeuwde, waardoor het paard met den rechter achtervoet op den grond terecht kwam en sterk doorknikte.

Of het paard nu de verscheuring van den pijpbeenbuiger van het rechter achterbeen verkregen heeft door het sterk verzet tegen het opbinden of, wat meer waarschijnlijk is — zegt Nevermann — door het plotseling doorknikken toen het touw losgelaten werd, is door niemand met zekerheid uit te maken.

In geen geval echter kan bewezen worden, dat het ongeval te wijten is

aan het niet aanleggen van de broek. Beide getuigen hebben namelijk uitdrukkelijk beweerd, dat het paard niet verder in den noodstal gevallen is. Verder is bekend, dat zelfs bij het aanbrengen van een broek een verscheuring van den pijpbeenbuiger kan plaats vinden, als het paard zich sterk verzet tegen het vastgebonden zijn, maar ook, omdat de broek nooit zoo vast mag worden aangelegd, dat het dier niet met het achterbeen kan doorknikken.

Daarom concludeert Nevermann:

1o. het niet aanleggen van de broek is een fout van beklagde.

2o. het is niet bewezen, dat de verwondingen van het paard, dus de verscheuring van pijpbeenbuiger, veroorzaakt is door het niet aanleggen van de broek. Hoefnagel.

KORTE MEDEDEELINGEN.

— **IJzers met verdikte takken.** Deze worden veel meer gebezigd dan vroeger, doch lang niet altijd met een juiste afwerking. Nu en dan ziet men de ondervlakte niet vlak doch eenigszins ingedeukt, zoodat er niet veel onderscheid is met een gewoon ijzer met kalkoenen. Indien de hoeven dan bovendien slecht verzorgd zijn en besmeerd met een dikke laag vet, zoo verkrijgt het geheel een zeer onbevredigend voorkomen.

— **Eenvormigheid in de eischen voor het diploma.** Langzamerhand hoort men meer praten over de wenschelijkheid om meer gelijkmatigheid te brengen in de eischen, te stellen voor het toekennen van een diploma voor hoefsmid, en te dien einde ook te komen tot één examen-commissie voor het geheele land. Hier zit ongetwijfeld wel veel goeds in, doch de uitvoering levert natuurlijk wel moeilijkheden op.

— **Hoefsmidscursus te Alkmaar.** Het Hoofdbestuur v. d. Holl. Maatschappij van Landbouw heeft in hare 26 Juni gehouden vergadering besloten, ten behoeve van het in het leven roepen van een hoefsmidscursus aan de Ambachtsschool te Alkmaar, aan de Afd. Alkmaar over de jaren 1917 en 1918 een subsidie toe te kennen van f 50 per jaar.

CORRESPONDENTIE.

D. te N.-B. Daar de Chicago-zolen U goed hebben geholpen, lijkt het ons toch eenigszins gevaarlijk hiervan alleen uit een oogpunt van kosten af te stappen, althans zolang het paard betrekkelijk moeilijk kan worden gemist. Andere zolen zijn ook duur. Kan het paard een tijdlang een gemakkelijken dienst krijgen, probeert het dan eens met een ijzer met verdikte takken, waarbij tusschen hoef en ijzer een rand gummi (van een ouden fiets- of autoband) of leer. — Vermoedelijk zijn de steunsels niet voldoende sterk, anders zou een steunsel-ijzer ook practisch verbetering kunnen geven zonder opvallend de kosten te verhoogen.

Het lijkt ons wel de moeite waard voor uwe collega's als gij het geval eens in „De Hoefsmid” beschrijft, n.l. de ervaring opgedaan met de onderscheidene beslagvormen, terwijl het daarbij nuttig is een afbeelding van

den stand met den hoef te geven. Als gij een goed-scherpe photo inzendt, zullen wij er een cliché naar laten maken, en het beeld in de Augustus-aflevering opnemen. Mocht de kiek ons aanleiding geven U nader van advies te dienen, dan zal dit niet worden nagelaten. Door elkaar's ervaring mede te deelen kan de practijk worden gediend.

PERSOVERZICHT.

— *Een Duitsch staafijzer-syndicaat.* Voor het binnenland — voor het buitenland was het reeds vroeger geschied — is in Duitschland opgericht een staafijzer-syndicaat, voorloopig voor den duur van den oorlog. De zetel van het syndicaat is Dusseldorp. Ook band- en universeel-ijzer zullen in het syndicaat worden betrokken. Het zal voorts in nauwe verbinding staan tot het staalsyndicaat, en tot de oorlogsorganisatie: den Duitschen Staalbond.

In verband met een sterke syndiceering der B-producten, was de oprichting van het bedoelde syndicaat reeds lang in overweging genomen. De herhaaldelijk geuite wensch der regeering is bovendien aan deze oprichting niet vreemd. Intusschen waren de fabrieken, wat prijzen en productie aangaat, reeds geheel onder regeeringscontrole gesteld.

Voorts zal in het verband van het syndicaat toch den fabrieken de vrijheid worden gelaten zelfstandig hun verkoop te regelen, voorzooover zulks nog met de bestaande regeeringsbepaling mogelijk is.

Ook de fabrieken walsdraadproducten voeren onderhandelingen tot syndiceering, die, naar men verwacht, tot het gewenschte resultaat zullen leiden.

(u. „N.R.C.”)

— *De Amerikaansche ijzer- en staalmarkt.* In zijn wekelijksch overzicht over de Amerikaansche ijzer- en staalmarkt wijst Iron Age erop, dat de nieuwe orders thans minder zijn dan 2 jaar geleden. Intusschen worden de binnenlandsche zoowel al de buitenlandsche transacties opgehouden door de onderhandelingen met Washington. De staalfabrikanten ramen de gezamenlijke aankopen, door de regeering en de bondgenooten in het komende jaar te doen, op (in baren uitgedrukt) 12 millioen ton, zijnde 30 pct. van de staalproductie van het land.

Naar bericht wordt hebben in ruwijzer ongeregelde verkoopen plaats gehad.

— De Juni-aflevering van „*Der Hufschmied*” bevat het volgende:

1o. Over de vervaardiging van het balkijzer, door L. L. Flemming, onderwijzer aan de hoefsmidschool te Dresden.

F. beschrijft het maken van het balkijzer uitvoerig. Dit is in „De Hoefsmid” vroeger ook wel gebeurd. Wij halen er alleen uit dat F. het smaller gesmeed wenscht te zien dan het gewone hoefijzer. Hij merkt op dat de balk in één hitte moet worden geweld, daar deze bij vaker wellen te zwak zou worden. Indien de straal te weinig ontwikkeld is, mag — om aanraking van de balk met den straal te verkrijgen — de balk niet naar boven worden doorgebogen, doch moet de straal met hoeflederkit zooveel noodig worden opgehoogd. F. zegt hierbij terecht: „Dit is evenwel vrij omslachtig; ook vereischt het veel nauwgezetheid opdat de kunsthoorn goed blijft hechten.”

Men hoede zich — hiermede besluit F. zijn artikel — balkijzers te lang te maken. Indien de staaf te lang wordt genomen dan komt men gemakkelijk in ongelegenheid daar een balkijzer zich niet zoo gemakkelijk laat inkorten als een gewoon ijzer. Neemt men de lengte en breedte van den hoef, of van het oude ijzer, plus 3 c.M., dan zal ongeveer de juiste maat worden getroffen.

2o. Beschutting van de schroefgaten. Föringer vestigt hierin de aandacht op de waarde van afgeloopen schroeven waarin gleuven zijn aangebracht.

3o. De geschiedenis der smidsgereedschappen (De hamer), door Fr. Kunze te Suhl (Thüringen).

4o. Korte mededeelingen; Personalialia; Persoverzicht.

III. EEN EN ANDER OVER HET HOEFBESLAG IN DE PROVINCIE GELDERLAND,

door

Dr. Gallandat Huet, Kap^t. Paardenarts.

(*Vervolg*).

Op Arnhem en Nijmegen laten wij **Zutphen** volgen, niet omdat deze stad uit het oogpunt van hoefslag daarop in belangrijkheid volgt, doch meer omdat Zutphen altijd een der belangrijkste Geldersche steden is geweest.

Reeds in de kronieken der 11e eeuw wordt van „Sutphenne” gewag gemaakt, een versterkte plaats, aan een adelijk geslacht toebehoorende, van welk geslacht sommige leden de grafelijke waardigheid bekleedden.

Eerst door het huwelijk van Ermengardis, de erfdochter der vroegere heeren van Zutphen, met Gerard den Langen, Graaf van Gelre, kwamen Zutphen en de daarbij behoorende aanzienlijke bezittingen aan het Geldersche Huis. Hun zoon, Hendrik de Gelre, komt in 1138 voor als „comes de Sutphenne” en in 1190 werd de stad door diens zoon Otto I tot een vrije stad verheven.

Het ontwikkelde zich hierna krachtig in de twee nu volgende eeuwen en zoo nam Zutphen in de 14e eeuw, toen zich de staten van Gelderland vormden, een voorname plaats in. Het behoorde met Nijmegen, Arnhem en Roermond tot de vier hoofdsteden.

Evenals andere versterkte steden maakte ook Zutphen in den loop der eeuwen vele belegeringen en rampen door. In 1202 werd het ingenomen door den Utrechtschen bisschop Dirk van der Ahr. In 1206 is de stad bijna geheel door brand verwoest doch weder opgebouwd en de twee gedeelten, waaruit de stad bestond, werden toen onder één bestuur vereenigd.

In de 15e eeuw zijn de Zutphenaren betrokken in vele troebelen. Zoo maakt de geschiedenis melding van gevechten tegen de Deventerschen te Brummen op 21 Mei 1427, tegen Amersfoort in 1428 en tegen Buren in 1434. In 1505 werd de stad door de Bourgondiërs opgeëischt, doch in 1506 stond ze weer onder het bestuur van Hertog Karel. Ook in den Spaanschen tijd heeft Zutphen veel te lijden gehad; den 16en November 1575 werd de stad door de Spanjaarden ingenomen en uitgemoord. In 1575 en '76 heerschte er de pest en eischte tallooze slachtoffers. De Spaansche overheersching eindigde in 1579 doch de Staatschen konden het niet houden en in '83 werd het opnieuw veroverd en bleef toen in handen der Spanjaarden totdat het aan Prins Maurits gelukte de stad den 30sten Mei 1591 in te nemen. Ook in de volgende eeuwen zag Zutphen nog vreemde onder-

drukkers binnen zijne muren. Zoo was het van 1672—'74 in de macht der Franschen; den 4en Februari 1795 volgde het de groote omwentelingsbeweging; in 1813 viel het in de macht der Pruisen. Den 19en Juni 1818 deed Koning Willem I er zijne intrede en van dien datum af heeft Zutphen slechts bloei en welvaart gekend.

Wat de stad zelve betreft, zij is gebouwd op de beide oevers van den IJssel en wel ter plaatse waar de Berkel in deze rivier valt; men schrijft haar naam toe aan de woorden *Zuid* en *Veen*.

Zutphen wordt wel het Geldersche Haagje genoemd; het ligt in een zeer bloeiende streck en de omgeving is rijk aan natuurschoon. Dit laatste is ten allen tijde erkend en ook door dichters in woord gebracht. Zoo heeft o. a. Van Til in 1830 op wel wat overdreven wijze Zutphen's schoon aldus bezongen:

O! Zutphens schoone streck! O! Zutphens schoone dreven!
 O Tempels der natuur! waarin iets Godlijks zweeft,
 Hij heeft een hart van steen, zijn leven is geen leven,
 Die, tredende op Uw grond, niet van verrukking heeft.
 Hij heeft een hart van steen en treedt Gods gunst met voeten;
 Is zijn bestaan, 't bestaan van 't reedloos vee gelijk;
 Een wezen, slechts bevoegd, om in het stof te wroeten,
 Of zich als 't logge zwijn, te went'len in het slijk!

Dat Zutphen het middelpunt van een geliefkoosde streck is, bewijzen wel de vele prachtige buitengoederen en de oude kasteelen, die men in den omtrek vindt. Zoo behooren tot de naaste omgeving de dorpen Warnsveld, Eefde, Gorssel, Vorden, Ruurlo, Lochem, Goor, Delden, Brummen, Dieren en Voorst, die ook meest alle per tram of trein met de stad verbonden zijn.

Door de scheepvaart op den IJssel en het kruisnet van spoorwegen, alsmede door de verschillende tramwegen die te Zutphen samenkomen, is en blijft het een centrum van verkeer en handhaaft het zich als flinke marktplaats en als inkoopstad voor den Achterhoek. Uit den ouden tijd zijn nog vele gebouwen bewaard gebleven; zoo is o. a. de groote of St. Walburgskerk een indrukwekkend Gothisch gebouw. Het bevat, behalve het fraaie Mariaportaal, prachtige beschilderde gewelven en muurschilderingen en een oude librerie of middeleeuwsche kerkbibliotheek, die dateert van 1561 en waarin de oude folianten van groote waarde nog aan ijzeren kettingen geklonken zijn. Ook vindt men in deze kerk een fraai koperen doopvont, in 1527 door Gilles van den Eynde te Mechelen vervaardigd en een Gothisch gesmeed en geslagen ijzeren grafkroon uit het begin der 15e eeuw.

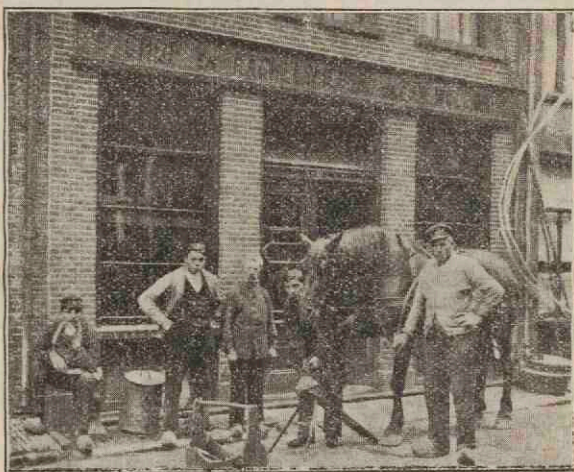
Verdere merkwaardige gebouwen zijn: het Stadhuis, de Boterhal (beide in 1450 gebouwd), de Wijnhuistoren, welke in 1627 voltooid werd, de Drogenapstoren, in 1444—46 gebouwd als versterkte poort in den stadsmuur, de Latijnsche School, thans in gebruik als winterlandbouwschool, die in 1288 klooster der Predikheeren was, de Berkelruïne, een waterpoort uit de 14e eeuw, en het Bornhof, dat in 1320 gesticht werd.

Dit laatste werd gebouwd door Borro, Kanunnik der St. Walburgskerk, en bestemd voor armen, zwakken en gebrekkigen boven de 30 jaar. Nu is het

uitsluitend oude mannen- en vrouwenhuis; boven de poort staat nog het volgende rijmpje :

Hier vloeit een springborn van noodwendigh onderhout
 Voor oude burgers, 't zijn dan mannen ofte vrouwen ;
 Des Heeren Borrenhof in Zutphens stadt gebouwt
 Kan die vervallen zijn, milddadig onderhouden.

Ook talrijke particuliere huizen dateeren uit zeer ouden tijd; overigens is Zutphen met haar tijd medegegaan en een nieuwe stad met moderne huizen is naast de oude verrezen. Behalve de aantrekkelijkheid van de goede ligging ten opzichte van het verkeer en de schoone omstreken beschikt de gemeente ook over zeer deugdelijke en de meest onderscheidene inrichtingen van onderwijs, terwijl het ook op ander gebied en uit anderen hoofde een aantrekkelijke plaats voor vestiging is geworden.

Smederij van J. W. Wullink in de Kolenstraat.

Gaan wij nu Zutphen eens bekijken uit een oogpunt van hoefbeslag, zoo zal deze stad niet den toets van vergelijk kunnen doorstaan met Arnhem en Nijmegen. Wel wat qualiteit betreft, doch de kwantiteit is hier naar evenredigheid belangrijk minder.

De paardenstapel toch is te Zutphen klein. Grootte bedrijven, die veel paardentractie vereischen, vindt men in de gemeente niet. Wel zijn er verschillende stalhouders en sleepers, o. a. de rijtuigverhuurders Boekhorst, Beyers, Striep en van Hemert, die elk 5 tot 12 paarden hebben en de sleepers Schut, Bobbink en Dammers, die ook ieder 5 en 6 paarden in het werk hebben; vervolgens heeft de Petroleum-company vier paarden, het gemeentebedrijf zes, en de Eefdensche tram 4 paarden. Deze laatste twee bedrijven komen echter niet op rekening van de Zutphensche hoefsmiden, daar de gemeente een eigen smid heeft en de tram momenteel zijn paarden in Eefde laat beslaan.

Rekent men nu nog dat verschillende particulieren en bedrijven een of

meer paarden houden, dan zal men het geheele aantal paarden in de gemeenten Zutphen op ongeveer 100 mogen schatten.

Bij dit getal mag men zich echter nog wel een aanzienlijke uitbreiding denken van de paarden die van buitenaf in de stad komen om beslagen te worden en daar deze hoofdzakelijk de landbouwende bevolking toebehooren, is het dan ook op de marktdagen des Dinsdags en Donderdags voor de hoefsmeden het drukste in het bedrijf. Luxe is er weinig meer en ook in deze streek heeft de auto vele epuipages verdrongen. Bovendien is het platteland zeer vooruitgegaan; in vele dorpen vindt men thans bekwame smeden.

Uit een en ander kan men al opmaken dat men te Zutphen geen groote hoefsmederij zal kunnen verwachten; het smidsvak wordt hier dan ook uitsluitend uitgeoefend door smeden die tevens kachel- en grofsmidswerk verrichten.

Toch zijn er te Zutphen nog 6 hoefsmeden, n.l. de heeren Wullink en Heine, beide in de Kolenstraat, Mentink in de Schubstoel, H. Wullink in de Spitaalstraat, Bussink in de Beekstraat en Harps in de Hoven.

Ik had het genoegen hen allen in hun bedrijf te vinden en bereid mij een en ander van hunne zaken te vertellen.

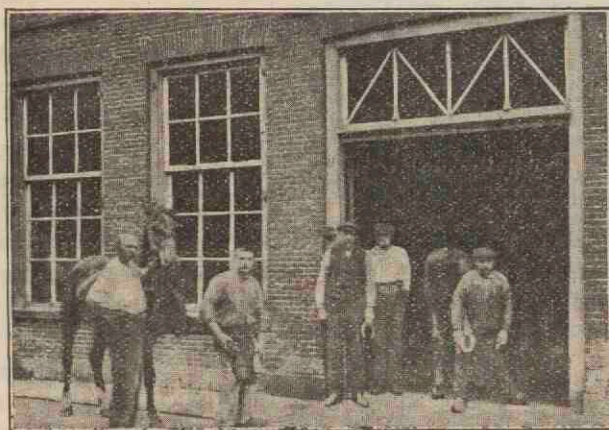
De meeste hunner zitten in gevestigde oude zaken; zoo bestaat de smederij van den heer Wullink in de Kolenstraat reeds meer dan 100 jaar, evenals die van den heer Wullink in de Spitaalstraat, welke laatste vóór 40 jaar door den tegenwoordigen eigenaar werd overgenomen van de firma Reesink. De heer Heine is een leerling uit deze zaak en diens bedrijf in de Kolenstraat is dan ook nog betrekkelijk nieuw te noemen, terwijl de smederij van Bussink in de Beekstraat 40 jaar en die van Mentink in de Schubstoel 26 jaar bestaat.

Van de zes genoemde bedrijfsleiders zijn er drie gediplomeerd. De heer H. Wullink behaalde in 1891 zijn diploma te Arnhem voor de Geldersche-Overijsselsche Maatschappij van Landbouw; hij was indertijd leerling aan de

hoefsmidsschool van den heer F. W. van Dulm te Arnhem; de heer Wullink uit de Kolenstraat is gediplomeerd te Amersfoort en de heer Heine is oud-leerling van een cursus voor hoefbeslag in de provincie Gelderland. Deze drie smeden hebben het het drukste inzake hoefbeslag; daarop volgt Mentink, terwijl Bussink weinig paarden meer beslaat en Harps in de Hoven geheel is aangewezen op de omgeving aldaar.

De smeden zijn vereenigd tot een bond en als zoodanig houden zij zich ook aan vastgestelde minimumprijzen. Deze bedragen voor een vierkant glad beslag f 2,80, idem met stooten f 3,40 en voor ponies f 2,40. Het verleggen der ijzers wordt tegen den halven prijs hiervan berekend. Voor winterbeslag wordt 5 cts per schroefgat extra berekend, terwijl de schroeven zelf met 8 cts per stuk betaald worden. Er wordt zoowel van schroeven als van stiften gebruik gemaakt; beide schijnen hier burgerrecht te hebben en er bestaat geen besliste voorkeur hierbij.

Als regel worden de stalhouderspaarden vlak beslagen, doch de landbouwpaarden nog heel vaak met kalkoenen.

Smederij van H. Wullink in de Spitaalstraat D 378.

Jammer dat de smeden in deze nog geen overmacht hebben over hunne klanten en niet hun eigen zin kunnen doordrijven. Anders zouden er zeker weinig boerenpaarden met kalkoenen beslagen worden. Dubbel jammer dat de „buitenman” zich op hoefbeslaggebied niet geheel gedraagt volgens de aanwijzingen van een vertrouwd hoefsmid en in deze nog een ouderwetsche sleur blijft volgen, die hem toch al zoo lang in woord en geschrift is afgeraden als nutteloos, doelloos en schadelijk, niet alleen voor hemzelf, doch ook voor zijn paard en voor de wegen niet in het minst. Er schijnt echter ook nog heel wat water door den IJssel te moeten stroomen alvorens de bewoners van den Achterhoek hun eigenwijsheid niet meer stellen boven de vakkennis van den hoefsmid en aan hem overlaten welk beslag het beste voor hunne paarden zal voldoen.

De meeste der smeden werkten met handgesmede ijzers en wel van staafijzer; toch werd door enkele weer opgebraden en ook door andere werden

machinale ijzers gebruikt, o. a. door Harps in de Hoven werd uitsluitend van machinale ijzers gebruik gemaakt. Daar hij zonder knecht of eenige hulp werkzaam was in een gemengd bedrijf, kan hij geen tijd vinden zelf ijzers te maken en betrok hij deze van de firma Reesink. De overige hoefsmeden hadden een of meer knechts aan het werk, zoo o. a. drie bij Wullink (Kolenstraat), die alle aan de paarden werkten; bij geen der smeden was echter een der knechts gediplomeerd.

De arbeidsuren zijn lang en wel van 's morgens zes tot 's avonds zeven, met schafttijden van half 9 tot 9, van 12 tot 1 en van 5 tot half 6 uur; — een 11-urige werkdag voor een zwaar ambacht als het smeden, is lang.

De loonen loopen naar bekwaamheid op tot 18 en 19 ets. per uur; de knechts worden naar het aantal werkuren uitbetaald en niet naar vaste weekloonen. De lasten van de smeden zijn heden ten dage zeer hoog. Wanneer men nagaat dat het ijzer f 32.25 per 100 K.G. kost en de smee-kolen f 3, dan ligt het voor de hand dat de beslagprijzen met deze stijging der grondstoffen gelijken tred moeten houden en dus herhaaldelijk herzien zullen moeten worden. Geen wonder dan ook dat vele smeden hun toevlucht weer zoeken in het opraden van oude ijzers. Zoo vertelde de heer Wullink uit de Spitaalstraat mij dat hij al de benoodigde lichte ijzers uit oude liet maken, doch dat het opraden voor ijzers van zeer groote hoeven te veel tijd en kosten vorderde. Vooral uit de omstreken kwamen nog al paarden in beslag van het zware type met zeer groote voeten, die een groot model hoefijzer behoeven. In zijn zaak werden wekelijks ongeveer dertig paarden beslagen.

De heer Wullink in de Kolenstraat liet geen oude ijzers opraden omdat hij het ijzer vaak niet van die hoedanigheid vond dat het voor die bewerking goede resultaten opleverde. In deze tijden is het heel moeilijk om aan de grondstoffen hooge eischen te stellen en kieskeurig te zijn; men zou het zoo gaarne anders ontvangen en krijgt het in den regel minder dan men het vroeger gewoon was, doch ten slotte is men nog dankbaar dat men ten minste grondstoffen krijgt en alzo de werkzaamheden kan laten doorgaan. Deze moeilijkheden zullen nog eer toe- dan afnemen en zoo zal er tusschen werkgever en werknemer een verhouding dienen te bestaan die op vertrouwen en inschikkelijkheid berusten moet.

Wat de inrichting der smederijen betreft, zoo waren alle zaken aan de straat gelegen, behalve die van den heer Mentink in de Schubstoel, dat eigenlijk een plein, althans een zeer verbrede straat is.

Geen der inrichtingen had een goed afgescheiden beslagloods; wel was er overal een flinke ruimte en zoo trof mij in het bijzonder de smederij in de Spitaalstraat als een zeer ruime werkplaats, waar een groot bedrijf kan worden uitgeoefend.

Een noodstal was nergens meer aanwezig en alle hoefsmeden waren dus in deze zeer modern; wel hoorde ik dat het niet meevalt om een zwaar paard uit de hand te beslaan doch geen van allen vond hierin toch aanleiding om tot den noodstal terug te keeren.

Het inwendige der smederijen leverde geen bijzonderheden op; als regel waren twee vuren aanwezig (alleen in de Spitaalstraat drie), alsmede voldoende

verlichting en flinke ruimte. Uit hetgeen ik hoorde en zag, kreeg ik den indruk dat het hoefbeslag in Zutphen goed wordt uitgeoefend, — dat er aldaar hoefsmeden wonen die zeer bekwaam zijn en die veel met hun vak op hebben en dat vooral zij, die zich de moeite hebben gegeven hun vak grondig te bestudeeren en zich voor het diploma bekwaamden, ook later die ambitie gehouden hebben en er prijs op stellen goed en zaakkundig werk te leveren; bij hen is dan ook het hoefbeslag geen bijzaak in hun gemengd bedrijf en maakt het er als het ware het aangenaamste deel van de werkzaamheden uit.

Al is het niet waarschijnlijk dat de paardenstapel in Zutphen belangrijk zal toenemen en ook niet dat de drang van de omgeving om ter stad te gaan voor het hoefbeslag zal vergrooten, zoo hopen wij toch dat de hoefsmeden aldaar voldoening zullen blijven vinden in hun werk en door loyale concurrentie en collegiale kameraadschap onderling het vak zullen hoog houden; dit zal zoowel strekken tot eigen tevredenheid als tot genoegdoening der paardenhouders.

Augustus '17.

Smederij van Heine in de Kolenstraat.

DE INVLOED VAN DEN OORLOG OP HET SMIDSBEDRIJF.

De oorlog is thans reeds het vierde jaar ingegaan. De algemeene opvatting dat er dit najaar een einde aan den verschrikkelijken krijg zou komen, heeft in dit jaar geruimen tijd bestaan, doch is thans grootendeels ter zijde gesteld, aangezien de Vereenigde Staten van N.-Amerika ook gaan meevechten en de revolutie in Rusland blijkbaar evenmin krachtige hulp bij het sluiten van den vrede zal geven. Voorts is China gaan meedoen, een land dat eventueel nog vele en goedkope werkkrachten zal kunnen leveren.

De oorlog oefent een vrij grooten invloed uit op het smidsvak. Het ijzer en de kolen blijken meer en meer duidelijk artikelen van de grootste beteekenis op de wereldmarkt, en het feit dat Elzas-Lotharingen en Noord-Frankrijk op dat gebied belangrijke mijnen bezitten schijnt een der groote quaesties te vormen, zoowel voor het ontstaan van den oorlog als voor het totstandkomen van een goede overeenkomst bij het sluiten van den eventuelen vrede.

De prijzen van kolen en ijzer zijn voortdurend gestegen en hebben in ons land overal aanleiding moeten geven tot een verhooging der beslagkosten. Nederland kan gedeeltelijk zelf voorzien in het delven van kolen doch vrij veel moet toch uit het buitenland worden ingevoerd en ijzer zoo goed als alles. In dit opzicht kan alleen een kleine uitzondering worden verkregen door het in enkele streken aanwezige ijzeroer, dat vroeger geheel naar Duitschland werd uitgevoerd. Naar wij meenen schijnt men de afscheiding van ijzer uit dit oer thans ook in ons land te kunnen bewerkstelligen. Wij weten nog niet of dit reeds behoorlijk in toepassing wordt gebracht.

Hoe het dezen winter met de kolenverstrekking zal loopen is nog een open vraag. De onderhandeling tusschen Nederland en Duitschland omtrent de uitwisseling van producten (goederen) is loopende, doch heeft nog niet tot een afdoend resultaat geleid. Het spreekt vanzelf dat de benodigde kolen en ijzer grootendeels van Duitse zijde moeten worden verkregen, terwijl Nederland in hoofdzaak runderen, paarden, groenten en fruit heeft uit te voeren. De millioenen menschen, die Duitschland voor het leger en voor het werken in de metaal- en ammunitiefabrieken moet beschikbaar stellen maken het natuurlijk moeilijk om voldoende mijnwerkers aan den arbeid te houden, terwijl het troepenvervoer bovendien aanleiding geeft tot een bovenmatig kolenverbruik in het binnenland zelf. Op die wijze wordt het verklaarbaar dat men zelfs in Duitschland op verschillende plaatsen soms kolengebrek heeft en ook in den a.s. winter met angst tegen de koude opziet.

Indien Nederland geen voldoende aanvulling van kolen en ijzer uit Duitschland mocht krijgen, dan kan de toestand voor het smidsvak ernstig genoeg worden. Engeland eischt een vrij wel gelijke hoeveelheid voedingsmiddelen uit ons land als dat van hier naar Duitschland wordt gezonden. Het is voor onze Regeering een uiterst moeilijke zaak en onze bevolking moet dit nooit uit het oog verliezen. Ieder moet in zijn bedrijf en in zijn huishouding met alle voedings- en verwarmingsmiddelen zoo spaarzaam mogelijk omgaan, doch anderzijds heeft de Regeering steeds voor oogen te houden dat aanvoer der benodigde grondstoffen voor onze nijverheidsbedrijven van overwegende beteekenis is.

Intusschen mag men zeker ook geen groot vertrouwen meer hebben aangaande de aanvoeren uit Amerika. De laatste berichten in de dagbladen luiden immers dat van Amerikaansche zijde nieuwe krasse maatregelen, betreffende den uitvoer naar de Skandinavische landen en Nederland, te wachten zijn en welke maatregelen ook verschillende metaalsoorten zullen treffen.

* * *

De prijsverhooging van ijzer en kolen, de belangrijkste grondstoffen voor elke smederij, geniet eene algemeene bekendheid en maakte derhalve de motiveering van het duurder worden der werkstukken, in casu het beslag, gemakkelijker.

Het is mogelijk dat na het sluiten van den reeds zoo lang verwachten vrede, van de zijde van het publiek ook spoedig weer zal worden aangedrongen op gelijkstelling van de prijzen voor vele artikelen aan die voor den oorlog. Het is echter voor de hand liggend, dat zulks voor vele bedrijven

niet zal gaan. Duidelijk is dat na den oorlog o. a. veel ijzerwerk noodig is voor den op- en aanbouw van de ontredde streken, terwijl er ook een geruime tijd zal verloopen, alvorens de verkeersmiddelen te land en ter zee weer normaal functionneeren.

Het is moeilijk te zeggen of de bijzondere tijdsomstandigheden aanleiding gaven tot het zoodanig verhoogen van de prijzen voor sommige grondstoffen als inderdaad is geschied. Anderzijds kan worden aangenomen dat vóór den oorlog in vele gevallen misstanden bestonden, die moeilijk vielen op te heffen en door die bijzondere tijdsomstandigheden radicaal waren te verhelpen. Wij hebben met dit laatste speciaal het hoefsmidsvak op het oog en het ware te wenschen dat daaromtrent in de naaste toekomst in gunstigen zin kon worden getuigd.

VOORLICHTING AAN SMEDENPATROONS.

(Ingezonden.)

In overleg met de Nijverheidsconsulenten is de assistent bij het Rijksnijverheidslaboratorium te Delft aangewezen om als vakman aan smedenpatroons, voornamelijk ten platten lande, voorlichting te geven op hun gebied.

Hierdoor wordt tegemoet gekomen aan de meerdere malen uit den mond van smedenpatroons gehoorde mededeeling, dat eene dergelijke voorlichting, vooral door een onzijdig vakman, wel op prijs gesteld zou worden. Het mag immers niet ontkend worden, dat vaak in de provincie nog gewerkt wordt met slechte gereedschappen, in ondoelmatig ingerichte werkplaatsen en dat vaak werk afgeleverd wordt, waar wel aanmerkingen op te maken zouden zijn.

Op deze tekortkomingen zal de Heer Van Essen — hoogerbedeelde assistent — voornamelijk te wijzen hebben en natuurlijk trachten deze te verbeteren.

In verband hiermede zal de voorlichting hoofdzakelijk practisch gegeven worden, in de werkplaats, maar aangezien de Heer Van Essen geheel ter beschikking gesteld wordt van de patroons, is 't niet uitgesloten, dat zoo nu en dan door hem voordrachten over een of ander onderwerp van algemeen belang gegeven moeten worden. Daarbij zal door zoo'n voordracht directe aanraking met een grooteren kring van personen verkregen worden dan door individueele voorlichting.

In aanmerking zou bijvoorbeeld kunnen komen een voordracht over het gebruik van gereedschappen, het uitslaan van platen, het opmeten en teekenen van eenvoudige onderdeelen van landbouwwerktuigen (noodig bij reperatie-werk) over verschillende systemen van harden, soldeeren, autogeen lasschen enz.

Trouwens de voordracht zal dikwijls het gevolg zijn van de voorlichting in de praktijk en omgekeerd.

Uit den aard der zaak is 't niet doenlijk door den assistent dadelijk ons geheele land te doen bereizen; dit is ook voor de organisatie niet gewenscht.

Er werd dan ook besloten in een bepaalde streek aan te vangen en als zoodanig kwam het Noordelijk gedeelte van de provincie Groningen in aanmerking.

Na eenige voorbereiding en vergaderingen van ondergeteekende met belanghebbenden vond men Stedum, centraal gelegen voor smedenpatroons uit

Bedum, Loppersum, Ten Post enz. een geschikt uitgangspunt. Den 16en Juli j.l. zijn aldaar de werkzaamheden begonnen.

Het ligt intusschen in de bedoeling, als eenmaal Stedum en omgeving afgewerkt is, de werkkring te verplaatsen en zodoende zullen na verloop van tijd evengoed Zecuwsche smedenpatroons profijt van dezen dienst kunnen trekken als Limburgsche of Drentsche.

Evenals de voorlichtingen, welke door de Nijverheidsconsulenten gegeven worden, is ook deze dienst gratis en staat hij open voor elken smidspatroon.

Mochten nog nadere inlichtingen verlangd worden, dan zullen deze gaarne door de Nijverheidsconsulenten te Tilburg, Deventer en 's Gravenhage gegeven worden, evenals door ondergeteekende.

H. Grevers,

Ingenieur bij het Nijverheidslaboratorium.

KORTE MEDEDEELINGEN.

— **Inrichting voor hoefbeslag te Groningen.** Op 15 Juli j.l. is als leerling toegelaten A. Schaafsma van Westerzand gem. Grootegast. Verder zijn een paar aanvragen van leerlingen ingekomen om plaatsing tegen den a.s. winter.

— **Militaire Hoefsmidschool te Amersfoort.** Bij de van 19 tot 27 Juli gehouden examens aan de Hoefsmidschool zijn geslaagd en gediplomeerd de navolgende miliciens: Fente te Zevenhuizen, Grievink te Dinxperlo, Rookus te Breskes, Vossen te Maastricht, Gommans te Maabree (alle 5 Mil. Inf.), Heiboer te Breskens, Duine te Oud-Vosmeer, Schuitemaker te Oostzaan, Fokkens te Stadskanaal, Smorenberg te 's-Gravenhage, Tellemans te Hillegom, Beglinger te Dordrecht (alle 7 Mil. Art.), Aben te Druten, Visser te Leeuwarden (beide Mil. Inf.).

Met 1 Augustus is een nieuwe cursus begonnen met 10 landstormplichtigen en één burgerleerling, de Leeuw uit Kampen.

Momenteel zijn in opleiding 49 leerlingen.

G. H.

— De 75e algemeene vergadering der **Geldersch-Overijsselsche Maatschappij van Landbouw** wordt gehouden op Dinsdag 21 Aug., des voormiddags om 9 uur in de Buitensocieteit te Zutphen.

In de ontwerp-begroting voor 1918 komen o.m. de volgende posten voor:

Onder ontvangsten: *a.* wandelleeraars, prov. subsidie f 800; *b.* vakonderwijs hoefbeslag, Rijkssubsidie f 900, prov. subsidie f 300; *c.* cursussen in paarden- en rundveekennis, max. Rijkssubsidie f 400.

Onder uitgaven *a.* (volgorde als boven) f 1600, n.l. f 800 v/d. provincie en f 800 v/d. Maatschappij; *b.* f 1500, n.l. v/h. Rijk f 900, v/d. prov. f 300 en van de Maatschappij f 300; *c.* f 550, n.l. f 400 v/h. Rijk en f 150 v/d. Maatschappij.

Op de vergadering wordt o.m. door de commissie voor het hoefbeslag rapport uitgebracht.

— De hoefsmid **Weijermans** te 's-Hage verstrekte ons de volgende vier regels:

Wie zijn paard goed wil bewaren,
Moet niet op den hoefsmid sparen.
Beter een rekening van den smid
Dan een kreupel paard of hit!

PERSOVERZICHT.

— De Augustus-aflevering van „*Der Hufschmied*” bevat het volgende :

1°. Bijdrage betreffende *hoefmeting*, in het bijzonder wat de ligging van den kroonrand betreft, door den militairen-paardenarts Dr. Ferd. Habacher. Dit artikel is nogal wiskunstig opgezet en Schr. merkt aan het slot op dat men bij de uitvoering van het practische hoefbeslag geen hoekmeter of centimetermaat noodig heeft, maar een geoefend oog, reden waarom dergelijke meet-instrumenten zoo goed als alleen dienen voor het wetenschappelijk onderzoek. De metingen bewijzen de juistheid der inzichten omtrent standen, toon-as, ligging der kroon en lengte der afzonderlijke wandgedeelten.

2°. *Losse wand*, als gevolg van omgekrulde verzenwanden, door Prof. Dr. M. Lungwitz. Schr. heeft een geval van lossen wand waargenomen, waarbij het duidelijker dan gewoonlijk op den voorgrond trad, dat ondergeschoven verzenwanden, ten gevolge van beslagverwaarloozing en gebrekkige hoefverpleging, oorzaak werden van een lossen wand.

Het betreffende paard was klein, hoogbeenig, lichtgebouwd en ongeveer 9 jaar oud. Het had als legerpaard dienst gedaan, vermoedelijk als rijpaard, want het had een schoftverwonding.

Het dier zal wel lang op ijzers in den stal hebben gestaan. De voorhoeven waren hoog en lang en bovendien zeer hard. De toonwand maakte met den bodem een hoek van 45°. De verzenwanden waren omgekruld; de richting van den verzenwand was merkbaar schuiner dan die van den toonwand. De naar achteren gebroken hoef-as, alsook de steilere kootstand, wees aan dat de hoef een onnatuurlijk schuinen stand had verkregen.

Liet men een voorbeen opnemen, dan toonde het dier al spoedig pijn aan het andere. Het bekloppen van den hoornwand met den hamer, vooral aan de verzengedeelten, wees een verhoogde gevoeligheid aan. De hoefballen waren goed rond; de balgroeve was duidelijk aanwezig. Overigens waren de voorbeenen vrij van afwijkingen.

Nadat de hoefijzers waren afgenomen, toonde de hoefvlakte een eigenaardigen vorm. De draagvlakte vormde min of meer een vijfhoek, waarbij de afgeronde hoeken waren te vinden in het midden van den toon bij den overgang van het zij- in het verzengedeelte en aan de verzeneinden. De hoefvlakte — er werd slechts één hoef gemeten — was 11.5 c.M. lang en 12.7 c.M. breed, derhalve breeder dan lang. Dit komt bij dit soort paarden zelden voor. De steunsels verliepen in een boog, waarbij het bolle naar de buitenzijde was gedraaid. Zij hadden den straal niet ingeknepen, — vermoedelijk doordat de hoornstraal zoo krachtig was ontwikkeld. De hoornwand was nog voldoende sterk, in het toongedeelte 12, naar achteren 8 en 9 m.M. dik. In het verzengedeelte van den wand kwamen roode vlekjes, ter grootte van een erwt, voor (gevolg van kneuzing aan het kroonrandgedeelte door overmatige hoefbelasting). De hoornzool was goed hol. Van het verzeneinde tot ongeveer het begin van het zijgedeelte bestond aan beide voorhoeven een lossen wand. Het losse gedeelte in de witte lijn was ongeveer 4 c.M. lang en 3 m.M. breed. Een zoodanig breedten lossen wand ziet men wel meermalen bij zware paarden, echter niet bij lichtgebouwde rijpaarden. De losse wand veroorzaakte, in vereeniging met het omgekruld zijn der verzenen, een geringe kreupelheid. Het is natuurlijk mogelijk dat de omgekrulde wand meer bijdroeg tot de kreupelheid dan de losse wand.

De hoef werd, voor zoover noodig, besneden, waarna de toonwand met den bodem een hoek van 58° vormde. De hoef was derhalve een stompe geworden, hetgeen hij van nature ook was. Hieruit is op te maken, dat omgekrulde verzenen, die men dikwijls bij spitse hoeven kan waarnemen, bij uitzondering kunnen voorkomen bij matig stompe hoeven. Vóór het besnijden was de toonwand 10 c.M. en de kortste verzenwand 6 c.M. lang,

na het besnijden resp. 8 en $5\frac{1}{2}$. Na het besnijden toonde de losse wand nog 12 m.M. diepte. Er werden vlakke ijzers ondergelegd, waarna de sterk ontwikkelde straal nog flink op den bodem rustte, zoodat verwacht kan worden dat de toestand en de vorm van den hoof zich zullen verbeteren.

Wanneer twee afwijkingen aan een hoof voorkomen, dan is het eene dikwerf een gevolg van het andere. Schr. neemt voor het waargenomen geval aan dat de omgekrulde verzenen aanleiding hebben gegeven tot het optreden van den lossen wand en wijst er uitvoerig op dat het voorkómen van die omgekrulde verzengedeelten van beteekenis is. Over het geheel wordt aan dit hoofgebrek nog te weinig aandacht geschonken. Schr. zegt dat verschillende oorzaken aanleiding tot dat gebrek kunnen geven en noemt hiervan alleen het z.g.n. vrij leggen van de verzenen, dat helaas in het Koninkrijk Pruisen nog steeds door sommige invloedrijke lichamen wordt voorgeschreven.

3°. *Persoverzicht*. In het Z. f. Veterinärkunde, Mei-afl. 1917, is een artikel geschreven over de natuurlijke draagvlakte van het hoefijzer, door den militairen paardenarts Becker. Deze liet hoefijzers maken met een draagvlakte van 4 c.M., terwijl de afhelling niet op de boven- maar op de ondervlakte van het hoefijzer werd aangebracht. IJzers voor klemhoeven werden nog breeder gesmeed. De hoeven werden zoo besneden, dat de zool en de straal zooveel mogelijk met den draagrand van den wand in hetzelfde platte vlak kwamen te liggen. De verzenen werden niet vrij gelegd. De ijzers werden flink warm gepast en betrekkelijk kort gelegd. Zij steunden over de geheele breedte op wand, zool en steunsels. De gevolgen waren: sterke hoornzool, vaste ligging van de hoefijzers, een betere gang van de paarden, geen zoolkneuzing, zelden uitstekende nieten, zelden doode hoorn in de zool. De Engelsche renet werkt verderfelijk.

Een paard met brokkeligen, lossen wand en een met langdurige kreupelheid, beslagen met overal goed aansluitende ijzeren plaat, voorzien van een uitsnijding voor den straal, herstelde spoedig en liep goed. Ook werden gunstige resultaten verkregen bij knol- en klemhoeven, ja zelfs bij een paard dat kreupel liep wegens hoefkraakbeen-verteening.

B's ervaring loopt over een tijdvak van 3 maanden. Hij komt tot de volgende opmerkingen:

1. Een geheele vlakke draagvlakte zonder afhelling, waarop ook de zool en de steunsels rusten, is de natuurlijkste en de eenvoudigste.
2. Zoolkneuzing ontstaat bij een zuivere, breede draagvlakte, die overal goed aansluit, niet.
3. De hoornzool groeit gelijkmatig en vormt slechts zelden „dooe” hoorn.
4. De in hetzelfde vlak als de draagrand liggende steunsel kan zonder nadeel in de draagvlakte van het ijzer worden betrokken.
5. Het hoefbeen vindt op het breede ijzer en de krachtige zool een goeden steun, waardoor aan de hoorn- en vleeschplaatjes minder hooge eischen worden gesteld. Daardoor loopen vele paarden opvallend vrijer.
6. Een afhelling aan de bovenvlakte van het ijzer is niet noodig.
7. Eéne soort draagvlakte is voor alle hoeven voldoende (met uitzondering van de knol- en volhoeven), zoodat de opleiding der hoefsmeden kan worden vergemakkelijkt.
8. Hoefinlegsels tegen het inballen van sneeuw, klemhoef enz., zijn overbodig.
9. Genezing van klemhoeven vereischt minder tijd dan bij het tot nu toe gebezigde beslag.
10. Een verwijding van de wijde hoeven, die volgens de tegenwoordige opvatting het gevolg van een zuiver horizontaal liggende draagvlakte zou moeten zijn, bleef uit.
11. Steengallen zijn tot nu toe niet waargenomen geworden; bestaande roode vlekken zijn verdwenen.

12. Paarden, die vroeger altijd min of meer pijnlijk gingen na elk nieuw beslag, toonden dit thans niet meer.

4°. *Korte mededeelingen* omtrent onderwijsinrichtingen, personen, benevens briefwisseling.

— *Bevordering van de staalindustrie in Noorwegen.* Volgens „Svensk Export” heeft de Noorsche regeering besloten tot indiening van een wetsontwerp, waarbij een bedrag van Kr. 51.200 wordt beschikbaar gesteld ten behoeve van de uitbreiding van de staalindustrie daar te lande. Te Strømmen zullen in het vervolg in plaats van 5000 ton, zooals tot nu toe, 10.000 ton staal per jaar worden verwerkt, terwijl de productie van Martinstaal van 12.000 op 24.000 ton zal worden gebracht. Ter bevordering van den aanleg van een walswerk met eene jaarlijksche productie van minstens 10.000 ton zegde de gemeente Christiania voorts gedurende 5 jaar eene premie van Kr. 8.— per ton gewalst staal toe.

Het bij Strømmen aan te leggen complex zal slechts ingeval van mobilisatie in gebruik worden genomen; het daar te produceeren staal zal dan ook uitsluitend voor militaire doeleinden bestemd zijn.

De bij Christiania aan te leggen fabriek zal daarentegen ook in vreedstijf werken en tevens voor burgerlijk gebruik produceeren.

(u. *Handelsberichten*).

— In zijn wekelijksch overzicht over de *Amerikaansche ijzer- en staalmarkt* wijst „Iron Age” erop, dat de regeering druk aankoopt in staal, voornamelijk rails. De U. S. Steel Corporation boekte een order van 90.000 ton; de rest is verdeeld onder drie maatschappijen. De hitte belemmert de productie der fabrieken. De uitvoer, zoowel als de binnenlandsche vraag naar platen, blijven belangrijk. Het stokken van de aankopen in ruwijzer deed de prijzen van hun uiterst niveau eenigszins dalen. (u. *N. R. C.*)

ADVERTENTIËN.

Fransche luchtdrukzolen,

zoowel open als dicht, in alle nummers voorradig.

A. H. DERKS,

Varkenmarkt 26, Utrecht.

Sneldraaistaal.

In elke dikte staven en beitels, alles vierkant, direct leverbaar.

F. PETIT,

Gerard Scholtenstraat 31, Rotterdam.

Kunsthoorn,

voor Hoefbeslag,

verkrijgbaar in de chemicaliën- en drogerijen-handel van

K. G. W. DE BOSSON, Apotheker,
te Dordrecht.

Prijsopgave op aanvraag.

Voor *H.H. Veeartsen uitgebreide*
prijscourant gaarne gratis beschikbaar.

Kleine Advertenties,

in zake vraag of aanbod van dienstpersoneel, het smidsvak betreffende, worden van onze abonné's gratis in „De Hoefsmid” opgenomen.

Specialiteit in Artikelen voor **HOEFBESLAG.**

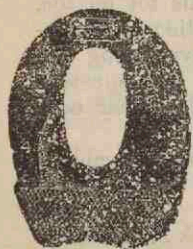
Telegram-Adres
BAX Jufferstraat
Rotterdam.

Meest uitgebreide sortering prima blanke
Ster-Hoefnagels, meer dan 60 verschillende voorradig.
Speciale fijne Nagels voor Renpaarden enz.
— Billijke prijzen. —

Intercommunaal
Telefoon
No. 1355.

NIEUWE AMERIKAANSCH E HOEFZOLEN

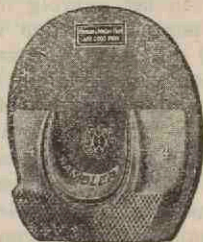
voordeelig, gemakkelijk in gebruik. — *Kunnen niet loslaten.*

Merk „Dexter”, met *flink hielstuk.*

Merk „Pacific”, met *zwaar hielstuk.*

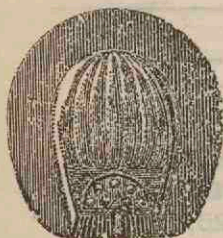
Merk „Rambler”, in *witte en grijze* Caoutchouc, op *leder* opgehaaid met *flink hielstuk*, voorradig van 4½ tot 6¾ Eng. dm.

Merk „Chicago”, geheel *Caoutchouc* uit één stuk met *zwaar hielstuk* voor *zware paarden*, voorradig van 7½ tot 7¾ Eng. dm.

Open zolen uit één stuk kunnen dus onmogelijk loslaten, bijzonder *aanbevelenswaardig*, prijzen zeer *billijk*, voorradig in 11 maten van 4½ tot 6¾ Eng. dm., uiterste breedte buitenkant ijzers gemeten.

uiterste breedte buitenkant ijzers gem.

Dichte Luchtdrukzolen, in 10 maten, voor- en achterijzers, voorradig.

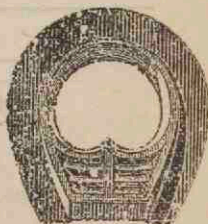
Strijkringen met riempje.

Gewone **Engelsche Hoefzolen** op Leder, „Safety pad en Frogpad”.

Engelsche Hoefzolen A. en D. & H.

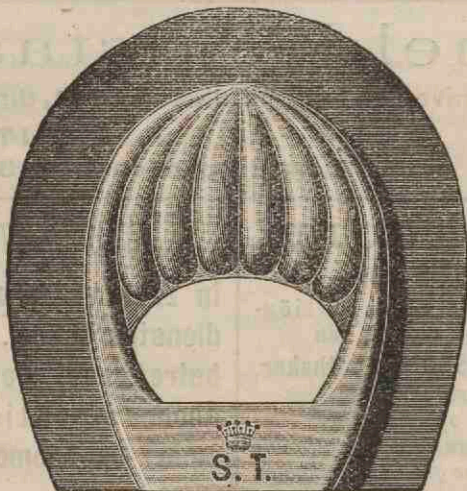

Hoefranden.

Open Caoutchouc zool, merk B. V., in 7 maten, voor- en achterijzers voorradig.

Gemaakte Hoefijzers, Rits- en Stampmodel, uitsluitend beste kwaliteit ijzer; in 9 maten voorradig.
Ijs- of Scherpnagels in 12 soorten.
Opruimers voor Schroefgaten.
Schroeven en Stiften in alle modellen; tijdige bestelling gewenscht.
Touwijzers in verschillende maten.

Open Luchtdrukzool in 8 verschillende maten voorradig.

Caoutchouc Hielstukken.
Kunsthooen.
Hoef tangen. Renetten (rechts en links). Hoef raspen. Houwklingen. Hoefhamers.
Las- of Welbladen en Poeder om ijzer en staal te wellen.

Men lette op het echte merk S T met kroon.

V. EEN EN ANDER OVER HET HOEFBESLAG IN DE
PROVINCIE GELDERLAND,

door

Dr. Gallandat Huet, Kap^t. Paardenarts.

(Vervolg).

Na Arnhem, Nijmegen en Zutphen is **Apeldoorn** de 4e groote plaats der provincie Gelderland.

Gelegen midden op de Veluwe, is het ook daarvoor een centrum van verkeer en een marktplaats voor de omgeving.

Door de toenemende boschcultuur en heideontginning heeft de omgeving van Apeldoorn veel aan belangrijkheid gewonnen en is de landbouwende bevolking sterk vooruitgegaan. De plaats zelf is van oudsher een dorp, doch het is tevens een der grootste gemeenten van ons land, daar de oppervlakte zeer uitgestrekt is en er o. a. de dorpen Loenen, Beekbergen en Garderen administratief bij behooren. De prachtige omgeving en de zeer gezonde ligging hebben Apeldoorn tot een zeer geliefde woonplaats gemaakt; van daar ook dat het eenvoudige dorpje zich in enkele tientallen van jaren heeft opgewerkt tot een gemeente van \pm 43000 zielen. De dichter Steenhuisen drukt dit aardig uit in een voorrede, die hij als aanbeveling voor vreemdelingen in een gids voor Apeldoorn plaatst en waarvan de eerste regels luiden :

O! Pronkjuweel der Gelderlande(n)!

O! Plekje, heerlijk en gezond,

Ontwoekerd ééns aan heidegrond,

En thans één groote lustwarande

Vol dennenschaduw, zonneblond.

Groot dorp met iets als stadsmanieren,

Klein stadje met een dorpsgelaat,

Dat altijd lief en vriend'lijk staat;

Waarop natuur, bij 't hóogtijd vieren,

Gehéél haar bruidskorf vallen laat.

Hoewel het natuurschoon en de uit een geneeskundig oogpunt zoo gunstige ligging (door een rij van heuvels begroeid met hoog opgaand hout, ligt het beschut voor den noordenwind) veel hebben bijgedragen tot de zoo geweldige groei en uitbreiding, zoo hebben toch ook de meerdere welvaart der omgeving en de nijverheid der plaats zelve daartoe het hunne gedaan.

Door verschillende spoorweglijnen staat Apeldoorn in verbinding met het Noorden en Zuiden, het Oosten en Westen van ons land, terwijl de noodige stoombooten en schepen uit alle deelen van Nederland hunne ladingen aanbrengen. Behalve echter de kanalen, die in Apeldoorn van uit Hattem en Dieren samenkomen, stroomt er door de gemeente nog een beek, de Grift genaamd, waaraan de verschillende papierfabrieken en wasscherijen, die de plaatselijke industrie uitmaken, voor een groot deel haar welvaart danken.

De gemeente bezit tal van keurige gebouwen en inrichtingen, zoo o. a. het stadhuis, op het Marktplein gelegen en in 1898 vernieuwd en vergroot. In de vestibele is een witmarmeren gedenksteen geplaatst ter nagedachtenis van den Luitenant-Admiraal Jan Hendrik van Kinsbergen, lid der Ridderschap en van de edelen in de staten van Gelderland; hij stierf te Apeldoorn den 22en Mei 1819.

Vóór het gemeentehuis prijkt een borstbeeld van Koning Willem I in brons op een groot marmeren voetstuk, een geschenk van de inwoners aan de gemeente.

Achter het raadhuis is de zeer ruime en gedeeltelijk overdekte markt, die echter des Maandags nog steeds onvoldoende groot is, wanneer al de Veluwsche kippenboeren hun breekbare waar aanbrengen en de millioenen eieren, die hier verhandeld worden, getuigen van de bloeiende pluimveeteelt.

Een der hoofdstraten is de Loolaan, welke langs zeer mooie villa's naar het Koninklijk Slot voert en aan het einde een gedenknaald heeft, welke opgericht is bij het huwelijk van H. M. de Koningin.

Het Loo zelf is een historische heerlijkheid en ontstaan als jachtslot. In de 14e eeuw was het het eigendom van de Bentyncks en waarschijnlijk heeft Jan Bentynck, een der edelen van de Veluwe, het in 1377 gesticht. In 1408 kwam het Loo voor onder de vrije Heerlijkheden van het land en ook is het waarschijnlijk dat de beruchte Maarten van Rossum, een krijgsoverste van Hertog Karel van Gelder, die te Vaassen zijn slot „de Cannenburg” had, er bezit van heeft genomen; althans komt in een der gebouwen nog een steen met zijn wapen en het jaartal 1538 voor.

Later werd het Loo een opgedragen leen, terwijl aan het bezit van de Heerlijkheid door den Hertog het erfelijk gemaakte Jagermeesterschap van de Veluwe werd verbonden.

De inkomsten van het Jagermeesterschap bestonden uit de opbrengsten van verschillende goederen, waarvoor de jacht en de kleeding der jachtknechten onderhouden moesten worden. Bepaald was tevens, dat de jagermeester ten allen tijde met een van zijn bedienden bij den Hertog mocht komen eten, terwijl de Jagermeester zich verbond voor den Hertog steeds beschikbaar te zullen stellen een tiental knechten, waarvan twee te paard, 16 koppels goede honden en achtzeelen goede hazewind honden!

Nadat de heerlijkheid had toebehoord, achtereenvolgens aan de families Bentinck, van Voorst, Isendoorn, Stepraed en Doorninck, werd het in 1656 door deze laatste verkocht aan Prins Willem Hendrik van Oranje. Het Loo was toen het eigenlijke „oude Loo”, dat geheel omringd was door een breede slotgracht. Onder Stadhouder Willem III werd er een groote uitbreiding aan gegeven en het nieuwe Loo, het tegenwoordige paleis, er

bijgebouwd. Men beweert dat 6000 soldaten uit Hattum bij den bouw behulpzaam waren en de steenen ter plaatse gebakken werden uit de klei- en leemlagen van het Orderbosch.

In 1689 werd het onder Prins Willem, Koning van Groot-Brittannië, belangrijk verfraaid, uit onbepaalde middelen, zoodat het Park een der fraaiste van Europa werd genoemd. Valkenjachten werden geregeld gehouden en wilde zwijnen voor de jacht gepoot, terwijl het van herten wemelde in de Soerensche bosschen. Het Loo bleef steeds het verblijf van de Oranjes totdat het in den Franschen tijd bezet werd. In het laatst der 18e eeuw zijn veel bijeengebrachte kunstschaten vandaar naar Parijs overgebracht en ook is de daar met zeer veel zorg aangelegde diergaarde, waar uiterst zeldzame exemplaren gehouden werden, totaal opgeruimd. Het oude Loo werd als hospitaal ingericht, als ook het Paleis, waar te zamen 6000 Fransche soldaten gelegerd werden.

Bij het herstel van het Koninkrijk werd het Loo weer Koninklijk Lustslot en is tot heden het geliefkoosde verblijf gebleven, waarbij het steeds verfraaid werd en in de laatste jaren verrijkt door de geheele restauratie van het „oude Loo” en door de aanwinst van de prachtige nieuwe stallen.

Zoo zien we dus dat het Loo „de parel der Veluwe” als het ware één geheel uitmaakt met Apeldoorn en de vrije wandelingen in het Park voor allen, die in de gemeente wonen of er vertoeven, een groot voorrecht beteekenen. Het paleis zelf is niet toegankelijk en vóór het paleis moet men zich houden aan een regel die door den reeds genoemden dichter Steenhuizen aldus in rijm is gebracht:

Stijgt af! Gij allen, hier gekomen
 Zoowel van korte of lange reis,
Stijgt af! Hebt eerbied voor die boomen!
 Hebt eerbied voor dit breed Paleis!

Tot hiertoe moogt gij fietsen, rijden
 Te paard, per as, in stap of draf,
 Aan „Auto car” uw aandacht wijden; —
 Hier klinkt het wachtwoord slechts: „*Stijgt af!*”.

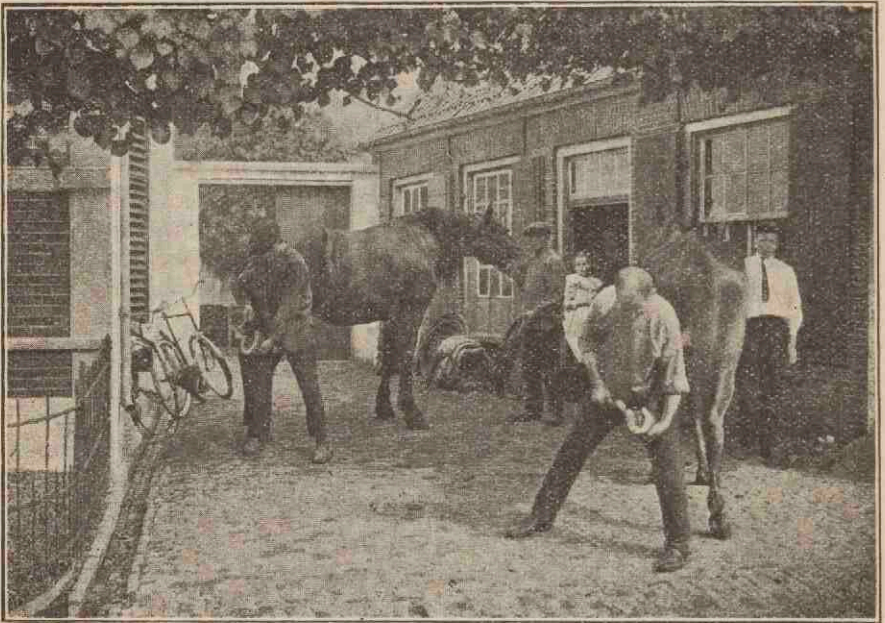
Op *deze* plaats vol oude glorie,
 Waar eeuwenoude eiken staan,
 Waar alles tot u roept: „*Historie!*” —
 Hier moogt gij slechts op voeten gaan.

En zoudt ge, als 't mocht, hier *willen* rijden?
 „*Neen!*” klinkt vol eerbied uw bescheid.
 Men zou door *sneller* gaan, *ontwijken*
 Het *Rustoord Harer Majesteit.*

* * *

Gaan wij nu Apeldoorn na uit een zakelijk oogpunt van het hoefbeslag, dan kunnen wij al dadelijk constateeren dat het als zoodanig een zeer belangrijke plaats is.

Het aantal paarden in en om Apeldoorn is groot en breidt zich steeds uit. Wel is ook hier een categorie van paarden vrij wel verdwenen, n.l. de luxe paarden, daar de meeste bewoners der villa's en buitenplaatsen zich auto's hebben aangeschaft, doch wij zien langzaam aan weer enkele equipages in eere hersteld, waaraan misschien de heerschende benzinenoed niet geheel vreemd is. Ook de vroegere paardentram is in motortractie omgezet en komt op de debetzijde van het paardenmateriaal. Er is echter vooruitgang doordat de gemeente zich zoo snel uitbreidt, door vermeerdering van bedrijven en vooral ook doordat de landbouw een steeds beteren tijd tegemoet gaat, daar er voor nieuwe ontginningen en nieuw bouw- en weiland paarden noodig zijn.

Smederij van J. J. Kamphorst, Rustenburgerstraat, Apeldoorn.

Een heel prettige vooruitgang is ook de belangstelling in de paardenfokkerij, die steeds toeneemt, en dit kan niet anders dan gunstig terugwerken op de hoefsmeden. Op de jaarlijksche veulenkeuring kan men zich hiervan overtuigen dat *en* aantal *en* kwaliteit beter worden. Bij de laatste keuring waren 250 veulens aanwezig. De neiging bestaat om meer met koudbloed te gaan fokken; de hooge prijzen, die de koudbloedveulens de laatste jaren op jeugdigen leeftijd oprachten, zijn daartoe de drijfveeren.

In Apeldoorn zelf zijn een aanzienlijk aantal paarden in gebruik bij stalhouders en sleepers; zoo o. a. hebben Schimmel, v. d. Bolt, Harms, Hoegen, Bolt, Mouw, Wennikendonk, v. Busselaar, Vosje, van Holk, van der Berg,

Steeleman e. a. meest allen 8 tot 15 paarden; slechts weinigen hebben minder. Telt men hierbij de bedrijven waarvan, o.a. van Gelder (papierfabrieken) er 8, de machinefabriek van Landaal eveneens 8, Spijker, die de gemeentereiniging bedient, er 10 heeft, talrijke kleinere bedrijven met één of meer paarden, de manege met 6, verschillende luxe rijpaarden en dan de omgeving met de buitengemeenten Loenen en Beekbergen, welke zeer veel paarden hebben, dan zal men met een schatting van 1000 paarden niet ver van de waarheid af zijn.

Het aantal hoefsmeden, dat in de gemeente woont, is groot, doch zooals meestal het geval, niet alle smederijen zijn even druk, ja zelfs zijn er verscheidene bij die het hoefbeslag er geheel aan gegeven hebben. Zoo hoorde ik van een der hoefsmeden, die indertijd in Amersfoort is opgeleid en zich nu uitsluitend heeft toegelegd op het maken van ijzeren hakzootjes voor schoenen!

De namen der smeden die te Apeldoorn wonen en waarvan de meeste nog wel paarden beslaan, in elk geval het allen kennen en gedaan hebben, zijn: H. J. van Lohuizen, Griftstraat 34, M. van Lohuizen, Zwolsche weg 50, J. van Lohuizen, Zwolsche weg 41, H. Kamphorst, Mariastraat 4, L. van der Wal, Molenstraat 72, A. Goudkuil, Eendrachtstraat 81, W. J. Poll Jonker, Nieuwstraat 17, E. Jeths, Molendwarstraat 47, Wed. J. B. C. van Leeuwen, Rusconi Sophiapark 7, W. J. van der Haar, Kalverstraat 2, G. F. Loois, Loosche weg 160, J. Smit, Koningstraat 87, A. Kars, Anklaar, E. Landaal en J. J. Kamphorst, beide Rustenburgerstraat.

Voegt men hier nu nog bij dat in de dorpen Beekbergen, Loenen, Uddelt en Garderen ook nog hoefsmeden wonen, dan krijgt men een respectabel getal. Het ligt al voor de hand aan te nemen dat alle bedrijven gemengd zijn en bij zeer vele het kachel-, wagen- en grofsmidsbedrijf de voornaamste plaats inneemt.

Verscheidene dezer hoefsmeden hebben een vakopleiding gehad; verschillende van hen als miliciens te Amersfoort, andere vanwege de cursussen der Geldersche Overijsselsche Mij. van Landbouw; toch zag ik ze geen van allen met een bord „gediplomeerd hoefsmid” aangeduid, zoodat de opleiding niet als reclamemiddel werd aangewend.

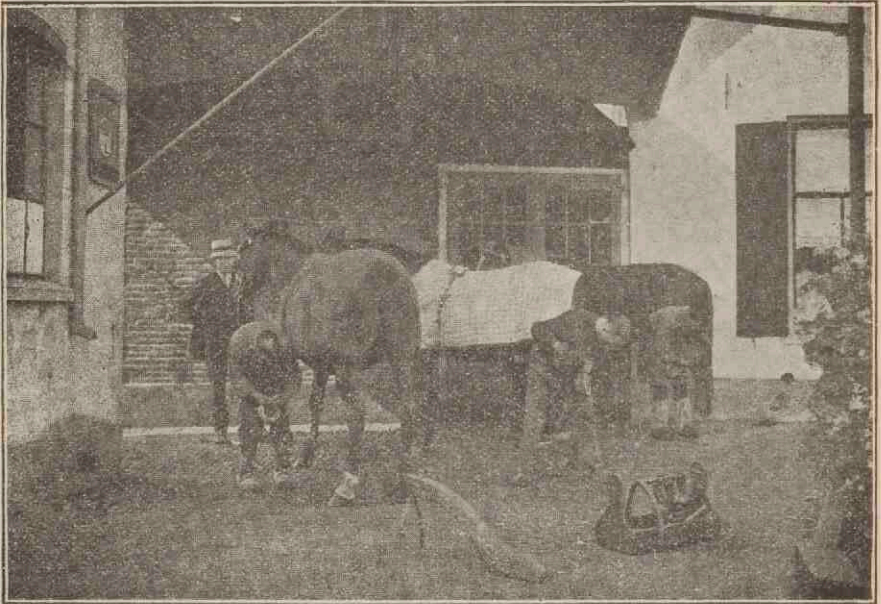
Ik had het genoeg verscheidene hunner te spreken; sommige trof ik helaas niet thuis, terwijl mij de tijd ontbrak alle zaken te bezoeken.

Tot mijn spijt vernam ik dat er geen organisatie bestaat onder de hoefsmeden, geen bond die de vakbelangen behartigt en die vooral in deze moeilijke en dure tijden zooveel nut kon stichten door onderlinge aaneensluiting en door overeenkomst bij prijsbepalingen.

Wel vertelde de heer Lohuizen mij dat hij er zich moeite voor had gegeven en dat allen op een vergadering zich bereid hadden verklaard toe te treden doch door een opgenomen bepaling in het reglement, waarbij het zich niet houden aan de maximumprijzen met boete zou worden bestraft, viel tenslotte de oprichting der vereeniging in duigen. Zeker zeer te betreuren daar het eigen belang goed gediend zou worden door algemeen aan te nemen minimumprijzen, die men met het oog op de duurte der materialen zeker niet laag behoeft te besommen.

De heer Lohuizen rekende voor een normaal glad beslag van een paard f 2.50 en f 2 voor een hit, verder 10 cts. extra voor een ijzer met kalkoenen

en 10 cts extra voor een stoot. Verleggen van de ijzers f 1 en winterbeslag met stiften f 5. Hij vertelde mij o.a. dat er smeden waren, die voor f 1.50 een paard vierkant beslaan; wanneer dit zoo is dan is er niet alleen geen sprake van verdienste doch werkt zoo'n smid met verlies. Immers rekent men dat de 4 ijzers van een flink paard 3 K. G. wegen, dan worden deze als machinaal beslag in den handel betaald à 42 cts per K.G., dat is f 1,26; daarbij komen dan nog de hoefnagels, 7 in elken hoef à 1 cts maakt 28 cts; steenkolen en slijtage van gereedschappen mag men ook minstens wel op 10 cts berekenen en dan is nog alle risico van raspenbreken enz. niet medegemeld; stel dat een knecht beslaat in 1 uur tegen 25 cts uurloon, dan

Smederij van L. van der Wal, Molenstraat 72, Apeldoorn.

zouden alzoo de gezamenlijke onkosten reeds f 1,89 bedragen. Daarbij moet men dan nog het paard halen en brengen, hetgeen in Apeldoorn de gewoonte is en hetgeen ook tijd- en geldverlies beteekent. Rekent men hiervoor slechts 10 cts dan zou de netto-prijs voor den smid reeds f 2 bedragen en dit bedrag alleen als zuivere onkosten rekening voor het beslag zijn te beschouwen; huur van gebouwen, kapitaalafschrijving en winst zijn dan nog geheel buitengesloten.

Neen, niet alleen kan men voor lage prijzen geen goed werk verwachten, doch het drukt ook de ambitie voor het vak en vermindert het prestige van den smid, terwijl de eigenaars der paarden er nog wel het minste mee

gebaat zullen zijn, hoewel het den schijn ervan moge hebben; zooals met alle zaken geldt ook hier het „goedkoop is duurkoop” en zal ook dit de eigenaar wel ten slotte ondervinden. Daarom is het vormen van een bond zeer aanbevelenswaardig en zullen *en* de smeden *en* het publiek hier beiden door gebaat worden.

Door vele smeden worden fabrieksijzers gebruikt; door enkele uitsluitend of bijna uitsluitend, daar fabrieksijzers voor zeer groote hoeven nog niet in den handel zijn; door andere nog weinig en alleen uit kolennood.

Over een onvoldoende distributie van smeedkolen werd veel geklaagd en de kwaliteit der geleverde kolen was ook veel slechter dan gewoonlijk, zoodat men uit nood gedwongen wel tot machinale ijzers zijn toevlucht moet nemen. Hierbij komt ten goede dat over de hoedanigheid van deze ijzers niet geklaagd werd; bijna alle smeden ontvingen ze van de fabriek Hippos uit Dordrecht en getuigden dat ze goed voldeden en veel beter waren geworden in den loop der laatste jaren.

De heer J. J. K a m p h o r s t had tot heden nog geheel van de staf kunnen werken, doch zal door kolenschaarschte nu ook met fabrieksijzers moeten beginnen.

Het beslag geschiedt bijna uitsluitend in de smederijen; alleen bij een enkel luxe-bedrijf en bij enkele heerenboeren wordt nog op stal beslagen.

Noodstallen zijn niet meer aanwezig; alle beslag geschiedt uit de hand en nergens vernam ik heimwee naar de vroegere *travaillés*; in deze streek, waar toch vrij veel zware paarden in beslag komen, bestond geen behoefte aan het weder invoeren. Op een vraag omtrent lastige paarden antwoordde mij een der bedrijfsleiders dat hij juist voor lastige paarden geen *travailleur* zou willen gebruiken, omdat daarbij de meeste ongelukken voorkomen en een lastig paard uit de hand, met gebruik van hulpmiddelen, zooals o. a. een touw aan den staart om het achterbeen op te houden, zich veel beter laat helpen en hierbij ongelukken uitgesloten zijn. Het deed mij veel genoeg dit te hooren daar ik mij de *travailleur* alleen nuttig kan denken voor iemand die geheel zonder hulp en dan nog uitsluitend zware paarden moet beslaan, hetgeen toch vrij wel uitzonderingen zullen zijn. Een smid ontvangt met handigheid en rustig overleg veel moeilijkheden en het zijn juist deze eigenschappen die een goed vakman kenmerken.

Als regel worden de paarden in- en rondom Apeldoorn vlak beslagen, dus ook de boerenpaarden, hetgeen gunstig afsteekt bij de vele plattelandsgemeenten, waar de kalkoenen nog in het brein van den landbouwer als een noodzakelijk iets staan opgeteekend. Alleen de sleeperspaarden krijgen kalkoenen en stooten, zooals vrij wel overal in ons land nog gewoonte is.

Wat de vernieuwing van het beslag betreft, zoo hoorde ik hier ook weer ergerlijke staaltjes van misplaatste zuinigheid en vele gevallen waarbij (in figuurlijken zin) de eigenaars met het geld van den smid in den zak loopen. Zoo vertelde de heer Lohuizen mij dat hij vaste klanten had die tweemaal 's jaars zich de weelde veroorloofden om de hoeven van hunne paarden te doen toiletteeren; geregeld één zomer en één winterbeslag per jaar achten zij hiervoor voldoende. Zulke eigenaars mochten wel eens een les bijwonen over hoorn groei en afslijting in verband met het ontstaan van afwijkende standen!

Ten allen tijde zullen er echter wel „ziende blinden” en „hoorende dooven” blijven bestaan!

De meeste smederijen hebben elk twee vuren en de patroons werken allen met een of meer knechts; het getal varieert van 1 tot 4 en daarboven nog wel leerjongens. Deze leerjongens ontvangen f 2.50 per week, terwijl de knechts opklimmen tot 22 cts en 25 cts per uur.

Van al de smederijen zijn de oudste zaken die van de families Lohuizen en Kamphorst, welke beiden wel gerekend kunnen worden meer dan 100 jaar te bestaan en steeds in de familie zijn gebleven.

De heer Kamphorst uit de Rustenburgerstraat, ontving zijn opleiding in 1890 aan de Militaire Hoefsmidsschool; zijn naamgenoot in de Mariastraat staat aan het hoofd van een zaak die ook reeds 60 jaar bestaat en van vader op zoon is overgegaan, terwijl daarentegen nieuwe zaken zijn de smederijen van Poll Jonker en van Van de Wal. Beiden bestaan \pm 8 jaar; de heer Poll Jonker was vroeger knecht bij H. Kamphorst en werd door dezen in het vak bekwaamd, terwijl van de Wal gediplomeerd is van de Landbouw-cursus, zooals ook verscheidene der andere bazen.

Wat de bedrijven zelf betreft, zoo is de inrichting overal hoogst eenvoudig; nergens vindt men een bepaalde beslagloods afgescheiden van de smederij; alleen de zaak van Van de Poll ligt dunkt mij als hoefsmederij het gunstigst en hier is ook een overdekte beslagplaats buiten de smederij gelegen. Licht, lucht en ruimte waren hier in overvloed aanwezig en met de verbouwing van deze zaak heeft de eigenaar zeker een groote verbetering bereikt.

Met veel genoegen maakte ik kennis met de onderscheidene patroons en bemerkte op dat zij het hoefbeslag in hun bedrijf niet gering tellen; ik hoop dat zij dezen winter kans zullen zien aan de komende bezwaren het hoofd te bieden en dat zij door aaneensluiting onderling, kracht zullen zoeken; de collegialiteit zal hierbij winnen en door samenkomsten, die hiervan het gevolg zullen zijn, kunnen zij hun vakkennis en ervaring onderling bespreken en vermeerderen.

Sept. '17.

INGEZONDEN STUKKEN.

M!

U geeft in „De Hoefsmid” steeds beschrijvingen van verschillende smederijen in verschillende streken van ons land. Daarbij wijst u er steeds op dat er zeer veel uit de hand beslagen wordt en niet in den hoefstal. Daarbij noemt u de smederijen, waar uit de hand beslagen wordt, modern, dus het beslaan in den hoefstal is volgens u ouderwetsch of onmodern.

Naar aanleiding van het bovenstaande verzoek ik u beleefd om in „De Hoefsmid” een beschrijving van u, waarom de hoefstal onmodern is en welke naadeelen er aan verbonden zijn.

Uw dw. dnr.

Kool,

Gedipl. Hoefsmid.

Vijfhuizen, 8 Sept. '17.

* * *

Vroeger werd, althans hier te lande, het beslag uitsluitend met behulp van den noodstal uitgevoerd.

Daarna werd de Engelsche wijze van beslaan, met weglaten van de travaille, dus uit de hand, alhier bekend; zij vond ingang en werd ten slotte populair.

In het leger werd de noodstal geheel afgeschaft en het gebruik, als zijnde onnoodig en in vele gevallen nadeelig, verboden. Bij de oudste in dienst zijnde hoefsmeden is het gebruik van een noodstal in het leger nooit bekend geweest; tot 1886 werd steeds beslagen met behulp van het ophouden van een been. In dat jaar werd de Engelsche methode, waarbij de smid geheel alleen uit de hand beslaat, ingevoerd en werden alle hoefsmeden bij de hoefsmidschool gedetacheerd om deze wijze van beslaan te leeren.

Elke nieuwe wijze van werken staat tegenover de oude als modern tegenover antiek. Dit sluit niet in zich dat alles wat modern is, beter is dan het oude, doch op hoefbeslaggebied is dit met het beslaan uit de hand wel het geval.

Meestal zijn de noodstallen op sommige plaatsen nog blijven bestaan uit sleur, uit sieraad, als versterking van den voorgevel (zie verslag Alkmaar) of als hulpmiddel voor een dierenarts.

Een pro- en contra vindt u in den jaargang 1916 van De Hoefsmid; op blz. 199 en 200 pleit Kapitein Paardenarts Knipscheer voor de afschaffing; op blz. 213 en 214 geeft de heer Vossers, practisch onderwijzer aan de Veeartsenijschool te Utrecht, zijne denkbeelden ten beste voor het behoud en voor het weder invoeren ervan.

Als mijn persoonlijke opinie onderschrijf ik gaarne alles wat de heer Knipscheer in deze schrijft en ben ik het slechts ten deele met den heer Vossers eens en wel alleen daar waar deze schrijft dat een hoefsmid, die alléén voor het werk staat en veel zware paarden krijgt te beslaan, daarvan veel fysieke tegemoetkoming ondervindt.

Wat lastige paarden betreft, waarvoor de heer Vossers den noodstal wil ingevoerd hebben, ben ik van een geheel andere opinie en zie bij verzet in een noodstal bijna zeker ongelukken gebeuren door verrekking en verscheuring van pezen en banden. Waar de heer Vossers verder spreekt van den noodstal als een noodzakelijk hulpmiddel voor den dierenarts, zoo ben ik het ook hierin niet met hem eens, daar toch de paardenartsen in het leger zeker wel de meeste hoefpatiënten in behandeling krijgen en zij toch alle den noodstal hierbij kunnen ontberen, waarbij een lastige behandeling zonder stoornis verloopt door het plaatselijk gevoelloos maken, hetgeen door ieder practiseerend dierenarts ook overal kan geschieden.

Dat het beslaan uit de hand wel als de meest verkieslijke methode wordt beschouwd, bewijst dunkt mij ook wel dat bij alle examens in hoefbeslag steeds geëischt wordt het beslag uit de hand en dat alle cursussen voor opleiding hierop gebaseerd zijn.

Ik geloof gaarne met den heer Vossers dat wanneer een kalm zaakkundig hoefsmid oordeelkundig gebruik maakt van een noodstal, dit geen bezwaren zal opleveren, doch deze eigenschappen zijn niet ten allen tijde voorhanden en juist het oordeelkundig optreden is in deze een preciaire zaak; daarom zou ik in zake van de travaille, de gebruikte term „modern” wel willen aandikken met „verbeterde” methoden en deze gaarne als de eenige gebruikte en populaire wijze van beslaan willen zien gebruiken en behouden. . G. H.

NIJVERHEIDSLABORATORIUM TE DELFT.

Demonstratie van generatorgas voor verbrandingsdoeleinden.

In het algemeen zal het gebruik van generatorgas in gasmotoren meer bekend zijn, dan het gebruik daarvan (niet te verwarren met afgewerkte gassen) voor verwarmingsdoeleinden.

Waar in het buitenland reeds in vele bedrijven dit laatste toepassing gevonden heeft, mag, zooals ook blijkt uit de vele aanvragen, die den Nijverheidsconsulenten dienaangaande bereikten, wel in ons land eens meer daarop de aandacht gevestigd hadden.

Gieterijen, wasscherijen, rijwielen- en beschuifabrieken, smederijen, drukkerijen enz. kunnen een dusdanig gebruik van het generatorgas maken. Voornamelijk zulke bedrijven, die hun drijfkracht al ontleenen aan een gasmotor, of van plan zijn dit te doen. Immers daar kan gemakkelijk een generator geplaatst worden, die meer gas levert dan voor den motor noodig is; het overtollige gas wordt afgezogen en door pijpleidingen onder ovens gevoerd, waar het verbrand wordt.

In aanmerking komen o. a. moffel-, smelt-, gloei- en andere ovens; ook kan er mede gesoldeerd worden.

Daarbij mag echter niet vergeten worden, dat men afhankelijk blijft van de temperatuur van een generatorgasvlam, die beduidend lager is dan die van een lichtgasvlam. Om die temperatuur te verhoogen mengt men het gas dan met lucht onder druk (1000—1200 m.M. waterdruk).

In overleg nu met de Nijverheidsconsulenten is in het Nijverheidslaboratorium te Delft opgesteld een compleet gastoestel met luchtblower. Bestelling van ovens uit het buitenland bracht ondergeteekende niet het gewenschte succes; toch is, om het gas te verbranden, aanwezig een moffeloven, een smeltoven, een waterketel. Tevens is nog een soldeerpijp ten gebreuke daar, terwijl een gloeioven uit Engeland verwacht wordt.

De bedoeling van deze opstelling is niet alleen een demonstratie ten behoeve der nijverheid, maar de installatie staat ook — op nader overeen te komen voorwaarden — ter beschikking van belanghebbenden, die er proeven mede kunnen nemen, noodig voor hun speciaal bedrijf.

Met het oog op den moeilijk te verkrijgen brandstof voor den generator zal deze niet elken dag in bedrijf gesteld worden, doch voorloopig alleen maar des Donderdags en des Vrijdags, beginnende met den 6en September j.l.

Om toch tegen te gaan, dat, wegens te geringe belangstelling, het in werking brengen als niet-loonend beschouwd moet worden, verzoekt de Ingenieur bij het Nijverheidslaboratorium degenen, die plan mochten hebben een dier dagen te komen, hem van te voren daarvan mededeeling te doen.

Nadere inlichtingen worden ook door de Nijverheidsconsulenten verstrekt.

H. Grevers.

KORTE MEDEDELINGEN.

— Militaire Hoefsmidsschool te Amersfoort. — In de laatste week van Augustus zijn geslaagd als hoefsmid de navolgende leerlingen: W. van der Weijde, vrijwilliger 3e R. H., C. M. de Schaaf, vrijwilliger, 3e R. H.,

A. J. Roes, Nijmegen, N. A. Brandenburg, Rotterdam, M. de Vries, Nijensleek (Drenthe), alle drie miliciens der Infanterie, J. Hammer, Genemuiden, B. Mulders, Amsterdam, beide miliciens der Ber. Artillerie. G. H.

— **Beslagprijzen.** De afdeling 's-Gravenhage van den Bond van Smedenpatroons in Nederland voerde met 1 Sept. j.l. de volgende regeling in: 4 nieuwe ijzers voor een paard (normaal beslag) f 3, idem voor een hit f 2.80; 4 ijzers verleggen voor een paard f 1.50; voor een hit f 1.30.

— **Uitslag 2-jarige hoefsmidcursussen te Dokkum en Sneek.** Bij het eindigen van de 2-jarige hoefsmidcursussen, die vanwege het Friesch P.S. te Dokkum en Sneek zijn gehouden, werd aan de volgende leerlingen een diploma uitgereikt:

Te *Dokkum* met zeer goed gevolg aan: K. Wiersma te Ee, M. Wijma te Sumeer, W. Alserda te Zwagerveen, G. Alserda te Veenklooster; — met goed gevolg aan M. Heegstra te Morra, A. A. Bijlsma te Rottevalle, J. v. d. Veen te Bergum, J. Stienstra te Hantum, A. P. v. Driesum te Ferwerd.

Te *Sneek* met zeer goed gevolg aan: S. Visser te Leeuwarden, G. R. v. d. Velde te Lippenhuizen, T. S. v. d. Berg te Blauwhuis; — met goed gevolg aan D. D. v. d. Berg te Exmorra, T. v. Wieren te Bolsward en H. Kuperus te Follega.

PERSOVERZICHT.

— *Bond van Smedenpatroons.* Het tweejaarlijksche congres van smedenpatroons in Nederland is 22 Aug. te Zwolle gehouden onder leiding van den heer L. E. Dupert uit Bussum.

Het jaarverslag vermeldt, dat het ledental met 1569 is gestegen en nu 2916 bedraagt. De rekening sluit met een saldo van f 2251.

Het volgende congres zal in 1919 te Zaandam worden gehouden.

De heer J. M. Noë, electro-technisch ingenieur te Amsterdam, hield een voordracht over: electriciteit als krachtbron en de controle op het stroomgebruik.

Het onderwerp: De toestand van het smidsbedrijf tijdens den oorlogstoestand en zijn toekomst, werd ingeleid door den heer N. J. Oldendorp, bondssecretaris. Spreker ging uitvoerig de productie en den aanvoer van steenkolen na en stelde een toenemend tekort vast. Op 13 Juni 1916 heeft de Smedenpatroonsbond den minister tegen compensatie voor waggons prima steenkolen aangeboden, maar de minister meende niet te mogen treden in dit aanbod. Spr. vond dit jammer en meent, dat aanneming van het voorstel had kunnen bijdragen tot vermindering van den kolenmoed. Spr. meende verder, dat de distributie van ijzer en staal falikant is uitgekomen, en dat concentratie van bedrijven niet mogelijk is in het smidsvak. u. („N. R. C.”).

— De Augustus-afl. van „Der Hufschmied” bevat een artikel over *een nieuwe beslagmethode bij doorzakking van het hoefbeen*, beschreven door Prof. Dr. M. Lungwitz, waaraan het volgende is ontleend.

De oorlog veroorzaakt een groot gebrek aan leer, vilt, enz. Dit brengt ook mede dat het gebruik van leeren zolen vrij wel onmogelijk is geworden. Vooral bij plat-, vol- en knolhoeven gaf zulks moeilijkheden. Het gelukte aan Dr. Stark en den hoefsmid Guther dat bezwaar te ondervangen door een bijzonder soort ijzer te construeeren, in de eerste plaats ten dienste bij knolhoeven. Zij maken wand en steunsels in één zuiver vlak en nemen van de zool natuurlijk zoo weinig mogelijk af. Het ijzer is een vlakke plaat

van 6 à 7 m.M. dikte, dat een uitsnijding bevat voor het opnemen van den straal, terwijl de ijzertakken iets lang en aan het einde, als de rug van een leuningstoel, gelijkmatig opgebogen, waardoor zij sluiten tegen de achtergedeelten der verzenen.

Het is de bedoeling dat wand, steunsels, straal en zool geheel meedragen. Hierom moet het ijzer geheel zuiver passen. Dit geschiedt zwartwarm en vereischt groote nauwkeurigheid van den hoefsmid, daar bij ongelijkmatig drukken ernstige kreupelheid kan optreden. Het toongedeelte van het ijzer is zoo breed dat het voorbij de plaats reikt waar de punt van het hoefbeen boven ligt.

De ervaring moet hebben geleerd dat niet alleen de zool maar ook in den regel het hoefbeen een zoodanig beslag verdraagt, en dat in dit geval op een vrij spoedige verbetering mag worden gerekend.

Ingeval het hoefbeen door de zool zichtbaar is geworden dan, zegt Dr. Stark, moet daar ter plaatse in het toongedeelte een halvemaanvormige strook open worden gelaten. Na het ijzer te hebben ondergelegd en het blootliggende hoefbeengedeelte behandeld, kan die opening met hoefkit worden afgesloten. Zoo vaak noodig kan dit ter behandeling van het hoefbeengedeelte worden opengelegd.

Alvorens het ijzer te passen, wordt het toongedeelte van den hoef belangrijk afgeraspt, alzoo het schuitvormige gedeelte van den knolhoef zooveel mogelijk weggenomen. De nagelgaten worden gestampt en aangebracht in de zij- en verzengedeelten, terwijl het aanvankelijk noodig zou zijn om het ijzer vrij spoedig te verleggen. De zool zou inderdaad flink tegen „de verdrukking in” groeien, en de afwijkende plaatsing van het hoefbeen zich geleidelijk herstellen.

In hooge mate trekt het de aandacht dat bij voortdurende aanwending van dezen beslagvorm de hoornrichting van den toonwand meer en meer een rechte lijn aanneemt en ten slotte weer normaal wordt.

(Het klinkt haast te mooi, maar probeeren verdient aanbeveling daar de onderzoekers het volste vertrouwen genieten. Red. „De Hoefsmid“.)

— *Amerikaansche ijzer- en staalmarkt.* In het weekoverzicht van Iron Age wordt medegedeeld, dat de regeeringsorders voor staal toenemen en dat de exportbeweging van grooten omvang is, maar de gewone binnenlandsche zaken in ijzer en staal onbeteekenend zijn. Het gebrek aan cokes is in het bijzonder van invloed op de geheele nijverheid. De voorraad staal, in den vorm van blokken, staven enz., neemt op de open markt toe en de prijzen zijn teruglopende. De teekenen van lusteloosheid voor fabrikaten hebben geen aanmerkelijke wijziging in het prijsniveau teweeggebracht. De tragere stemming op de ijzermarkt is een gevolg van de lusteloosheid gedurende de afgelopen maand, maar deze toestand heeft niet geleid tot een beslist flauwe stemming.

Een later bericht zegt dat de staalhandel nog altijd wacht op de beslissing van de regeering over de vaststelling van den prijs. Van Japansche zijde was levendige vraag naar draad, schakels en platen. (u. „N. R. C.“.)

Mededeelingen over het smidsvak, vallende buiten het hoef beslag.

WENKEN OMTRENT AUTOGENE LASCHTOESTELLEN.

Het autogene lasschen, door middel van zuurstof en acetyleen, heeft zich in de laatste jaren zoowel op groote fabrieken als in kleinere werkplaatsen als het ware ingeburgerd en daardoor zijn uitstekende technische eigenschappen bewezen.

Wanneer de onderscheidene resultaten niet steeds bevredigend waren, dan kon men de oorzaak eenerzijds zoeken aan onervaren autogene lasschers, en anderzijds aan de minder doelmatige constructie der autogene laschtoestellen. Groote drukverschillen, onvoldoende druk, oververhitting van het gas, zijn alle oorzaken, welke minderwaardige laschresultaten kunnen geven. Echter ook een uit technisch oogpunt zijn vele laschtoestel-constructies bedenkelijk en vele ongevallen vinden hun oorzaak in een minder vakkundige constructie der laschtoestellen.

Ter verkrijging van goede resultaten is het noodig dat de toestellen de volgende eigenschappen bezitten: eenvoudige en bedrijfszekere bediening, volkomene vergassing van het carbid, uitstekende werking van het apparaat, voorkomen van overbelasting, op tijd vernieuwen van het ontwikkelingswater, goede reiniging en gelijkmatige bedrijfsdruk. Een der gewichtigste factoren is de hoogte en de gelijkmatigheid van den bedrijfsdruk.

Voor de werking eener acetyleenlaschbrander is het noodig dat de onder verschillende druk toegevoerde gassen, zuurstof en acetyleen, in den brander op dezelfde stroomsnelheid gebracht worden, d.w.z. dit vereischt een arbeidslevering der onder hooger en druk toestroomende zuurstof, welke het noodig maakt dat de zuurstofdruk zooveel hooger moet zijn naarmate de druk van het tweede gas lager is.

Hieruit volgt dat bij eene verhooging van den op het acetyleengas rustenden druk, ter verkrijging van dezelfde eindresultaten, een verlaging van den vereischten zuurstofdruk mogelijk is, zoodat, wanneer de bedrijfsdruk voor het acetyleengas een bepaalde hoogte bereikt heeft, een regeling van den druk voor beide gassen ingezet moet worden.

Practisch bestaat zoo'n regeling van den druk daarin, dat in den brander geen ontmenging der gassen, na het heet worden van het mondstuk, plaats vindt; verder een geringe neiging tot terugslaan der vlam en een verhindering van oxydeerende vlamwerking intreedt. Reeds de stijging van den bedrijfsdruk op circa 200 tot 300 mM. waterzuil, biedt groote technische voordeelen.

Bij alle acetyleentoestellen, waarbij door den gashouder een arbeid geleverd wordt tot bewerking van den carbid-toevoer, zijn dikwijls zeer groote schommelingen van den bedrijfsdruk onvermijdelijk en het is zeker, dat iedere oogenblikkelijke drukvermindering leidt tot verandering der drukregeling van de beide gassen, d.w.z. tot een oxydatie van den laschnaad.

Wanneer het bovenvermelde goed in acht wordt genomen, dan zal men met de autogene lassching zeker goede resultaten verkrijgen.

F. J. M.

ADVERTENTIËN.

Kunsthorn, voor Hoefbeslag,

verkrijgbaar in de chemicaliën-
en drogerijen-handel van

K. G. W. DE BOSSON, Apotheker,

te Dordrecht.

Prijsopgave op aanvraag.

Voor **H.H. Veeartsen** uitgebreide
prijscourant gaarne gratis beschikbaar.

Kleine Advertenties,

in zake vraag of aanbod van
dienstpersoneel, het smidvak
betreffende, worden van onze
abonné's gratis in „De Hoef-
smid” opgenomen.

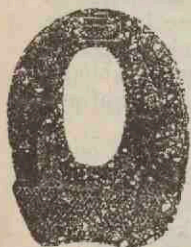
Telegram-Adres
BAX Jufferstraat
Rotterdam.

Meest uitgebreide sortering prima blanke
Ster-Hoefnagels, meer dan 60 verschillende voorradig.
Speciale fijne Nagels voor Renpaarden enz.
— Billijke prijzen. —

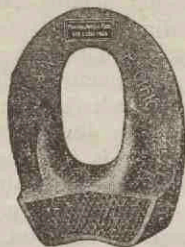
Intercommunaal
Telefoon
No. 1355.

NIEUWE AMERIKAANSCH E HOEFZOLEN

voordeelig, gemakkelijk in gebruik. — *Kunnen niet loslaten.*

Merk „Dexter”,
met flink hielstuk.

Merk „Pacific”,
met zwaar hielstuk.

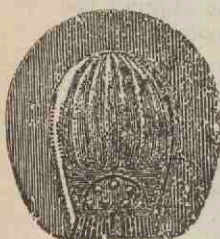
Merk „Rambler”,
in witte en grijze
Caoutchouc,
op leder opgenaaid
met flink hielstuk,
voorradig van 4½
tot 6½ Eng. dm.

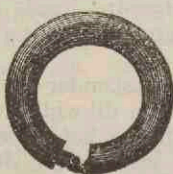
Merk „Chicago”,
geheel Caoutchouc
uit één stuk met
zwaar hielstuk
voor zware paar-
den, voorradig van
7½ tot 7¾ Eng. dm.

Open zolen uit één stuk kunnen
dus onmogelijk loslaten, bijzonder aan-
bevelenswaardig, prijzen zeer billijk,
voorradig in 11 maten van 4½ tot 6½
Eng. dm., uiterste breedte buitenkant
ijzers gemeten.

uiterste breedte buitenkant ijzers gem.

Dichte Luchtdruk-
zolen, in 10 maten,
voor- en achterijzers,
voorradig.

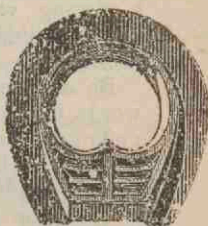
Strijkringen
met riempje.

Gewone
Engelsche Hoefzolen
op Leder,
„Safety pad en
Frogpad”.

Engelsche Hoefzolen
A. en D. & H.

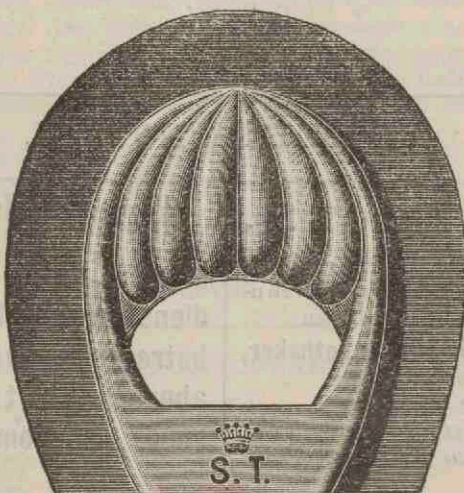

Hoef-
randen.

Open Caoutchouc
zool, merk B. V.,
in 7 maten, voor-
en achterijzers
voorradig.

Gemaakte Hoefijzers, Rits- en Stampmodel, uitsluitend beste kwaliteit ijzer; in 9 maten voorradig.
Ijs- of Scherpnagels in 12 soorten.
Opruimers voor Schroefgaten.
Schroeven en Stiften in alle modellen; tijdige bestelling gewenscht.
Touwijzers in verschillende maten.

Open Luchtdrukzool

in 8 verschillende maten voorradig.

Caoutchouc Hielstukken.
Kunsthooen.
Hoef tangen. Renetten (rechts en links). Hoefraspen. Houwklingen. Hoefhamers.
Las- of Welbladen en Poeder om ijzer en staal te wellen.

VI. EEN EN ANDER OVER HET HOEFBESLAG IN DE PROVINCIE GELDERLAND,

door

Dr. Gallandat Huet, Kapl. Paardenarts.

(Slot.)

Barneveld.

Daar de bedoeling van deze mededeelingen is een overzicht te geven van het hoefsmidvak en van de hoefsmederijen der voornaamste plaatsen van de provinciën, zoo zoude met Apeldoorn de provincie Gelderland als afgedaan kunnen worden beschouwd. Het zou voornamelijk te veel omvattend zijn om ook de talrijke kleinere plaatsen te bezoeken en te beschrijven, vooral ook met de beperking der verkeersmiddelen, waardoor dit zeer tijdroovend zou worden; toch mag hiermede niet stilzwijgend worden aangenomen als zouden die kleinere plaatsen op hoefbeslaggebied onbelangrijk zijn; niets behoeft minder waar te zijn en het is mij bekend dat ten plattelande tegenwoordig zeer vele goede hoefsmeden zijn en dat zeer vele kleinere plaatsen volstrekt niet achterstaan, ja integendeel dikwijls in veel betere conditie verkeerden, het hoefbeslag betreffende, dan menige groote stad. Toch meenen wij als slot voor de provincie Gelderland een enkel woord te moeten spreken over Barneveld daar dit zeker een van de gunstigste plaatsen is, wat de uitoefening van het hoefsmidvak aangaat.

Barneveld zelf is een zeer uitgestrekte gemeente en kan, wat het hoefbeslag betreft, het beste vergeleken worden met Apeldoorn.

Veel wat van deze plaats gezegd is, geldt ook voor Barneveld; het vroeger onbeduidende dorp is nu een druk centrum van een welvarende streek geworden. Door het ontginnen van boschgronden en heidevelden is veel bouwen weiland ontstaan en de paardenfokkerij gaat hier jaarlijks vooruit, hetgeen ook samengaat met een toenemenden vooruitgang van het hoefbeslag.

Barneveld als plaats kennen wij reeds uit de vaderlandsche geschiedenis door de rol die het speelde in de 15^{en} eeuw bij de Hoeksche en Kabeljauwsche twisten, en uit Oltman's Schaapherder, waarin de belegering van den kerk-toren door Perrol beschreven wordt, welke eindigde met den heldhaftigen dood van Jan van Schaffelaar. Nu is het een groot, flink dorp geworden met zeer drukke marktdagen en een welvarende bevolking, die met den tijd medegaat en vooral op landbouw- en veeteeltgebied tot groote ontwikkeling is gekomen.

De plaats zelve bevat nog steeds de vermaarde kerk met toren, waarvóór

een standbeeld van Jan van Schaffelaar in volle wapenrusting, op de plaats waar hij bij zijn doodelijken sprong neerkwam, is opgericht en waarmede de gemeente tracht de gedachtenis aan groote mannen levendig te houden.

Zooals gezegd, is de gemeente zeer uitgestrekt; zij bevat de volgende dorpen en gehuchten: Dusschoten, Essen, Esveld, Garderbroek, Garderen, Glind, Harselaar, Kallenbroek, Kootwijk, Kootwijkerbroek, Stroe, Terschuur, Voorthuizen, Zeumeren en Zwartebroek. Het aantal inwoners bedraagt ongeveer 10.000, terwijl het aantal paarden in de gemeente bijna 1000 bedraagt. Behalve dat nu in enkele der genoemde dorpen smeden zijn die ook paarden beslaan, zoo wordt toch het overgrootste meereendeel van dit aantal paarden door de Barneveldsche hoefsmeden beslagen.

Van rechts naar links: W. v. d. Mheen (baas), G. v. d. Mheen (zoon). Links: G. v. d. Mheen Sr. (91 jaar).

Deze zijn 4 in getal, n.l. W. van der Mheen Gzn., W. van der Mheen Hz., P. Bijleveld en M. Fiets. In het voorjaar was het getal nog 5, daar toen de smederij van P. van der Mheen ook nog bestond; deze werd in Maart aan kant gedaan en nu heeft een eierhandelaar zijn intrek in die zaak genomen.

Ik had het genoeg de smederijen van de heeren van der Mheen te zien en de verschillende patroons te spreken. Men kan hier gerust spreken van een smeden-familie, waarvan de nestor van dit geslacht, nu 91 jaren oud, nog flink is en in het bezit van al zijne vermogens; hoewel natuurlijk van zijn rust genietend, stelt hij toch nog een levendig belang in het werk van zijn twee zoons en van zijn kleinzoons. Zijn eene zoon, W. van der Mheen, drijft nu de reeds zoo lang bestaande zaak alleen, daarin bijgestaan door zijn oudsten zoon, die nu echter tijdelijk onder dienst is. Zijn tweede zoon

is de reeds genoemde P. van der Mheen en deze is zeker ook wel een der meest bekwame en bekende hoefsmeden van ons land, die in zijn functie van practisch onderwijzer zoo veel nut heeft gesticht, zooveel leiding heeft gegeven aan jongeren en daarvan gelukkig veel voldoening heeft mogen ondervinden. Hij kan werkelijk als een der pioniers beschouwd worden, in zake practisch hoefbeslag-onderricht, daar toch het instituut van onderwijzers in hoefbeslag eerst van veel lateren tijd dateert.

Na zijn leerjaren in de smederij van zijn vader, begaf hij zich naar 's Gravenhage, waar hij in het vak verder bekwaamd werd door den hoefsmid Rust, een Duitscher van geboorte, die toentertijd een zeer goeden naam op hoefbeslag-gebied had en die de Engelsche wijze van beslaan uitoefende. Na eenige jaren bij Rust gewerkt te hebben, kwam hij als leerling te Amersfoort en verbaasde hier zijne leermeesters door zijne reeds grondige vakkennis. Hij verbleef aan de militaire hoefsmidsschool van 1888 tot '89 en verliet als No. 1 van de geslaagden in dit jaar deze onderwijs-inrichting om zich daarna in de smederij van zijn vader te Barneveld te vestigen. In dat jaar was hij de eerste en eenige gediplomeerde hoefsmid in die gemeente.

Door zijn bekwaamheid en ijver mocht hij de hoefsmederij tot grooten bloei opvoeren, zoodat het aantal beslagen paarden het belangrijke getal van 3000 's jaars bereikte. Dat zijn kennis en zijn werken niet onopgemerkt bleven, toonde in 1892 zijn benoeming tot practisch onderwijzer in hoefbeslag voor de provincie Zeeland. De Geldersch-Overijsselsche Maatschappij van Landbouw, die zich altijd ten sterkste geïnteresseerd heeft voor het hoefbeslag, wees van der Mheen als de geschiktste persoon hiervoor aan en de tijd heeft geleerd dat die keuze een zeer goede is geweest.

Van 1892 tot '97 vertoefde van der Mheen elken winter gedurende 14 volle weken in Zeeland; hij resideerde te Goes om van daaruit cursussen te geven.

Behalve in Goes zelf, werden gedurende deze jaren cursussen gehouden te Kortgene, Krui-ningen, Middelburg, Hulst, Axel, Oostburg, Zierikzee en Scherpenisse. Dit waren alle tweejaarlijksche cursussen, die ieder werden bijgewoond door 14 tot 20 leerlingen. Deze leerlingen waren meest allen smidsbazen, die, hetzij uit eigen beweging, hetzij onder pressie van landbouwbesturen, onder v/d M.'s leiding werkzaam waren en die na het beëindigen

Van links naar rechts: W. v. d. Mheen
Hzn., A. en J. v. d. Mheen (zoons).

van den cursus, ter behaling van het diploma, een examen aflegden. Slechts weinigen behaalden dit diploma niet, hetgeen zeker wel het beste bewijs voor het goede onderwijs was. Dat er in die winters door v. d. M. hard gewerkt werd, is duidelijk, daar ten eerste het onderwijs aanschouwelijk was, dus door den leider alles zelf werd voorgedaan en alle deelnemers door hem alléén en persoonlijk werden nagegaan en gecorrigeerd en ten tweede doordat de afstanden, die dagelijks per fiets moesten worden afgelegd, over de in den winter lang niet bekoorlijke kleiwegen, groot waren, om toch telkens weer op de basis Goes terug te kunnen zijn, teneinde een volgenden dag weer een andere richting uit te gaan. Toch herdenkt van der M. met veel genoegen deze jaren, daar hij veel waardeering in zijn werk vond. Door zijn huwelijk later werd hij begrijpelijkerwijze meer aan huis gebonden; hij bedankte dan ook later voor een tweede aanvraag om naar Zeeland te gaan, hoewel hem dit bedanken zeer veel moeite kostte. Toch gaf hij in 1899 nog een cursus in de Alblasserwaard, met Noorderloos als standplaats, doch daarna trok hij zich terug uit den cursus-wereld, het aan anderen overlatende zijn voetstappen te drukken. Tot op dit voorjaar bleef hij zijn smederij drijven, doch door de moeilijkheid om in dezen tijd aan personeel te komen, deed hij de zaken aan kant en geniet nu van een welverdiende rust, terugziende op een hem zoo aangenaam en nuttigen werkkring.

Het hoefsmeden-geslacht v. d. Mheen heeft voorloopig echter nog geen kans om uit te sterven, daar W. v. d. Mheen Gz. en id. Hz. beiden zoons hebben die onder hunne leiding in hunne bedrijven werkzaam zijn. Twee van deze zoons zijn reeds gediplomeerd, terwijl twee andere op de gelegenheid wachten hunne opleiding te ontvangen.

De beide overige hoefsmeden in Barneveld, P. Bijleveld en M. Fiets, zijn ook gediplomeerd; de laatste bekwaamde zich aan de Rijksveeartsenschool in Utrecht, zoodat Barneveld trotsch kan zijn op het bezit van uitsluitend gediplomeerde en goed onderlegde hoefsmeden.

Het zijn dan ook alle 4 goed beklante zaken, waar de patroons zelve een werkzaam aandeel in het bedrijf nemen.

Zooals wel van zelf spreekt voor een plattelandsgemeente wordt het paardenmateriaal bijna uitsluitend door de boeren geleverd; toch loopt dit nog al uiteen en wordt hier naast het inlandsche ook het koudbloed, dus het zware paard gefokt. De prijs voor een vierkant beslag van een gewoon paard is f 2,80, terwijl voor een zwaar paard extra betaald wordt. Als regel is het beslag glad en slechts zelden worden kalkoenen gebruikt, terwijl des winters uitsluitend van stiften wordt gebruik gemaakt. De noodstal is als middel om te beslaan niet meer in gebruik; al het beslag geschiedt uit de hand, hetgeen zeer begrijpelijk is daar de opleiding van de patroons hierop gebaseerd was. Fabrieksijzers worden weinig gebruikt en worden ook niet gewaardeerd, tenminste P. van der M. liet zich zeer ongunstig uit over het machinaal beslag; volgens hem waren geen twee voeten gelijk en alle ijzers van éézelfde model konden dus niet anders dan moeilijk toe te passen zijn. Het blijft een waarheid dat fabrieksijzers veel omzichtigheid bij het gebruik vereischen. Bovendien is het ijzer stug en moeilijk te verwerken, zoodat ze wel aan de handen van een bekwamen smid mogen toevertrouwd worden,

daar zij bij mindere vaklui al heel gauw aanleiding zullen geven tot het pasklaar maken van den voet naar het ijzer.

Vergeleken bij andere plaatsen is de toestand op hoefbeslag-gebied zeer goed te noemen en valt de landbouwende bevolking van Barneveld het voorrecht ten deel op zeer goede hoefsmeden te kunnen wijzen.

INGEZONDEN STUKKEN.

GEVAARLIJKE WIJZE VAN SCHERPZETTEN!

Dat het winterbeslag en het op scherpzetten eene noodzakelijke kwelling is voor een paard, zal iedereen die met paarden omgaat wel toegeven. Vooral de veranderingen van den natuurlijke stand, is wel een van de voornaamste. Er wordt dan ook zoo veel mogelijk naar gestreefd den natuurlijke stand te behouden, door zoowel in den toon als in de takken van het ijzer, schroeven of stiften te plaatsen. Nu wordt er bij paarden, welke beslagen worden met Engelsche zolen, veel gebruik gemaakt van twee stiften in het toongedeelte van het halve maan ijzer. De verandering in den stand, die plaats heeft bij het gebruik maken van de stiften, is nu niet alleen kwellend, maar tevens gevaarlijk geworden. Het spreekt van zelf, dat pezen en banden het zwaar te verantwoorden krijgen, vooral als sneeuw en gladheid dagen aanhouden. Het is dan ook een raadsel, dat zulke paarden rad blijven, als ook dat een vakman zulk werk wil afleveren.

Hetzelfde ziet men ook bij het gebruikmaken van de z.g.n. ijsnagels. Een hoefsmid zal toch steeds in elken hoef vier ijsnagels slaan: de twee toon- en de twee verzen-nagels. Nu wordt dat „nagels zetten” veelal door koetsiers en eigenaars zelf verricht, maar hoe? De goeden niet te na gesproken, is men met een paar nagels in den toon al gauw klaar.

Als het bewuste paard dan nog bedeed is met een langen toon en lage verzenen, dan is volgens mijn bescheiden meening bovenstaande titel toch niet overdreven.

Den Haag.

J. N. Meeuwsen.

KORTE MEDEDEELINGEN.

— **Inrichting voor hoefbeslag te Groningen.** Op 1 October is als leerling toegelaten J. Polker van Zuidlaren en op 8 Oct. K. Luttje van Noordbroek.

Aan de inrichting verblijft verder de leerling A. Schaafsma van Westerland gem. Grootegast.

— **Militaire Hoefsmidschool te Amersfoort.** In de 2e helft der maand Augustus zijn geëxamineerd en geslaagd voor het examen als hoefsmid:

- 1°. de vrijwilliger der Bereden Artillerie W. Th. Bucksteeg uit Zevenaar;
- 2°. de miliciens der Bereden Artillerie: A. F. Huizinga (1e R. V.-A.) uit

Amsterdam, V. Visser (2e R. V.-A.) uit Graft, P. Lindeboom (3e R. V.-A.) uit Alkmaar, N. J. Koman (4e R. V.-A.) uit Giesbeek, gem. Angelo, K. van Eijk (K. R. A.) uit Tiel.

3°. de landstormplichtigen der Bereden Artillerie: M. Tax (3e R. V.-A.) uit Ginneken, F. C. Janssens (3e R. V.-A.) uit Tholen, H. J. Voitink (4e R. V.-A.) uit Enschedé, H. Geelen (4e R. V.-A.) uit Weert, B. Kroese (4e R. V.-A.) uit Vries (Dr.).

G. H.

— **Hoefbeslagprijzen in Hengelo (O.)** Op een 3 October j.l. te Hengelo gehouden vergadering zijn de volgende prijzen vastgesteld, met ingang van 4 Oct.: 4 nieuwe ijzers voor een paard f 4, voor een poney f 3, terwijl het verleggen van 4 ijzers is bepaald op f 1,50.

PERSOVERZICHT.

— *Militaire Hoefsmeden.* De opperbevelhebber van land- en zeemacht heeft bepaald, dat voor hoefsmid bij het leger alleen in aanmerking komen zij, die met goeden uitslag een cursus aan de hoefsmidschool hebben gevolgd, dan wel aan een door den commandant dier school vast te stellen proef hebben voldaan.

Vrijwilligers genieten bij het ontstaan van vacatures steeds de voorkeur, terwijl voor plaatsing als mobilisatiehoefsmid bij de veld- en rijdende-artillerie in de eerste plaats in aanmerking komen de adspiranten van de bereden-artillerie.

(u. N. R. Ct.).

— *Kolen uit Duitschland.* Een der voorwaarden, bij het afsluiten van den koop van Deutsche steenkolen bedongen, is — meldt het Hbl. — dat het vervoer van Engelsche steenkolen ongehinderd zal kunnen plaats grijpen. De schepen zullen op een bijzondere wijze gemerkt zijn, terwijl een schip van bijzonder type, waarschijnlijk een raderboot, ze zal convoyeeren. Van een en ander moet reeds telegraphisch aan de Deutsche duikboot-commandanten kennis zijn gegeven.

De prijs der Deutsche steenkolen zal f 45 per ton zijn, terwijl voor elke f 45, aldus betaald, tevens f 55 crediet moet worden verleend. Het totaal verleende crediet zal echter de 9 miljoen gulden per maand niet mogen overschrijden. Hiervan wordt een deel verstrekt door de steenkoolconsumenten, een deel door de Export-Centrale. Verder zijn nog verschillende voordeelen, betrekking hebbende op de levering van staal en enkele andere grondstoffen, bedongen.

De Haagsche Ct. meldt nog, dat in de overeenkomst naast de kolenvoorziening ook de invoer van ijzer en staal is opgenomen.

— *Steenkolenproductie in de V. S.* — De „U. S. Geological Survey” heeft de eindcijfers der kolenproductie, in de onderscheidene staten, voor het jaar 1916 gepubliceerd. De staten, welke de grootste productiecijfers hebben aan te wijzen, laten wij hieronder volgen:

	1916 Tons	Arbeiders	1915 Tons	Arbeiders
Pensylvania 1) . . .	170.295.424	168.212	157.955.137	174.593
West Virginia . . .	86.460.127	78.067	77.184.069	75.882
Illinois	66.195.336	75.538	58.829.576	75.610
Ohio	34.728.219	41.294	22.434.691	40.053
Kentucky	25.393.997	31.222	21.361.674	27.960
Indiana	20.093.528	23.965	17.006.152	22.777
Alabama	18.086.197	25.308	14.927.937	22.591
Colorado	10.484.237	13.104	8.624.980	12.372
Totaal (bitumineuze)	502.519.682	561.102	442.624.426	557.456
Penna. anthract. . .	87.578.493	159.869	88.995.061	176.552

Totaal generaal . . . 590.098.175 720.971 531.619.487 734.008

Het is voor Amerika, gelet het gebrek aan arbeidskrachten dat zich ook aldaar gaat vertoonen, een verblijdend teeken, dat blijkbaar de techniek zich dusdanig verbetert, dat de vermeerdering in het aantal benodigde werkrachten relatief achter kan blijven bij de toename der productie.

(u. *Economisch-Statistische Berichten v. 19 Sept. j.l.*)

— De September-aflevering van „*Der Hufschmied*” bevat het volgende :

1°. *Het ophouden van de achterhoeven en het beslag bij weerspannige paarden*, door G. G ü c k te Bielefeld, oud-militair hoefsmid.

Dit uitvoerige artikel, 6¹/₂ bladzijden beslaande, bevat niet veel nieuws, maar het komt ons toch nuttig voor er enkele opmerkingen uit over te nemen.

Schrijver heeft waargenomen, dat de smid, wanneer een paard in de beslagplaats onrustig is, meestal niet overweegt wat de oorzaak dier onrust is en er te spoedig toe overgaat om het dier te straffen. Al heel gauw wordt er een klap met de hamer uitgedeeld of een stoot tegen de ribben gegeven ; het is z. i. onjuist om te gelooven dat men een paard door slaan, stooten of trappen kan dwingen om rustig te zijn. Het tegendeel is het geval. Een zoodanig ondoelmatige behandeling is juist de oorzaak dat meerdere paarden angstig zijn als zij de smederij moeten binnengaan en neiging tot verzet toonen, zoodra zij den hoefsmid met het schootsvel zien of het ritselen van het schootsvel hooren.

Gück geeft in zijn verdere beschrijving blijk, dat hij vermoedelijk reeds gedurende een aantal jaren niet meer in het smidsvak werkzaam is en geen voldoende kennis heeft van de stijging der loonen en het gebrek aan voldoende werkkrachten. Hij geeft b.v. aan dat hij twee helpers wenscht voor het ophouden van het been en bovendien voor een klein paard een klein persoon, voor een groot paard een groote man. Hij zou zelfs wenschen dat het paard bij de trens werd vastgehouden door den hoefsmidsbaas. Wij willen de wenschelijkheid hiervan wel aanvaarden, maar wij kunnen ons niet voorstellen, dat een practicus de mogelijkheid hiervan als regel kan verdedigen.

Wat de weerspannige paarden aangaat merkt G. op, dat bij de toepassing van dwangmiddelen nooit meer dan het strikt noodzakelijke moet worden aangewend. Hij heeft wel gebruik gemaakt van een touw om de onderkaak,

gelegd achter de snijtanden en onder den tong, teneinde hiermede het paard naar believen tot achteruitloopen te brengen. Dit middel lijkt ons niet bijzonder aanbevelenswaardig, vooral niet in handen van personen, die wat driftig zijn. G. ontraadt het gebruik van de ijzeren praam, de Poolsche en de oorpraam, terwijl hij terecht de gewone touwenpraam het minst gevaarlijk acht.

G. merkt ook op, dat lang niet alle paarden op dezelfde wijze moeten worden behandeld. Sommige zijn angstig wanneer zij vastgebonden worden, andere juist dan rustig. Oude en stijve paarden plaatst men het beste tegen een muur of wand, waar zij steun tegen kunnen vinden, vooral wanneer één der hoeven is opgenomen. Hij besluit zijn artikel met de opmerking, dat het voor het hoefsmidsvak in Duitschland nuttig zou zijn, wanneer „Der Hufschmied” meer door de Duitsche smeden werd gelezen.

2°. *Over het smeden en passen van het plaatvormige hoefijzer voor knolhoeven.* Prof. Dr. M. L u n g w i t z zegt dat het voor bekwame hoefsmeden voldoende duidelijk zal zijn geweest, om dit ijzer, beschreven in de vorige aflevering, zelf te vervaardigen. Hij laat thans volgen wat hierover de militaire hoefsmid Guther vertelt.

Ik maak gebruik, al naarmate het paard, respectievelijk de hoef grooter en zwaarder is, van gewoon staafijzer, van 30 bij 9 tot 70 bij 12 m.M. De staaf kan iets korter genomen worden dan voor een gewoon ijzer. Nadat men deze in het midden goed warm heeft gemaakt wordt hij iets opgestuikt, waarbij men hem gelijktijdig met de hamer een kleine knik naar de bovenzijde geeft, waardoor hij zich bij het verdere opstuiken langzamerhand in een spitsen hoek naar die zijde ombuigt, zonder op de buigingsplaats opvallend zwakker te worden. Eeeds in dezen toestand heeft men aandacht te schenken aan den vorm die het ijzer in het toongedeelte moet krijgen. Voor hoeven met een ronden vorm is een wijdere boog, die met een spitsen vorm een nauwere boog noodzakelijk. Vervolgens wordt de gebogen staaf breed uitgesmeed, waarbij men het ijzer, zooveel als noodig is, kan rekken, zoodat het toongedeelte hiervan juist den vorm van het toongedeelte van den hoef verkrijgt.

Als men het ijzer later zou willen vervormen dan is zulks door de breedte hiervan zeer tijdroovend. Als men zoover is, past men het ijzer op den hoef om de juiste lengte der nog niet bewerkte ijzertakken vast te stellen. Zijn deze reeds lang genoeg, dan kan men ze met een kapbeitel passend afkappen, — in het tegengestelde geval kunnen zij gemakkelijk iets worden uitgesmeed. Een voldoende ervaren smid kan een middelmatig groot knolhoefijzer in 4 à 5 hitten klaar hebben.

Hierbij mag in herinnering worden gebracht, dat voor dit soort ijzers oude wielbanden goed kunnen worden benut.

Dr. Stark, die met Guther dit soort ijzer heeft aangegeven, merkt in zijn beschrijving op, dat het eerste passen zwart-warm moet geschieden; zoodra het ijzer overal goed past moet dit eenigermate rood-warm worden gemaakt en enkele oogenblikken tegen den hoef worden gelegd. Dit heeft natuurlijk ten doel om een volkomen aansluiting van ijzervlakte tegen hoefvlakte te verkrijgen.

3°. Bijdrage tot de geschiedenis van de smidswerktuigen.

4°. Persooverzicht en korte mededeelingen, waarin Lungwitz toezeit nader te zullen terugkomen op bedoeld werkje van Dr. Stark, getiteld: Nieuwe banen op het gebied van het hoefbeslag. Dit is van beteekenis, daar men, naar wij vernemen, er in Nederland ook over denkt om het in enkele plaatsen van toepassing te brengen.

IJzer en Staal. De minister van landbouw heeft vastgesteld de navolgende distributieregeling:

1°. de aflevering en het vervoer van materialen in ijzer en staal, vermeld op de bij deze beschikking behoorende lijst, is verboden; dat verbod is ook van toepassing op oud-ijzer en oud-staal en ijzer- en staalafval in elken vorm;

2°. de verbodsbepalingen sub 1 gesteld zijn niet van toepassing:

a. voor ijzer en staal dienende ter verpakking;

b. indien de aflevering en het vervoer geschieden in opdracht van autoriteiten behoorende tot het Nederlandsche leger of de Nederlandsche marine;

c. voor ijzer en staal, dat bestemd is voor eigen huishoudelijk gebruik voor hoeveelheden minder dan 50 K.G.;

d. voor ijzer en staal, dat bestemd is voor eigen gebruik voor hoeveelheden van minder dan 50 K.G., waarbij geen overdracht van eigendom plaats heeft;

e. indien de aflevering en het vervoer geschieden door publieke diensten en spoor-, tram- of stoombootmaatschappijen, voor zoover deze aflevering en dit vervoer dienen tot overbrenging van ijzer en staal uit de magazijnen van die diensten of maatschappijen naar plaatsen waar het te hunnen nutte moet worden opgeslagen, verwerkt of gebruikt, een en ander zonder dat er overdracht van eigendom plaats heeft;

3°. van de verbodsbepalingen sub 1 gesteld, kan ontheffing worden verleend, zoo noodig onder daarbij te stellen voorwaarden, door het Uitvoerend Bureau van de Rijkscommissie voor de Distributie van IJzer en Staal, 's-Gravenhage (na te noemen het U. B.);

4°. de op het tijdstip van de afkondiging van deze beschikking door het U. B. reeds verleende vervoervergunningen, zijn vervallen;

5°. de handelaren, industrieelen en groote verbruikers, die voor eene geregelde toebedeeling van een aandeel in den te verwachten aanvoer uit het buitenland in aanmerking wenschen te komen, kunnen door het U. B. tot wederopzegging als importeurs worden erkend, nadat door hen eene zekerheid is gesteld, waarvan het bedrag wordt bepaald door het U. B. en eene verklaring is afgegeven, waarbij het U. B. wordt gemachtigd om, bij niet-naleving door den importeur van de krachtens de Distributiewet 1916 of deze beschikking op hem rustende verplichtingen, die zekerheid geheel of gedeeltelijk verbeurd te verklaren ten bate van 's Rijks schatkist;

b. het stellen van zekerheid en het onderteekenen eener verklaring wordt niet gevorderd van als importeur te erkennen openbare lichamen of diensten;

c. van alle beslissingen, ingevolge dit artikel door het U. B. genomen, staat beroep open op den minister;

6°. ieder, die materialen in ijzer en staal, welke zijn vermeld in de bij deze beschikking behoorende lijst, uit het buitenland wensch in te voeren, is verplicht:

- a. om aan het U. B. daarvoor bestelbrieven aan te vragen;
- b. om aan het U. B. binnen 7 dagen na de ontvangst van de materialen, onder inlevering van de vervoervergunning, nauwkeurig mededeeling te doen van de op de bestelbrieven ontvangen zendingen ijzer en staal;
- c. om nauwkeurig mededeeling te doen van alle voorwaarden, ook die van afval bij de bewerking, van prijzen, waarvoor is gekocht en verkocht en van alle andere gegevens, welke het U. B. van hem mocht verlangen in het belang van de contrôle op de aflevering van ijzer en staal en van eene billijke verdeling daarvan;
- d. om tot staving van de sub b en c bedoelde gegevens desverlangd facturen en andere bescheiden aan het U. B. over te leggen;
- e. om de door den minister gemachtigde of door het U. B. aangewezen personen in hunne bedrijven of zaken toe te laten, boek- en voorradencontrôle op eerste aanvraag toe te staan en, voor zoover noodig, daarbij behulpzaam te zijn;
- f. om bestelbrieven en vervoervergunningen, welke niet worden benut voor de materialen, waarvoor zij zijn afgegeven, onverwijld weder aan het U. B. in te leveren;

7°. a. het U. B. is bevoegd om stempelgelden te vorderen voor de sub 6 bedoelde bestelbrieven; die stempelgelden bedragen ten hoogste f 2.50 per ton materiaal, waarover de bestelbrief loopt;

b. betaalde stempelgelden voor bestelbrieven, welke niet kunnen worden benut, worden niet teruggegeven;

8°. het U. B. is bevoegd voorschriften te geven en modellen vast te stellen voor de tot dat bureau te richten aanvragen, verzoeken, opgaven en dergelijke.

De belanghebbenden zijn verplicht die voorschriften en modellen te volgen.

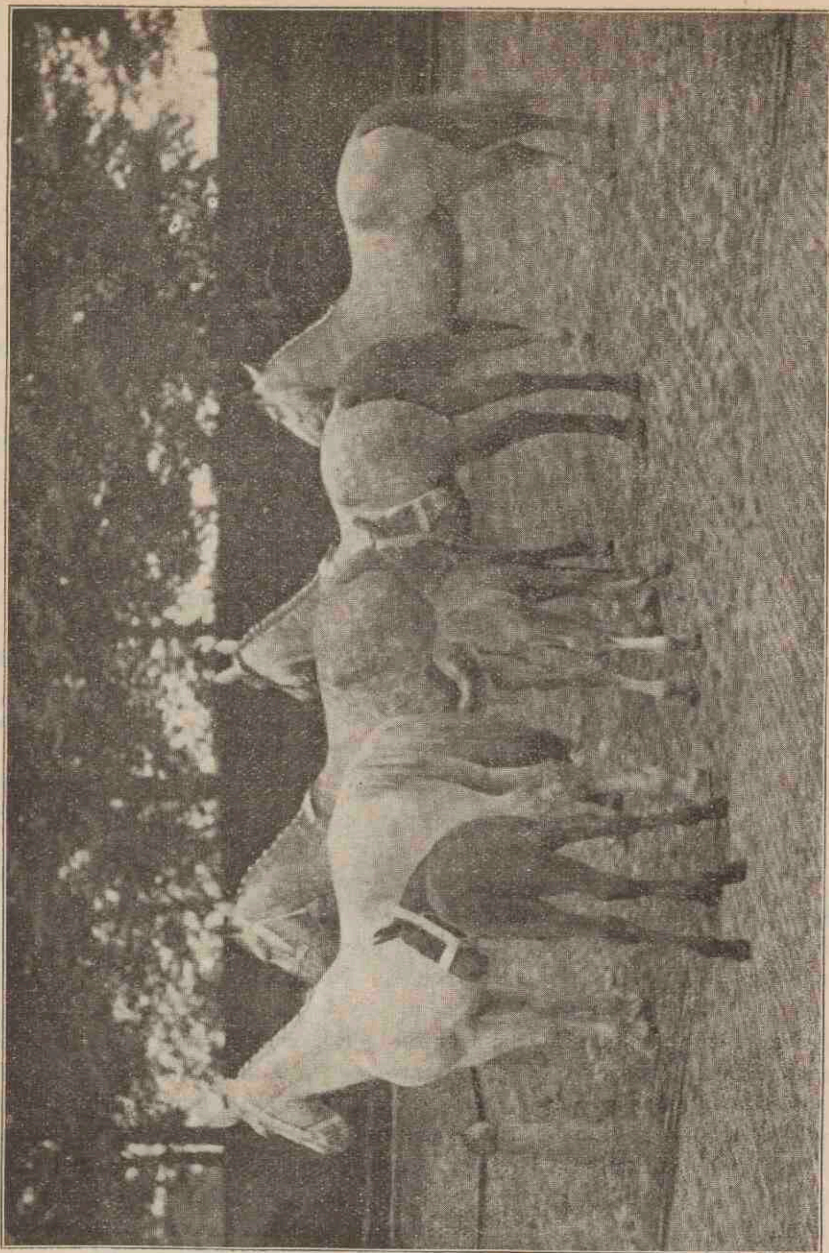
(St.Ct.)

ELISE I, No. 824 N. S. Tg. (Hb.)

Nevenstaande afbeelding is eene reproductie naar een in Juli 1916 te Zutphen genomen foto van Elise I met 4 dochters en 1 kleindochter, welke foto bijzonder gelukkig is geslaagd. De langzamerhand met eere wit geworden Elise staat op de afbeelding an de linkerzijde.

Elise I, v. Fred. W. Paul II Geld. P. S. no. 62, M. d. v. Jacob G. P. S. no. 32, is in 1903 geboren bij M. de Wed. D. J. B. R Emmelink te Steenderen en is thans het eigendom van den heer J. J. C. R Emmelink te Steenderen. Ze heeft getoond een uitstekende fokmerrie te zijn. Als 2-jarige gedekt, heeft zij vanaf 1906 telken jare een veulen gebracht, waarvan de laatste 9 in het veulenboek zijn ingeschreven. Elise verwierf in de jaren 1906 tot en met 1909 met haar veulen telkens een premie van f 60 en in 1910 f 80.

Hare mede afgebeelde afstammelingen zijn (van links naar rechts): Coba II no. 576, Lucie 528 en Olympia 526 N. S. Tg. Elise's veulen van 1916 staat aan haar linkerzijde. Het tweede veulen staat achter hare moeder Coba II.

Mededeelingen over het smidsvak, vallende buiten het hoefbeslag.

Een verbeterde schroefbout. Schroeven op schroefbouts, die aan trilling blootgesteld zijn, loopen op den duur onvermijdelijk los, zoodat ze gecontroleerd moeten worden of op allerlei omslachtige wijzen vastgezet dienen te worden. In Amerika is nu een bout geconstrueerd, die wel iets duurder is dan de gewone, maar die toch het genoemde euvel voorgoed verhelpt. Er is n.l. een groef in de lengte aangebracht, waarin een reep zacht metaal past, b.v. koper of aluminium. Bij het opschroeven van de schroef snijdt deze gemakkelijk het ontbrekende gedeelte van den draad in het weeke metaal, dat dicht bij den kop van den bout dikker wordt en zoodoende veroorzaakt, dat de schroef goed vast loopt. Bovendien is dan het uiteinde van het stuk heel gemakkelijk om te buigen, zoodat er geen mogelijkheid meer is dat de moer vanzelf losgaat. Met een goeden sleutel kan de moer

weer losgedraaid worden, terwijl door het inzetten van een nieuw reepje zacht metaal de bout opnieuw bruikbaar wordt. De moer blijft altijd opnieuw te gebruiken.

— *Nieuw soldeermetaal.* Als soldeermetalen, die aan hooge eischen voldeden, werden tot dusverre uitsluitend blanke metalen beschouwd, welke tin als grondmetaal bevatten. Het gebruik van lood in plaats van tin, stuitte op groote moeilijkheden, die hoofdzakelijk op de gebrekkige geschiktheid van het lood voor legering berustten. Men kent wel talrijke lood-antimoniumlegeringen (de zoogenaamde harde loodsoorten), doch deze bezitten lang niet de hardheid van de blanke metalen; een meerdere toevoeging van andere hard-makende metalen, veroorzaakt echter meestal een ontbinding der legeringen. Men kan dit euvel evenwel vermijden, wanneer men volgens het procédé van een in Rijnland gevestigde firma, aan het lood een evenredige hoeveelheid cadmium toevoegt. De geschiktheid van het lood als legeringsmiddel wordt daardoor beduidend verhoogd. Door toevoeging van mengaan of ferromengaan, gelukt het uniforme legeringen te maken, die dezelfde goede eigenschappen hebben als die waardoor zich de bekende tin-blank-metalen onderscheiden. Een uitstekend blank legermetaal, zonder toevoeging van tin, kan men volgens dezelfde firma verkrijgen, door in gesmolten lood een weinig calcium door onderdompeling op te lossen en aan deze legering nog eenig cadmium en bismut toe te voegen. Een op die wijze vervaardigd legeringsmetaal evenaart volkomen het beste en duurste tin-blank-metaal en is met het oog op de geringe kosten, die aan de bereiding verbonden zijn, ook na den oorlog van groot economisch belang.

— In alle landen van Europa heerscht gebrek aan *benzine en petroleum*, hetgeen vooral op het gebruik van auto's een nadeeligen invloed heeft. Ook in Engeland is een tekort aan benzine, al heeft dit land nog een belangrijken aanvoer, die echter voor een gedeelte in beslag genomen wordt voor het leger. Reeds vóór den oorlog stegen de benzine-prijzen sterk, hetgeen in Amerika en vooral in Engeland er toe geleid heeft om te zoeken naar een goed model stoomauto of stoomvrachtwagen. Feitelijk is de kwestie voor langzaam rijdende wagens (tot ongeveer 25 K.M. per uur) in Engeland opgelost, zoodat in Londen reeds een groot aantal „bussen” rijden, die een complete stoominstallatie bevatten, welke gestookt wordt met steenkool en waarvan de gebruikte stoom weer in den ketel terugkomt. Verder rijden er in Engeland een groot aantal last-auto's, die ook door stoom gedreven worden en die veel minder kosten in het gebruik dan de benzine-auto's vóór den oorlog. Zelfs komen er berichten uit Engeland over het gebruik van cokes in dergelijke wagens, waardoor een enorme besparing (60 pct. op den prijs van benzine vóór den oorlog) verkregen wordt. De gewone stoomauto's verspreiden op straat een klein beetje rook, die echter lang zoo hinderlijk niet is als de verbrandingsproducten der benzine. De stoombussen geven een volkomen reukeloos verbrandingsproduct, terwijl ook de nieuwe cokeswagens volkomen reukeloze gassen afgeven. In Amerika is een stoomauto uitgevonden, waarbij de stoomketel vervangen is door een bijzonder buizenstelsel, dat verhit wordt door een petroleumvlam. Deze wordt electrisch ontstoken. Ook hier wordt de gebruikte stoom weer gecondenseerd en in

de buizen gespoten. Doordat die stoom olie met zich meevoert wordt afzetting van ketelsteen tegen den wand der buizen voorkomen, maar ontstaat dit lastige product in den vorm van kleine schilfers, die door den stoom zelf meegevoerd en in een speciale afdeeling gedeponceerd worden. De wagen is in een minuut aan te zetten en, als ze bijna voortdurend in gebruik is en de buizen dus heet blijven, kost het opnieuw in beweging brengen geen tijd. Verder wordt aangegeven, dat de snelheid willekeurig geregeld kan worden, vanaf één kilometer per uur tot een snelheid die even groot kan zijn als van de normale auto's. Deze nieuwe constructies zijn voor alle landen van groot belang, vooral wanneer de goedkoope cokes (b.v. in fijn-gemalen toestand) als brandstof gebruikt kan worden.

(u. *Haagsche Post*, 22 Sept. '17.)

ADVERTENTIËN.

Schroefpunten

16000 stuks kleine puntjes met $\frac{3}{8}$ draad, scherp, spits en stomp,
ter overname aangeboden.

Adres: **G. J. ROLINK,**
Rijksonderwijzer-hoefsmid te Enschede.

Wegens opheffing van het artikel tegen zeer voordeeligen prijs
TE KOOP:

Hoefnagels Cste:	No. 6	$7\frac{1}{2}$	10
	9	4	1 Mille.
Schroefkalkoenen:	$\frac{13}{13}$ Spits	$\frac{13}{13}$ Beitel	
	1100	700	stuks.
	$\frac{13}{18}$ Stomp	$\frac{13}{18}$ Spits	
	350	100	stuks.
H. Patent:	$\frac{11\frac{1}{2} \times 13}{100}$	$\frac{13 \times 15}{100}$	stuks.
Hoek:	$\frac{11\frac{1}{2} \times 13}{1950}$	$\frac{13 \times 18}{200}$	stuks.
Holkeel met gat:	$\frac{11\frac{1}{2} \times 13}{1200}$		stuks.

Vraagt ons prijs, of zendt Uw hoogste bod aan:

Fa. HEENK & WEFERS BETTINK,
Damstraat 15 _____ **HAARLEM.**

Specialiteit in Artikelen voor **HOEFBESLAG.**

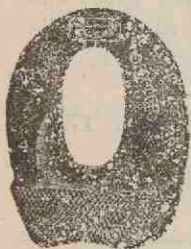
Telegram-Adres
BAX Jufferstraat
Rotterdam.

Meest uitgebreide sortering prima blanke
Ster-Hoefnagels, meer dan 60 verschillende voorradig.
Speciale fijne Nagels voor Renpaarden enz.
— Billijke prijzen. —

Intercommunaal
Telefoon
No. 1355.

NIEUWE AMERIKAANSCH E HOEFZOLEN

voordeelig, gemakkelijk in gebruik. — *Kunnen niet loslaten.*

Merk „Dexter”,
met *flink* hielstuk.

Merk „Pacific”,
met *zwaar* hielstuk.

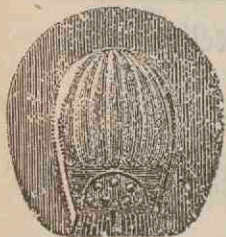
Merk „Rambler”,
in *witte en grijze*
Caoutchouc,
op *leder* opgenaaid
met *flink* hielstuk,
voorradij van 4½
tot 6½ Eng. dm.

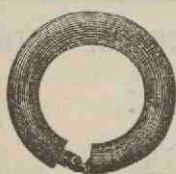
Merk „Chicago”,
geheel Caoutchouc
met één stuk met
zwaar hielstuk
voor *zware* paarden,
voorradij van
tot 7½ tot 7¾ Eng. dm.
uiterste breedte buitenkant
ijzers gem.

Open zolen uit één stuk kunnen dus onmogelijk loslaten, bijzonder aanbevelenswaardig, prijzen zeer billijk, voorradig in 11 maten van 4½ tot 6½ Eng. dm., niterste breedte buitenkant ijzers gemeten.

uiterste breedte buitenkant ijzers gem.

Dichte Luchtdrukzolen, in 10 maten, voor- en achterijzers, voorradig.

Strijkringen met riempje.

Gewone
Engelsche Hoefzolen
op Leder,
„Safety pad en
Frogpad”.

Engelsche Hoefzolen
A. en D. & H.

Hoefranden.

Open Caoutchouc zool, merk B. V., in 7 maten, voor- en achterijzers voorradig.

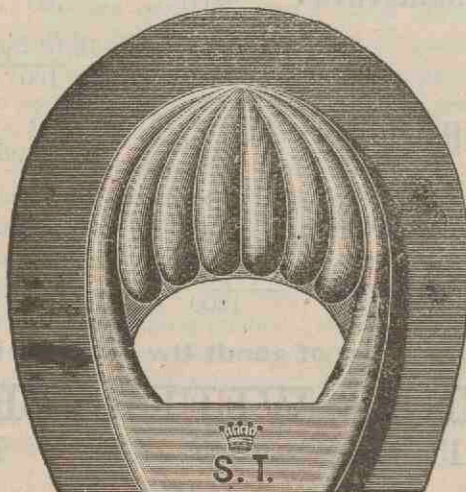
Gemaakte Hoefijzers, Rits- en Stampmodel, uitsluitend beste kwaliteit ijzer; in 9 maten voorradig.

Ijs- of Scherpnagels in 12 soorten.

Opruimers voor Schroefgaten.

Schroeven en Stiften in alle modellen; tijdige bestelling gewenscht.

Touwijzers in verschillende maten.

Open Luchtdrukzool

in 8 verschillende maten voorradig.

Caoutchouc Hielstukken.

Kunsthorn.

Hoef tangen.
Renetten (rechts en links).
Hoefraspen.
Houwklingen.
Hoefhamers.

Las- of Welbladen en Poeder om ijzer en staal te wellen.

Men lette op het echte merk S T met kroon.

EEN EN ANDER OVER HET HOEFBESLAG IN DE
PROVINCIE OVERIJSSSEL,

door

Dr. Gallandat Huet, Kap^t. Paardenarts.

I. Twente.

Als derde provincie zullen we Overijssel laten volgen en wel beginnen met Twente. Deze aldus genoemde streek wordt in het oosten begrensd door de 70 M. hooge Tankenberg; zij loopt dan glooiend naar het westen af en wordt hier weer door een berg, de 76 M. hooge Haarerberg, van de landstreek Salland gescheiden. De bodem bestaat uit gemengd diluvium: zand en grintgronden, beekklei, moerasveen en hoogveen.

Twente is eigenlijk één groot heideveld met vele en groote bosschen beplant, waarvan het statig geboomte een machtigen aanblik geeft. Dit deel van Twente doet nog denken aan het landschap van voor twintig eeuwen, terwijl de steden met de reusachtige fabrieken geheel den nieuwen tijd weergeven; alzoo vindt men hier als het ware de vereeniging van den ouden en den nieuwen tijd. De aanwezige steden met hare vele dreunende en gonzende fabrieken geven het recht te spreken van „het Nederlandsche industriegebied”, waarvan Hengelo het middelpunt is en Enschedé den eeretitel draagt van „Nederland's Manchester”.

In de geschiedenis heeft deze landstreek nooit een overwegende rol gespeeld; zij werd als het ware vergeten en is dan ook uitsluitend door de opkomst der fabrieken een der belangrijkste streken van ons vaderland geworden.

Treffend is dit neergelegd in de volgende versregelen:

Aan Twente.

Vergeten oord, door slag noch strijd
Der faam gewijd
In 't grijs verleden;
Gewest,
Waar 't oud Gemeenebest (de Republiek)
Te schaarsch den blik op hield gevest,
Hoe schoon is, Twente! uw krachtig heden!
Al deelt ge ook in de weelde niet,
Die stroom of zee uw zustren biedt,
Die Salland streelt en Vollenhoven,
Van welvaart krimpt uw bruin verschiet:
Uw hof gaat vast uw hei te boven!

A. **Enschede** zou men hoofdstad van Twente kunnen noemen, als zijnde verreweg de grootste der talrijke rondom liggende fabriekssteden. Enschedé behoort tot de zeer oude steden van ons land; zij wordt het eerst vermeld in den schenkingsbrief van Bisschop Godebaldus in 1119, waarbij het patronaat over de kerk te Anescedte geschonken werd aan het kapittel van St. Pieter te Utrecht. Op 15 December 1325 verleende Bisschop Johan van Driest aan Enschedé op het Huys te Ghore stadsrechten.

De kerk met toren op de groote markt, in den loop der tijden meermalen vergroot, verwoest en weer hersteld, dateert van 1100. In 1465 werd Enschedé op last van Bisschop David van Bourgondië een verdedigbare vesting, omringd door een binnen- en buitengracht, gescheiden door een wal op welker kruin een palissadeering was geplaatst.

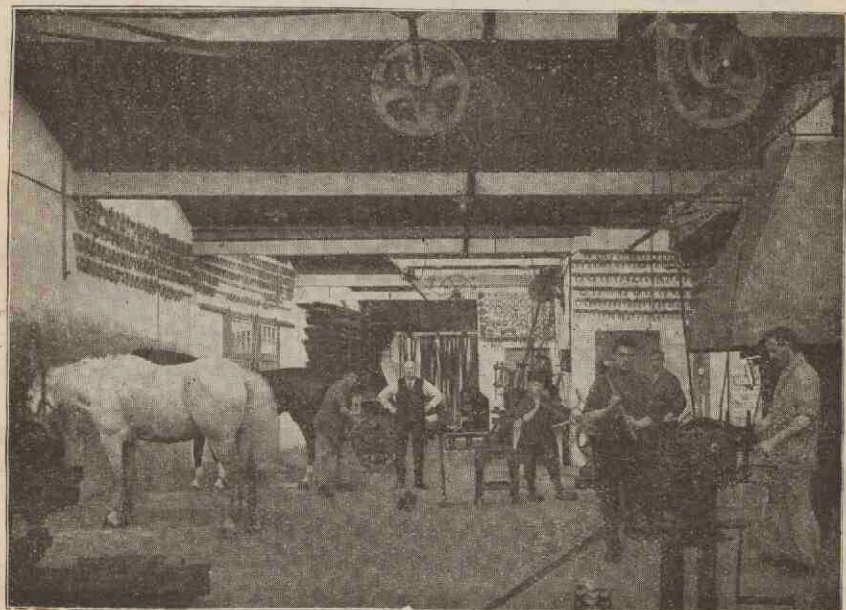
Later werden nog versterkingen aangebracht, en wel in 1532 werd door Hertog Karel van Gelder een blokhuis gebouwd om de invallen van de Bisschoppelijke troepen uit Oldenzaal tegen te gaan.

De stad werd heel dikwijls door branden geteisterd en daar alle huizen van hout waren, bleef er in den regel niets van over. Zoo werd het in 1517 geheel verwoest. Teneinde de ellende te lenigen, verleende Bisschop Filips van Bourgondië het recht om twee jaarmarkten te houden. Het laatst brandde de stad af den 7en Mei 1862; een gedenkteeken werd op de markt geplaatst ter herinnering aan deze ramp.

Reeds in de 18e eeuw begonnen de fabrieken zich te ontwikkelen en zoo waren in 1795 reeds 39 fabrikanten van bombazijn en linnens in Enschedé; in 1836 werd de eerste fabriek er met stoom gedreven; in 1859 waren er 32 fabrieken met 1200 arbeiders; er werden toen jaarlijks 7.812.000 Nederlandsche ellen gefabriceerd. De groote vooruitgang in de textielnijverheid dateert echter van 1874, toen de differentieele rechten in Indië werden afgeschaft; nu was aan de waren een voordeelig afzetgebied gewaarborgd en breidden de fabrieken en daarmee de stad zich enorm uit, zoodat ze nu bijna 35000 inwoners telt. Energieke mannen als van Heek, ter Kuile, Menko, Jannink, Scholten, Blijdenstein e.a. hebben de gemeente tot grooten bloei gebracht en tevens tot welvaart, daar er veel voor de arbeiders wordt gedaan, met het doel hen op hooger maatschappelijk peil te brengen.

Op hoefbeslaggebied is Enschedé belangrijk, daar het een streek is waar veel paarden zijn, zoowel in de gemeente als bij de landbouwers in de omgeving. Dit getal zal zich ook regelmatig vergrooten, daar de bedrijven, door vermeerdering van ontginningen, steeds belangrijker worden.

De landbouwende bevolking is hier ook goed onderlegd; dank zij de bemoeiingen der landbouwmaatschappijen en de zoo talrijke cursussen op landbouw- en veeteeltgebied, vindt men hier niet het achterlijk onverschillige dat helaas op sommige andere plaatsen zoo'n rem vormt voor de ontwikkeling der paardenfokkerij en zooals van zelf spreekt ook voor het hoefbeslag. Er werd mij verzekerd dat niet alleen als regel de boerenpaarden op tijd op beslag kwamen, doch dat ook vaak de hulp van den smid werd ingeroepen voor veulens, en juist het besnijden van veulenhoeven kan zoo vaak nog een zich ontwikkelenden verkeerden stand helpen tegen te gaan.

Voorgevel en interieur van de smederij van G. J. Rolink te Enschedé.

De gemeente Enschedé heeft 590 paarden; hiervan heeft de gemeentereiniging er 25, alle Belgen van zwaar type. Verder zijn er verscheidene stalhouders, tevens sleepers, die van 10 tot 30 paarden hebben, en nog enkele met een kleiner aantal; de meeste fabrikanten hebben meerdere paarden in hun bedrijf, terwijl men het aantal luxepaarden wel op 50 mag rekenen, terwijl het aantal ponies van de verschillende venters, als melkslijters, groentenhandelaars e.a., wel op 100 geschat mag worden.

Uit de omgeving komen ook zeer veel paarden in beslag en wel uit de groote gemeente Lonneker, welke bijna 18000 zielen telt en nagenoeg 1100 paarden heeft.

Tot deze gemeente behooren vele dorpen en gehuchten, als Boekelo, Broekheurne, Deurningerstraat, Driene, Esmark, Glanerbrug, Kuipersdijk, Eschmarke, Ribbelerbrink, Rietbeek, Tweekelo, Tweekelerveld, Usselo en Wooldrikshoek. Alle paarden zijn heden ten dage geregistreerd en van loodjes voorzien, teneinde het verbod van uitvoer beter te kunnen handhaven.

De hoefsmeden zijn vereenigd in een bond, waarvan de heer Rolink voorzitter is; verdere leden zijn de heeren Wisseborne (Oldenzaalsche straatweg), Effting en Rondhuis (Hengelbsche dwarsstraat), Walter (Bleekerstraat), Leppink (Gefferstraat), Kolenbrander (Roomweg) en Goossens (Oranjestraat). Hiervan zijn de heeren Rolink, Wisseborne, Effting en Rondhuis verreweg de voornaamste hoefsmeden, terwijl ook de heer Jonkers in de Balanderstraat, die geen lid van den bond is, veel paarden beslaat. De overige genoemden beslaan alle paarden, doch niet als hoofdzaak in hun bedrijf. De eerstgenoemden zijn allen gediplomeerd, terwijl ook van de overigen de meeste een vakopleiding hebben genoten.

Dit jaar waren nog de volgende minimum-prijzen vastgesteld, waaraan stipt de hand werd gehouden.

Vierkant vlak beslag voor een gewoon boerenpaard *f* 2.50, id. met stoot en kalkoenen *f* 3; voor zware paarden respectievelijk *f* 3.30 en *f* 4; balkijzers voor een gewoon boerenpaard *f* 1.20 per stuk, voor een zwaar paard *f* 1.50.

Deze prijzen zijn op 20 October l.l. herzien en bedragen thans:

minimum-prijs voor vlak beslag van een boeren- of stalhouderspaard *f* 3, voor hetzelfde paard ijzers met stooten *f* 3.40 en het verleggen der ijzers *f* 1.50. Voor een kleine poney bedragen deze prijzen respectievelijk *f* 2.80, *f* 3.10 en *f* 1.40.

Luxe- of rijtuigpaarden zijn hooger in prijs, alsook de Belgen, waarvoor de prijs belooft van 4 tot *f* 6, al naar gelang van de zwaarte en van het beslag met of zonder stooten.

Het goede van een bond komt hierbij uit; door eensgezindheid kan men aldus bereiken dat men niet onder de markt behoeft te werken en door een algemeen volgen van dezelfde prijslijst is het publiek er spoedig aan gewend en mede verzoend.

Alle bazen werken met personeel; de grootere zaken, evenals de kleinere, gemengde bedrijven, hebben tot 8 knechts aan het werk, die echter niet alle aan de paarden werken.

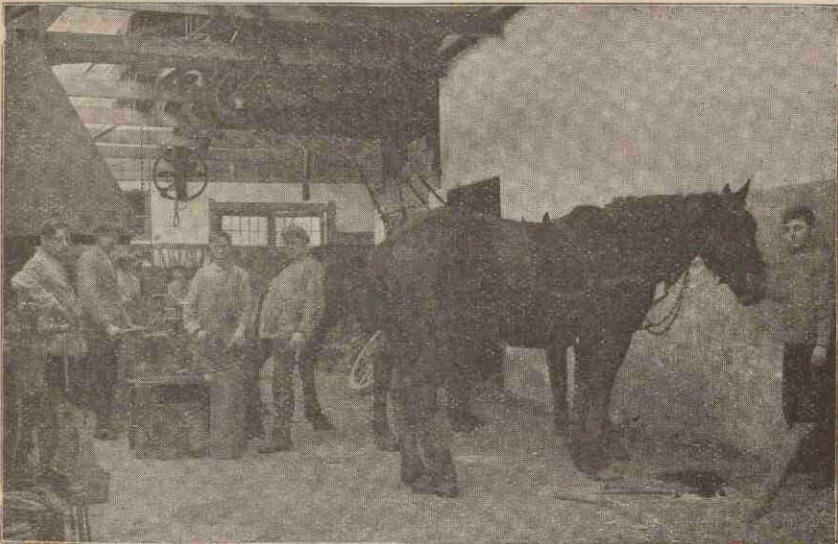
Bij den heer Rolink was o.a. een Belgisch geïnterneerde, gediplomeerde hoefsmid werkzaam.

De werktijd is van half 7 's ochtends tot half 7 's avonds en bij enkelen van

6 tot 6; hiervan gaat 's morg. en 's avonds een kwartier af voor het broodeten en 's middags van 12 tot 1 $\frac{1}{2}$ is het schafttijd.

De knechts komen als jongen in de smederij op een weekloon van f 1, tot f 4 opklimmend; zoodra zij iets meer presteeren komen zij op uurloon, dat opklimt tot 26 cts. per uur, terwijl in dezen tijd f 1 per week extra wordt uitbetaald.

Het beslag zelf geschiedt uitsluitend uit de hand; noodstallen zijn niet meer aanwezig of worden althans niet meer voor het beslag gebruikt.

Voorgevel en interieur van de smederij van Efftink & Rondhuis te Enschedé.

Bij enkele Belgische paarden wil het nog wel eens voorkomen dat de noodstal gemakkelijk zou zijn, daar deze paarden er aan gewoon zijn; men is er echter tegen omdat het werk niet opschiet; een paard in den noodstal te beslaan, kost meer tijd; men kan niet zoo gemakkelijk de werkzaamheden verdeelen en tijdverlies is tevens ook geldverlies in een bedrijf. Door de goedkoope prijzen, die momenteel bestaan voor de machinale hoefijzers, wordt hier veel gebruik van gemaakt en waren de verschillende patroons hier ook mede tevreden, zoowel die uit de fabriek van Hippos als die van Helpman.

Zoo werden mij ook stampijzers vertoond van goed model uit de Zeeuwsch-Vlaamsche hoefijzerfabriek te Stoppeldijk van H. Kerckhaert, welke *f* 32 per 100 K.G. kosten.

Het ligt voor de hand dat, wanneer voor dezen prijs goed bruikbare ijzers te verkrijgen zijn, men het ongeveer even dure staafijzer niet gaat verwerken. Toch blijven natuurlijk handgesmede ijzers altijd nog noodig, als men alleen maar denkt aan zoolbeslag en aan de afwijkende ijzervormen die herhaaldelijk kunnen voorkomen. Het zoolbeslag, dat veel voorkomt, raakt leelijk in de knel door de moeilijkheid om aan zolen te komen; de heer Rolink vertelde mij veel open luchtdruk zolen te gebruiken, hetgeen vroeger betaald werd met *f* 5 voor de twee voorijzers met zolen. Nu worden het beslag en de zolen apart betaald, daar de zolen steeds moeilijker verkrijgbaar zijn. Zelf maken gaat ook niet gemakkelijk; het is zeer bewerkelijk om uit oude autobanden hoefzolen te maken en daarbij komt dan nog de vrees dat de paardenhouders zelf met hun oude autobanden bij den smid komen om ze onder de paarden te laten leggen.

Het beslag is bijna uitsluitend vlak; kalkoenen en stooten ziet men maar weinig meer; over de hoeven van de paarden valt niets te klagen, hetgeen wel voor een groot deel hiervan het gevolg kan zijn. Als winterbeslag ziet men uitsluitend stiften toegepast; deze werden den vorigen winter met 6 à 7 cent per stuk betaald. Over de verstrekte smee-kolen was men niet best te spreken; het gruis was nog het beste, doch daar de kolen langer liggen zijn zij voordeelijker; de prijs der kolen was bovendien 4 maal zoo hoog als voor de mobilisatie.

Wat de smederijen betreft, zoo waren de inrichtingen van de heeren Rolink en Effting & Rondhuis de grootste en best ingerichte. De zeer ruime lokalen met heel goede ventilatie en verlichting deden aangenaam aan en misten geheel de benauwde en rookerige atmosfeer die men als regel in een smederij aantreft. De smederij van den heer Rolink werd geheel electrisch gedreven, die van de heeren Effting en Rondhuis door middel van een gasmotor. De zeer ruime beslagplaats was van een houten bodem voorzien, terwijl de paarden naast elkaar tegen een blinden muur werden vastgezet. De vuren, 4 in getal, waren op een flinken afstand van de beslagplaats en de paarden gingen door een afzonderlijken ingang in de smederij in en uit. Het was werkelijk een lust zulke mooie bedrijven te zien en geen wonder ook dat zulke zaken druk beklant zijn.

De zaak van den heer Rolink bestaat sinds 1861 en werd eerst door diens vader gedreven. Pas in 1897 kwam de tegenwoordige patroon in de zaak, na gedurende verscheidene jaren in Antwerpen gewerkt te hebben en in

Brussel opgeleid te zijn, alwaar hem vanwege het „Institute du Gouvernement” een diploma werd uitgereikt. In 1906 volgde hij alsnog te Zutphen een cursus van de Geld.-Ov. Mij. v. Landb. en ging daarna in 1912 naar Utrecht, alwaar hij het diploma voor onderwijzer in praktisch hoefbeslag behaalde.

Smederij van J. L. Wisseborne,
Oldenzaalsche straatweg te Hengelo.

Door hem werd deelgenomen aan vele wedstrijden waar lauweren werden behaald, terwijl hij zelf cursussen gaf te Enschedé, te Hengelo en te Zwolle, waar hij te zamen ruim 70 leerlingen opleidde. Met recht is de heer G. J. Rolink een der corypheeën van het hoefsmidsvak te noemen en door zijn kennis en voorbeeld heeft hij veel ten nutte van het hoefbeslag in Twente gedaan.

Vermelden wij nog dat de smederij van den heer Wisseborne oorspronkelijk toebehoorde aan den heer Sanders, die de eerste gediplomeerde hoefsmid in Enschedé was.

Hetgeen ik van de smederijen te Enschedé gezien heb, alsmede de paarden die aldaar beslagen worden, heeft mij den indruk gegeven dat het hoefbeslag daar zeer goed wordt uitgeoefend, terwijl bovendien de patroons, die ik het genoeg had persoonlijk te spreken, mij de overtuiging

gaven dat zij veel belangstelling in hun vak hebben en dit is alhaast de beste waarborg voor een goede uitoefening ervan.

(Wordt vervolgd.)

KORTE MEDEDEELINGEN.

— **Begrooting van Oorlog 1918.** Deze staatsbegrooting vermeldt 1 hoefsmid-instructeur f 1350, 2 hoefsmiden-hulpinstructeur à f 1100 (alle 3 verbonden aan de Rij- en Hoefsmidschool te Amersfoort) en 36 hoefsmiden à f 300 (die bij de korpsen dienen en natuurlijk bovendien andere inkomsten hebben).

Onder de „vrijwilligers” zijn vermeld 1 hoefsmid-hulpinstructeur à f 1100 en 39 hoefsmiden à f 300 jaarsalaris.

— **Militaire Hoefsmidschool te Amersfoort.** In de tweede helft van October zijn geëxamineerd en geslaagd de miliciens der infanterie:

dat de geheele hoeveelheid doorgevoerde ertsen in de laatste jaren voor den oorlog ca. 8 millioen ton bedroeg. Bij onze vroegere gebrekkige handelsstatistiek is dit cijfer natuurlijk met de noodige reserve aan te nemen. De hoogovens zouden 500.000 à 600.000 tonnen erts verwerken per jaar. De hoeveelheid kolen, die voor deze verwerking in cokes moet worden omgezet, bedraagt ongeveer 250.000 ton. Door de Limburgsche kolenmijnen zal deze hoeveelheid in de naaste toekomst gemakkelijk te leveren zijn. Het totaalverbruik van ons land bedraagt 6 à 700 duizend ton ruw ijzer en halfabrikaten en dat van de scheepsbouwnijverheid 160 à 180 duizend ton. Voor een economische productie moet jaarlijks ongeveer 220.000 ton ruwijzer afgeleverd worden, welke hoeveelheid zonder uitbreiding der fabriek niet onbelangrijk kan worden overschreden. Van deze productie zullen 70 à 80 duizend ton als ruwijzer verkocht kunnen worden, terwijl voor de staalfabrieken 140 à 150 duizend ton beschikbaar blijft."

Deze staalfabriek, die behalve eigen hoogoven-ijzer, groote hoeveelheden andere grondstoffen verwerkt, zal per jaar 150 duizend ton kunnen afleveren, waarvan een hoeveelheid van 100 à 120 duizend ton voor scheepsbouwijzer beschikbaar is. De rest voor andere doeleinden.

Het kapitaal, benodigd om de zaak volgens de plannen te kunnen bouwen, is vastgesteld op 25 millioen gulden. De Regeering verklaarde zich bereid de indiening te bevorderen van een wetsontwerp, waarbij de staat aanneemt voor 7.5 millioen gulden deel te nemen in de onderneming op voorwaarde dat het overige bedrag van 17.5 millioen geplaatst is. De industriële, reeders-, handels- en finantiële kringen hebben zich alreeds voor belangrijke kapitalen verbonden, maar 17.5 millioen is een groot bedrag en men heeft — aldus de Schr. — terecht gemeend dit bedrag in een betrekkelijk kleinen kring te moeten plaatsen, hetgeen nader wordt toegelicht.

Aan het slot van het artikel zegt de heer Stork het volgende :

„De striemende zweepslagen van den oorlog hebben hier in tweeërlei opzicht ten goede gewerkt. Men wil om practische en zakelijke redenen trachten minder afhankelijk te worden van buitenlandsche leveranciers, waar het producten geldt, die hier te lande in een op gezonde basis gegrondvest bedrijf even voordeelig zijn te maken als elders. In den oorlog is onze afhankelijkheid het meest gevoeld, van daar de veranderde zienswijze bij velen. Men wil ook in industriële kringen de oprichting van de onderneming niet alleen om zakelijk voordeel, maar ook om meer ideële motieven, daar men in deze groote onderneming den sluitsteen ziet van het gebouw onzer, ondanks de ontzaggelijke moeilijkheden van dezen tijd krachtig omhoogstrevende scheepsbouw- en metaalnijverheid, samenwerkend met, en gesteund door, onze bloeiende scheepvaart en groot-industrie.”

De wenschelijke, feitelijk noodzakelijke, deelneming door den Staat voor 7.5 millioen in het benodigde kapitaal, wordt door Schr. nader in no. 97 van genoemde „Econ. Stat. Berichten” aangetoond.

— *Ruhr-kolenmarkt.* Aan een mededeeling v. d. waarn. consul te Essen Ruhr, in „Handelsberichten” van 8 Nov., ontleenen wij dat de kolenproductie

in October vrijwel op dezelfde hoogte van de daaraan voorafgaande maand is gebleven, doch tengevolge van het gebrek aan middelen van vervoer kon deze niet geheel aan de verbruikers worden afgeleverd, zoodat aan de mijnen weder voorraden ontstaan, die niet vervoerd kunnen worden. Behalve het verkeer te land, omdat het aantal aangevraagde wagons niet geleverd kan worden, laat ook het vervoer over water te wenschen, door het ongewenschte peil van het water in den Rijn in de tweede helft van October.

De basisprijzen der brandstoffen zijn onlangs met 3.60 Mk. per ton verhoogd. De basisprijzen voor de onderscheidene kolensoorten loopen van 33.60 tot 24.60 Mk. per ton (cokesgruis 13.60 Mk.). De verkoopprijzen zijn aanzienlijk hooger, naar gelang van den afstand en dus van de vrachtprijzen, die in aanmerking komen.

— *Steenkolen-, ijzer- en staalhandel in het district Liverpool.* Aangaande de steenkolen bevat het verslag van den consul te Liverpool o.a. het volgende:

Van 28 Juni af is ook een standaardprijs vastgesteld voor de verschillende kolensoorten, welke verscheept worden naar geallieerde en neutrale landen en eveneens voor bunkercolen voor Britsche en geallieerde schepen. Deze prijzen varieeren van 26/6 voor tweede qualiteit Lancashire- of Midland-kolen, tot 30/— voor beste Yorkshire, en tot 33/— voor beste Zuid-Wales-kolen. Gaskolen, anthraciet en slack zijn eveneens aan vastgestelde prijzen onderworpen en wanneer kolen verscheept worden door tusschenkomst van een agent, moeten de kosten van den handelaar hieraan worden toegevoegd.

Er kunnen geene kolen naar geallieerde of neutrale landen gezonden worden zonder uitvoervergunning van de regeering, welke vergunning verkregen wordt door tusschenkomst van eene sub-commissie van reeders, kolenmijn-eigenaars en handelaren, die de autoriteiten adviseeren de aanvraag tot uitvoer toe te staan of te weigeren. Gedurende de laatste drie maanden zijn groote hoeveelheden kolen naar Frankrijk en Italië uitgevoerd en zoowel leveringen als scheepsruimte werden gemakkelijker verkregen.

— *Frankrijk.* „Handelsberichten” van 8 Nov. bevat vervolgens een artikel over de opkomst van de staal- en ijzer-industrie in Normandië, ontleend aan een mededeeling van de Parijsche Kamer van Koophandel. — Hierin wordt aangegeven dat het voornaamste ijzererts- en hoogoven-gebied door den vijand is bezet, terwijl tengevolge van de mobilisatie arbeiders aan de andere hoogovens werden onttrokken, zoodat zich al dadelijk bij het uitbreken van den oorlog de dringende vraag voordeed hoe Frankrijk zich van het noodige gietijzer en staal zou voorzien. Men begon met het koopen van erts in Spanje en van staal in Amerika en Groot Brittannië. Achtereenvolgens werden ook de verschillende hoogovens weder aan het werk gebracht, zelfs die in de nabijheid van het front. Ook werden verschillende glasblazeries voor de metaal-industrie geschikt gemaakt en de steenkolenmijnen met meer energie ontgonnen, met name in Normandië.

Het is in deze landstreek, dat men zich nu ook met kracht op de staal- en ijzer-industrie is gaan toelleggen. Voorheen was alleen belangstelling voor de mijnvelden van Lotharingen, die naar schatting drie milliard tonnen ijzererts inhouden; thans wordt alles gedaan om het Normandische bekken

S. C. M. BAX. - 2, 4 en 6 Jufferstraat. - ROTTERDAM.

Specialiteit in Artikelen voor HOEFBESLAG.

Telegram-Adres
BAX Jufferstraat
Rotterdam.

Meest uitgebreide sorteering prima blanke
Ster-Hoefnagels, meer dan 60 verschillende voorradig.
Speciale fijne Nagels voor Renpaarden enz.
— Billijke prijzen. —

Intercommunaal
Telefoon
No. 1355.

NIEUWE AMERIKAANSCH E HOEFZOLEN

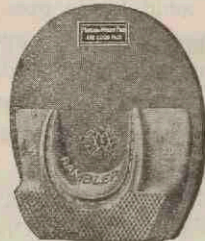
voordeelig, gemakkelijk in gebruik. — *Kunnen niet loslaten.*

Merk „Dexter”,
met *flink* hielstuk.

Merk „Pacific”,
met *zwaar* hielstuk.

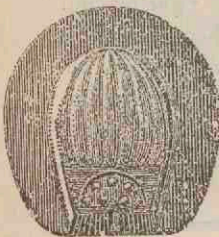
Merk „Rambler”,
in *witte* en *grijze*
Caoutchouc,
op *leder* opgenaaid
met *flink* hielstuk,
voorradig van 4½
tot 6¾ Eng. dm.

Merk „Chicago”,
geheel *Caoutchouc*
uit één stuk met
zwaar hielstuk
voor *zware* paarden,
voorradig van
7¼ tot 7¾ Eng. dm.

Open zolen uit één stuk kunnen dus onmogelijk loslaten, bijzonder aanbevelenswaardig, prijzen zeer billijk, voorradig in 11 maten van 4½ tot 6¾ Eng. dm., uiterste breedte buitenkant ijzers gemeten.

uiterste breedte buitenkant ijzers gem.

Dichte Luchtdrukzolen, in 10 maten, voor- en achterijzers, voorradig.

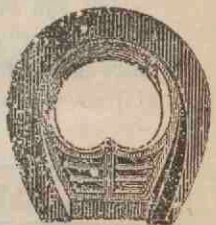
Strijkringen met riempje.

Gewone
Engelsche Hoefzolen
op Leder,
„Safety pad en
Frogpad”.

Engelsche Hoefzolen
A. en D. & H.

Hoefranden.

Open Caoutchouc zool, merk B. V., in 7 maten, voor- en achterijzers voorradig.

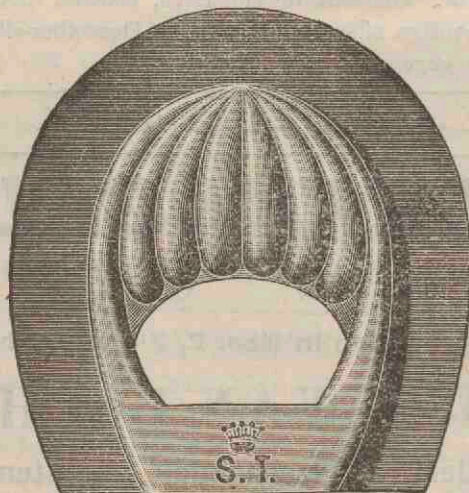
Gemaakte Hoefijzers,
Rits- en Stampmodel,
uitsluitend beste
kwaliteit ijzer;
in 9 maten voorradig.

Ijs- of Scherpnagels
in 12 soorten.

Opruimers voor
Schroefgaten.

Schroeven en Stiften
in alle modellen;
tijdige bestelling
gewenscht.

Touwijzers in
verschillende maten.

Open Luchtdrukzool

in 8 verschillende maten voorradig.

Caoutchouc Hielstukken.

Kunsthorn.

Hoef tangen.
Renetten (rechts en links).
Hoef raspen.
Houw klingen.
Hoefhamers.

Las- of Welbladen en
Poeder
om ijzer en staal te
wellen.

Men lette op het echte merk S T met kroon.

EEN EN ANDER OVER HET HOEFBESLAG IN DE
PROVINCIE OVERIJSSSEL,

door

Dr. Gallandat Huet, Kap^t. Paardenarts.

Twente (Vervolg).

B. Hengelo is het centrum van Twente, een moderne fabriekstad met ruim 20.000 inwoners. Men vindt er de alom bekende machinefabriek van de Gebr. Stork & Co., de Koninklijke weefgoederenfabriek, een electricische centrale (H. E. E. M. A. T^o.) die haar stroom tot zelfs in Gelderland levert, een flinke gasfabriek, een ijzergieterij, een damastweverij, een fabriek ter vervaardiging van kantstoffen, een zuivelfabriek, een groote spinnerij, een bierbrouwerij en andere groote bedrijven.

Dat men behalve het bouwen van groote fabrieken ook andere groote werken aandurft, blijkt uit de nieuwe schouwburg, die alleen een ton gouds kost, en uit het tuindorp „t Lansink”, een keurig aangelegd, zeer hygiënisch gebouwd villa-park.

Ook op paardengebied is Hengelo niet onbelangrijk; de gemeente telt plm. 500 paarden, terwijl mede uit de omliggende dorpen Berkum, Oele en Woolde vele paarden in de stad beslagen worden.

Van de paarden, die in de gemeente zelf thuis behooren, zijn er vele van zwaar model, die ten dienste van de bedrijven gehouden worden; zoo heeft o.a. de machinefabriek Gebr. Stork & Co. er 10, de N.V. Land- en Boschbouwmaatschappij 15, de Petroleummij. 6, de Automaat 5, de bierbrouwerij 11, twee steenfabrieken ieder 10, de spinnerij 4 en de gemeentereiniging 10 paarden.

Dan heeft men verschillende stalhouders en sleepers, als Siewerink, Gebr. Wilmlink, van Buuren, Smithuis en Wezel, die elk plm. 12 paarden houden, en daarnevens is er nog luxe, hoewel ock hier veel door de auto vervangen is. Vooral hier in dit drukke bedrijfscentrum, waar een ieder haast heeft, waar met den tijd gewoekerd en zeer hard gewerkt wordt, daar was de auto een zeer welkome tijdsbesparing voor de fabrikanten om van huis naar de fabriek en terug te snellen en ook al door den drukken werkkring komt het paard als luxe tijdpassering niet veel in aanmerking.

Er zijn in de gemeente zelf nog 7 hoefsmeden; wel zijn alle in gemengd bedrijf werkzaam doch bij verscheidene is het hoefbeslag nog aanzienlijk. Het zijn de heeren firma G. M. ter Weer (Telgenstraat), Gebr. Brunink-

gref (op de Markt), H. Wilmink, van den Berg, L. Bevers, Koopman en Knoef. Van deze hebben de firma ter Weer en de Gebr. Bruninkgref zeer

Hoefsmederij van de Firma G. M. ter Weer te Hengelo.

groote bedrijven, waar veel paarden beslagen worden en waarvan men terecht als van bloeiende hoefsmederijen mag spreken.

Bijna alle smeden zijn gediplomeerd hoefsmid en zij zijn zonder uitzondering alle lid van den smedenbond.

Dit is de bond van smeden-patroons in Nederland, waarvan de stad Hengelo een eigen afdeeling heeft met de buurtschappen Borne en Delden. Zeer minutieus worden de bondsbelangen behartigd en de genomen besluiten nagekomen. In den heer ter Weer vindt de afdeeling een zeer ijverig en zaakkundig voorzitter. Dat de onderlinge concurrentie hier geen scheuring in den bond geeft, strekt de goede leiding tot eer, welke leiding er vooral op uit is om te voorkomen dat men elkander vliegen afvangt of met andere woorden elkander paarden afsnoept. Zoo zullen b.v. bij openbare feesten alle leden zich verplichten hunne zaken te sluiten, zoodat het niet mogelijk is dat de een wel werkt en de ander niet en degene, die zijn personeel vrij af geeft, de dupe wordt, doordat zijn klanten zich bij een ander laten helpen. Dat is een zeer goed beginsel. De vastgestelde prijzenlijst is tot in de kleinste bijzonderheden uitgewerkt en gedrukt bij elk der leden voorhanden. De op 12. Februari l.l. vastgestelde minimum-prijzen waren als volgt: vier-

kant glad beslag *f* 2.50, met kalkoenen *f* 2.60, id. met stoot *f* 2.80, elke stoot meer *f* 0.05; het verleggen van 4 ijzers *f* 1.20; 1 oud ijzer onderleggen *f* 0.35.

Des winters worden uitsluitend stiften, hier punten genoemd, gebruikt; het tarief hiervoor is: 4 nieuwe puntijzers met 12 gaten en 12 punten *f* 3.82, id. met 16 gaten en 16 punten *f* 4.26, id. met 4 stooten ingeweld in den toon *f* 4.56, elke nieuwe punt meer *f* 0.06, twee balkijzers *f* 2.15, prijs voor een ingeslagen ijznagel *f* 0.03, id. voor een ijznagel (gehaald) *f* 0.02, geharde punten per pak van 100 stuks *f* 5.

Op 3 Oct. l.l. werd in het Hotel de Keizerskroon te Borne een vergadering gehouden van de Afd. „Hengelo” (O.) van den bond van smedenpatroons en hierin werd o.a. het tarief hoefbeslag als volgt vastgesteld:

4 groote ijzers (boven 12 c. M. lengte, gewoon beslag) *f* 4.

4 kleine ijzers (12 c. M. en daar beneden, gewoon beslag) *f* 3.

4 ijzers met kalkoenen 20 cent meer.

4 ijzers verleggen *f* 1.50, 1 oud ijzer onderleggen *f* 0.50, voor elke stoot *f* 0.10, 2 nieuwe balkijzers *f* 2.75, punten scherpen per stuk *f* 0.02 $\frac{1}{2}$, voor elke losse geharde punt *f* 0.08, voor geharde punten per 100 *f* 7, 1 ingeslagen ijznagel *f* 0.04, 1 ijznagel gehaald *f* 0.03, 1 puntgat boren *f* 0.05.

De werktijden zijn als volgt geregeld: van 's morgens 6 tot 's avonds 7, met een kwartier rust om 9 uur en om 5 uur, en een schafttijd van 12 tot half 2, terwijl des Zaterdag om half 5 geëindigd wordt.

De knechts worden hier op weekloon aangenomen en verdienen van *f* 13 tot *f* 15.50.

Het beslag zelf is uitsluitend uit de hand en noodstallen zijn niet meer aanwezig. Ook hier wordt veel met machinale ijzers gewerkt, doordat deze goedkoper zijn en omdat men tevreden is met de tegenwoordig afgeleverde ijzers van Hippos en Helpman.

Het opbraden van oude ijzers werd hier, evenals te Enschedé, als te kostbaar beschouwd en niet gedaan.

Aangenaam was het te zien en te vernemen dat bijna uitsluitend vlak beslag wordt ondergelegd, niet alleen bij lichte paarden doch ook bij de zware werkpaarden. Het is hier een uitzondering wanneer kalkoenen of stooten worden toegepast; het publiek heeft zich in deze gewonnen gegeven en zelfs de sleepers zijn er van overtuigd geworden dat de vlakke ijzers evengoed voldoen.

Het schijnt echter dat het vasthouden aan het beslag met stoot en kalkoenen voor zware trekpaarden niet zoozeer voortkomt uit een beweegreden als zouden de paarden hierdoor steviger op de beenen staan, dan wel uit een zuinigheidszoogpunt, daar zulke ijzers, vooral als staal is ingeweld, lang niet zoo vlug slijten en dus vernieuwing niet zoo spoedig noodig is. De voerman denkt er dan echter niet bij wat zulk een paard „op stelten” meer zal slijten aan beenwerk en gangen. Ik noem het echter een overwinning voor den smid wanneer hij het vlakke beslag als regel bij alle paarden kan onderleggen.

Wat de bedrijven zelve betreft, zoo werken alle met een of meer knechts, de heer ter Weer zelfs met 13, waarvan echter slechts drie die paarden beslaan.

De zaak der firma ter Weer bestaat reeds 60 jaar en is de oudste in Hengelo; het is een prachtzaak, geheel electrisch gedreven, waar behalve het hoefbeslag zeer veel kunstig smeedwerk vervaardigd wordt en o.a. een laschinrichting is. De zeer gunstige ligging wordt terecht benut doordat de cursussen in hoefbeslag hier geregeld gehouden worden. De groote lokalen met 6 electrisch gedreven vuren bieden hiervoor een uitnemende gelegenheid en de afzonderlijke beslagloods, overdekt en geheel afgescheiden van de smederij, heeft een houten vloer, ruim bovenlicht, benevens een electrisch looplicht en een afzonderlijken in- en uitgang; dit alles maakt het als het ware tot een model-inrichting. Doorgaans worden er plm. 70 paarden 's weeks beslagen; hieruit blijkt voldoende dat de cliëntèle ook de inrichting weet op prijs te stellen.

Daar waar de patroons goed onderlegd zijn, waar een goede harmonie onder hen heerscht en waar zij door aaneensluiting en onderling overleg bij het beslaan van hunne paarden uitsluitend naar hunne eigene vakinzichten te werk kunnen gaan, daar kunnen de paardenhouders gerust zijn en is het hoefbeslag goed verzorgd.

Evenals Twente met zijne fabrieken modern is, zoo is ook in Enschedé en Hengelo het hoefbeslag in handen van vooruitstrevende en bekwame vaklieden en mag als zoodanig ook modern genoemd worden.

VORMVERANDERING VAN DE ACHTERSTE HOEFHELFT, DOOR SMALLE EN DOOR TE WIJD GERICHTE IJZERTAKKEN.

In mijne omgeving kan men dagelijks de gevolgen van te smalle en te wijd gerichte takeinden der ijzers waarnemen, zoowel bij levend materiaal als bij doode hoeven.

Verschillende factoren werken deze fouten in de hand.

1°. zijn er smeden, die in de meening verkeeren dat nauw passen der ijzertakken leidt tot vernauwing van de achterste hoefhelft en ruim passen, of liever wijd gerichte takken, den hoef de gelegenheid geeft zich flink uit te zetten;

2°. zijn er machinale ijzers in den handel met smalle takken en worden deze onder voeten gelegd, die hiertegen niet bestand zijn;

3°. zijn er smeden, die de takeinden der ijzers zeer uitrekken, om hierdoor materiaal te sparen en zodoende van een klein stuk ijzer een groot hoefijzer te maken;

4°. wordt den smeden in het algemeen voorgehouden „flink ruim beslaan en het ondersteuningsvlak aan de zwaarst belaste (dit is de kleinste) hoefhelft vergrooten.” Dit heeft zijn goede zijde, vooral bij zware werkpaarden; tevens wordt de stand vaster. Het is echter af te keuren, indien het vergrooten van het ondersteuningsvlak een vernauwing van de achterste hoefhelft ten gevolge heeft, doordat de hoef geen voldoende steun vindt op het ijzer, zooals dit bij te wijd passen der ijzertakken het geval kan zijn.

* * *

Bij een hoef, die zoo wijd is in de achterste hoefhelft, dat de verzen-draagrand verder uitstaat dan de verzenkroonrand, zal men in den regel

niet trachten het ondersteuningsvlak te vergrooten, doch wel bij hoeven met lage verzenen, ingetrokken wanden en ondergeschoven verzenen. Nu ziet men in de praktijk, dat juist die hoeven waarvan men het ondersteuningsvlak in de achterste hoefhelft meestal vergroot, hiertegen het minst bestand zijn en er dikwijls ernstige nadeelen door ontstaan. Legt de smid onder zulke hoeven nu een ijzer met smalle takken, of een gewoon ijzer met zoo wijde takeinden, dat de buitenrand loodrecht onder den kroonrand komt, dan ziet men dat alleen de buitenste rand van den verzenwand op den binnenrand der draagvlakte van het ijzer ondersteuning vindt. Sommige smeden draaien tot overmaat van ramp ook nog de ijzertakken met een boog naar buiten en bereiken hiermede, dat de uiterste hoek van den wand (die veel sterker is dan de verzenwand) in het geheel niet op het ijzer draagt. Dat bij zoodanig ijzers-passen voor zulke hoeven, de steunsels en zooltakken in het geheel geen ondersteuning vinden, behoeft zeker geen nader betoog. De gevolgen blijven dan ook niet uit en men ziet, na verloop van tijd, verlengde verzenwanden die den straal insnoeren, naar onderen omgebogen verzenwanden, kleiner worden en inscheuren van de steunsels, doorzakken van de zooltakken, meer onderschuiven van de verzenwanden, met enkele woorden : een vernauwing van de achterste hoefhelft.

In den regel ziet men deze veranderingen aan de buitenhoefhelft het sterkst, daar meestal de buitentak ruimer wordt gelegd. Deze veranderingen treden niet altijd gelijktijdig op; het hangt er natuurlijk van af tot welke verandering de hoef neiging heeft, maar dat de achterste hoefhelft nauwer wordt, is heel gemakkelijk te begrijpen. Stramme gang of kreupelheid zijn dan ook dikwijls het gevolg en ten slotte is een balkijzer of een hoefzool noodzakelijk om weer verbetering te verkrijgen.

Nu de vraag: „Kan de smid deze gebreken en de gevolgen er van in vele gevallen niet voorkomen?” Dit zou voor den hoefsmid en den eigenaar van belang zijn. Naar mijn meening moet het antwoord bevestigend zijn. Zien wij de ondervlakte van een hoef, die nog nooit beslagen is geweest, dan bemerkt men dat verzenwanden, zooltakken, steunsels en straal, in één vlak liggen. Wanneer wij nu een ijzer zoodanig onderleggen dat verzenwanden, zooltakken en steunsels op het ijzer dragen, dan zullen bovengenoemde gebreken zich niet gemakkelijk voordoen.

Bij hoeven, waar deze vormveranderingen reeds zijn ingetreden, is het met een beetje overleg ook wel toe te passen. Wenscht men nu tevens het ondersteuningsvlak te vergrooten, dan kan men de takeinden wat verbreden, desnoods door de binnen-ondervlakte uit te pennen, zoodat de buitenrand op dikte blijft en toch ook de draagvlakte weer vlak is.

In den regel worden bij bovenbedoelde hoeven ter verbetering, en om pijnlijke gedeelten te kunnen ontlasten, balkijzers ondergelegd. Het verdient echter aanbeveling den balk niet te lang te maken, hetgeen men wel doet om het ondersteuningsvlak te vergrooten, want maakt men den balk te lang (te wijd) dan vindt de verzendraagrand ondersteuning op den binnenrand der draagvlakte van het ijzer; ook hierdoor kan kreupelheid ontstaan. Nu zou ter plaatse van verzendraagrand en steunsel het balkijzer wel opgestuikt en verbreed kunnen worden, doch dan wordt het te zwaar voor de meestal

zwakke voeten; de binnen-ondervlakte daar wat uitpenen zou beter zijn. Heeft men door het onderleggen van een balkijzer de verzenwanden, zooltakken en steunsels in zoover hersteld, dat deze weer mee kunnen dragen op het ijzer, dan is vaak de toestand van den straal door den druk van den balk minder gunstig geworden en zou men ter afwisseling een ijzer met verbrede takken kunnen onderleggen.

Ook zijn er hoeven, waarvan de toestand van den hoornstraal zoo ongunstig is, dat het gebruik maken van een balkijzer geen praktische waarde heeft.

Verder zijn er hoeven met ingetrokken verzenwanden, waarbij de toestand van den straal wel voldoende voor een balkijzer is, doch waarbij hiervan geen gebruik gemaakt kan worden, b. v. bij verbeening van hoefkraakbeenderen. Afgezien daarvan, dat zulke hoeven geen bevordering van het hoefmechanisme toelaten, is het ook beter geen balkijzer te gebruiken, doch wel een ijzer met verbreedden buitentak. Hierdoor is het mogelijk het ondersteuningsvlak te vergrooten en tevens verzenwand, zooltak en steunsel te ondersteunen.

De smid moet echter zorgdragen, dat de takken zoo zijn gesmeed en gepast, dat de straalschenkels niet in de knel komen.

Hoewel de verbeening van hoefkraakbeenderen en het daarmee in verband staande onderschuiven der verzenwanden, niet op rekening van te smalle en te wijd gerichte takken kan worden gebracht, verdient het toch aanbeveling bij dit gebrek geen gebruik van zulke ijzers te maken, daar dit heel spoedig kreupelheid kan veroorzaken.

Ten slotte nog dit aan het adres van de smeden: Maak zooveel mogelijk gebruik van ijzers met verbrede takken, bij in dit artikel bedoelde hoeven, al moet het den eigenaar een klein bedrag per jaar meer kosten, want wanneer het paard kreupel is, door te smalle of te wijd gerichte takken, denkt de eigenaar niet: „de smid heeft een paar dubbeltjes voor mij bezuinigd op elk beslag”, doch wel: „wat is dat toch een knoeier”. Smid en eigenaar worden financieel de dupe door een ondoelmatig beslag onder te leggen. De eerste, doordat hij klanten verliest en tevens zijn naam als goed hoefsmid; de tweede, doordat zijn paard voor eenigen tijd door kreupelheid onbruikbaar is geworden, of door strammen gang in waarde verminderd.

Utrecht.

H. V.

IETS OVER BESLAG MET ZOLEN.

Elke hoefsmid, die geregeld paarden beslaat met zolen (luchtdrukzolen enz., bedoeld worden die zolen, welke met het ijzer ondergenageld worden), zal wel ondervonden hebben, het nog al eens voorkomend euvel: het afbreken der hoefnagels. Eigenaardig is, dat bij paarden, die het meest op de buitenhelft van het ijzer loopen, het meest de binnennagels zullen afbreken, en bij die welke het eerst de binnenhelft van het ijzer verslijten, het omgekeerde. Oppervlakkig beschouwd zou men zeggen: de nagels aan de zijden, waar de meeste slijtage is, hebben toch meer te lijden, doch de ervaring leert het tegenovergestelde. De verklaring van dit geval wordt opgelost door het feit, dat paarden, welke een vlakke slijtage hebben, weinig of geen last van

bedoeld afbreken hebben. Volgens mijn bescheiden meening is dan ook de wringing, die die nagels ondergaan aan de zijde, waar het minst gesleten wordt, de ware oorzaak.

Nu kan men het vlak neerzetten der hoeven (ondanks zorgvuldig besnijden) niet altijd bereiken. Vele paarden toch zullen door hun stand, gang, en wijze van afzetten, ongelijk blijven slijten.

Dat de dikte van den rand der onder te leggen zool er veel toe kan bijdragen, behoeft hier niet te worden gezegd. Hoe dikker die rand is, des te grooter wordt de afstand tusschen het ijzer en den draagrand, waardoor een grooter gedeelte van den hals van den nagel geen steun heeft. De werking van den hoef is ook van veel invloed. Hoe krachtiger het hoefmechanisme, des te meer zullen de nagels te lijden hebben.

Van daar dan ook dat men het afbreken meer aan de voor- dan aan de achterhoeven zal aantreffen, ook in verband met de gewoonlijk meerdere actie der voorbeenen en de over het algemeen zwaardere eischen, die aan de voorhoeven gesteld worden.

Het is verder opmerkelijk, dat bij het gebruik van zolen met leeren rand (zooals bij Engelsche zolen) het afbreken der nagels niet zoo vaak voorkomt als bij luchtdrukzolen. Het is niet onwaarschijnlijk, dat de hals van den nagel meer steun vindt in het hardere leer dan in het linnen van de luchtdrukzool.

Ten slotte is veel afwisselend nat en droog weer, een niet te vergeten factor, die veel kan bijdragen tot genoemd euvel.

Het spreekt van zelf dat ook de smid de oorzaak kan zijn, al wordt deze . . . het laatst genoemd. Reeds bij gewoon beslag, dat niet met zorg is ondergelegd, kunnen afgebroken nagels voorkomen, dus zeker wel waar beslag met zolen wordt gebezigd. Maar al is het beslag ook met zorg geschied, dan zal men het bij zoolbeslag toch nog wel aantreffen. Schrijver dezes heeft goede resultaten mogen bereiken door te streven naar het vlak neerzetten der hoeven en het zooveel mogelijk laten mededragen der hoornzool (ter verkrijging eener grootere draagvlakte). Het is begrijpelijk dat men de hoeven niet zoo kort kan maken als bij een beslag zonder zolen doordat de vleeschzool in dat geval pijnlijk gedrukt kan worden. Verder moeten de nagels zoo dicht mogelijk bij elkaar worden geplaatst. Ook is een sterke niet te korte lip, voor het beslag met zolen, aanbevelenswaardig.

Den Haag.

J. N. Meeuwse n.

OPLEIDING AAN DE MILITAIRE HOEFSMIDSSCHOOL TE AMERSFOORT. 1)

Aan deze militaire onderwijsinrichting worden jongelieden tot hoefsmid gevormd. De leerlingen zijn in vreedestijd gerequireerd uit vrijwilligers der Cavalerie en der Bereden Artillerie, uit miliciens der Infanterie, der Cavalerie en der Bereden Artillerie, en uit burgers.

1) Dit is geplaatst in verband met een ingekomen vraag van belanghebbende zijde. *Red.*

Het maximum aantal leerlingen voor vrijwillig hoefsmid bedraagt 20, n.l. 9 voor de Bereden Artillerie en 11 voor de Cavalerie.

Deze leerlingen moeten eerst bij hun wapen zijn afgericht en kunnen dan op eigen verzoek als leerling aan de H. school komen. Gewenscht is het dat zij in het hoefsmidsvak zijn werkzaam geweest; noodig is dit niet.

De tijd van opleiding wordt bepaald door den aanleg en den ijver van den leerling: als regel is de leertijd minstens 2 en hoogstens 3 jaar.

Worden zij geschikt geoordeeld om zelfstandig als hoefsmid bij het leger dienst te doen, dan leggen zij een examen af en gaan daarna terug naar hun eigen regiment waar zij als bijsmid worden werkzaam gesteld, totdat zij aangewezen worden om een opengevallen vacature te vervullen. Deze tijd is zeer verschillend en bedraagt van enkele weken tot zelfs twee jaar.

Voor de miliciens en voor de burgers worden tweemaal per jaar cursussen van zes maanden gehouden en wel aanvangende op 1 April en op 1 October.

Aan den cursus, die op 1 April aanvangt, kunnen deelnemen 12 miliciens der Infanterie, 5 miliciens der Bereden Artillerie en 6 burgers.

Aan den cursus, die op 1 October begint, is plaats voor 4 miliciens der Cavalerie, 9 idem der Bereden Artillerie en 6 burgers.

Daar deze cursussen over 6 maanden loopen, wordt als eisch gesteld dat de deelnemers reeds vrij bedreven in het smeden en in het beslaan zijn. Zij leggen dan ook tevoren een proef af in het maken van ijzers en in het beslaan der doode voeten, waaruit afgeleid wordt of zij voor de opleiding in aanmerking komen. Is het aantal liefhebbers grooter dan het aantal plaatsen, dan is deze proefaflegging vergelijkend en worden de besten uitgezocht.

Tijdens de mobilisatie is er een groot gebrék aan hoefsmeden geweest, ten eerste doordat het leger op voet van oorlog is en zeer veel paarden bezit, en ten tweede omdat de oude lichtingen voortdurend met klein verlof gaan en dus ook de smeden naar huis trekken.

Om nu in de behoefte te voorzien, zijn tijdens de mobilisatie elke 3 à 4 maanden extra cursussen gehouden voor miliciens, landstormplichtigen en landweermannen der Infanterie en der Bereden Artillerie. Als regel is elk dezer cursussen met 12 personen begonnen en hoewel de tijdsduur geheel naar de bekwaamheden der deelnemers wordt gerekend, is toch de duur van deze cursussen meestal zes maanden.

Wordt een dergelijke nieuwe cursus uitgeschreven, dan wordt bij de verschillende regimenten en onderdeelen van het leger, die daarvoor in aanmerking komen, een opgave gevraagd van belanghebbenden die aan een cursus willen deelnemen. Daar dit aantal altijd zeer groot is en ver over de 100 bedraagt, wordt uit deze personen een gedeelte opgeroepen om een vergelijkende proef af te leggen. Dit gedeelte betreft dan de eigenlijke hoefsmeden, dus de vaklui, daar toch niet verondersteld kan worden dat een niet-hoefsmid zich in eenige maanden tot kundig vakman kan opwerken. Helaas is er geen plaats beschikbaar om alle die geschikt zijn, op te leiden; velen worden dan ook teleurgesteld, doch zoo eenigszins mogelijk wordt met hunne belangen rekening gehouden en komen zij die niet geplaatst, doch wel voldaan hebben, op de lijst te staan voor een volgenden cursus.

1 Nov. l.l. is een extra cursus begonnen met 12 miliciens en landstormplichtigen der Infanterie, terwijl er 3 Artilleristen denzelfden dag te Haarlem zijn geplaatst voor opleiding. Ook deze laatste komen te gelegener tijd te Amersfoort om examen te doen. Hoogstwaarschijnlijk zal ± 1 Februari 1918 weer een extra cursus voor 12 miliciens kunnen beginnen.

Mocht het voorkomen dat aan belanghebbenden bij het veldleger niet gevraagd is of zij genegen zijn aan een dergelijken cursus deel te nemen, dan is het hun eigen belang om zich van te voren bij hun corpscommandant aan te melden met verzoek bij een eventueele aanvraag hiervoor in aanmerking te mogen komen.

Volgens een legerbepaling mogen alleen hoefsmeden in het leger werkzaam zijn, die te Amersfoort zijn opgeleid. Komt het echter voor dat werkelijk bekwame smeden hun diensttijd in den troep vervullen, dan staat de weg aan hen open om hierop in een request aan Zijne Exc. den Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht te wijzen en te verzoeken tijdens de mobilisatie als hoefsmid in het leger te worden werkzaam gesteld.

Wanneer er dan behoefte aan smeden is, zullen zij naar Amersfoort worden gedirigeerd tot het afleggen van een proef van bekwaamheid en bij gebleken geschiktheid wordt hun dan een bewijs als mobilisatie-hoefsmid afgegeven.

Aan elk der aan een cursus opgeleide leerlingen wordt bij voldoende afgelegd examen een diploma toegekend zooals zulks gebruikelijk is in vredes-tijd voor de miliciens en voor de burgerleerlingen.

Momenteel zijn slechts in opleiding 1 leerling vrijwilliger der Cavalerie en 6 idem der Bereden artillerie, zoodat er respectievelijk nog 10 en 3 vacatures als zoodanig zijn.

Verder is er slechts één burgerleerling, dus nog 5 open plaatsen. Het totaal aantal leerlingen bedraagt op 1 December 49. G. H.

KORTE MEDEDEELINGEN.

— **Cursus voor opleiding tot onderwijzer in practisch hoefbeslag te Utrecht.** De directeur-generaal van den Landbouw brengt ter kennis van belanghebbenden, dat in de maand Januari aanstaande, op nader te bepalen dagen, aan 's Rijks veeartsenijschool te Utrecht gelegenheid zal worden gegeven tot het afleggen van het toelatingsexamen voor den cursus tot opleiding van onderwijzers in practisch hoefbeslag.

Zij, die tot dit examen wenschen te worden toegelaten, moeten den leeftijd van 23 jaar hebben bereikt en zich vóór 20 Januari a.s. met eigenhandig geschreven brief hebben gericht tot den directeur van 's Rijks veeartsenijschool te Utrecht, onder overlegging van geboorte-akte, diploma's (als van ambacht-school, hoefsmidschool of hoefbeslagcursus), het bewijs van met vrucht de lagere school te hebben doorlopen en aanbevelingen uit vroegere werkkringen.

* * *

Het reglement voor dezen cursus is geheel opgenomen in de December-aflevering, jaargang 1912 „De Hoefsmid”, en heeft sindsdien geen wijziging ondergaan.

— **Zeeland.** De cursus in hoefbeslag te Tholen zal, wegens te weinig deelname, niet gehouden worden. Men deelt ons mede dat de mobilisatie grootendeels als oorzaak van de niet voldoende aangifte wordt beschouwd.

— **Ned. Indië.** De Inspecteur-paardenarts van het Indische leger, Lt-Kolonel van der Burg, maakt in het statistisch overzicht der geneeskundig behandelde paarden van het Ned. Indische leger over het jaar 1916 melding van het volgende:

Wegens ziekten van den hoef werden 886 paarden behandeld, waaronder 275 kneuzingen van den hoef (steengallen).

Beenbreuken kwamen bij 7 paarden voor, terwijl 214 paarden wegens *chronische gewrichtsaandoeningen* in behandeling kwamen. In het geheel werd bij 20 paarden zenuwsnede verricht (tegen onderscheidene kreupelheden in den ondervoet).

PERSOVERZICHT.

Der Hufschmied. De onregelmatige, en wat October en November betreft late, verschijning der afleveringen van het Duitsche vakblad voor hoefsmeden heeft aanleiding gegeven dat in de twee laatst verschenen nos. van „De Hoefsmid” daaruit geen mededeelingen zijn overgenomen. Anderzijds was er geen gebrek aan meldenswaardige stof.

De December-afl. van „Der Hufschmied” is weer op den gewonen tijd ontvangen, zoodat thans enkele punten uit de drie laatst verschenen afl. tegelijk worden opnomen.

Dr. Ferd. Habacher schreef over het beslag bij sleeperspaarden en wees daarbij op het verkeerde gebruik om den buitentak in het verzen-gedeelte naar buiten te draaien, hetgeen men doet om de dieren, die te veel op den buitentak loopen, een meer vasten stand te geven. Dit gebruik komt in de Nederlandsche steden ook nog al veel voor. H. zegt dat de buitentak de gewone richting van den wand moet houden doch verbreed dient te worden en geleidelijk meer naar het einde van den tak.

De hoef — en daarmee het geheele been — krijgt dan een flinke normale steunvlakte, terwijl de correctie van den stand evengoed wordt verkregen als bij bovengenoemde verkeerde aanwending, die dikwijls aanleiding geeft tot een te sterk belasten van den buitendraagrand en tevens tot een onvoldoende meedragen der buitenste hoefhelft. H. wijst er ook op dat de stoot eveneens meer buitenwaarts moet worden aangebracht. Dit laatste ziet men trouwens in ons land reeds vrij algemeen gedaan. H. vindt gelegenheid tot verbreeding van den buitentak door de staaf eerst op te stuiken en daarna te verbreedden. Hij acht het bovendien beslist noodig dat de buitentak van een zijlip wordt voorzien, terwijl de toonlip haar plaats in het midden van het toongedeelte moet behouden. Op die wijze verkrijgt het paard een veel vasteren stand. De binnentak moet natuurlijk precies langs den draagrand loopen. De nagelgaten in den binnentak worden iets

wijder uit elkaar geplaatst, zoodat het verzennagelgat verder naar achteren komt te liggen dan onder gewone omstandigheden.

Met dit ijzer — schrijft H. — verkrijg ik een gelijkmatige belasting van het geheele been en hierdoor ook een regelmatige afslijting van het ijzer. Tusschen het opgestuikte en het buitenwaarts gedraaide ijzer bestaat geen gewichtsverschil.

— Prof. Dr. M. Lungwitz maakt melding van het veelvuldig optreden van hoornscheuren bij een 4-jarig paard, dat lijdende werd bevonden aan een sleepend verloopende hoeflederhuid-ontsteking aan den kroonrand.

— De opleiding van meester-hoefsmeden te Weenen geschiedt sedert 1916 door militaire dierenartsen, waarbij de cursus duurt van een tot anderhalf jaar.

— In de Nov. en Dec. afl. geeft Prof. Lungwitz een uitvoerig artikel over „het onderleggen van het ijzer”, deels in verband met de nieuwe, door Dr. Stark en Guthier aangegeven methode, waarbij zool en steunsels in hetzelfde vlak worden gebracht als de draagrand, en het ijzer derhalve zoo breed wordt uitgesmeed dat alleen een opening ter opneming van den straal overblijft.

L. wijst er op dat in Dresden reeds sedert jaren het vaste gebruik bestaat om het ijzer over den geheelen hoefomtrek te laten dragen op den wand, de witte lijn en een stroohalm-breedte van den buitenrand der zool. In sommige andere streken van Duitschland worden de verzenen nog dikwijls een weinig „vrij” gelegd.

Bij het meedragen van den buitenrand der zool ligt het doel voor om het ijzer niet te laten dragen op dat gedeelte waar het hoefbeen onderligt, doch — zegt L. — zulks is desniettegenstaande wel het geval bij de verzenen, waar de hoefbeensrand soms boven den zoolrand is te vinden. Hij wijst er tevens op dat de afhelling op de bovenvlakte van het ijzer bij normale hoeven achterwege kan worden gelaten, hetgeen ook reeds voldoende is gebleken bij de aanwending der concaaf-ijzers.

L. zegt dat de paarden, beslagen volgens de tegenwoordig algemeen onderwezen regelen, uitstekend op hunne ijzers loopen, en dat de goede resultaten, die Dr. Stark en Guthier met hun sterk verbreed ijzer hebben verkregen, er zeker wel toe zullen bijdragen dat het onnoodig verdunnen der zool en besnijden van den straal meer en meer buiten gebruik zullen komen. Alleen het doode van straal en zool mag worden weggenomen, doch tal van paardeneigenaars en koetsiers dwingen den smid er min of meer toe om het te sterk besnijden toch te doen. Natuurlijk mag de zool niet zonder steunsel en wandvlak uitkomen; hierdoor zou ongetwijfeld zoalkneuzing optreden.

L. acht het voor de Stark'sche beslagmethode ook een voordeel dat daarbij in den winter minder gevaar aanwezig is voor het inballen van sneeuw.

L. wijst er op dat de door Dr. Stark aanbevolen beslagmethode overeenkomt met dat door Delpérier in 1898, door Pader (1888), Thacker, Fleming (1878), Erdt (1865), Rumpelt (1813) en Weber (1774) aangegevene.

(L. zegt in zijn artikelen niets ten nadeele van de nieuwe methode, maar wij hebben onder het lezen den indruk gekregen dat z.i. de bestaande

goede regelen voor het beslag nog niet geheel door de nieuwe methode zullen worden vervangen, een opvatting waarmede wij ons wel kunnen vereenigen.

Red. v. De Hoefsmid.)

— *Rubber-, kurk- en touw-gebrek* hebben aanleiding gegeven tot allerlei plaatsvervangende artikelen. Zoo heeft de firma Dr. Carl Brücher & Co. te Hannover patent aangevraagd en verkregen voor „mineraal-gummizolen”, bestaande uit turfvezelen of iets dergelijks, verbonden door elastische deelen, vermengd met metaalachtige stoffen.

Mededeelingen over het smidsvak, vallende buiten het hoefbeslag.

AAMBEELDBLOK

Voor het maken van aambeelblokken worden, in verreweg de meeste gevallen, worteleinden of gedeelten van boomstammen gebruikt. In zeer weinig smederijen treft men gietijzeren blokken aan, welke met beton zijn opgevuld en waarbij het aambeeld tusschen twee wangen zit vastgeklemd door middel van houten of ijzeren spieën. Vele dezer ijzeren blokken zijn vrij sierlijk van vorm, doch bezitten het nadeel tamelijk duur te zijn en, wanneer er door overmatig vastslaan der spieën een der wangen stuk springt, is het aambeeldblok waardeloos.

Houten spieën zijn voor het vastzetten van het aambeeld op het blok niet aan te bevelen, daar deze uitdrogen en dan niet meer aan hun doel beantwoorden. Beter zijn dus ijzeren spieën. Het vastspieën van het aambeeld geschiedt niet alleen om het op zijn plaats te houden, doch ook, vooral wanneer men in volkrijke buurten woont, om de overtollige klank te dempen. Een vrijstaand aambeeld zal steeds helder klinken. Op een houten blok kan een aambeeld niet zoo bevestigd worden, dat het niet klinkt.

Een zeer goed aambeeldblok, waarbij het aambeeld onder elke omstandigheid weinig klinkt en daarbij goed vaststaat, is een zandvat. Een uit vaste duigen samengesteld vat, of een midden door gezaagd oud petroleumvat, met ijzeren banden versterkt en de holle ruimte gevuld met vochtig zand, is een zeer aan te bevelen aambeeldblok. Het ondervlak van het aambeeld draagt hierbij volkomen. Daar nu het draagvlak van het aambeeld uit zeer kleine deeltjes bestaat, welke wel aan elkander sluiten doch altijd nog tusschenruimte bezitten, zoo kunnen de geluidstrillingen hierdoor niet voortgeplant worden. De slag bij het smeden op een zandbed klinkt gedempt, echter eigenaardig vast. Men voelt namelijk dat de geheele kracht van den slag effect heeft. Een terugveeren, waardoor terugspringen van den hamer ontstaat, dat soms voor hem die voorslaat gevaar kan opleveren, vindt niet plaats. Wanneer het zand droog begint te worden, bevochtigt men dit zooveel als opgezogen kan worden. Zoo'n aambeeldblok is goedkoop en zeer practisch, en een proef zal de waarheid bevestigen.

Evenals het klinken der aambeelden voor de omwonenden last kan veroorzaken, is dit ook het geval bij het doorhakken van profielijzer, en

geven wij aan de hand van bovengenoemd aambeeldblok den raad bij voorkomende gevallen dat ijzer op een dergelijk zandbed stuk te hakken. Men zal hierdoor een slag verkrijgen, waarvan het geluid voor anderen niet hinderlijk kan zijn, daar het ijzer steeds op het ondervlak draagt. Hoe harder en vaster het draagvlak is, des te luider zal het aambeeld of werkstuk klinken, en des te meer kracht gaat bij den slag verloren, daar dit door het terugveeren in de hand gewerkt wordt.

F. J. M.

— *Het merken van gereedschap.* Alle stalen gereedschappen en andere eigendommen van een fabriek worden gewoonlijk gemerkt om controle mogelijk te maken. Dit gebeurt soms door met een stempel een merk er in te slaan, maar in vele gevallen is dit niet mogelijk, vooral als er kans bestaat voor beschadiging. In dit geval wordt het voorwerp wel overtrokken met een lak, waarin de merken aangebracht worden. De blootgelegde plaatsen worden dan aangetast door middel van zuren, zoodat na het wegnemen van de lak het merk in het metaal gebeitst is. Dit alles kostte nog al tijd en dus geld. In Amerika is nu een andere methode in gebruik gekomen, die toelaat in veel korter tijd een merkteeken aan te brengen. Met behulp van een transformator wordt een stroom van 110 volt getransformeerd in een van ruim 5 en het te merken stuk wordt gelegd op een plaat die verbonden is met de eene pool van dien laaggespannen stroom. De andere pool is verbonden met eene koperen stift, die bevestigd is in een isoleerend handvat. Nu wordt met die stift de tekening op het staal aangebracht en door den invloed van den stroom wordt de tekening onuitwischbaar in het staal gegrift en op zoodanige wijze dat verandering niet mogelijk is. De tijd, die hiervoor noodig is, hangt alleen af van de vaardigheid van den teekenaar, die het merk moet aanbrengen. Het toestel wordt ook gebruikt voor het merken van de fijne meetinstrumenten, waarmee de diverse werkstukken gecontroleerd worden en die niet den slag van een merkhamer kunnen verdragen.

(u. *Haagsche Post.*)

ADVERTENTIËN.

HOEFNAGELS

M. & S. C. S. A.

voorhanden in Nos. 7, 7 $\frac{1}{2}$ en 8, bij

G. W. J. VAN LOCHEM

Hoefsmederij en IJzerhandel — Aalten (Geld.)

Specialiteit in Artikelen voor HOEFBESLAG.

Telegram-Adres
BAX Jufferstraat
Rotterdam.

Meest uitgebreide sortering prima blanke
Ster-Hoefnagels, meer dan 60 verschillende voorradig.
Speciale fijne Nagels voor Renpaarden enz.
— Billijke prijzen. —

Intercommunaal
Telefoon
No. 1355.

NIEUWE AMERIKAANSCH E HOEFZOLEN

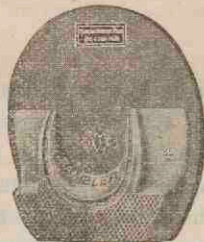
voordeelig, gemakkelijk in gebruik. — *Kunnen niet loslaten.*

Merk „Dexter”,
met flink hielstuk.

Merk „Pacific”,
met zwaar hielstuk.

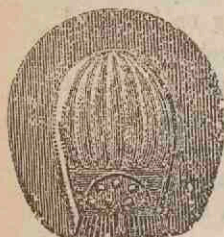
Merk „Rambler”,
in witte en grijze
Caoutchouc,
op leder opgenaaid
met flink hielstuk,
voorradig van 4½
tot 6½ Eng. dm.

Merk „Chicago”,
geheel Caoutchouc
uit één stuk met
zwaar hielstuk
voor zware paar-
den, voorradig van
7½ tot 7¾ Eng. dm.

Open zolen uit één stuk kunnen
dus onmogelijk loslaten, bijzonder aan-
bevelenswaardig, prijzen zeer billijk,
voorradig in 11 maten van 4½ tot 6½
Eng. dm., uiterste breedte buitenkant
ijzers gemeten.

uiterste breedte buitenkant ijzers gem.

Dichte Luchtdruk-
zolen, in 10 maten,
voor- en achterijzers,
voorradig.

Strijkringen
met riempje.

Gewone
Engelsche Hoefzolen
op Leder,
„Safety pad en
Frogpad”.

Engelsche Hoefzolen
A. en D. & H.

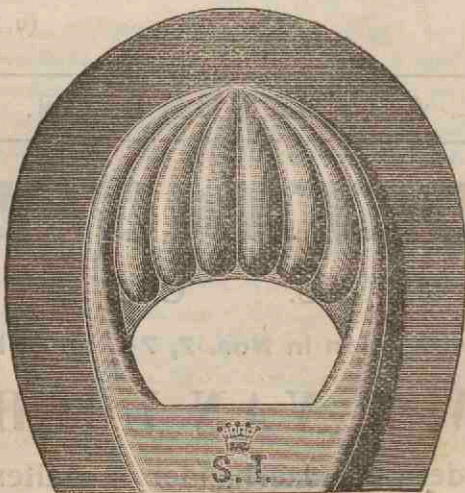

Hoef-
randen.

Open Caoutchouc
zool, merk B. V.,
in 7 maten, voor-
en achterijzers
voorradig.

Gemaakte Hoefijzers, Rits- en Stampmodel, uitsluitend beste kwaliteit ijzer; in 9 maten voorradig.
Ijs- of Scherpnagels in 12 soorten.
Opruimers voor Schroefgaten.
Schroeven en Stiften in alle modellen; tijdige bestelling gewenscht.
Touwijzers in verschillende maten.

Open Luchtdrukzool
in 8 verschillende maten voorradig.

Caoutchouc Hielstukken.
Kunsthoren.
Hoef tangen. Renetten (rechts en links). Hoefraspen. Houwkingen. Hoefhamers.
Las- of Welbladen en Poeder om ijzer en staal te wellen.

